

COMITETUL DE REDACȚIE :

Diana Bejenaru, Valentin Hahui, Romeo Ionescu, Teodora Irimia,
Ionuț Jarcă, Cătălin Munteanu, Ionela Pârvu,
Claudiu Ciprian Radu, Luminița Stoianovici,
Oana Georgiana Tiron, Mihai Teodor Tănasă

CONSILIUL DE ONOARE :

Prof. univ. dr. Răducan Oprea – Decan
Prof.univ.dr. Violeta Pușcașu – Prodecan
Lect. univ. dr. Florin Tudor – Secretar științific
Prof. univ. dr. Romeo Victor Ionescu – Șef catedră Administrație Publică
Conf. univ. dr. Ioan Apostu – Șef catedră Drept

ÎNDRUMĂTORI Nr. 1/2010 :

Lect. univ. dr. Liviu Coman-Kund
Lect. univ. dr. Florin Tudor
Lect.univ.dr Mariana Ghena

COORDONATOR EDIȚIE :

Lect.univ.dr. Florin Tudor

Copyright © 2010 Galati University Press

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă în nicio formă fără acordul scris al editurii.

Colecția Științe Juridice și Administrative

Galati University Press- Cod CNCSIS 281

Editura Universității „Dunărea de Jos”

Str. Domnească, nr. 47, 800008 – Galați, ROMANIA

Tel. 0336 13 01 39; Fax: 00 40 236 46 13 53

gup@ugal.ro

ISSN 2067 - 1067

SUMAR

Istoricul Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice.....	5
<i>Rubrică îngrijită de Diana Bejenaru</i>	
Informare.....	8
Jurisprudența CEDO (I).....	8
<i>Rubrică îngrijită de Stoianovici Luminița, Tiron Oana Georgiana</i>	
Actualitate Europeană.....	16
<i>Rubrică îngrijită de Diana Bejenaru</i>	
Bursele Erasmus.....	21
<i>Rubrică îngrijită de Ionela Pârou</i>	
Burse internaționale de studiu și cercetare.....	24
<i>Rubrică îngrijită de Valentin Hahui</i>	
Conferințe și sesiuni de comunicări științifice.....	26
<i>Rubrică îngrijită de Claudiu Ciprian Radu</i>	
Cooperarea transfrontalieră – mijloc al dezvoltării regionale.....	29
<i>Rubrică îngrijită de Romeo Ionescu</i>	
Lexicon juridic latin.....	31
<i>Rubrică îngrijită de Mihai Teodor Tănasă</i>	
Dictionar economic – financiar.....	36
<i>Rubrică îngrijită de Romeo Ionescu</i>	
Apariții editoriale.....	39
<i>Rubrică îngrijită de Ionuț Jarcă</i>	
Recenzii.....	56
<i>Rubrică îngrijită de Cătălin Munteanu</i>	
Reporter Ecce Juris.....	58
Consiliere.....	61
Consiliere profesională, Cariera de avocat.....	61
<i>Rubrică îngrijită de Teodora Irimia</i>	
Instituția Avocatul Poporului.....	63
<i>Rubrică îngrijită de Valentin Hahui</i>	
Fonduri europene - noutăți și perspective.....	67
<i>Rubrică îngrijită de Teodora Irimia</i>	
I. Articole științifice.....	74
Politica fiscală în România.....	74
<i>Articol de Diana Bejenaru</i>	
Articole premiate la “Donaris” 2009.....	80
Concurs eseuri studentești 2009.....	164
Oferta Educațională a Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice.....	188
<i>Rubrică îngrijită de Ionuț Jarcă</i>	

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice-calitate și performanță în educație

Diana Bejenaru

„Ceea ce devenim depinde în mare măsură de ce citim după ce toți profesorii au terminat să ne îndrume. Cea mai mare universitate este o colecție de cărți”.

Thomas Carlyle

În anul 1990, prin Ordinul Ministrului Învățământului nr.7751 a luat ființă în cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea de Științe Economice și Juridice.

Facultatea și-a deschis porțile la 1 octombrie 1990 cu un număr de 235 studenți la cursuri de zi și fără frecvență și un număr de 30 cadre didactice titulare.

În cei 17 ani de existență structura facultății a suferit o serie de modificări în privința specializărilor. În anul universitar 1993-1994 s-a obținut autorizarea funcționării specializării „Drept Economic și Administrativ”, aceasta schimbându-și ulterior denumirea în „Administrație Publică” și care în anul 2003 va fi acreditată conform H.G. nr.568/1995.

Din anul 1995 facultatea funcționează sub denumirea de F.S.E.A. Începând cu anul universitar 2002-2003, primește autorizare de funcționare specializarea „Drept”, care în cursul anului 2007 își va schimba denumirea în „Științe juridice”. Alături de forma de învățământ la zi, începând cu anul universitar 1999-2000, facultatea asigură desfășurarea cursurilor sub forma învățământului la distanță la domeniul de studii „Administrație Publică” în filialele de la Focșani, Tulcea și Tecuci ale Universității.

Învățământul cu frecvență redusă se derulează la domeniul „Drept” în centrul Galați.

Forma de învățământ de scurtă durată s-a derulat până în anul universitar 2005-2006 prin intermediul colegiului „Administrație Locală și Secretariat”, devenit ulterior „Administrație Publică Locală”.

Prin Hotărârea Senatului Universității din 28 septembrie 2005 și în baza H.G. nr.916 din 11 august 2005 începând cu anul universitar 2005-2006, Facultatea de Drept devine de sine stătătoare și funcționează într-o locație proprie situată în Str. Domnească nr. 112.

Asimilând măsurile de reformă instituite prin H.G. nr. 88/2005 privind organizarea studiilor universitare de licență, începând cu anul universitar 2005 - 2006 în cadrul Facultății de Drept pregătirea se face pe domenii de licență, astfel:

Domeniul de licență	Specializarea	Nr. ani
Științe juridice	Drept	4
Științe administrative	Administrație publică	3

Continuarea pregătirii se face în facultate prin studii de masterat cu următoarele specializări:

- *Administrația Publică a Colectivităților Locale;*

- *Politici europene de management al ordinii publice și siguranței persoanei.*

Astăzi facultatea funcționează cu două programe de master:

Specializarea Drept: „Dreptul european al afacerii”

Specializarea Administrație publică: „Administrație și Integrare Europeană”

Între anii 1993 și 2007 au urmat cursurile Facultății un număr de 3141 studenți la cursurile de zi, 3321 la cursurile ID și IFR, dintre care 4098 sunt absolvenți de Drept și Administrație Publică.

Cadrele didactice din cele două catedre ale facultății de drept acoperă toate activitățile didactice din domeniile de studiu Științe Administrative și Drept. Disciplinele de specialitate au ca titulari specialiști de prestigiu din justiție și administrație, ceea ce conferă un nivel superior de predare și o împletire armonioasă a teoriei cu practica.

Pe parcursul anilor s-au reținut în învățământul universitar o serie de absolvenți străluciți în vederea formării de noi cadre didactice. Treptat, s-a format un corp profesoral cu experiență care își dă concursul în vederea unei pregătiri de nivel european a studenților.

Astăzi, corpul profesoral al facultății este format din 22 cadre didactice titulare, dintre care: 3 profesori, 1 conferențiar, 12 lectori, 2 asistenți și 1 preparator. Din totalul cadrelor didactice 14 sunt doctori în științe, iar 8 sunt doctoranzi. În cadrul facultății își mai desfășoară activitatea și un număr de alte 8 cadre didactice asociate, respectiv 1 profesor, 1 conferențiar și 6 asistenți universitari.

Desfășurarea activității didactice conform planurilor de învățământ s-a realizat și prin aportul unor cadre didactice de la alte catedre din universitatea noastră și din alte centre universitare.

Ca o recunoaștere a valorii corpului profesoral al facultății, aceasta a devenit membră a Asociației Naționale a Școlilor și Instituțiilor de Învățământ Superior Administrativ, cea de-a II a Conferință Națională a acesteia desfășurându-se la Galați în anul 2003, gazdă și organizator fiind facultatea noastră.

Cadrelle didactice din facultatea de drept au desfășurat activități pe mai multe planuri. Toată această activitate s-a concretizat în apariția de: cărți, cursuri, articole în reviste centrale, articole în volumele unor manifestări științifice naționale, comunicări în reuniuni internaționale.

Din anul 2000, relațiile de colaborare cu Academia de Studii Economice din Chișinău – Republica Moldova, s-au concretizat în editarea revistei bianuale „Drept, Economie și Informatică”, cu articole de specialitate ale cadrelor didactice aparținând ambelor facultăți.

A devenit tradițională participarea, sub toate aspectele la Conferințele Internaționale REC – Riscul în economia contemporană organizate de FSEA.

Din anul 2007, Facultatea are anale proprii – Fascicula XXII – Drept și Administrație Publică (ISSN 1843 – 8334), iar din 2008 Revista de Administrație Publică și Studii Regionale (ISSN 2065-1759).

Tematica abordată de un colectiv mărit de autori-cadre didactice, s-a extins cu problematică și a cunoscut o abordare aprofundată în acord cu specificul regiunii și al preocupărilor din activitatea de cercetare.

Din anul 2009, cu un colectiv de editori studenți coordonat de cadre didactice a luat ființă Revista studentescă ECCE IURIS.

Începând cu anul 2008, sesiunea anuală de comunicări științifice studențești s-a deschis și pentru studenții altor instituții de învățământ juridic din țară, sub numele de DONARIS. Din 2009, facultatea organizează Conferința internațională a cadrelor didactice „Educație, Cercetare și Progres în mileniul III”. Au fost editate lucrările conferinței în volumul manifestării.

De la înființare, s-au promovat următoarele acorduri internaționale:

- 1996: acord de cooperare cu Universitatea de Științe Sociale din Toulouse și cu Universitatea din Paris – XII Val de Maine (contract nr.5 – JEP 111-58-96), în vederea restructurării filierelor de studii și administrație publică pe durata 1996 – 1999;

- 1999 – 2001: contract de colaborare cu Universitatea din Montpellier (Franța) în domeniul pregătirii în administrație publică europeană;

- 1999 – 2001: contract de colaborare cu universitatea de Științe Sociale din Toulouse (1B JEP-14210/1999) în domeniul pregătirii colectivităților teritoriale în perspectiva integrării europene (adaptarea la acquis-ul comunitar);

- 2003 - 2007: Université de Liège, Belgia

- 2004 - 2008: UNIVERSIDAD DE VALLADOLID

- 2005 – 2007: L'UNIVERSITÉ PARIS XII - VAL DE MARNE

- 2006 – 2008: Université de Picardie Jules Verne, Amiens Franța

- 2006 – 2008: HAUTE ÉCOLE PROVINCIALE LEON-ELI TROCLET Liège, Belgique

- 2008 – 2009: UNIVERSIDAD DE VALLADOLID

- 2008 – 2011: Université de Picardie Jules Verne Amiens Franța

În cadrul acestor relații de colaborare, unele cadre didactice din facultatea noastră au beneficiat de stadii de pregătire și/sau specializare. În cadrul relațiilor de colaborare cu alte universități din Europa se desfășoară și programe de mobilitate studențească în centrele universitare din Franța de la Jules Verne Amiens, Paris XII, Spania, Belgia etc.

Sub aspect juridic, Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice s-a înființat prin HG nr.916 din 11.08.2005

Acreditarea domeniilor de licență Drept și Administrație Publică a fost efectuată potrivit HG nr.749 din 24.06.2009.

Jurisprudența CEDO (I)

Stoianovici Luminița,
Tiron Oana Georgiana
Profesor Coordonator: Mariana Ghena

Într-o formulă de o uimitoare simplitate și precizie s-a spus că istoria drepturilor omului nu este nici istoria unui marș triumfal, nici istoria unei cauze dinainte pierdute; ea este istoria unei lupte, este în fond lupta pentru respectarea demnității umane de către autoritățile statale.¹

Pornind de la această afirmație, se pare că, încă din Antichitate, au existat preocupări pentru ocrotirea drepturilor omului. În această epocă, au apărut primele idei filozofice asupra drepturilor omului, precum și anumite reprezentări despre echitate și justiție. Potrivit lui Platon, ideea de justiție se regăsește atât în fiecare individ, cât și în organizarea cetății, el susținând că omul nu trebuie să răspundă „la o nedreptate cu alta, nici la rău cu rău, orice i-ar face altul altui om”. Tot din Antichitate, datează și lupta omului „împotriva oricăror abuzuri și inechități”, aceștia fiind „preocupați să-și făurească o societate care să-i ocrotească libertatea și demnitatea”².

Este cunoscut faptul că instanța Curții Europene a Drepturilor Omului a reprezentat și va reprezenta multă vreme de acum încolo principalul instrument prin care justițiabilii pot cere recunoașterea drepturilor lezate în cadrul proceselor ce au avut loc la instanțele naționale.

Consecință a acestui fapt, s-a creat, așa cum era și firesc o jurisprudență a CEDO, de o mare utilitate atât pentru practicieni, cât și pentru însăși justițiabili. Ideea de protecție a drepturilor omului nu este o invenție a lumii moderne, ci încă din cele mai vechi timpuri oamenii, fie că au fost reprezentanți ai statului, fie că au fost simpli cetățeni, au cerut ca aceste

drepturi să le fie recunoscute și respectate pentru că, „așa cum se spune în hotărârile Curții începând cu anii 1970, Convenția este un instrument viu care trebuie citit în lumina condițiilor de viață de astăzi la fel cum jurisprudența curții noastre pentru a se conforma acestei realități în schimbare, are un caracter evolutiv și se îmbogățește fără încetare.”³

Este și motivul pentru care am considerat utilă introducerea în cuprinsul revistei *ECCE JURIS* a unui întreg șir de articole ce se referă strict la această problemă ce macină de ani de zile întreg sistemul românesc de justiție, și nu numai.

Deși conceptul de „drepturi ale omului” a existat, așa cum am arătat, încă din Antichitate, prin crearea ONU pentru prima dată se internaționalizează într-adevăr protecția drepturilor omului, iar acesta dobândește în mod real valențe juridice.

Primul document internațional de ansamblu și cu vocație de universalitate în materia drepturilor omului, Declarația Universală a Drepturilor Omului, pornește de la nevoia recunoașterii unui standard minim al drepturilor omului care să fie respectat pe plan universal, precum și a stabilirii unei concepții comune despre drepturile și libertățile omului, fiind și în prezent un document de actualitate, pe de o parte prin consemnarea hotărârii ferme a popoarelor lumii de a împiedica actele de barbarie trecute care au afectat viața, libertatea și demnitatea persoanei, iar pe de altă parte prin promovarea marilor reguli ale eticii în relațiile interumane.

Regimul juridic al drepturilor omului se organizează în jurul a trei principii directoare, de origine în același timp convențională și jurisprudențială, și anume: aplicabilitate directă, subsidiaritate și eficiența normei convenționale de protecție a drepturilor. Menționăm că Declarația nu a fost concepută ca un document juridic obligatoriu pentru toate statele, în sensul unui tratat internațional din care să rezulte îndatoriri limpezi ale statelor cu referire la

¹ Bârsan, C., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*. Vol I, Editura All Beck, București 2005, p. 19

² Predescu, O., Udriou, M. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului și dreptul procesual penal român*, Editura C.H.Beck, București 2007, pp. 3-4

³ Bârsan, C., *op.cit.*, p. 12

îndeplinirea anumitor angajamente în materie, ci ca o expunere de principii fundamentale.⁴

Pe plan regional, la nivelul Uniunii Europene, a luat ființă Consiliul Europei, de la crearea să în 1949, acesta devenind o forță a păcii și cooperării, ancorată în patrimoniul nostru comun, în drepturile omului și democrație. De la căderea Zidului Berlinului în 1989 și odată cu răspândirea valorilor democratice pe cuprinsul Europei, organizația a câștigat o nouă dimensiune politică. Astăzi, Consiliul Europei înglobează angajamentul comun al celor 800 de milioane de europeni față de drepturile omului, democrație și statul de drept.

Cea mai semnificativă realizare a Consiliului rămâne Convenția Europeană a Drepturilor Omului, tratat internațional de o importanță fără precedent, care a fost adoptată în 1950 și a intrat în vigoare în 1953. Aceasta definește drepturile și libertățile pe care statele membre se angajează să le garanteze oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, stabilind în același timp un sistem internațional de protecție; statele și particularii, indiferent de naționalitatea lor pot sesiza Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg dacă se consideră că unul sau mai multe din drepturile garantate de Convenție au fost violate de unul din statele contractante.

Astfel, potrivit art. 57 din tratat “oricare Înalță Parte Contractantă va furniza la solicitarea secretarului General al Consiliului Europei, explicațiile cerute asupra felului în care dreptul său intern asigură aplicarea efectivă a tuturor dispozițiilor acestei Convenții.”

Mai mult, art. 60 prevede că “nici o dispoziție din prezenta lege nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei Părți Contractante sau oricărei alte convenții la care aceasta Parte Contractantă este parte.” Analizând aceste două articole vom concluziona spiritul și finalitatea convenției,

precum și raportul direct al acesteia cu dreptul intern al statelor care au ratificat -o.

Așadar, Convenția europeană instituie un adevărat mecanism de protecție a drepturilor omului, iar jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului îmbogățește și împrăștie permanent Convenția, conferind efectul deplin drepturilor proclamate de aceasta.

Urmând această linie, putem spune că și România a luat act de aceste dispoziții, și din art. 11 alin. 2 din Constituția României aflăm că “tratatele ratificate de Parlament, conform legii, fac parte din dreptul intern”. În sprijinul a celor menționate mai sus, amintim că începând cu data de 20 iunie 1994, România a recunoscut și jurisdicția CEDO odată cu dreptul de recurs individual al cetățenilor împotriva hotărârilor instanțelor naționale. În conformitate cu art. 41 alin. 1 din Convenție: “fiecare dintre Înaltele Părți Contractante poate, în orice moment, să declare că recunoaște ca obligatorie de drept și fără o convenție specială jurisdicția Curții privind toate cauzele referitoare la interpretarea și aplicarea prezentei Convenții”.⁵

Art. 20 din Constituție întărește principiul primatului dreptului internațional stipulând că „dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația universală a drepturilor omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. În cazul în care există neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte și legile interne, au prioritate reglementările internaționale.”

Prin aceste norme constituționale se asigură adevărate garanții în vederea aplicării normelor Convenției în dreptul intern atât în ceea ce privește calitatea legii naționale, cât și în interpretarea și aplicarea acesteia, jurisprudența Curții având un important rol director.⁶

Deși s-au scurs 16 ani de la recunoașterea jurisdicției CEDO de către România, frecvența cauzelor românești a crescut constant și, pe

⁴ Predescu, O., Udrioiu, M. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului și dreptul procesual penal român*, Editura C.H.Beck, București 2007, p. 10

⁵ Voicu, M. *Ultima speranță pentru o justiție deplină. Curtea Europeană a drepturilor omului*, Editura Juridică, București, 2001, pp. 21-22

⁶ Voicu, M., *op.cit.*, p. 21,

măsura integrării Convenției în conștiința juridică a românilor această tendință va continua.

Cu toate că este mai arida și mai puțin spectaculoasă decât materia drepturilor substanțiale, admisibilitatea reprezintă o etapă necesară de parcurs în examinarea oricărei cereri introduse la Curte.

O statistică orientativă ne arată că din ansamblul cererilor înaintate organelor Convenției europene a drepturilor omului, aproximativ 92-96% sunt respinse pentru că nu întrunesc condițiile de admisibilitate. Prin urmare, acestea ridică probleme juridice cu cea mai largă aplicație practică în materia protecției europene a drepturilor omului.

De aceea considerăm utilă enumerarea condițiilor de admisibilitate ale cererilor înaintate Curții de la Strasbourg, căci admisibilitatea unei cereri este, de regulă, percepută drept o procedură premergătoare și distinctă față de problemele de fond ale acesteia.

Art. 35 din Convenție este consacrat prezentării condițiilor de admisibilitate ale plângerilor individuale, însă acest text conține doar o parte din condițiile în lipsa cărora o plângere poate fi declarată inadmisibilă, altele, legate în special de competența Curții, fiind tratate în art.1, 32, 34 și 56 din Convenție.

Astfel, pentru a fi admisibile, petițiile trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fi epuizat căile de recurs interne, așa cum se înțelege din principiile de drept internațional general recunoscute și într-un termen de 6 luni de la data deciziei interne definitive; să nu fie anonimă; să nu fie în mod esențial aceeași cu o cerere examinată anterior de către Curte sau deja supusă unei alte instanțe internaționale de anchetă sau de reglementare, în acest caz ea trebuind să conțină fapte noi; să nu fie incompatibilă cu dispozițiile convenției sau ale protocoalelor; să nu fie în mod vădit nefondată sau abuzivă.⁷ Protocolul nr.14, adoptat la 7 mai 2004, introduce o nouă condiție suplimentară de admisibilitate a unei cereri individuale, astfel că, potrivit unui nou aliniat al art.35,

Curtea va declara inadmisibilă o cerere în cuprinsul căreia reclamantul nu a suferit un prejudiciu important prin încălcarea unui drept invocat, afară dacă respectul drepturilor omului garantate de Convenție și/sau de protocoalele sale adiționale impune examinarea ei pe fond.

Curtea va putea fi sesizată direct de oricine - cetățean propriu, străin, apatrid - ce ține de jurisdicția acestor state, adică teoretic mai mult de 800 de milioane de locuitori, „de orice organizație neguvernamentală sau orice grup de particulari ce se pretind a fi victime a unei violări, din partea unei Înalte Părți contractante, a drepturilor recunoscute de convenție”. Din ce în ce mai mult, în ultimii ani dar mai ales în noile democrații, Curtea este deseori invocată de cetățeni și mai puțin de autoritățile publice. Pentru cetățenii români și autoritățile publice, cât și pentru juriști, experiența altor țări membre ale Consiliului Europei în executarea hotărârilor CEDO și măsurilor pe care le-au adoptat ca efect al acestor hotărâri prezintă un interes deosebit.

Nici cetățenii români nu au făcut abstracție de existența Curții europene a drepturilor omului și de posibilitatea de a-și recunoaște drepturile lezate în instanțe, însă se pare că numărul românilor care se adresează Curții ne-a situat în permanență pe locuri fruntașe, ceea ce nu este onorant pentru statul român.

Într-o convorbire avută cu un reprezentant al ziarului “România Liberă” profesorul Corneliu Bârsan, judecător CEDO estima că numărul destul de mare de plângeri ale cetățenilor români poate fi explicat prin faptul că mulți dintre aceștia au încă o încredere scăzută în sistemul judiciar intern. “Mai există și o altă explicație. În procesele civile, cum sunt cele legate de restituirea unor proprietăți ori de împărțirea unei moșteniri, întotdeauna o parte pierde procesul. De obicei, aceasta parte folosește toate mijloacele, inclusiv plângerea către Curte pentru a-și arata poziția,” menționa Corneliu Bârsan.⁸

⁷ Scăunaș, S. *Dreptul internațional al drepturilor omului*, Editura All Beck, București 2003, p. 95

⁸ Duculescu, V. *Protecția juridică a drepturilor omului*, Editura Lumina Lex, București 2008, p. 115, apud “România Liberă” serie nouă, nr. 5274, marți 10 iulie 2007

Acesta, considera că mulți români nu au înțeles modul cum funcționează CEDO și de aceea se adresează Curții ca și cum aceasta ar reprezenta încă o treaptă de jurisdicție, deși CEDO nu judecă decât eventualele încălcări ale drepturilor omului, nu și fondul cauzei. La nivel global, arăta Corneliu Bârsan cca. 90 % din plângerile adresate Curții sunt declarate inadmisibile.

Judecătorul român a mai constatat ca numărul condamnărilor la adresa României este relativ mic în comparație cu numărul de cereri înregistrate. Pe lângă faptul că reclamanții sunt repuși în drepturi ori despăgubiți, statele sunt obligate să i-a măsuri cu caracter general, care să prevină repetarea unor astfel de cazuri. Executarea hotărârilor CEDO au caracter politic, pentru că ele trebuie puse în practică chiar de guvernele condamnate.

Din datele recente rezultă că pe adresa CEDO se află în diverse stadii procedurale mai multe cereri îndreptate de cetățeni români contra statului român, majoritatea având în vedere preluarea de către statul român a unor imobile. De asemenea, au fost formulate diverse alte solicitări cu privire la tratamentele aplicate în timpul arestului preventiv, referitoare la nelegalitatea unor măsuri de arestare, nerespectarea dreptului la corespondență al deținuților, durata lungă a proceselor, etc⁹.

Din datele publicate în presă rezultă că România în anul 2009, în ceea ce privește numărul de cereri adresate CEDO, a scăzut comparativ cu anul 2008, ocupând locul al 4-lea, fiind condamnată în doar 3 % din cazuri, deși cuantumul despăgubirilor pe care statul român a fost obligat să le plătească a rămas același, respectiv 12 mil.de euro. România a ocupat de asemenea locul 4 și în ce privește numărul de hotărâri care constată încălcarea cel puțin a unui drept.

Așa cum și profesorul Corneliu Bârsan constata, unul dintre cele mai frecvent încălcate drepturi și cu care cetățeni români se adresează Curții Europene a Drepturilor Omului este dreptul de proprietate. Având în spate o istorie zbuciumată, ne referim aici la perioada

comunistă, când dreptul de proprietate exista mai mult simbolic, anul 1989 a adus importante schimbări în acest domeniu, foștii proprietari cerându-și în instanță vechile proprietăți de care au fost deposedați abuziv în perioada 1945-1989.

Dat fiind faptul că dreptul de proprietate este apărat în România prin însăși legea fundamentală a țării, fiind considerat un drept sacru și inviolabil, absolut și exclusiv și că acest drept face obiectul multor litigii, nu numai pentru instanțele românești, dar mai ales pentru cele europene, am ales ca primul episod din serialul ce are ca obiect studierea jurisprudenței CEDO să fie dedicat dreptului de proprietate.

Dreptul de proprietate este un drept contestat în însăși natura sa, fiind un drept economic pentru unii, drept civil pentru alții, însuși caracterul de drept al omului pretându-se la discuții, după cum se consideră sau nu că proprietatea privată este esențială pentru existența individului. Convenția europeană nu enunța, la origine, dreptul de proprietate printre drepturile garantate. Va fi însă recunoscut de primul Protocol adițional la Convenție într-o formulare extrem de laconică: „Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale”(art.1).

Curtea europeană, printr-o jurisprudență substanțială inițiată de decizia Spornong și Lonroth contra Suedia, din 23 septembrie 1982 a asigurat locul dreptului de proprietate în ansamblul drepturilor garantate de Convenție, accentuând astfel specificitatea dreptului european al drepturilor omului din perspectiva proclamației universale. Judecătorul european reține o accepțiune foarte largă a dreptului de proprietate, admitând că „dreptul la respectarea bunurilor proprii” poate fi invocat în absența oricărui titlu juridic. Curtea europeană leagă strâns dreptul la executarea deciziilor de justiție și respectarea dreptul de proprietate.¹⁰

Se pare că respectarea dreptului de proprietate, ca drept fundamental al omului a reprezentat un subiect destul de greu de

⁹ Duculescu, V. *op.cit*, p. 115

¹⁰ Sudre, F. *Dreptul european și intențional al drepturilor omului*, Editura Polirom București, 2006, p. 375

“digerat” pentru toate mediile sociale din România. S-a sperat că, sfârșitul anului 1989, moment care, cel puțin teoretic ar fi trebuit să aducă în centrul atenției în primul rând aplecarea către respectarea drepturilor omului, mergând apoi către anul 2007 care a debutat cu aderarea României la Uniunea Europeană și când acest concept de drepturi fundamentale ale omului s-a lăsat implementat și mai adânc în conștiința cetățenilor, va conduce spre rezolvarea acestei probleme.

Însă, anul 2010 ne găsește în aceeași situație dificilă, în sensul că România nu a făcut progrese necesare în legislația din domeniul proprietății motiv pentru care CEDO a decis, în premieră pentru România, instituirea unei hotărâri pilot în cauzele privind restituirea proprietăților preluate abuziv de către statul român în perioada comunistă.

De când România este parte la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, majoritatea cauzelor aduse împotriva să privesc (presupuse) încălcări ale diferitelor drepturi fundamentale protejate de Convenție, în restituirea proprietăților imobiliare preluate abuziv de către fostul regim. Conform Grefei, în prezent peste 1.000 de cauze de acest fel se află în fața Curții, iar cererile continuă să curgă (mai ales că pe rolul instanțelor judecătorești din România sunt încă multe procese care privesc aplicarea Legii nr.10/2001).

Văzând lipsa unui progres semnificativ în privința rezolvării acestei probleme, cu toate că în foarte multe hotărâri Curtea a subliniat că mecanismul de retrocedare/compensare nu funcționează în mod efectiv, a decis aplicarea procedurii hotărârilor pilot în două cauze, Atanasiu și Poenaru și cauza Solon la 25 februarie 2010, printr-un comunicat anunțat de Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului.

După 1990, ca și alte state din fostul bloc comunist, și România a hotărât restituirea proprietăților preluate abuziv. Față de alte state, care au reușit rezolvarea problemei printr-un singur act normativ, sau eventual prin câteva acte normative, aplicate unitar și prompt, domeniul restituirilor din România nu s-a rezolvat nici până în prezent.

În primul rând, din diferite motive (de ordin politic), retrocedarea a fost făcută în mai

multe etape. Astfel, prima dată prin celebra Lege 18 a fondului funciar, modificată de mai multe ori, iar după aceea prin Legea nr. 112/1995 s-a extins asupra unei părți din imobile (cu destinație de locuință). După aceea prin Legea nr. 1/2000 și prin Legea nr. 10/2001 problema, în loc să-și primească o rezolvare, s-a complicat și mai tare. Curtea de la Strasbourg a criticat mai ales faptul că mecanismul de restituiri/compensări nu funcționează.

În anumite perioade, s-a realizat compensarea foștilor proprietari, alteleori s-a realizat prin acordarea unor acțiuni la diferite companii de stat. Din 2005, compensarea se realizează prin Fondul Proprietatea, în formă bănească sau prin acțiuni. Problema este că Fondul încă nu a fost listat pe Bursă.

Incertitudinea legislativă, amplitudinea textelor, aplicarea divergentă a legilor de către instanțe a condus la situația în care doar câteva sute de persoane vizate au beneficiat întocmai de prevederile legilor de restituire, în timp ce alte mii de persoane se judecă în instanțele țării.

În 2008 și 2009, Curtea prin mai multe hotărâri a examinat legislația privind restituirile și a ajuns la concluzia că mecanismul de compensare este inefectiv.

În cauzele Faimblat, Katz și Viașu, aceasta a sugerat României să adopte măsuri legislative, administrative și bugetare pentru ca procedura de compensare să fie consistentă, accesibilă, promptă și previzibilă.

Juriști, chiar și reprezentanți ai autorităților publice centrale cu atribuții în domeniu, au vociferat că aceste hotărâri (Viașu, Faimblat, Katz) sunt hotărâri pilot.

Într-adevăr, îndeplineau toate condițiile unei hotărâri pilot, mai puțin una crucială: măsurile generale nu erau recomandate de Curte în dispozitivul hotărârii, ci în motivarea acesteia.

Prin ele, Curtea a tras un semnal de alarmă, iar autoritățile române puteau să ia măsurile generale cerute. Cum însă acestea nu au luat măsurile necesare, iată că s-a anunțat, în premieră pentru România aplicarea procedurii hotărârilor pilot. Acum, dispozițiile Curții vor fi obligatorii.

Ca un exemplu, am ales pentru subiectul acestui prim număr cauza Viașu împotriva

României, foarte relevantă pentru problema încălcării dreptului de proprietate, deși cauzele care privesc acest subiect sunt foarte numeroase.

Iată cum s-au desfășurat evenimentele. În anul 1962 reclamantul Gheorghe Viașu a fost forțat de statul comunist să doneze un teren în suprafață de 18,62 ha pe care îl deținea în proprietatea sa. După anul 1989 a cerut restituirea terenului însă aceasta s-a făcut parțial, pe motiv că o parte substanțială din acel teren se găsea în administrarea unei întreprinderi de stat. La data de 14 iunie 2000, reclamantul a fost informat că s-a hotărât de către Comisia Locală restituirea suprafeței de 10, 42 ha și că, dacă nu este posibilă, i se vor acorda despăgubiri prin echivalent bănesc. Printr-o decizie separată s-a mai hotărât restituirea unui alt teren în suprafață de 6, 21 ha.

Ulterior, reclamantul a încercat să obțină fie restituirea în natură cu punerea efectivă în posesie, fie cu acordarea de despăgubiri bănești adresându-se autorităților competente, care i-au respins cererile în mod repetat motivând fie că legea nu stabilește modalitățile de despăgubire în mod precis, fie că reclamantul nu a depus toate documentele necesare valorificării dreptului, fie că se găsesc în imposibilitatea să-l restituie în natură.

De asemenea, prin alte memorii, reclamantul a contestat și modul de calcul al valorii de despăgubire, stabilit de actul normativ în vigoare atunci, deoarece susținea acesta, acel mod nu conducea la stabilirea unei valori reale a despăgubirilor.

În februarie 2001 reclamantul Gheorghe Viașu s-a adresat Curții europene susținând ca i s-a încălcat dreptul de proprietate garantat de articolul 1 al Protocolului numărul 1 la Convenție datorită imposibilității de a se bucura de dreptul său la indemnizație pentru un teren obținut pe baza legislației din domeniul restituirilor însă, dat fiind faptul că acesta a decedat în iulie 2006, cererea a fost susținută mai departe de fiul său, unic moștenitor.

Curtea a constatat, într-adevăr încălcarea art. 1 din Protocol. În ce privește dreptul de proprietate, în lumina jurisprudenței CEDO,

acesta are în vedere noțiunea de bunuri, atât cele actuale având o valoare patrimonială, precum și creanțele determinate potrivit dreptului intern corespunzătoare unor bunuri cu privire la care cel îndreptățit poate avea o speranță legitimă că ar putea să se bucure de dreptul său de proprietate.

Având în vedere că un drept de proprietate a fost pierdut cu mai multe decenii în urmă, exista posibilitatea ca acesta să nu mai poată constitui un bun în înțelesul convenției. De aceea, statele contractante care au ratificat Convenția și implicit protocolul trebuie să adopte o legislație prin care să se stabilească restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate de regimul anterior. Din acest motiv se consideră că se va crea un nou drept de proprietate pentru categoria de persoane care îndeplinesc anumite condiții.

În același context, Curtea a stabilit deja că dacă s-a statuat principiul restituirii imobilelor preluate abuziv, incertitudinea punerii în aplicare a acestui principiu, datorată fie practicilor legislative, administrative ori a altor autorități, de natură să pericliteze acest drept, și persistând în timp, precum și în absența unei reacții prompte și coerente din partea statului, echivalează cu o neîndeplinire a obligației statului de a asigura exercițiul efectiv al dreptului de proprietate garantat de articolul 1 din Protocolul 1.

În cauză, dreptul de proprietate a reclamantului fusese recunoscut încă din 2000, iar apoi succesiv, de mai multe autorități, inclusiv prin înregistrarea creanței în virtutea Legii nr. 1/2000. Raportat la această situație, Curtea a apreciat că reclamantul avea un „interes patrimonial” stabilit destul de precis de dreptul intern, drept cert, nerevocabil și exigibil, care poate fi considerat ca fiind un „bun” în sensul Protocolului 1 la Convenție.

Curtea notează că Legea nr. 1/2000 nu stabilea clar ce se întâmplă cu creanța stabilită, atunci când nu se execută de către debitor (statul), respectiv dacă creanța neexecutată se transformă din nou în restituire. De asemenea, Curtea observă că Legea nr. 1/2000 nu stabilea în mod clar când anume se naște dreptul la o indemnizație. O altă constatare a Curții privește faptul că normele de aplicare a art. 40 din Legea

nr. 1/2000 prin care se stabilea modul de calcul al indemnizației au fost adoptate cu o întârziere de 4 ani, după care modificate implicit prin adoptarea în mod succesiv a altor acte normative privind restituirea, cum sunt Legea nr. 247/2005 și OUG nr. 81/2007. Apreciind de ansamblu, Curtea constată că ingerința asupra dreptului reclamantului la respectul bunurilor sale nu era „prevăzută de lege”.

Curtea a mai constatat că nu exista un just echilibru între exigențele de interes general ale colectivității și imperativul garantării dreptului la respectarea bunurilor reclamantului, deoarece nu se justifica în nici un fel o întârziere de peste opt ani în executarea unei decizii prin care se recunoștea dreptul reclamantului. De aceea, reclamantul a suportat o sarcină specială și exorbitantă, în condițiile în care nici o autoritate competentă a statului nu a întreprins măsuri eficace pentru valorificarea de către reclamant a dreptului său de proprietate, iar statisticile publice cu privire la subiectul general al restituirii dovedesc pe deplin acest lucru.

Curtea constată că încălcarea dreptului reclamantului garantat de art.1 din Protocolul 1 se datorează la origine unei probleme existente la scară largă rezultată dintr-o disfuncționalitate a legislației românești și a unei practici administrative care afectează și poate să mai afecteze un mare număr de persoane. Obstacolele nejustificate asupra exercițiului dreptului reclamantului la respectarea bunurilor sale, nu se datorează unor incidente izolate și nici nu se datorează unor evenimente specifice prezentei cauze. Acestea rezultă dintr-un cadru legal, reglementar și administrativ care se dovedește a fi inadecvat, și care vizează anumite categorii de persoane, beneficiare ale măsurilor de restituire a bunurilor naționalizate sau confiscate de statul comunist.

Numărul mare de cereri adresate Curții, a hotărârilor prin care s-a constatat încălcarea articolului 1 din Protocolul 1 și, în unele cauze, a articolului 6 al Convenției, precum și miile de dosare înaintate Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților, dar nesoluționate într-un termen rezonabil demonstrează că mecanismul ales pentru restituirea bunurilor

naționalizate sau confiscate de stat în regimul comunist nu a fost pus în aplicare și creat într-o manieră compatibilă cu articolul 1 din Protocolul 1. Curtea reamintește că într-o situație asemănătoare, în cauza Brumărescu împotriva României, a constatat încă din 1999 că mecanismul de restituire trebuie îmbunătățit, chiar dacă în acea cauză se referea îndeosebi la greșita funcționare a justiției. Ori, constatarea din prezenta cauză, întărește caracterul pregnant al încălcării drepturilor justițiabililor și conduce practic la constatarea absenței unei căi interne eficiente de recurs.

Pentru a sprijini statul român, Curtea caută să sugereze câteva din măsurile care ar putea fi luate pentru înlăturarea consecințelor de genul celor din prezenta cauză; astfel, aceasta apreciază că pentru început statul trebuie să elimine toate obstacolele care se opun exercițiului efectiv al dreptului de proprietate, sau să acorde un remediu adecvat.

De asemenea, statul trebuie să garanteze prin măsuri legale și administrative adecvate realizarea efectivă și rapidă a dreptului la restituire, în conformitate cu principiile preeminenței dreptului și a legalității, precum și a protecției drepturilor patrimoniale enunțate la articolul 1 din Protocolul 1, ținând cont de principiile enunțate de jurisprudența Curții în materie de despăgubire sau indemnizație. Aceste obiective ar putea fi atinse, spre exemplu, printr-o amendare a mecanismului actual de restituire, în sensul unei simplificări și coerențe, a eficacității și prin asigurarea unui just echilibru între diferitele interese incidente.

Curtea a constatat în termenii art. 41 că reclamantul a suferit un prejudiciu echivalat la suma de 115 000 Euro.

Acesta este și motivul pentru care CEDO a dat ultima hotărâre pilot care vizează domeniul retrocedărilor, însă îndrăznim să credem că nici această hotărâre nu va determina autoritățile române ca până la data de 8 iunie 2010, moment la care părțile sunt invitate să își prezinte punctele de vedere, să vină cu soluții concrete de rezolvare a problemei.

În susținerea punctului de vedere mai sus expus, adăugăm și faptul că autoritățile române trebuie să privească dând dovadă de mai multă

seriozitate hotărârile care sunt date împotriva sa, astfel încât actualul sistem legislativ să fie pe deplin reformat în sensul respectării drepturilor omului, pentru că până la urmă statul face legi pentru cetățenii săi, iar cetățenii trebuie să fie protejați prin aceste legi pentru că le sunt adresate și mai ales să simtă că în statul lor drepturile le sunt respectate.

După un început ingrat și un pic letargic, în asemenea măsură încât unii se întrebau asupra șansei de a supraviețui, Curtea Europeană a putut dezvolta o jurisprudență bogată în substanță și în influență. Paralel cu ritmul hotărârilor sale, care, de câțiva ani, se accelerează puternic, diversitatea problemelor tratate și interesul pe care îl prezintă ele pentru cetățeanul de rând, altfel spus cei care nu sunt nici deținuți, nici condamnați crește. O asemenea extindere înseamnă oare o necunoaștere crescândă a drepturilor omului pe Bătrânul Continent, un recul preocupant al libertăților?¹¹

Cu siguranță că situația în care se găsește acum România nu se datorează unei necunoașteri a drepturilor omului, ci a unei defectuoase ingerări a lor în legislația internă, și cu riscul de a ne repeta considerăm că alinierea legislației interne celei europene va trebui să privească în primul rând această problemă pentru ca România să pornească pe drumul unui real progres și să devină realmente o țară europeană.

BIBLIOGRAFIE

1. Bârsan Corneliu, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*. Vol I., Ed, All Beck, București 2005

2. Berger Vincent, *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Ed. Institutul Român pentru drepturile omului, București 1998

3. Duculescu Victor, *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București 2008

4. Predescu Ovidiu, Udriou Mihail, *Convenția Europeană a Drepturilor Omului și dreptul procesual penal român*, Editura C.H. Beck, București 2007

5. Scăunaș Stelian, *Dreptul internațional al drepturilor omului*, Ed. All Beck, București 2003

6. Sudre Frederic - *Dreptul european și internațional al drepturilor omului*, Editura Polirom București, 2006

7. Voicu Marin, *Ultima speranță pentru o justiție deplină. Curtea Europeană a drepturilor omului*, Ed. Juridică, București, 2001

¹¹ Berger, V.- *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*, Editura Institutul Român pentru drepturile omului, București 1998, p. 566

Actualitate Europeană

Bejenaru Diana

Pentru ca legislația Uniunii Europene să fie corect înțeleasă și implementată, este esențială asigurarea unei schițe cât mai concise. Actele adoptate de instituțiile Uniunii Europene trebuie să fie realizate într-o manieră inteligibilă în conformitate cu principiile uniforme de prezentare a actelor cu caracter legislativ pentru ca cetățenii Uniunii Europene, împreună cu operatorii economici să-și poată identifica atât drepturile, cât și obligațiile.

Instituțiile Uniunii Europene se pot împărți în două categorii: cele care au orientare supranațională, cum ar fi: *Comisia, Parlamentul European și Curtea de Justiție* și cele cu orientare interguvernamentală: *Consiliul de Miniștri și Consiliul European*.

Comisia este alcătuită din reprezentanți numiți de statele membre pentru o perioadă de 4 ani. Ei nu reprezintă interesele propriilor guverne ci, întruchipează ideea de unitate europeană. Comisia simbolizează și asigură funcționarea ideii de integrare supranațională mai mult decât orice organism.

După denumire, Comisarii nu mai au nicio de legătură cu interesele guvernelor care i-au propus. Având sediul la Bruxelles, Comisia identifică agenda de probleme și propune soluții pe care le înaintează Consiliului de Miniștri. Sub conducerea lui Jacques Delors, Comisia și-a sporit personalul, ajungând la circa 13 000 de funcționari care asigură din punct de vedere administrativ funcționarea Uniunii Europene

Parlamentul European funcționează la Strasbourg și este după cum spunea Conway Henderson "primul și singurul experiment în democrația transnațională". A fost înființat în 1952 ca parte a Comunității Europene a Carbonei și Oțelului. El nu poate adopta legi dar are prerogative în ceea ce privește supravegherea bugetului Uniunii, fiind în

măsură să blocheze o serie de propuneri executive. Parlamentul are chiar dreptul de a dizolva Comisia, dacă o asemenea hotărâre întrunește două treimi din voturi.

Din 1979 membrii Parlamentului European sunt aleși direct de către cetățenii din statele din care provin. În momentul în care Uniunea avea 12 membri, numărul parlamentarilor se ridica la 518, după mărirea ei la 15 membri, numărul parlamentarilor a crescut la 626.

Este de menționat, pentru această succintă introducere, și faptul că parlamentarii sunt aleși proporțional cu numărul populației din țara membră din care provin, iar în forul european nu mai sunt grupați pe blocuri naționale, ci pe grupuri ideologice. În acest fel Parlamentul European oferă o imagine a spectrului politic al Uniunii Europene.

Parlamentul European

(<http://www.europarl.europa.eu>)

- **Decizia Parlamentului European** din 20 ianuarie 2010 privind alegerea Ombudsmanului European (Nikiforos DIAMANDOUROS), având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, în special, articolul 24 al treilea paragraf și articolul 228, având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice și, în special, articolul 106, Decizia 94/262/CECO, CE, Euratom a Parlamentului European din 9 martie 1994, privind statutul și condițiile generale pentru exercitarea funcțiilor Ombudsmanului
- **Rezoluția legislativă a Parlamentului European**, din 20 ianuarie 2010, referitoare la propunerea de regulament al Consiliului de suspendare temporară a taxelor din tariful vamal comun asupra importurilor anumitor produse industriale în regiunile autonome Madeira și Azore (COM(2009)0370 - C7-0222/2009 - 2009/0125(CNS))
- **Decizia Parlamentului European**, din 20 ianuarie 2010, propunând numirea Anei Palacio Vallelersundi în componența

comitetului instituit în conformitate cu articolul 255 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (2009/2210(INS))

- **Rezoluția Parlamentului European** din 20 ianuarie 2010 referitoare la cea de-a doua revizuire a Acordului de parteneriat ACP-CE ("Acordul de la Cotonou") (2009/2165(INI))

În cadrul sesiunii plenare a Parlamentului European din **24-25 februarie 2010**, care a avut loc la Bruxelles, punctele esențiale dezbătute au fost:

- **Prioritățile reformei politicii de pescuit** : În proiectul de raport se arată că atât dimensiunea socială a acestei politici, cât și cea de mediu și cea economică sunt la fel de importante. Tratatul de la Lisabona dă Parlamentului puteri legislative depline în domeniul politicii comune a pescuitului, care va trebui reformată în următorii ani
- **Reducerea birocrăției pentru micro-întreprinderi** : Micro-întreprinderile ar trebui scutite de obligația de a întocmi situații financiare anuale, se precizează într-un amendament la reglementările privind conturile anuale,. Aceste excepții ar trebui însă acordate de către statele membre, iar companiile vor continua să păstreze înregistrări ale tranzacțiilor comerciale și ale situației lor financiare.
- **Modificarea bugetului PE** : Parlamentul va vota o propunere de creare a 150 de noi posturi în cadrul instituției și creșterea bugetului prevăzut pentru angajarea de asistenți parlamentari. Având în vedere noile competențe sporite ale Parlamentului prevăzute de Tratatul de la Lisabona, este nevoie de personal suplimentar pentru administrație, grupurile politice și colaborare cu deputații
- **Rezoluție PE înaintea reuniunii Consiliului ONU pentru Drepturile Omului** : Proiectul de rezoluție, pune accentul pe "universalitatea, indivizibilitatea și interdependența drepturilor omului", situația din Haiti, Iran, Gaza și respectarea drepturilor omului în statele membre ale UE.
- **Rezultatele summit-ului informal UE** : Deputații vor avea o dezbatere privind rezultatele summitului informal al UE de la

Bruxelles din 11 februarie. În cadrul summitului, liderii UE s-au angajat să sprijine Grecia, în ceea ce privește criza datoriei publice, și au semnat o declarație prin care solicită guvernului elen implementarea unor măsuri pentru reducerea efectivă a deficitului bugetar cu 4% în 2010.

- **Investiții în infrastructurile energetice:** Noua legislație va cere statelor membre să colecteze date și să notifice Comisiei o dată la doi ani proiectele vizând clădirile, modernizarea sau dezafectarea infrastructurilor de energie, capacitățile de transport și stocaj. Amendamentele Comisiei pentru industrie vizează clarificarea anumitor prevederi și schimbarea bazei juridice, în vederea adoptării regulamentului conform procedurii de codecizie.

Consiliul Uniunii Europene

(<http://consilium.europa.eu>)

- **Decizia Consiliului din 12 ianuarie 2010** de numire a unor membri și a unor supleanți în cadrul Comitetului Regiunilor pentru perioada 26 ianuarie 2010 – 25 ianuarie 2015
 - **Decizia Consiliului din 20 ianuarie 2010** privind încheierea Acordului între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii privind prelucrarea și transferul datelor de mesagerie financiară din Uniunea Europeană către Statele Unite ale Americii în cadrul Programului de urmărire a finanțărilor în scopuri teroriste
 - **Decizia Consiliului European din 9 februarie 2010** de numire a Comisiei Europene (2010/80/UE)
 - **Decizia Consiliului din 16 februarie 2010** de modificare a Deciziei 1999/70/CE privind auditorii externi ai băncilor centrale naționale, în ceea ce privește auditorii externi ai Central Bank and Financial Services Authority of Ireland
 - **Decizia Consiliului din 25 februarie 2010** de prelungire a mandatului Reprezentantului Special al Uniunii Europene în Kosovo
 - **Decizia Consiliului din 25 februarie 2010** de prelungire și de modificare a mandatului Reprezentantului Special al Uniunii Europene pe lângă Uniunea Africană
- Legislație Europeană**

**Jurnalul Oficial al Uniunii Europene-
ianuarie-martie 2010**

(<http://eur-lex.europa.eu/>)

- **Decizia Comisiei din 5 ianuarie 2010** privind scutirea anumitor servicii financiare din sectorul poștal din Italia de la aplicarea Directivei 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale
- **Regulamentul (UE) nr. 27/2010 al Comisiei din 13 ianuarie 2010** de stabilire a valorilor forfetare de import pentru fixarea prețului de intrare pentru anumite fructe și legume
- **Recomandarea Comisiei din 13 ianuarie 2010** privind schimbul securizat de date electronice între statele membre în vederea verificării unicității cartelor de conducător auto pe care le eliberează
- **Regulamentul (UE) nr. 46/2010 al Comisiei din 19 ianuarie 2010** de derogare de la Regulamentul (CEE) nr. 3149/92 în ceea ce privește perioada de îndeplinire în România a planului de distribuție a produselor alimentare pentru persoanele cele mai defavorizate din Uniune pe anul 2009
- **Directiva 2010/12/UE a Consiliului din 16 februarie 2010** de modificare a Directivelor 92/79/CEE, 92/80/CEE și 95/59/CE privind structura și nivelurile accizelor aplicate tutunului prelucrat și a Directivei 2008/118/CE
- **Decizia Consiliului din 25 februarie 2010** privind instituirea Comitetului permanent pentru cooperarea operațională în materie de securitate internă
- **Decizia Consiliului din 25 februarie 2010** privind regulamentul de funcționare a comitetului prevăzut la articolul 255 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- **Decizia Comisiei din 25 februarie 2010** de ajustare a coeficienților corectori aplicabili de la 1 februarie 2009, 1 martie 2009, 1 aprilie 2009, 1 mai 2009 și 1 iunie 2009 remunerațiilor funcționarilor, agenților temporari și agenților contractuali ai Comunităților Europene repartizați în țările terțe
- **Regulamentul (UE) nr. 169/2010 al Comisiei din 1 martie 2010** de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 2454/93 de stabilire a unor dispoziții de aplicare a Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului de instituire a Codului vamal comunitar
- **Decizia Comisiei din 1 martie 2010** de modificare a Deciziei 2006/473/CE în ceea ce privește recunoașterea Australiei continentale ca fiind indemnă de *Xanthomonas campestris*
- **Regulamentul (UE) nr. 185/2010 al Comisiei din 4 martie 2010** de stabilire a măsurilor detaliate de implementare a standardelor de bază comune în domeniul securității aviației
- **Decizia Comisiei din 5 martie 2010** în temeiul Directivei 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind nivelul de protecție adecvat asigurat de Legea feroeă privind prelucrarea datelor cu caracter personal
- **Decizia 2010/145/PESC a Consiliului din 8 martie 2010** de reînnoire a măsurilor stabilite în sprijinul punerii efective în aplicare a mandatului Tribunalului Penal Internațional pentru Fosta Iugoslavie
- **Regulamentul (UE) nr. 202/2010 al Comisiei din 10 martie 2010** de modificare a Regulamentului (CE) nr. 6/2003 privind difuzarea statisticilor referitoare la transportul rutier de mărfuri

Vom analiza în continuare doar sursele ce formează dreptul derivat și mai precis numai izvoarele obligatorii, datorită faptului că acestea ocupă un volum impresionant în economia izvoarelor dreptului comunitar, iar România, ca stat membru al UE, trebuie să cunoască foarte bine acest aspect al statutului juridic al izvoarelor menționate. Articolul care conține nomenclatura oficială a actelor comunitare derivate este art.249 TCE (regulament, directivă, decizie, recomandare, aviz) astfel:

REGULAMENTUL este caracterizat prin aplicabilitate generală, el asemănându-se cu legea din dreptul intern, în sensul că se adresează unei categorii abstracte de

destinatari. De asemenea, o a doua caracteristică este dată de obligativitatea în întregime a regulamentului, adică și cu privire la scopul de atins, cât și cu privire la formele, mijloacele folosite în acest sens. Așadar, regulamentul este un act comunitar complet din punct de vedere juridic (este interzisă aplicarea să incompletă sau selectivă), de aici decurgând ultima caracteristică a acestuia, și anume directa aplicabilitate

DIRECTIVA, spre deosebire de regulamentul, nu are aplicabilitate generală decât în cazuri excepționale și atunci precizează expres; directiva are anumiți destinatari desemnați (numai statele membre), în plus, fiind incompletă din punct de vedere juridic, cuprinzând un singur element (care este și obligatoriu) - scopul pe care statele membre trebuie să îl atingă - mijloacele, formele de atingere sunt lăsate la latitudinea acestora.

S-a constatat în perioada recentă o practică la nivel comunitar, în direcția elaborării unor directive din ce în ce mai detaliate, astfel încât marja de manevră a statelor este mult diminuată. Această practică a fost criticată în fața CJCE, spunându-se că în acest mod directiva se transformă practic într-un regulament. CJCE a răspuns prin precizarea că nu este nimic rău în a adopta directive clare și precise, acest lucru nu reprezintă un pericol, deoarece există un element care va împiedica întotdeauna transformarea directivei într-un regulament, și anume: directiva, spre deosebire de regulamentul, va avea întotdeauna nevoie de măsuri interne de transpunere, lucru care nu este valabil pentru regulamentul - un act comunitar complet din punct de vedere juridic. Ar mai fi de precizat un aspect important: statele sunt obligate să aleagă măsuri legislative corespunzătoare, care să fie capabile să facă directiva să "funcționeze" efectiv, și ne referim la forța juridică a actului de aplicare a directivei, precum și la publicitatea de care beneficiază, elemente care constituie limite în plus pentru alegerea formei de aplicare de către state.

Ultima caracteristică diferențiază din nou directiva de primul act analizat. Astfel, directiva, neavând în conținutul său decât scopul de atins, nu are aplicabilitate directă în

dreptul intern al statelor membre, deci trebuie însoțită de acte legislative naționale de transpunere.

Revenind la directivă, trebuie amintit că directiva beneficiază de un efect direct circumstanțiat de anumite condiții. Astfel, în situația în care, în termenul precizat de directivă, statul nu adoptă măsuri de transpunere ori dacă măsurile sunt inadecvate și, ca o condiție cumulativă, un resortisant este prejudiciat, acesta se poate prevala fie de aplicare greșită, fie de neaplicarea în termen a directivei, fiind vorba, deci, despre un efect direct ascendent.

DECIZIA este prin excelență un act comunitar cu destinatari desemnați (fie state membre, fie resortisanți - identificați și identificabili) și conține, ca obligatorii atât scopul, cât și mijloacele de atingere a lui, având, ca și regulamentul, aplicabilitate directă în dreptul intern.

- **Punerea în aplicare a legislației comunitare** (aplicabilitatea directă, imediată, prioritară a dreptului comunitar în raport cu dreptul intern al statelor membre)

a) Dreptul comunitar consacră monismul (aplicarea imediată) și impune respectarea să de către statele membre. Aceasta deoarece sistemul comunitar nu poate funcționa decât în monism, singurul principiu compatibil cu ideea unui sistem de integrare. Se realizează acel transfer de competență de la statul național la CE. În relația CE-state membre, dreptul comunitar, originar sau derivat, e imediat aplicabil în ordinea juridică internă, făcând parte din aceasta. Nu este necesară o formulă specială de introducere în dreptul intern, iar judecătorii naționali trebuie să îl aplice, de asemenea, în calitatea sa de drept comunitar.

b) Concret, efectul direct al dreptului comunitar reprezintă dreptul oricărei persoane de a cere judecătorului să i se aplice tratate, regulamente, directive sau decizii comunitare. Judecătorul are obligația de se folosi de aceste texte, oricare ar fi legislația țării căreia îi aparține. Recunoașterea efectului direct înseamnă garantarea statutului juridic al cetățeanului.

Aplicabilitatea directă presupune, deci, că nu mai sunt necesare măsuri interne de aplicare

a dreptului comunitar deoarece acesta este complet din punct de vedere juridic (exemplu: decizia, regulamentul, tratatele)

Decizia CJCE care a consacrat principiul este redată de Hotărârea Van Gend și Loos, 1963, în care se afirma: “obiectivul Tratatului CEE îl constituie realizarea unei Piețe Comune de a cărei funcționare sunt direct răspunzători justițiabilii CE; prin urmare, Tratatul e mai mult decât un acord care ar crea doar obligații reciproce între statele contractante, iar CE reprezintă o noua ordine juridică ai cărei subiecți sunt nu numai statele membre, ci și resortisanții acestora”.

c) CJCE a confirmat oficial principiul priorității în Hotărârea Costa. Speța rezolva conflictul dintre dreptul comunitar european - Tratatul CEE și o lege internă posteroară - Legea italiană de naționalizare a electricității, din 6.09.1962. S-a acordat prioritate DCE, deoarece numai astfel se pot îndeplini obiectivele CE, realizarea Pieței Comune impunând aplicarea uniformă a dreptului comunitar, fapt fără de care nu se poate produce integrarea. Au prioritate toate normele comunitare (primare sau derivate) și împotriva tuturor normelor naționale: administrative, legislative, juridice sau chiar constituționale.

Am considerat importantă prezentarea câtorva elemente referitoare la particularitățile aplicării dreptului comunitar în dreptul intern al statelor membre, tocmai din perspectiva interesului actual și mai ales de viitor al României în calitate de stat membru UE, interes materializat într-o înțelegere cât mai exactă și o aplicare cât mai corectă a relației dintre cele două sisteme de drept: intern și comunitar, ca o condiție esențială a realizării scopului integrator prevăzut de Tratatul institutiv ale celor trei Comunități europene.

În urma celor precizate rezultă autonomia ordinii juridice comunitare, care nu exclude colaborarea cu sistemele juridice naționale, cooperare care este nu numai utilă, dar și necesară și care se exprimă, în principal, printr-o participare a autorităților statale la punerea în aplicare a dreptului comunitar.

Fiind un instrument de interes comun pentru toate popoarele și statele Comunităților,

dreptul emanat din surse comunitare nu este nici un drept străin, nici un drept extern. El este propriu fiecăruia dintre statele membre, ca și dreptul național al acestora, cu singura calitate suplimentară că el reprezintă *ierarhia textelor normative ale fiecărui stat*.

Bursele Erasmus – cele mai mari șanse de a studia în Europa

Ionela Pârvu

Cu siguranță v-ați făcut, deja, o mulțime de planuri despre cum vor arăta următorii 3-4 ani din viața voastră, v-ați gândit care vor fi primele lucruri pe care le veți face ca student/ă și, la fel de sigur, măcar unii dintre voi v-ați gândit ca, pe parcursul studenției, să obțineți o bursă Erasmus.

Ce trebuie să faceți, pentru acest lucru?

Nu e atât de complicat precum credeți. Primul lucru pe care trebuie să îl știți este că, pentru a pleca cu o bursă Erasmus, trebuie să terminați un an de studiu în țară. Deci puteți pleca începând cu anul II. Selecția, însă, se face în luna martie a anului precedent. În funcție de parteneriatele pe care le are universitatea voastră, veți afla, de obicei prin intermediul secretariatului, la ce universități străine puteți pleca. Criteriile de eligibilitate sunt: cetățenia română, calitatea de student/masterand/doctorand la o universitate semnatară a Chartei Erasmus și cunoașterea unei limbi străine. Criteriile generale de selecție sunt: rezultatele academice, CV-ul și scrisoarea de intenție.

Cum decurge selecția pentru o bursă Erasmus?

Întâi de toate, studiați variantele pe care le aveți și rămâneți la maximum 2-3. Trebuie să știți ce veți studia la universitatea aleasă, cât v-ar costa, în plus față de grant, această perioadă de studii și de când începe stagiul. Va trebui să depuneți un dosar de candidatură și, la scurt timp, va avea loc un interviu.

Ce veți fi întrebați?

Câteva dintre întrebările posibile sunt: „Ce cursuri vreți să urmați acolo?”, „Cu ce v-ar ajuta acest stagiul?”, „De ce v-ați gândit la universitatea aleasă?”, „Cunoașteți limba țării unde doriți să plecați?”, „Aveți alte surse de finanțare?”. Impresia pe care o veți lăsa la acest interviu este, de asemenea, foarte importantă și

va conta în alegerea candidatului care va pleca.

Dacă sunteți printre norocoșii câștigători, va urma o perioadă destul de agitată, în care veți avea de făcut o mulțime de lucruri. Chiar dacă, înainte de interviu, v-ați interesat de facultatea unde veți pleca, acum e momentul să citiți cu atenție care sunt formalitățile ce trebuie îndeplinite. Contactați departamentul special dedicat studenților internaționali.

Facultățile au un astfel de departament și acolo aflați dacă trebuie să completați formulare pentru înscriere în anul universitar sau pentru cazare, dacă aveți nevoie de permis de ședere și de asigurare medicală. Apoi, alegeți-vă cursurile și vedeți câte credite ECTS are fiecare. Dacă plecați pentru 3 luni, trebuie ca, la întoarcere, să aveți 20 ECTS, dacă veți sta un semestru – 30 ECTS, iar pentru un an – 60 ECTS. Completați cu atenție formularul „Learning Agreement”, în 3 originale. Acesta este actul de studii pe baza căruia puteți pleca și pe baza căruia veți încheia și acordul financiar (veți primi finanțare exact pe numărul de luni pe care îl treceți în acest contract). Solicitați și declarația de recunoaștere a cursurilor, pe care trebuie să v-o semneze decanul facultății.

Verificați, cu atenție, dosarul de bursă

În dosarul final, pe care îl veți trimite la universitatea gazdă, trebuie să aveți următoarele documente: formularele ECTS, în 3 exemplare, semnate de decan; declarația de recunoaștere a studiilor; situația școlară a anilor anteriori și varianta ei tradusă; CV și scrisoare de intenție într-o limbă străină; atestat de cunoaștere a unei limbi străine sau o recomandare de la un profesor; copie după cartea de identitate sau pașaport. După ce depuneți aceste acte la Biroul Erasmus, veți primi unul, pe care să îl trimiteți pe adresa universității unde veți pleca. Universitatea vă va trimite o scrisoare de accept, iar ulterior veți semna contractul financiar. În tot acest timp, interesați-vă dacă vă trebuie viză. Dacă, după ce ați efectuat perioada de studii din contract, vreți să vă prelungiți bursa, trebuie să trimiteți, în România, formularul de prelungire, semnat de universitatea gazdă. În general, termenele până la care se trimite prin

fax acest formular sunt 15 ianuarie și, respectiv, 1 iunie.

Nu uitați, la întoarcere, decontul!

La întoarcere, trebuie să vă prezentați la Biroul Erasmus cu următoarele acte: Learning Agreement semnat la universitatea gazdă; Transcript of Records - situația școlară (note și credite obținute); dovada înmatriculării; biletele de călătorie; chitanțele de cazare; raport asupra activității desfășurate; declarație cu privire la cofinanțare. E important de știut, de asemenea, că, dacă sunteți bursier al facultății, pe perioada pe care sunteți plecat, veți primi în continuare bursa care vi se cuvenea în România.

Granturile ERASMUS nu sunt create pentru a acoperi întreaga sumă de care aveți nevoie. Studenții occidentali primesc cam 50-100 de euro pe lună. Grantul mediu pentru România a fost, în 2005-2006, de 128 euro pe lună și poate scădea în continuare, din cauza cererii foarte mari. Grantul minim, decis de Comisia Europeană, este de 50 de euro pe lună, iar cel maxim, de 500.

Sursa : Ziarul Gândul

Erasmus - numai pentru studenții cu dare de mână?

Erasmus împlinește 20 de ani. De programul european ce permite studenților să studieze în străinătate au beneficiat 1,5 milioane de studenți din 31 de țări europene, iar destinațiile sale cele mai populare sunt Franța și Spania. Deși bugetul Erasmus a crescut în 2007, se adresează el doar studenților cu posibilități materiale? Trei deputați europeni vorbesc despre beneficiile programului ce poartă numele marelui umanist al secolului al XV-lea, Erasmus. Unul dintre aspectele cele mai uimitoare ale experienței Erasmus îl reprezintă oamenii pe care îi întâlnești. Said El Khadraoui, socialist belgian, a descris experiența sa drept „fertilă” și a arătat că în cele 5 luni petrecute la Paris în 1997 și-a făcut „prieteni pe viață”. De asemenea, el a afirmat că, în această perioadă, a învățat cât de importantă este autonomia.

Același sentiment a fost împărtășit de deputatul ecologist britanic Alyn Smith, care a studiat la Heidelberg, în Germania, în anii 1990. El a spus că „studiul este important, dar a intra în contact cu persoane din alte țări este un aspect la fel de important în cadrul experienței Erasmus”. Un alt fost student Erasmus - italianul Giusto Catania aparținând Stangii Unite Europene - a afirmat că, în perioada petrecută la Amsterdam în 1995, a învățat cât de importante sunt schimburile culturale. Erasmus a apărut pe ecrane acum câțiva ani în „L'auberge espagnole”, care s-a concentrat pe aspectele sociale și culturale ale programului.

Ok, e distractiv, dar te ajută Erasmus să-ți găsești și un loc de muncă?

În ce măsură Erasmus poate ajuta persoanele implicate în viitoarea lor cariera este un aspect crucial pentru cei care iau parte în acest program. Alyn Smith este ferm convins de ajutorul pe care programul i l-a oferit: „Pot să afirm cu certitudine că nu aș fi astăzi deputat european dacă nu aș fi avut experiența Erasmus”. Pentru Said El Khadraoui, Erasmus demonstrează potențialilor angajatori ca o persoană „are capacitatea de a se adapta”. Mobilitatea studentescă este „o experiență în plus” și, deci, un avantaj în raport cu alte persoane care căuta de lucru. Erasmus este un succes, dar este el oare un succes numai pentru studenții cu dare de mână? În pofida succesului său, Erasmus încă se mai confruntă cu o reală problemă de accesibilitate. Un studiu recent a scos la iveală ca 50% dintre studenți au declarat ca dificultățile financiare sunt un obstacol care îi împiedică să participe la Programul Erasmus. S-a mai descoperit și faptul că marea majoritate a studenților Erasmus are un statut social și economic peste medie în țară de origine. Bursa actuală alocată unui student Erasmus este de 150 de euro pe luna - această sumă este, în mod clar, insuficientă pentru un trai decent în lipsa altei surse de venit (provenite de la părinți sau din economii). În ultima rundă a negocierilor privind bugetul UE, deputații europeni au solicitat mărirea bursei la nivelul de 300 de euro pe lună, dar în cele din urmă s-a ajuns la un acord care a stabilit-o la 200 de euro. Acest

plafon va fi valabil pentru următorii 6 ani. Începând cu anul 2004, un nou Program „Erasmus Mundus” a fost creat pentru a finanța burse pentru persoanele provenind din țări terțe, dându-le acestora posibilitatea de a urma cursuri de masterat la universități europene sau la universități „partenere” din lumea întreagă.

Erasmus în cifre:

1,5 milioane: numărul de studenți participanți

1465: anul în care s-a născut Erasmus

31: numărul țărilor participante

26 629: numărul studenților Erasmus care au studiat în Franța în ultimul an universitar

3,1 miliarde: bugetul alocat de UE Programului Erasmus în ultimii șase ani

44 032: studenți Erasmus în 2005.

Sursa: Parlamentul European

Burse internaționale de studiu și cercetare

Valentin HAHUI

Tot mai mulți elevi, studenți sau absolvenți de facultate își doresc să urmeze o formă de învățământ sau specializare în străinătate. Considerăm că experiența studiului la o universitate în străinătate îți poate aduce numeroase beneficii după ce respectivul stagiu se termină și revii acasă. Așadar, pe lângă faptul că intri în contact cu oameni diverși dintr-o altă cultură și cu o altă mentalitate, câștigi puncte în plus în ceea ce privește CV-ul tău, la întoarcerea în țară având de ales între mai multe alternative.

Pentru toți cei care consideră că învățământul în străinătate este net superior celui românesc sau că cercetarea și specializarea se pot face doar cu ajutorul unor profesori sau specialiști renumiți, bursa de studiu în străinătate reprezintă cea mai bună alegere.

În acest număr al revistei am selectat două astfel de burse, pe care le vom detalia în cele ce urmează.

BURSELE ABBOTT AND FENNER BUSINESS CONSULTANTS ÎN SUA

Abbott and Fenner Business Consultants oferă burse în SUA pentru anul universitar 2010/11.

Abbott & Fenner doresc să îi întâmpine pe cei care au dorința să studieze. Câștigătorul(ii) acestei burse își va/vor primi bursa la două săptămâni după deadline-ul anunțat. Toți aplicanții trebuie să își trimită numele complet și adresa de email atunci când se înscriu.

Bursa: se acordă burse în valoare de \$1,000.

Data: anul universitar 2010/11

Adresat: elevilor de liceu și studenților cu vârsta între 16 și 30 ani.

Eligibilitate:

- A&F Scholarships se acordă studenților

înscriși într-o Universitate acreditată și elevilor de liceu.

- aplicanții trebuie să aibă vârsta cuprinsă între 16 și 30 de ani.

Cum se aplică:

Pentru a aplica la bursa trebuie să trimiți un eseu pe tema de mai jos. Eseul trebuie să aibă între 500 și 1000 cuvinte. Acesta trebuie trimis via email la:

scholarships@abbottandfenner.com.

Tema: Cum vezi impactul recesiunii asupra familiei obișnuite, pe termen lung? Cum îi va afecta acesteia viitoarele decizii?

Termen limită: 19 iunie 2010

PROGRAMUL « MASTER 2 » APEL LA CANDIDATURI DESCHIS

Tipul programului: Bursă de studiu de 10 luni în Franța pentru o formare de nivel Master anul 2 (profesional, de cercetare, specializat sau echivalent).

Condiții și dosar de candidatură:

- Candidați de naționalitate română care au terminat studiile superioare în anul 2009 sau care sunt în prezent în anul 4 sau 5 de studii superioare.

- Studenții deja înscriși în Franța pe cont propriu (adică în afara unui acord interuniversitar) nu sunt prioritari pentru acest program de burse.

Procedura:

- Candidatura se face în exclusivitate online, pe site-ul www.ambafrance-ro.org/bourses.

Studentul trebuie să-și creeze un cont, să răspundă la informațiile cerute și să atașeze documentele necesare.

Înscrierile online se fac începând cu 18 ianuarie 2010 până pe 30 aprilie 2010.

Lista documentelor necesare:

- scrisoare de motivație și CV în franceză,
- adeverință de la instituția de învățământ superior care să confirme că studentul a depus o cerere de înscriere,

- diploma de bacalaureat, în original și traducerea legalizată în franceză,

- diplomele și foile matricole ulterioare bacalaureatului, în original precum și traducerile legalizate în franceză,

- diplomă recunoscută de limbă franceză,

Selecția se desfășoară în două etape:

- o preselecție, realizată pe baza dosarelor primite on-line,

- interviu în limba franceză în fața unui juriu franco-român compus din profesori universitari și din reprezentanți ai Ambasadei Franței în România în cursul lunii mai. Interviurile se desfășoară în exclusivitate la București, la datele anunțate în programarea pentru interviu.

Lista studenților bursieri ai guvernului francez pentru anul universitar 2010-2011 (sub rezerva admiterii într-o instituție de învățământ superior din Franța) va fi publicată la sfârșitul lunii mai 2010.

Studentul obține statutul de bursier al guvernului francez:

- alocație lunară de 767 € timp de 10 luni,

- taxele de înscriere (valabil doar pentru taxele de înscriere la universitate, la nivelul sumelor stabilite de către ministerele implicate) și asigurarea socială plătite de către Ministerul Afacerilor externe și europene,

- posibilitatea de a fi cazat în locuințele din campusurile universitare, în limita locurilor disponibile,

- primire și consiliere pe toată durata sejurului.

Atenție: Studenții care doresc să depună o cerere de cazare în reședințele universitare trebuie să contacteze ei înșiși Centrul Național de Acțiuni Universitare și Sociale (CNOUS) încă din luna aprilie 2010, menționând că au candidat pentru o bursă a Guvernului francez. Atribuirea locurilor în campusurile universitare nu se face automat odată cu admiterea în programul de burse Master2, ci depinde de capacitățile de cazare ale fiecărui campus.

Conferințe și sesiuni de comunicări științifice

Claudiu Ciprian Radu

Studiul și aprofundarea științelor juridice în vederea unei viitoare profesii eminente precum cea de avocat, notar, procuror, judecător sau oricare altă specializare juridică necesită o pregătire completă, suplimentară de către studentul aspirant întrucât doar tinerii ambițioși, având cunoștințe temeinice, dăruire pentru știința dreptului și nu în ultimul rând activități de cercetare și participare științifică, vor fi aceia cu mari șanse de reușită în accederea într-o profesie juridică. În privința modalităților prin care ne putem însuși noi concepte și informații utile având totodată și posibilitatea de a ne remarca în studiul dreptului un exemplu esențial îl constituie participarea la conferințele și sesiunile de comunicări științifice.

Conferințele reprezintă o oportunitate pentru student de a se familiariza suplimentar cu limbajul științific, de a observa desfășurarea unui eveniment de această amploare și de a culege sfaturi, judecăți și raționamente de mare valoare. Alături de aceste beneficii incontestabile și alte avantaje pe care le-am enumerat în numărul anterior al revistei, considerăm că pe lângă exemplele de manifestări științifice pe care le-am precizat în primul articol referitor la conferințele din 2009, ar fi de interes și folositor pentru studenți să evidențiem câteva sesiuni și manifestări juridice din acest an:

În perioada 25-29 martie 2010, Palatul Facultății de Drept a Universității din București găzduiește cea mai mare conferință de tip Model United Nations din România, Bucharest International Student Model United Nations 2010 (BISMUN 2010). Ajuns la cea de-a doua ediție, evenimentul își propune să aducă împreună peste 180 de studenți din România și alte țări ale Uniunii Europene. Timp de 5 zile, tinerii prezenți vor dezbate teme de politică internațională, într-o simulare a Adunării

Generale a Națiunilor Unite. Fenomenul Model United Nations este relativ nou pentru țara noastră, dar pe plan internațional el este recunoscut ca fiind unul dintre cele mai populare și complexe tipuri de simulări academice. Participând la aceste activități, tinerii devin conștienți de problemele existente în societate, promovează valorile ONU și se pregătesc pentru o posibilă carieră în diplomatie. Conferința este organizată de Asociația BISMUN, cu finanțare din partea programului Tineret în acțiune (Youth in action), cu ajutorul Ministerului Afacerilor Externe, Universității din București și al Facultății de Drept, precum și al altor asociații și instituții colaboratoare.

Comunitatea academică a Facultății de Drept și Științe Sociale din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia și-a propus, încă de la înființare, o implicare directă în dialogul științific și de cooperare prin intermediul disciplinelor juridico-administrative și sociale, în care studenții să fie elementul central. În acest sens, comunitatea academică a acestei facultăți a abordat și va aborda atât schimbul reciproc de experiență, cât și explorarea informațiilor și a culturii naționale, legate de spațiul academic românesc și cel internațional. Calea deschisă de experiența acumulată în organizarea de conferințe naționale și internaționale și de mese rotunde, ce datează de peste un deceniu, va face și această ediție să se materializeze prin rezultate deosebite, concretizate prin editarea publicațiilor conferinței. În acest context, Facultatea de Drept și Științe Sociale din cadrul Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia anunță desfășurarea conferinței internaționale cu tema: „Perspective și interferențe în dreptul secolului XXI”, ce va avea loc în perioada 6-8 mai 2010. Conferința, care a ajuns la a XI-a ediție, se va desfășura cu suportul prestigioasei Edituri Universul Juridic din București. Conferința va fi structurată pe 3 secțiuni: Secțiunea I – Drept privat, Secțiunea II – Drept public, Secțiunea III – Științe Administrative.

Universitatea Mihail Kogălniceanu din Iași, invită studenții să participe la conferințele susținute de Prof. dr. Francisco Fernandez Segado din Iași 12-14 aprilie 2010. De asemenea,

în perioada acestei conferințe, profesorul madrilean Francisco Fernandez Segado va ține prelecțiuni. Conferința din 12 aprilie va avea ca temă Falimentul bipolarității „model american-model european(Kelsian)” în calitate de criteriu analitic al controlului de constituționalitate. Tema conferinței din 13 aprilie este intitulată Controlul de „comunitaritate” a ordinii juridice interne realizat de judecătorul național și consecințele sale asupra sistemului constituțional. Cea de-a treia prelegere - din 14 aprilie - are ca temă Demnitatea persoanei în calitate de valoare supremă a ordinii juridice spaniole și în calitate de sursă a oricărui drept. Conferințele vor fi ținute în limba franceză dar cu traducere simultană. Cei ce audiază toate conferințele vor primi un atestat, semnat de rectorul Universității „Mihail Kogălniceanu” și de profesorul Segado .

Facultatea de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, a organizat vineri, 26 februarie 2010, ora 16.00, în amfiteatrul Paul Demetrescu (I.1), prelegerea susținută de către Excelența Sa, Ernesto Pinto-Bazurco Rittler, ambasadorul Republicii Peru în România și profesor universitar la Universitatea din Lima, cu tema Organizația Națiunilor Unite - prezent și perspective. Au fost invitați să participe cadre didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi și toate persoanele interesate .

Facultatea de Drept din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași a organizat joi, 11 februarie 2010, ora 11.00, în amfiteatrul Paul Demetrescu (I.1.) prelegerea susținută de Ministrul Justiției, domnul Cătălin Predoiu, cu tema „Actualități în reforma sistemului judiciar”, în cadrul acesteia fiind invitați să participe cadre didactice, studenți, masteranzi, doctoranzi și toți cei interesați .

În data de 20-22 mai 2010, la Universitatea Alma Mater din Sibiu se organizează „Sesiunea științifică studențească”, ediția a IV-a având ca secțiuni: Științe juridice și administrative, Științe sociale și politice, Științe umaniste, Științe economice, Științe inginerești. Lucrările trebuie trimise până la data de 15 aprilie. Fiecare student participant va primi câte o mapă cu documentele sesiunii de comunicări (programul sesiunii, diploma de participare, CD-ul cu lucrările acceptate pentru prezentare

etc.). Se vor acorda premii autorilor celor mai bune lucrări în cadrul fiecărei secțiuni. Prin grija universității, se va asigura cazare, contra cost, la cerere, în cămine studențești sau în alte locații, atât pentru studenții participanți, cât și pentru cadrele didactice însoțitoare .

„Universitatea din Petroșani, Facultatea de Științe și Sindicatul Studenților Democrați organizează Simpozionul Național Studențesc, ediția a VIII-a, „Student, știință, societate”, în perioada 7-8 mai 2010. Secțiunile conferinței sunt: Matematică-Fizică, Informatică, Sociologie, Asistență socială, Economie, turism, servicii, Finanțe și contabilitate, Management, marketing și administrație publică. Data limită de trimitere a lucrărilor este 23 aprilie 2010 .

Studenții care au participat deja la conferințele și simpozioanele științifice sau cei care sunt interesați să ia parte la manifestările de cercetare viitoare vor constata faptul că propunerile noastre cu privire la evenimentele științifice prezentate mai sus oferă un cadru performant, de dezvoltare a cunoștințelor participanților și acumularea de noi mijloace și teorii de abordare a științelor juridice. Un exemplu grăitor al acestor manifestări științifice este și faptul că dezvoltă comunicarea, schimbul de idei și opinii, constituind în același timp un atu când studentul dorește să se angajeze după terminarea studiilor.

Pentru o opinie suplimentară asupra atmosferei și desfășurării conferințelor, simpozioanelor și în general a manifestărilor științifice am luat un scurt interviu colegei Teodora Irimia, studentă la Facultatea de Științe Juridice Sociale și Politice din cadrul Universității „ Dunărea de Jos” Galați. Iată impresiile obținute:

1. Ce noutăți ai aflat cu ocazia acestor conferințe?

T.I.: Aceste conferințe mi-au oferit posibilitatea să cunosc diferite tipuri de interpretare a unor fenomene legislative, diferite stiluri de a concepe un eveniment de această talie și de ce nu, mentalități diferite.

2. Cum ți s-au părut din punct de vedere al subiectelor abordate și al organizării?

T.I.: Cred că orice universitate încearcă să abordeze subiecte de actualitate și totodată destul de vaste pentru a acoperi o paletă mai

mare a ramurilor de drept. De asemenea, organizarea joacă un rol foarte important atât pentru participanți, cât și pentru gazde.

3. Două exemple de conferințe la care ai participat și care ți s-au părut cele mai interesante.

T.I.: Unele dintre cele mai interesante conferințe au fost cele de la Universitatea „Petru Maior” Târgu Mureș și Universitatea „Danubius” Galați.

4. Ce lucrări științifice ai prezentat în cadrul conferințelor? 2-3 exemple.

T.I.: În cadrul conferinței de la Târgu Mureș am susținut o lucrare din drept administrativ, iar la Danubius am încercat să abordez problema minorităților în context european.

5. Cum te-au influențat conferințele în activitatea de cercetare?

T.I.: Activitatea mea de cercetare, a devenit mult mai structurată în urma participării la conferințe. De asemenea, contactul cu diverse medii academice m-a ajutat atât din punct de vedere organizatoric cât și ideatic.

6. Ce aspecte crezi că ar trebui îmbunătățite la aceste evenimente?

T.I.: Fiecare eveniment are particularitățile lui. Este greu de spus. Însă mi-ar plăcea ca numărul participanților să fie cât mai mare.

7. Ce recomandări ai pentru studenții interesați să participe?

T.I.: Interesul lor de a participa deja constituie un pas foarte mare și important. Nu le mai rămâne decât să-și cenzureze emoțiile, să fie curajoși, optimiști și atenți la tot ce se spune în jurul lor.

Menirea conferințelor și în general a manifestărilor științifice este și de a da oportunitatea tinerilor interesați de cercetare să se exprime mai temeinic și mai documentat. De asemenea, îmbogățindu-și vocabularul, relaționând cu cât mai mulți colegi de diverse facultăți din țară și din străinătate, studenții au mai multă încredere în sine, în capacitatea de a face performanță. Dacă ținem cont și de faptul că toți tinerii care au luat parte la aceste activități științifice au recunoscut că în general ele au fost bine întocmite și au luat cuvântul

juriști de marcă și studenți cercetători și s-au dezbătut teme de actualitate din domeniul dreptului sau administrației publice atunci nu putem decât să concluzionăm că ele reprezintă un succes al școlii superioare românești iar implicarea studenților, preocuparea acestora față de dezbaterile juridice constante generate de modificarea tot mai deasă a legislației românești de multe ori pripită, haotică sau fără temei real demonstrează nevoia mai mult ca niciodată ca viitorul României adică tinerii să participe la manifestările științifice pentru a avea șansa unui viitor strălucit.

Într-un final rolul conferințelor, importanța și învățămintele dobândite nu le vom afla doar prin îndemnul, experiențele și părerile diferiților participanți oricât de convingătoare ar fi argumentele și oricât am încerca să enumerăm beneficiile lor atât timp cât tinerii interesați nu vor lua parte ei înșiși la evenimentele menționate. Ca în orice domeniu, experiența proprie, constatarea la fața locului sunt cele care fac diferența astfel că recomandăm cu încredere participarea la conferințe unde studenții vor putea conștientiza cel mai bine plusul de informații utile pentru viitoarele așteptări în domeniul juridic.

Cooperarea transfrontalieră - mijloc al dezvoltării regionale

Romeo Ionescu

Europa este caracterizată nu numai prin cultura sa diversă și istoria zbuciumată a popoarelor sale, dar și prin multitudinea de frontiere care separă, uneori, regiuni și grupuri etnice care - împărtășesc o identitate comună.

Efectul de barieră a granițelor naționale a fost determinat istoric, a fost intensificat de politicile socio-economice, administrative și militare ale statelor și a creat, deseori, numeroase dezavantaje populației din zonele de frontieră. Apariția Pieței Comune și a principiului integrării europene au făcut, însă, ca sintagma „cooperare transfrontalieră” să fie tot mai des folosită, politica de apropiere a regiunilor de frontieră fiind una din condițiile de bază pentru asigurarea unei bune comunicări și înlăturarea unor incompatibilități la frontierele statelor membre care să împiedice integrarea.

Politica regională a Uniunii Europene a accelerat cooperarea transfrontalieră, ajutând regiunile de granițe, să-și depășească divergențele și să găsească mijloace de dialog și colaborare în toate domeniile ce țin de viața colectivităților locale.

Astfel, euroregiunile s-au impus ca o formă modernă de cooperare transfrontalieră prin care unitățile administrativ-teritoriale urmăresc atingerea unor obiective comune precum: dezvoltarea economică și socio-culturală, atragerea investițiilor, sporirea mobilității resurselor umane și financiare și, nu în ultimul rând, diminuarea conflictelor regionale.

Important de amintit este faptul că, deși vorbim de relații între regiuni aparținând unor state diferite, iar politica externă este, de regulă, apanajul puterii centrale, cooperarea transfrontalieră nu este, și nu poate fi rodul exclusiv al politicii de la nivelul șefilor de state sau al șefilor de diplomații. Aceste forme de cooperare nu pot exista în absența voinței

colectivităților locale, a oamenilor interesați în dezvoltarea locală și regională. Pentru aceștia se constituie euroregiunile, ei desfășoară activitățile concrete de colaborare iar acest fenomen ar fi de neconceput în afara voinței lor.

Această dependență a cooperării transfrontaliere de forța și implicarea societății civile nu este deloc întâmplătoare într-un context European dominat de creșterea rolului regiunilor și apropierea procesului de luare a deciziilor de cetățean. Apariția acestor principii face ca dezvoltarea colectivităților locale să nu mai urmeze tiparul „centrului” ci tinde să se individualizeze în funcție de resursele istorice, potențialul geografic, economic și social pe care îl are fiecare regiune. Acest potențial se dorește a fi valorificat cât mai eficient și într-un mod cât mai adaptat necesităților locale și regionale iar euroregiunile - ca formă de cooperare în sistem internațional - oferă cadrul necesar pentru astfel de inițiative susținând, astfel, dezvoltarea locală și regională.

Și în România, cooperarea transfrontalieră și dezvoltarea regională au un parcurs comun, lucru demonstrat de numeroasele euroregiuni înființate de județele românești și de obiectivele de dezvoltare locală și regională pe care acestea și le-au fixat, iar în anumite cazuri, le-au și atins.

Exemplul potrivit în acest sens, îl putem găsi la granița de est a României: se numește Euroregiunea „Dunărea de Jos” iar CV-ul său cuprinde cifre impresionante: 11 ani de cooperare transfrontalieră, 6 regiuni partenere, 4 milioane de locuitori din 3 țări, numeroase activități comune, fonduri externe atrase, proiecte culturale de succes.

Dincolo de teorie, exemplul Euroregiunii „Dunărea de Jos” vine să demonstreze ce înseamnă de fapt cooperarea transfrontalieră: implicare, dialog, parteneriat, sprijin reciproc și proiecte comune.

Euroregiunea „Dunărea de Jos”

Inițiativa autorităților locale și centrale din România, Republica Moldova și Ucraina de înființare a Euroregiunii „Dunărea de Jos” a avut ca bază de discuții legăturile tradiționale existente între regiunile partenere, valorile comune pe care le împărtășesc și a avut ca scop

concretizarea bunelor relații prin proiecte comune.

Un prim demers în acest sens, s-a realizat cu ocazia întâlnirii la nivel înalt care a avut loc la 3 iulie 1997 la Izmail, unde președinții țărilor membre au semnat „Declarația privind colaborarea trilaterală”, documentul care constituie baza juridică a acestei întâlniri fiind „Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina”.

Următoarea etapa a avut loc la 14 august 1988, când în cadrul unei ceremonii desfășurate la sediul Consiliului Județului Galați, autoritățile locale din Galați, Brăila și Tulcea, regiunea Odesa și raionul Reni din Ucraina și raioanele Cahul și Vulcănești din Republica Moldova au semnat „Acordul de constituire a Euroregiunii Dunărea de Jos”.

Cu acest prilej, s-a constituit și forul de conducere al noii structuri - Consiliul Euroregiunii și a fost desemnat ca președinte domnul Răzvan Angheluța- președinte al Consiliului Județului Galați, iar ca vicepreședinți domnul Vasile Vladarciuc- președintele Consiliului Raional Cahul, Republica Moldova și domnul Serghei Grinevetkii - președintele Administrației Regionale de Stat, Odesa, Ucraina. Ulterior, mandatul județului Galați la președinția Euroregiunii a fost încredințat domnului Dan Lilion Gogoncea până în 2000 când președinția a început să fie asigurată prin rotație.

Alături de Consiliul Euroregiunii, noua structură a cuprins și un Centru de Coordonare ce includea personal etnic cu atribuții în domeniul cooperării transfrontaliere și 9 Comisii pe Domenii de Activitate.

Schimbările ulterioare apărute la nivel politic și administrativ nu au afectat coerența și eficiența funcționării Euroregiunii, ci au contribuit, prin cumulul de valori și idei pe care le-au prilejuit, la atingerea obiectivelor pentru care aceasta a fost înființată. Avem în vedere, printre altele, reorganizările administrative din Republica Moldova care au făcut ca cele 2 raioane membre ale Euroregiunii să devină un singur județ - Cahul, iar ulterior, din noua 2 raioane, Cahul și Cantemir.

În vederea adaptării structurii europene

la noul context creat de calitatea României de membru al Uniunii Europene și de necesitatea atragerii de fonduri externe pentru finanțarea proiectelor comune, în anul 2007 s-a adus în discuție problema reformării cadrului organizațional al Euroregiunii prin conferirea de personalitate juridică de naționalitate română. Discuțiile s-au finalizat prin înregistrarea la Galați, în martie 2009, a Asociației de Cooperare Transfrontaliere „Euroregiunea Dunărea de Jos” ca structură comună de management a cooperării transfrontaliere în cadrul parteneriatului euroregional.

Euroregiunea „Dunărea de Jos” în prezent are o populație de 3.907.860 locuitori, o suprafață de 53.456,3 km pătrați și 1435 de localități dintre care 65 în mediul urban și 1370 în mediul rural. Președinția euroregiunii este asigurată în prezent de președintele Consiliului Județului Galați, domnul Eugen Chebac.

Lexicon juridic latin

Mihai Teodor Tanasa

B

Beati possidentes= fericiții posesori. Se prezumă că posesorul este adevăratul proprietar. Dovada revine celui care revendică bunul respectiv.

Bellum omnium contra omnes= războiul tuturor contra tuturor. Caracteristică a societății omenești în perioada primitivă, presocială a omenirii. Pentru a se pune capăt războiului continuu dintre oameni, a luat ființă statul, ca rezultat al acceptării oamenilor de a ceda o parte din libertatea lor. Sensul actual este cel de luptă între interesele sociale opuse.

Beneficium inventarii= beneficiul de inventar. Dacă după inventarierea moștenirii se constată că aceasta este mai mică decât datoriile defunctului, moștenitorul beneficiar va răspunde față de creditorii succesoralii pentru datoriile și sarcinile succesiunii numai în limitele moștenirii, bunurile proprii neputând fi urmărite. Altfel spus, nu se produce confuziunea dintre patrimoniul succesoral și cel al succesoriului.

Benignius Leges interpretandae sunt quae voluntas earum conservatur= legile susceptibile de interpretare trebuie să fie interpretate în mod favorabil și în așa fel încât să-și păstreze autoritatea lor.

Bis dat qui cito dat= cine dă repede dă îndoit. Un ajutor (împrumut) dat la timp valorează îndoit.

Bis de eadem re ne sit actio= să nu existe o acțiune de două ori pentru același lucru (drept). Se acordă forță juridică hotărârii judecătorești. Nu se poate acționa în justiție de două ori pentru aceeași cauză.

Bona fide= de/cu bună-credință. În raporturile juridice civile buna-credință se prezumă, iar sarcina probei revine celui ce invocă reaua-credință (*mala fides*). A comite o încălcare a legii *bona fide*, constituie o circumstanță atenuantă pentru făptuitor.

Bona fides= buna-credință

Bona intelliguntur cujusque deducto are alieno supersunt= prin lucrurile cuiva se înțelege ceea ce rămâne în urma plății datoriilor.

Bona non intelliguntur nisi deducto aere alieno= nu se consideră bunuri (activ), decât după ce s-a scos datoria (pasivul).

Bona vacantia sive res nullius= bunuri vacante sau lucruri fără stăpân.

Bonam fidem in contractibus considerari aequum est= este drept să fie luată în considerație buna-credință în contracte.

Bonorum possessio= posesiunea bunurilor.

C

Capitis deminutio= restrângerea capacității (juridice).

Captatio benevolentiae= atragerea bunăvoinței. Este atrasă bunăvoința cuiva în scopul de a obține anumite avantaje. Actele juridice pentru a fi valabile trebuie ca voința exprimată cu ocazia încheierii lor să nu fie influențată (atrasă).

Carpent tua poma nepotes= roadele strădaniilor tale le vor culege nepoții (nu se vor înstrăina).

Casus belli= caz/ motiv de război. Desemnează circumstanțele de natură să provoace o declarație de război.

Casus foederis= caz de alianță. Este clauza introdusă într-un tratat de alianță în care se prevede obligația statelor părți de a se ajuta reciproc în cazul în care una dintre ele ar fi victima unei agresiuni.

Casus omissus= caz omis. Uneori nu există norme juridice care să reglementeze unele situații de fapt.

Casus= întâmplare/ caz fortuit.

Causa data, causa non secuta= prestația îndeplinită, contraprestația neîndeplinită.

Causa debendi= cauza cererii de chemare în judecată. Desemnează temeiul, fundamentul legal al dreptului invocat de cel care formulează o pretenție în cadrul procesului.

Causa petendi= cauza cererii de chemare în judecată. Desemnează scopul urmărit de cel care reclamă sau cel care se apără.

Causa proxima= cauză apropiată/ scop imediat. Scopul imediat, ca element al cauzei actului juridic, constă în rezultatul urmărit de fiecare parte în schimbul a ceea ce se obligă, fiind stabilit pe categorii de acte juridice. De exemplu, în contractele cu titlu gratuit, scopul imediat constă în intenția de a gratifica (*animus donandi*).

Causa remota= cauză îndepărtată/ scop mediat. Scopul mediat reprezintă elementul lăuntric, motivul impulsiv și determinant care a împins părțile la încheierea actului juridic și care se referă fie la însușirile contraprestației, fie la însușirile celeilalte părți.

Causa= cauză. Desemnează scopul urmărit de părți la încheierea actului juridic civil.

Cautio damni infecti= cauțiunea pagubei (provenită din) neîntreținerea (edificiului).

Cautio iudicatum solvi= cauțiunea cheltuielilor de judecată. În legislația română această cauțiune a fost desființată în 1900.

Certat de damno vitando= se ceartă/ se judecă/ se luptă pentru evitarea pagubei.

Certat de lucro captando= se ceartă/ se judecă pentru a dobândi un lucru.

Certum pretium esse debet= prețul trebuie să fie cert.

Cessante causa, cessat effectus= dacă încetează cauza, încetează și efectul.

Cessante ratione legis, cessat eius dispositio= când încetează rațiunea legii, încetează și dispoziția ei. Dacă au dispărut condițiile ce au determinat adoptarea unei legi (rațiunea ei), atunci legea cade în desuetudine.

Cessante ratione legis, cessat lex ipsa= când încetează rațiunea legii, încetează însăși legea.

Cessio crediti= cesiunea de creanță. Reprezintă convenția prin care un creditor (numit cedent) transmite creanța sa unei alte persoane (numită cesionar), care va deveni astfel creditor și care va putea încasa creanța cedată de la debitor (numit debitor cedat).

Cessio debiti= cesiunea de datorie.

Cessionarius est pro creditore= cesionarul este ca și un creditor.

Civilis ratio naturalia iura corrumpere non potest= dreptul civil nu poate înlătura drepturile naturale.

Clementiores lege iudices esse non oportet= judecătorii nu trebuie să fie mai puțin severi decât legea.

Cogitationis poenam nemo patitur= nimeni nu poate suferi o pedeapsă pentru gândurile lui.

Cognoscere personam în iudicio non est bonum= nu este bine să cunoști inculpatul în procesul pe care-l judeci.

Commodum eius esse debet cuius periculum est= acolo unde este riscul, acolo trebuie să fie profitul.

Commorientes= comorienții. În cazul în care mai multe persoane au murit în aceeași împrejurare, fără să se poată stabili că una a

supraviețuit altele, ele sunt socotite că au murit deodată.

Compensatio est debiti et crediti inter se contributio= compensația este scăderea unei datorii și a unei creanțe una din alta.

Compromissum pactum legitimum= compromisul este o învoială legitimă.

Concursus plurium ad idem delictum= participarea mai multor (infractori) la aceeași infracțiune (pluralitate de infractori) .

Conditio a quo= condiția de la care. Condiția suspensivă este condiția la împlinirea căreia însăși existența obligației este suspendată, consolidându-se în mod retroactiv prin împlinirea condiției.

Conditio ad quam= condiția până la care. Condiția rezolutorie este condiția la împlinirea căreia actul juridic este desființat retroactiv ca și când nu a existat.

Conditio impleta retrohabitur a die negotii= condiția îndeplinită are efecte retroactive, din ziua încheierii actului juridic.

Condominium= condominium sau coimperium. Desemnează regimul potrivit căruia asupra unui teritoriu, în general redus ca importanță, se exercită temporar suveranitatea a două sau mai multe state. De exemplu condominiumul anglo-francez asupra Insulelor Noile Hibride, înființat în 1900.

Confessus pro iudicato est= cel ce a mărturisit este asimilat cu cel condamnat.

Connexorum idem iudicium= cauzele conexe se judecă în același proces.

Consensus facit legem= buna înțelegere suplinește legea.

Constat ad salutem civium inventas esse leges= se constată că legile au fost inventate pentru salvarea cetățenilor.

Consuetudinis magna vis est= mare este puterea obișnuinței.

Consuetudo= obicei (juridic)/ cutumă.

Contra non valentem agere non currit praescriptio= prescripția nu curge împotriva celui care este împiedicat să acționeze.

Contractus enim legem ex conventionem accipiunt= convențiile legal făcute sunt lege pentru părți, nu și în privința celui de al treilea.

Contractus in rem= contracte reale.

Contractus incerti= contracte nenumite.

Contradictio in terminis= contradicție în termeni.

Controversias inter se iure ac iudicio disceptant= oamenii să-și dezbată neînțelegerile dintre ei în justiție și prin judecată.

Corpus delicti= corpul delictului. Desemnează obiectele care au fost folosite la săvârșirea unei infracțiuni sau care sunt produsul unei infracțiuni.

Correctoriae lege sunt stricte interpretandae= legile prin care se modifică alte legi trebuie interpretate strict.

Corruptissima republica plurimae leges= când un stat este foarte corupt, el are foarte multe legi.

Crediti et debiti compensatio= balanța de activ și de pasiv (dintre credit și debit) .

Crimen extinguitur mortalitate= moartea stinge infracțiunea.

Crimen vel poena paterna nullam maculam filio infligere potest= încredințarea sau pedeapsa tatălui nu poate aduce nici o pată fiului.

Cui licet maius debet et minus licere= cui i se permite mai mult trebuie să i se permită și mai puțin.

Cui prodest?= cui servește? Formulă folosită atunci când nu este clară intenția cu care a fost săvârșit un anumit act sau există îndoieli asupra oportunității acestuia.

Cuique suum= fiecăruia să i se dea ce-i al său.

Cuius est condere legem eius est abrogare= cel care are puterea de a face legea are și puterea de a o abroga.

Cuius est legem condere, eius est interpretari= cine edictează legea, acela o și interpretează. Este vorba de interpretarea oficială autentică, realizată de însăși autoritatea care a emis actul original.

Culpa în agendo= culpă prin acțiune.

Culpa lata= culpă/greșeală mare.

Culpa levis= culpă ușoară.

Culpam poena premit comes= vina e urmată de aproape de pedeapsă.

Cum în verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio= dacă termenii convenției sunt clari, nu se admite analiza voinței părților.

Cum onere= cu sarcini.

Curator certae rei datur= curatorul este numit pentru o anumită situație.

Bibliografie:

1. Deleanu I. , Deleanu S., *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2000.
2. *Latine dicta. Citate și expresii latinești*, Ed. Albatros, 1992.
3. Matei Virgil, *Dicționar de maxime, reflecții, expresii latine comentate*, Ed. Scripta, București, 1998, 2007.
4. Molea Marian C. , *Maxime juridice antice*, Ed. Militară, București, 1992.
5. Neamțu Coriolan, *Restitutio în absurdum. Scurt tratat de maxime, cugetări și expresii uzuale latinești tălmăcite și răstălmăcite*, Ed. Curtea Veche, București, 2000.

6. Rădulețu Sebastian, *Dicționar de expresii juridice latine*, Ed. Științifică, București, 1999.
7. Ștef Felicia, *Dicționar de expresii juridice latine*, Ed. Oscar Print, București, 1995, 1998.

Dictionar economic - financiar

Romeo Ionescu

A

a fortiori = expresie din limba latina care înseamnă "cu siguranță", "pentru acest motiv"

a posteriori = expresie din limba latina care înseamnă "din ceea ce s-a concluzionat"

a priori = expresie din limba latina care înseamnă "înaintea oricăror fapte", "înaintea oricărei experiențe"

ab initio = de la început (latina)

ab intestat = ipoteza unei persoane decedate fără a dispune de patrimoniul sau prin testament; în acest caz, operează succesiunea legala

abandon = decizia de a renunța la un bun sau la un drept, de regula, de proprietate, luata în anumite condiții prevăzute de lege

abatere = din punct de vedere al marketing-ului, diferența între calitatea reala a unui produs și calitatea pe care trebuie s-o îndeplinească conform prevederilor normelor tehnice de calitate

abilita = a recunoaște unei persoane, în urma uneori a unui examen, o anume calificare

abitație = dreptul de abitație este un drept de uz care are ca obiect o locuința. El conferă titularului sau dreptul de a poseda și folosi acea locuința proprietatea altei persoane, pentru satisfacerea trebuințelor de locuit ale lui și ale familiei sale.

abjudecare = din punct de vedere juridic, anularea unui drept sau a unui titlu printr-o hotărâre judecătoreasca.

abrogare = anulare, suprimare a unei legi sau a unei alte dispoziții legale

absorbție = preluarea unei societăți comerciale de către o alta societate comerciala, întregul activ al primei societăți devenind aportul sau la capitalul social al celei de a doua. Pentru aportul respectiv se emit acțiuni de către societatea absorbanta daca aceasta este societate pe acțiuni, iar dacă nu, se acordă părți de capital social corespunzătoare

abuz = depășire a legalității, fapta ilegală

acceptant pentru onoare = terț care intervine

pentru garantarea onorarii unei cambii în suferința, acceptând acea cambie în locul trasului ce a refuzat acceptarea ei

accesiune = incorporarea sau unirea unui lucru cu alt lucru, fiecare având proprietarii diferiți. Proprietarul bunului mai important, considerat principal, devine și proprietar al bunului mai puțin important sau accesoriu.

acciza = taxa suportata de consumatori, una din formele cele mai răspândite ale impozitelor indirecte, care se include în prețul de vânzare al unor mărfuri determinate.

achiesare = a încuviința, a fi de acord, a recunoaște un drept, o hotărâre

acont = 1. parte dintr-o suma de bani care se plătește înainte, drept garanție pentru îndeplinirea unui contract încheiat, în special cel de vânzare-cumpărare; 2. suma plătită anticipat drept garanție pentru livrarea de bunuri, executarea unor lucrări sau prestarea unor servicii.

B

balanța = Tabel statistico-economic folosit în analiza și planificare, prin care se compara și se raportează indicatorii care urmează a fi corelați, echilibrați, pe o anumita perioada. Balanța cuprinde două părți: - prima evidențiază formarea de resurse, - a doua evidențiază utilizarea acestora.

balanța de plăți externe = tablou economic în care se înscriu și se compara plățile și încasările efectuate de o tara în relațiile sale cu alte tari, pe o perioada determinata de timp.

balanța de verificare = procedeu al metodei contabilității, de verificare a exactității înregistrărilor și de centralizare a conturilor, bazat pe principiul dublei înregistrări.

balanța sah = de verificare care oferă posibilități suplimentare de descoperire a erorilor de înregistrare.

banca centrala = banca investita cu funcții de emisie a monedei și de manevrare directa sau indirecta a volumului și costului creditului la nivel National. Atribuția principala a băncii centrale este de a asigura stabilitatea monetara și de a veghea la compatibilitatea acesteia cu expansiunea economica. Ea reglează lichiditatea, organizează plățile prin compensație între bănci și joaca rolul de

corespondent cu băncile centrale din străinătate.

banca corespondenta = banca ce operează ca un agent al unei bănci străine.

bancruta = stare de încetare a plăților din vina debitorului, declarata de tribunal. Bancruta atrage asupra acestuia în mod automat falimentul cu toate consecințele aferente.

bancruta frauduloasa = acte de fraudă în dauna creditorilor, persoane declarate insolubile de către o instituție judecătorească.

barare = aplicare a doua bare paralele, în diagonala pe prima fila a unui cec, care indica prezentarea la plata a cecului prin intermediul unui bancher.

barter = schimbul de mărfuri/servicii de valori egale, efectuat pe baza unei monede etalon care să reprezinte valoarea lor, fără să se transfere mijloace bănești efective.

baza de calcul a venitului = este modul în care se calculează venitul care se va lua în considerare la acordarea creditului, care poate fi venitul solicitantului, venitul cumulat al solicitantului și al soției/soțului, sau venitul cumulat al membrilor de gradul unu ai familiei.

BEI = Banca Europeană de Investiții - instituție a Uniunii Europene cu atribuția de a favoriza prin acordarea de împrumuturi pentru investiții, dezvoltarea, integrarea și cooperarea economică.

beneficiar = persoana îndreptățită sau desemnata în contractul de asigurare să încaseze sumele convenite cazul producerii unui eveniment asigurat.

beneficiar garanție = subiectul căruia îi este plătită despăgubirea, respectiv banca emitenta a scrisorii de garanție bancară, căreia îi sunt cesionate toate drepturile decurgând din contractul de asigurare.

BERD = Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

bilanț = un tabel sau o situație, care cuprinde, în expresie bănească, patrimoniul agentului economic în întregul sau, adică mijloacele economice și sursele acestora, precum și rezultatele financiare ale activității sale, la un moment dat.

bilet la ordin = efect de comerț prin care emitentul, numit subscriitor, se recunoaște ca debitor al beneficiarului și se angajează să

plătească din proprie inițiativă beneficiarului, sau la ordinul acestuia, o sumă de bani determinată, la un anumit termen.

C

cadastru = Forma de inventar funciar alcătuit dintr-un registru public (registru cadastral) și din planuri care cuprind date tehnico-economice privitoare la toate imobilele situate pe teritoriul unei localități. Servește la identificarea și evidențierea imobilelor pe categorii de folosință, la stabilirea impozitelor și la întocmirea la zi a cărții funciare. Vezi Legea nr. 7/1996 a cadastrului și a publicității imobiliare, care a abrogat, printre altele, Decretul-Lege nr.115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare.

caiet de sarcini = documentul care cuprinde condițiile impuse de beneficiarul unei lucrări în vederea executării acesteia.

cambie = efect de comerț prin care un creditor, numit trăgător, da ordin debitorului sau numit tras să plătească la o scadență stabilită o sumă de bani unei persoane desemnate, beneficiarul.

cambie titlu de credit = de obicei pe termen scurt / instrument de plata care circulă pe calea girului. Cambia poate fi: bilet la ordin și trata.

cambist = agent al unei instituții bancare specializat în comerțul cu valută.

capital = suma totală subscrisă pe baza căreia se participa la câștigurile/pierderile unei activități.

capital social = valoarea bunurilor aduse ca aport în societate, exprimată în moneda națională.

capitalizare = creștere gradată prin adăugare; capitalizarea dobânzii este adăugarea automată a dobânzii la împlinirea termenului de maturitate a unui depozit.

capitalizare bursiera = valoarea unui titlu sau a unui ansamblu de titluri așa cum rezulta din cotarea lor la bursa de valori

capitaluri proprii = capitalul social al unei companii (capitalul acționarilor) la care se adăugă rezervele și profitul nerepartizat.

card bancar = card de plastic care permite titularului obținerea de numerar de la automate bancare (ATM-uri) și achiziționarea de bunuri și servicii cu plata în sistem electronic la POS în supermarket-uri, magazine, stații de benzinărie

etc. precum și diverse plăți sau transferuri electronice de la ATM-urile băncii emitente: în cazul unui card de debit operațiunile se efectuează din disponibilitățile titularului, pe când în cazul unui card de credit operațiunile se efectuează în limita plafonului de credit acordat titularului de banca emitenta a cardului.

cartea mare = se completează numai la sfârșitul lunii și servește pentru stabilirea rulajelor și soldurilor fiecărui cont sintetic, cumulat de la începutul anului. Pe baza acesteia se întocmește bilanțul.

cash collateral = depozitul bancar constituit de către debitor/garant la banca la care se contractează un credit. Acest depozit se face în vederea garantării împrumutului și i se înapoiază solicitantului numai după rambursarea integrala a creditului.

cash-flow = diferența între încasabile curente și plățile curente ale unei companii; cash-flow brut este constituit din profit net, amortizare și provizioane neexigibile; cash-flow net cuprinde profitul net după scăderea impozitelor și a provizioanelor neexigibile. Acesta exprima limita maxima de autofinanțare. Raportul dintre cash-flow și cifra de afaceri este un indicator al rentabilității unei companii, pe termen scurt.

cauțiune = contract prin care o persoana numita fidejutor se obliga fata de creditorul altei persoane să execute obligația celui pentru care garantează, daca acesta nu o va executa.

cec = înscris prin care proprietarul unor fonduri depuse la o banca da ordin bancherului sau să plătească la vedere o anumita suma de bani în favoarea unui tert sau în favoarea celui care da ordinul.

cec de călătorie = instrumente de plata în suma fixa emise de către o banca și destinate de regula persoanelor care se deplasează în străinătate, pentru acoperirea cheltuielilor de deplasare și întreținere. Cecurile de călătorie sunt vândute atât de banca emitenta cat și de băncile corespondente ale acesteia. Ele pot fi decontate la orice sucursala a unei mari bănci, la magazine, hoteluri și restaurante. Posesorul unor cecuri de călătorie are avantajul de a purta asupra să "bani" fără teama de a-i pierde sau de a i se fura, situație în care acesta beneficiază de

garanția înlocuirii rapide a cecurilor la scurt timp de la anunțarea dispariției lor.

cec în numerar = document de dispoziție prin care o unitate economica da dispoziție băncii să plătească delegatului sau (casier) o suma de bani.

Centrala Riscurilor Bancare (CRB) = Centru de intermediere care gestionează în numele BNR informația de risc bancar și informația despre fraudele cu carduri.

cenzor = persoana numita să facă verificarea unei activități.

certificat de asigurare = document emis pentru a oferi dovada existenței asigurării.

certificat de depozit = hârtii de valoare emise de către o banca și care atesta depunerea unei sume de bani la o rata a dobânzii fixă pe o anumită perioadă de timp; pot fi nominative, deci netransmisibile sau nenominative, adică la purtător.

cesiune = reprezintă transmiterea de către debitor a drepturilor de creanța în favoarea creditorului. Acesta poate avea drepturi asupra salariului, primelor de asigurare, contractelor civile, comerciale sau de alta natura ale solicitantului. De obicei, cesiunea drepturilor de creanța se constituie în favoarea băncii cu titlu de garanție.

cesiunea = dreptul Contractantului de a obține credite bancare, garantând cu contractul de asigurare.

cheltuieli = sumele sau valorile plătite sau de plătit pentru : consumurile de materii prime și materiale, pentru lucrările executate și serviciile prestate, pentru plata personalului și a altor obligații contractuale sau legale, pentru deprecierea activelor, valoarea contabilă a activelor cedate, distruse sau dispărute

Bibliografie:

Patras Mihai, Patras Corina: Dicționar Economic și Financiar-Bancar, editura Universal, București, 2007.

Apariții editoriale

Jarcă Ionuț

DREPT

Editura CH BECK

TITLU: Tratat de drept procesual civil.

Ediția 5

Autor: Les Ioan

ISBN: 978-973-115-702-3

Data apariției: 16 Mar 2010

Nr pagini : 1216

Noua ediție a Tratatului de drept procesual civil își propune, ca și cele precedente, o actualizare legislativă, doctrinară și jurisprudențială firească, indispensabilă pentru orice lucrare didactică și științifică. Un obiectiv major al celei de-a V-a ediții este reprezentat de necesitatea unor abordări sintetice privitoare la principiile și instituțiile fundamentale preconizate de viitorul Cod de procedură civilă.

Publicarea Proiectului Codului de procedură civilă a trezit deja un interes deosebit din partea teoreticienilor și practicienilor dreptului, materializat în numărul semnificativ de studii și articole publicate în revistele de specialitate. Tratatul pe care îl oferim cititorilor, în prima parte a acestui an, nu-și propune să dea „soluții” definitive unor dispute sau controverse doctrinare, ci doar să ofere lectorilor săi - studenți, teoreticieni și practicieni ai dreptului - o perspectivă de ansamblu asupra principalelor inovații ale viitoarei noastre legislații procesual civile.

Nădărdum că o atare abordare va constitui un imbold și pentru alți autori în direcția aprofundării cercetărilor asupra instituțiilor prefigurate de Proiectul Codului de procedură civilă, iar pentru studenți un reper semnificativ în inevitabilele lor demersuri pentru cunoașterea temeinică a viitoarei noastre legislații în domeniu.

TITLU: Acțiunea civilă. Condiții de exercitare. Abuzul de drept

Autor: Rosu Elisabeta

Tematica: Drept civil

ISBN: 978-973-115-689-7

Data apariției: 11 Mar 2010

Nr pagini : 352

Referirea din titlu la acțiunea civilă este făcută pentru a permite autoarei să fixeze într-o sinteză cadrul general în care sunt analizate condițiile de exercițiu ale acțiunii civile și abuzul de drept procesual, alăturarea celor două instituții fiind justificată de legăturile care există între exercitarea acțiunii civile și exercitarea abuzivă a drepturilor procedurale.

Se remarcă, în mod deosebit, analiza pe care autoarea o face în legătură cu justificarea calității procesuale active și cu justificarea calității procesuale pasive în unele materii în care doctrina și practica judiciară au propus soluții diferite și soluțiile propuse de aceasta, după expunerea criticilor proprii la una sau alta dintre opinii, precum și studiul comparativ al problemei acțiunilor colective, aspect foarte puțin cercetat în doctrina noastră.

TITLU: Compensația. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență

Autor: Turculeanu Andreea-Livia

Tematica: Drept civil, Drept comercial

ISBN: 978-973-115-696-5

Data apariției: 26 Feb 2010

Nr pagini: 248

Lucrarea intitulată Compensația. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență reprezintă rezultatul cercetării practicii din dreptul civil și comercial, toate acestea îmbinate cu studiul teoretic al fenomenelor care gravitează în jurul obligațiilor civile. Autoarea a abordat studiul compensației din perspectivă practică și teoretică, neavând ca obiectiv epuizarea subiectului printr-o tratare exhaustivă.

Aparent, existența mecanismului compensatoriu pare necesară, iar aplicarea clară. Din punct de vedere juridic însă, definirea naturii acestei instituții prezintă mai multe dificultăți.

Avându-și originea în necesități de ordin economic, compensația permite simplificarea relațiilor dintre datornicii reciproci, evitând în același timp un dublu transfer de fonduri. Acest mecanism îl garantează pe fiecare creditor împotriva relei-voințe sau a insolvenței celeilalte părți. Mai mult, se conferă celui care o invocă un veritabil privilegiu în fapt, evitând astfel concursul celorlalți creditori ai debitorului urmărit.

TITLU: Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Manual de seminar

Autor: Zamsa Cristina

Tematica: Drept civil

ISBN: 978-973-115-688-0

Data apariției: 23 Feb 2010

Nr pagini: 256

Lucrarea se adresează cu precădere studenților în studierea disciplinei „Drept civil. Teoria generală a obligațiilor”. Structurată pe trei secțiuni (de scheme și rezumate teoretice, de spețe și de citate din literatura juridică română și franceză) este un instrument util de lucru în timpul seminarelor, dar și al pregătirii individuale.

TITLU: Fundamentele constituționale ale dreptului civil

Autor: Draghici Sonia

Tematica: Drept civil

ISBN: 978-973-115-690-3

Data apariției: 15 Feb 2010

Nr pagini: 184

În contextul evoluției jurisprudenței constituționale, analiza raportului dintre dreptul civil și cel constituțional reprezintă o necesitate pentru teoria și practica dreptului, doctrina franceză și cea românească acordând spații din ce în ce mai extinse deciziilor instanțelor constituționale ce includ referiri la principiile dreptului civil. Diversitatea punctelor de vedere asupra acestui fenomen este însă de natură a introduce în limbajul juridic noțiuni ale căror contururi nu sunt mereu precizate, de unde necesitatea unor studii interdisciplinare prin care să fie identificate și analizate elementele și noțiunile juridice care susțin raportul dintre civil și

constituțional.

Stabilind premisele unei analize concentrate în jurul noțiunii de fundament constituțional al dreptului civil, lucrarea propune o metodă de cercetare pentru stabilirea existenței noțiunii de fundament constituțional prin sublinierea procesului prin care construcția acesteia în cadrul teoriilor pozitivistice permite înțelegerea elaborării fundamentelor constituționale, ca proces istoric ce precizează poziția drepturilor individului ca element central al acestora.

Analiza fundamentelor constituționale în jurisprudența constituțională permite diferențierea dintre procesul de constituționalizare, ca rezultat al acțiunii instanțelor constituționale, și fundamentul constituțional. Este subliniată, în același timp, existența a două aspecte ale fenomenului constituționalizării dreptului civil, sub forma unei transformări a conținutului acestei ramuri și a atribuirii unei valori constituționale principiilor sale.

TITLU: Legea societăților comerciale. Comentarii și explicații

Autor: Adam Ioan, Savu Codrut Nicolae

Tematica: Drept comercial

ISBN: 978-973-115-568-5

Data apariției: 19 Feb 2010

Nr pagini : 1060

Lucrarea conține analiza pe articole a Legii societăților comerciale dintr-o perspectivă ce îmbină viziunea teoretică și abordarea practică. Autorii prezintă explicații pertinente pentru funcționarea societăților comerciale, însoțite de opinii proprii, solid argumentate și de corelații atât între articole, cât și între acestea și alte acte normative, inclusiv comunitare.

TITLU: Dreptul Uniunii Europene. Ediția 3

Autor: Gornig Gilbert, Rusu Ioana Eleonora

Tematica: Drept european

ISBN: 978-973-115-662-0

Data apariției: 12 Ian 2010

Nr pagini: 432

Lucrarea „Dreptul Uniunii Europene”, aflată la a 3-a ediție, prezintă, într-o

abordare concisă, instituțiile, principiile și mecanismele de funcționare a sistemului juridic instituit prin Tratatul asupra Comunității Europene și prin Tratatul privind Uniunea Europeană.

Volumul, revăzut și adus la zi, cuprinde o analiză riguroasă a dreptului comunitar primar, a jurisprudenței Curții de Justiție, dar și a legislației comunitare secundare, precum și a ultimelor evoluții din materia dreptului comunitar, inclusiv o sinteză a principalelor elemente de noutate introduse prin Tratatul de la Lisabona.

Cartea este un instrument util adresat studenților și practicienilor din domeniul juridic care doresc să își însușească un set de cunoștințe fundamentale, indispensabile pentru înțelegerea acestui domeniu complex al dreptului.

TITLU: Drept penal. Partea generală. Conform Noului Cod penal

Autor: Boroi Alexandru

Tematica: Drept penal

ISBN: 978-973-115-701-6

Data apariției: 22 Feb 2010

Nr pagini: 552

Pornind de la prevederile Noului Cod penal, autorul tratează prin prisma doctrinei penale contemporane și a jurisprudenței instituțiile fundamentale ale dreptului penal – partea generală: infracțiunea, răspunderea penală și sancțiunile.

De asemenea, prezentarea instituțiilor părții generale a dreptului penal se face din perspectiva doctrinei, dar și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, jurisprudenței Curții Constituționale și jurisprudenței instanței supreme din România, în unificarea practicii judiciare.

Argumentele de mai sus recomandă lucrarea, în egală măsură, studenților, specialiștilor din sfera administrației justiției penale, dar și tuturor celor interesați de evoluția mecanismului judiciar penal în România din perspectiva legislației europene.

TITLU: Drept procesual civil. Îndreptar pentru seminare și examene. Ediția 2

Autor: Ciobanu Viorel Mihai, Dinu Claudiu Constantin, Briciu Traian Cornel

Tematica: Drept procesual civil

ISBN: 978-973-115-708-5

Data apariției: 23 Feb 2010

Nr pagini: 328

Lucrarea este concepută a servi ca instrument de lucru pentru cunoașterea și aprofundarea de către studenți a problemelor pe care le ridică disciplina Drept procesual civil.

Spețele au fost elaborate pe baza soluțiilor cuprinse în culegerile de decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, buletinele de jurisprudență ale Curților de Apel ori alte culegeri, în revistele de specialitate sau au fost concepute pentru a răspunde cerințelor didactice.

Ediția a 2-a a lucrării cuprinde un număr mai mare de grile de tipul grilă deschisă în care oricare din variante poate fi corectă, existând deopotrivă posibilitatea ca niciuna dintre variante să nu fie corectă, care vor familiariza pe studenți cu acest gen de examinare.

În anexă sunt prezentate concepte și formulare ale principalelor acte de procedură în scopul de a realiza o mai mare apropiere a studenților de exprimarea practică a cunoștințelor dobândite în cadrul disciplinei.

TITLU: Conflicte de muncă. Culegere de practică judiciară

Autor: Mischie Beatrice

Tematica: Dreptul muncii și securității sociale

ISBN: 978-973-115-687-3

Data apariției: 09 Feb 2010

Nr pagini : 216

Lucrarea cuprinde o selecție a hotărârilor judecătorești relevante pronunțate în materia conflictelor de muncă de către instanțele române, în perioada 2007-2009. Spețele sunt însoțite, acolo unde este cazul, de note privind modificarea legislației.

Pentru o consultare rapidă, culegerea conține un index alfabetic al principalelor noțiuni care se regăsesc în spețe.

Editura Universul Juridic

TITLU: Tratat de procedură penală. Partea generală - Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Autor: Ion Neagu

ISBN: 978-973-127-224-5

Data apariției: Ianuarie 2010

Număr de pagini: 710

Rezultat al unei impresionante documentări (aproximativ 800 de soluții jurisprudențiale invocate și peste 200 de acte normative interne și internaționale conținând prevederi conexe desfășurării procesului penal în România), Tratatul de procedură penală. Partea generală este destinat studenților facultăților de drept în vederea pregătirii examenelor de promovare și de licență, candidaților la admiterea în Institutul Național al Magistraturii, candidaților la admiterea în profesia de avocat precum și acelor care intenționează să candideze pentru admiterea în alte profesii juridice. De asemenea, lucrarea este, în egală măsură, destinată practicienilor dreptului, cu referire concretă la organele judiciare penale (instanțe de judecată, procurori, organe de cercetare ale poliției judiciare, alte organe de cercetare penală) și la avocați.

În elaborarea lucrării a fost folosit materialul legislativ, jurisprudențial și documentar existent la data de 1 octombrie 2009. Astfel, au fost avute în vedere dispozițiile Legii nr. 79 din 26 martie 2007, ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 31 din 19 martie 2008, aprobată cu modificări prin Legea nr. 8 din 17 februarie 2009 și ale Legii nr. 57 din 19 martie 2008.

Nu au fost utilizate prevederi ale Proiectului nr. 824/2006 privind Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 60/2006, aprobat de Camera Deputaților la 8 octombrie 2008 și depus la Secretarul general pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității la 13 octombrie 2008 (la 17 octombrie 2008 fiind înregistrată la Camera Deputaților o primă sesizare de neconstituționalitate), întrucât importanța unei asemenea lucrări științifice, aflată în raport direct de proporționalitate cu importanța

socială a procesului penal, conduce la luarea în considerare de către autor doar a actelor normative în vigoare.

De asemenea, a fost avută în vedere jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale la zi.

TITLU: Curs de drept privat comparat

Autor: Aurel Bonciog

Data apariției: Martie 2010

ISBN: 978-973-127-281-8

Număr de pagini: 446

TITLU: Drept comunitar al afacerilor

Autor: Anca Ileana Dusca, Turculeanu Andreea-Livia

Data apariției: Martie 2010

ISBN: 978-973-127-303-7

Număr de pagini: 160

TITLU: Arbitrajul comercial - Modalitate alternativă de soluționare a litigiilor patrimoniale

Autor: Titus Prescure

Data apariției: Martie 2010

ISBN: 978-973-127-305-1

Număr de pagini: 400

Lucrarea este consacrată prezentării și examinării materiei arbitrajului comercial, înțeles ca alternativă la justiția statală - în sensul de procedură specială de soluționare a litigiilor patrimoniale de natură comercială care privesc drepturi și obligații asupra cărora părțile pot tranzacționa. Interesul și necesitatea unei asemenea abordări sunt justificate de extinderea continuă a practicii soluționării litigiilor comerciale prin arbitraj - îndeosebi prin arbitrajul instituționalizat - extindere ce are la origine renașterea, dezvoltarea și perfecționarea dreptului afacerilor, precum și dezvoltarea fără precedent a relațiilor de comerț exterior și de cooperare economică internațională ale țării noastre, atât cu statele membre ale Uniunii Europene, cât și cu alte țări ce participă la schimbul mondial de valori.

Cartea se dorește a avea un caracter monografic, adresându-se practicienilor dreptului, însă ea poate fi în același timp un instrument util de studiu pentru studenții și masteranzii care doresc să își însușească un set

de cunoștințe fundamentale esențiale pentru cunoașterea acestui domeniu al dreptului.

TITLU: Drept penal special

Autor: Vasile Pavaleanu

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-261-0

Număr de pagini: 440

TITLU: Teste grilă pentru admiterea în magistratură - Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Autor: Mihaela CIOBANU

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-290-0

Număr de pagini: 360

Descriere: Lucrarea de față vine în sprijinul atât al miilor de candidați ce se înscriu anual pentru examenul de admitere în magistratură, cât și al studenților ce urmează să susțină examenul de absolvire a facultății, viitorilor avocați pentru examenul de intrare în barou și avocaților stagiați în vederea pregătirii examenului de definitivare în profesie.

La elaborarea lucrării s-a avut în vedere doctrina și legislația publicate până la data de 1 februarie 2010, iar subiectele sunt reproduse astfel cum au fost concepute de către Ministerul Justiției și Institutul Național al Magistraturii.

Cartea conține aproximativ 1300 de grile, unele dintre răspunsuri fiind însoțite de explicații suplimentare, trimiteri la deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recursurile în interesul legii promovate, precum și textele de lege relevante în vigoare.

TITLU: Drept internațional privat - Ediția a II-a

Autor: Dan LUPASCU

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-280-1

Număr de pagini: 298

Lucrarea prezintă principalele instituții ale dreptului internațional privat român, grupate în două componente, și anume: partea generală (unde, pe lângă aspectele introductive, sunt prezentate problemele generale ale acestei discipline) și partea specială (care se ocupă de normele conflictuale în diverse materii și

conflictele de jurisdicții).

Alcătuită pe baza consultării unui bogat material documentar (care cuprinde: lucrări ale unor prestigioși autori români sau străini; legislație internă și internațională; jurisprudență), lucrarea urmează, în principiu, structura Legii nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat.

Este abordată și noua perspectivă juridică, generată de aderarea României la Uniunea Europeană, prin trimiteri la reglementări comunitare și prezentarea unora dintre acestea. În acest context, din conținutul materialului publicat transpare ideea că, prin intrarea țării noastre în „marea familie europeană” al cărui obiectiv primordial este menținerea și dezvoltarea unui spațiu de libertate, securitate și justiție ordinea juridică din Comunitatea Europeană a devenit element de referință și „întreg” pentru ordinea juridică națională, sens în care se impun, în continuare, „ajustări normative” dar, mai cu seamă, „adecvări jurisprudențiale”.

TITLU: Drept civil. Partea generală Ediția a III a

Autor: Aspazia Cojocaru

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-276-4

Număr de pagini: 324

TITLU: Drept procesual penal - Curs universitar - Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Autor: Anca-Lelia LORINCZ

Data apariției: Ianuarie 2010

ISBN: 978-973-127-248-1

Număr de pagini: 580

TITLU: Prezumția de nevinovăție

Autor: Voicu Puscasu

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-230-6

Număr de pagini: 720

TITLU: Starea justiției în Statele Europei

Autor: Marin Voicu

Data apariției: Martie 2010

ISBN: 978-973-127-304-4

Număr de pagini: 294

Recent Comisia Europeană pentru Eficacitatea Justiției a publicat cel de-al doilea raport (2008) asupra stării justiției în Europa, elaborat, în principal, pe baza răspunsurilor date de Statele membre ale Consiliului Europei la grilele de evaluare transmise de Comisie.

Structura raportului, dar, mai ales, conținutul și datele sintetice, precum și elementele de analiză comparativă a acestora, atestă importanța acestui document european în contextul accentuării crizei justiției în Europa, criză persistentă în ultimii ani, ca o criză de structură instituțională, de celeritate, calitate și eficacitate a justiției.

În această lucrare ne-am limitat la comentarea unor secțiuni privitoare la statutul și cariera judecătorilor, salarizarea lor și alte drepturi, statutul magistraților pensionari, organizarea și competențele tribunalului în cele 46 state membre ale Consiliului Europei, bugetele tribunalelor și reformele judiciare din ultimii cinci ani (2004-2008).

TITLU: Dreptul proprietății intelectuale - Bibliografie selectivă, Ediția a II-a revăzută și adăugită

Autor: Ciprian Raul Romitan
Data apariției: Februarie 2010
ISBN: 978-973-127-291-7
Număr de pagini: 450

TITLU: Garanțiile reale mobiliare de executare a obligațiilor civile și comerciale

Autor: Alexandru-Mihnea GAINA
Data apariției: Martie 2010
Număr de pagini: 435

TITLU: Spălarea banilor - Aspecte teoretice și de practică judiciară

Autor: Camelia Bogdan
Data apariției: Martie 2010
Număr de pagini: 600

TITLU: Rolul organizațiilor internaționale în soluționarea pașnică a diferendelor internaționale

Autor: Magdalena-Denisa Lungu
Data apariției: Martie 2010

ISBN: 978-973-127-263-4
Număr de pagini: 556

TITLU: Medierea - mijloc alternativ de soluționare a litigiilor comerciale internaționale. Medierea în România

Autor: Angelica Rosu
Data apariției: Februarie 2010
ISBN: 978-973-127-259-7
Număr de pagini: 480

TITLU: Politica comercială comună a Uniunii Europene

Autor: Adrian Dobre
Data apariției: Februarie 2010
ISBN 978-973-127-267-2
Număr de pagini: 296

TITLU: Lipsirea de libertate în mod ilegal

Autor: Ion Rusu
Data apariției: Februarie 2010
ISBN: 978-973-127-270-2
Număr de pagini: 368

TITLU: Insolvența bancară în dreptul comerțului internațional

Autor: Laurentiu Sorescu
Data apariției: Ianuarie 2010
ISBN: 978-973-127-222-1
Număr de pagini: 476

La fel ca și legile naturii, principiile economice nu pot fi eludate indiferent de inventivitatea celor care tranzacționează pe piețele financiare. Băncile sunt esențiale pentru piața financiară globală și sunt tentate să profite de poziția dominantă pe care o au pe piețele financiare.

Din momentul în care la nivel internațional s-a acceptat necesitatea liberei circulații a capitalului generată în principal de nevoia de lichidități a statelor și de colapsul sistemului de la Bretton Woods, granițele statale au devenit irelevante pentru băncile multinaționale. S-a produs astfel o de reglementare a piețelor financiare ce a avut drept consecință directă liberalizarea serviciilor financiare la nivel internațional fără ca vreo autoritate de supraveghere națională sau bancă

centrală să poată controla integral fluxul internațional de operațiuni financiare.

Scopul prezentei lucrări este de a realiza o analiză succintă a interferenței dintre cele două instituții juridice esențiale pentru piața financiară: insolvența și băncile.

TITLU: Titlurile de credit ca instrumente de plată

Autor: Manuela Nita

Data apariției: Ianuarie 2010

ISBN: 978-973-127-221-4

Număr de pagini: 310

Redimensionarea economiei europene este indisolubil legată de dezvoltarea unui comerț modern, tehnologizat, ce trebuie adaptat nevoilor și cerințelor în permanentă schimbare a consumatorilor și a participanților la raporturile de afaceri.

Relațiile economice s-au extins și s-au diversificat continuu odată cu reînnoirea piețelor de desfacere și apariția unor sfere de influență noi, între statele europene. Odată cu aceste schimbări, instrumentele de plată constituie unul dintre mijloacele pe care le au la îndemână cei ce vor să dezvolte și să consolideze spațiul european.

În fața acestor provocări, lucrarea reprezintă o analiză a instituției plății și a instrumentelor de plată aflate într-o continuă dezvoltare în comerțul internațional. Cercetarea se dorește a fi utilă atât practicienilor, teoreticienilor din domeniul juridic, economic, cât și studenților interesați de problematica abordată.

Editura Hamangiu

TITLU: Management juridic

AUTOR: Lidia Barac

Data: 23.03.2010

Nr. pagini 344

Managementul juridic este o carte promisă de autoare, închizând ciclul preocupărilor sale, menite a aduce în atenție rolul managementului în justiție.

Autoarea își valorifică întreaga sa experiență de viață, profesională și personală, cuprinsă fiind de dorința fierbinte de a transmite un mesaj încurajator celor ce se

hotărăsc să îmbrățișeze nobila profesie de magistrat.

Lucrarea reprezintă un adevărat Ghid pentru judecători, căci ne dezvăluie tainele profesiei, bucuriile și amărăciunile ei.

Limbajul utilizat susține speranța și trădează sensibilitatea omului-judecător.

Vă invităm, așadar, să descoperiți această carte minunată!

TITLU: Sociologia dreptului

AUTOR: Artur Mihăilă

Data: 26.02.2010

280 pagini

Arthur Mihăilă este titularul cursurilor "Sociologia dreptului" și "Logică juridică" de la Facultatea de Drept a Universității "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Sociologia dreptului încearcă să ofere acele cunoștințe de sociologie care s-ar putea dovedi utile atât juristului practician cât și legiuitorului. Printre altele sunt abordate teme ca: socializarea juridică, devianța, controlul social, prejudecățile și stereotipurile, discriminarea, sociologia procesului, sociologia familiei, divorțul. Autorul încearcă să spulbere prejudecăți și să ofere o viziune realistă asupra comportamentului social legat de sfera juridică.

TITLU: Dreptul românesc în contextul exigențelor Uniunii Europene

AUTOR: Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române

Data: 11.01.2010

720 pagini

În fiecare an, în cadrul sesiunilor de comunicări organizate de Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române cei interesați sunt chemați să dezbată subiecte de interes general privind evoluția normelor naționale în raport cu cele comunitare, precum și dificultățile apărute în practica instanțelor cu ocazia aplicării acestor dispoziții. Culegerea de față cuprinde discuții pe marginea unor teme precum:

- dreptul european al contractelor
- schimbările climatice
- organismele modificate genetic
- procedura europeană a somațiilor de

plată

- protecția consumatorului la încheierea și executarea contractelor la distanță
- acțiunile în despăgubire pentru cazurile de încălcare a normelor concurențiale
- fuziunea transfrontalieră a societăților comerciale
- întrebarea preliminară în fața instanței de ultim grad
- recunoașterea hotărârii arbitrale străine
- rolul judecătorului național în cadrul Uniunii Europene
- obținerea de probe din străinătate
- efectul direct al directivelor în dreptul național
- dreptul la liberă circulație al resortisanților țărilor terțe
- justiția penală universală
- dreptul la despăgubire pentru victimele infracționalității din Uniunea Europeană
- interceptarea și stocarea convorbirilor telefonice, mesajelor, e-mailurilor
- suveranitatea de stat în epoca modernă
- criminalitatea unor cetățeni români în spațiul Uniunii Europene
- traficul de ființe umane
- mandatul european de arestare

TITLU: Contractul de donație

Autor: Mugurel Marius Oprescu

Data: 23.03.2010

424 pagini

Această carte reprezintă o veritabilă teză de doctorat, de la prima până la ultima pagină. Abordând o temă clasică, dezbătută adesea în scrierile juridice mai vechi sau mai noi, demersul autorului pare temerar. Totuși, tema a primit cel mai adesea abordări fragmentare, secvențiale și mai puțin forme monografice. De altă parte, contractul de donație nu a rămas „înghețat”; chiar dacă el nu s-a modificat în esența sa, cunoaște în ultimul timp noi particularități și variante.

Cercetarea întreprinsă de autor este vastă, deoarece o astfel de analiză presupune traversarea teoriei generale a actului juridic civil, a persoanelor, bunurilor, obligațiilor, succesiunilor etc.; practic, nicio parcelă a dreptului civil nu a fost ocolită de autor, iar probitatea științifică nu poate decât să mărească valoarea lucrării.

Lucrarea este remarcabilă prin profunzimea analizelor dedicate formelor și efectelor contractului de donație, raportului donațiilor, partajului de ascendent etc.; remarcabilă prin discuțiile pe care le angajează asupra unor chestiuni controversate, dificile, soluționate neunitar în jurisprudență și prin opiniile personale înfățișate convingător; remarcabilă grație explorării și exploatării dreptului comparat, bineînțeles, în primul rând cel francez; remarcabilă, în sfârșit, prin stilul clar și concis în care este scrisă, în ciuda densității și tehnicității subiectului; sobrietatea este o calitate în plus.

Evident, lucrarea poate pretinde un loc original în peisajul literaturii noastre juridice și se adresează în primul rând celor interesați de studiul contractului de donație și de soluționarea litigiilor născute din acesta.

TITLU: Revizuirea în procesul civil. Practică judiciară

Autor: Mona Maria Pivniceru, Georgeta Protea

Data: 04.03.2010

364 pagini

Această culegere reprezintă, prin cele 422 de spețe selectate și rezumate aici, o imagine de ansamblu a jurisprudenței în materia revizuirii în procesul civil, de la deciziile Curții Constituționale, ale Înaltei Curți de Casație și Justiție (inclusiv ale Curții Supreme de Justiție și chiar orientările de principiu ale fostului Tribunal Suprem, la fel de valabile și astăzi) și până la practica recentă a tribunalelor și a curților de apel.

Spețele sunt rezumate clar și concis, în stilul deja consacrat al autorilor, iar întregul material este structurat în șapte capitole distincte: definiția revizuirii, caracterele juridice, obiectul și subiectele, motivele de revizuire, procedura de judecată și soluțiile instanței de revizuire. În plus, indexul alfabetic detaliat oferă cititorului posibilitatea de a se duce direct la problemele căutate, punându-i la dispoziție răspunsurile relevante din jurisprudență.

TITLU: Viciile de consimțământ

Autor: Ada Hurbean

Data: 24.02.2010

304 pagini

Lucrarea tratează o temă clasică a dreptului civil și, în același timp, una dintre instituțiile centrale ale actului juridic. Meritul deosebit al autoarei este acela de a fi abordat, pentru prima dată în literatura noastră de specialitate, acest subiect sub formă monografică (și, deci, la altă dimensiune). Se remarcă, pe de o parte, bogăția informării și a documentării, concludența argumentului, limpezimea și conciziunea scrierii, sistematizarea logică a materiei; pe de altă parte, autoarea surprinde în detaliu ultimele concepții doctrinale și jurisprudențiale în domeniu, elaborate atât în dreptul nostru, cât și în cel comparat.

Nu în ultimul rând, reținem multitudinea opiniilor personale formulate ca propuneri de lege ferenda, precum și critica ori adevăzarea față de unele prevederi introduse în noul Cod civil, cartea având, din aceste motive, un pronunțat caracter contributiv.

TITLU: Nulitatea actului juridic civil

Autor: Gabriela Răducan

Data: 15.02.2010

528 pagini

Lucrarea este consacrată unei teme de un incontestabil interes atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, având în vedere frecvența litigiilor în care se ridică probleme de drept referitoare la nulitatea actului juridic civil, astfel încât este binevenită o cercetare științifică de largă amplitudine, axată pe o dublă prezentare comparativă: pe de o parte, prin raportarea dreptului nostru intern la sistemele din alte țări europene, iar, pe de altă parte, prin raportarea nulității actului juridic civil la nulitatea actului de procedură civilă.

Monografia are un pronunțat caracter interdisciplinar, cercetarea științifică fiind întreprinsă nu numai din perspectiva dreptului civil, ci și a dreptului procesual civil, a dreptului comercial, a dreptului familiei, a protecției juridice a consumatorului și, desigur, a dreptului comunitar european, dar și o valoare aplicativă pronunțată, problemele

teoretice fiind tratate în strânsă corelație cu soluțiile din jurisprudență.

TITLU: Introducere în dreptul civil ed. a 2-a

Autor: Ionel Reghini, Șerban Diaconescu, Paul Vasilescu

Data: 15.02.2010

694 pagini

Dreptul civil e o întrupare a spiritului civilizator, care tinde să confere consistență juridică ființei umane, dându-i instrumentele necesare pentru aceasta. Tradiția, practica și știința au făcut ca dreptul civil să existe secular dincolo de norma pozitivă și uneori chiar contra ei. Libertatea umană, egalitatea de tratament juridic a persoanelor, voința personală ca sursă a drepturilor subiective, perpetuitatea proprietății etc. sunt principii și valori care dănuie indiferent dacă sunt sau nu consacrate legislativ, indiferent dacă sunt sau nu reprimite administrativ. Orice text normativ nu poate fi decât declarativ, raportat la aceste valori, iar nu constitutiv, deoarece ele sunt imanente ființei umane. Dar, odată frustrat efectiv de exercițiul acestor valori, omul riscă să devină el însuși obiect de reglementare, lucru vorbitor, adică sclav!

TITLU: Dreptul de proprietate III. Mijloace de apărare. Practică judiciară

Autor: Adela Cosmina Bodea

Data: 10.02.2010

384 pagini

Lucrarea, structurată în trei volume, prezintă hotărâri ale instanțelor judecătorești, cu precădere ale celor din București, majoritatea nepublicate până acum, în cauzele cu care au fost investite în ultimii ani în problematica atât de diversă a dreptului de proprietate, în special a dreptului de proprietate privată, referitor la condițiile generale de exercitare, modalitățile juridice, dezmembrămintele dreptului, circulația juridică a bunurilor, modurile de dobândire, publicitatea imobiliară, mijloacele de apărare.

Volumul al treilea prezintă cititorului avizat sau mai puțin avizat cea mai importantă problemă juridică a ultimilor ani în materia proprietății: mijloacele juridice de apărare a

dreptului de proprietate privată în contextul restituirii către foștii titulari ai imobilelor preluate abuziv de Statul român în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989. Au fost selectate hotărâri reprezentative prin modul de rezolvare a cererilor de revendicare a acestor imobile, întemeiate în drept fie pe dispozițiile generale ale Codului civil, fie pe cele ale legilor speciale, cu referire expresă la Legea nr. 10/2001. Semnificativ este și modul de argumentare în fapt și în drept a celor hotărâte, cu respectarea deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în recursurile în interesul legii date în materie, cu rezolvarea conflictului de ierarhizare a actelor normative interne, dar și cu respectarea dreptului fundamental consacrat de Convenția europeană a drepturilor omului, cu exemplificări ale cauzelor în care România a fost condamnată de instanța de contencios european. Nu mai puțin importante, acțiunea în revendicare clasică sau acțiunea în grănițuire, acțiunea în contencios administrativ sunt relevate de spețele expuse într-un capitol separat al acestui volum.

TITLU: Drept civil. Drepturile reale principale. Note de curs. Jurisprudență relevantă. Spețe. Teste grilă

Autor: Gabriel Boroi, Mona Maria Pivniceru, Tudor Vlad-Rădulescu, Carla Alexandra Anghelescu

Data: 15.01.2010

208 pagini

Prin intermediul lucrării de față, autorii vin în sprijinul atât al celor care se pregătesc pentru examenele de an sau de licență, dar și al celor care vor susține admiterea sau definitivatul în profesie. Astfel, cartea este structurată pe capitole, care, la rândul lor, sunt împărțite într-o parte teoretică - note de curs (prezentarea succintă a principalelor instituții în materie) - și una practică - jurisprudență relevantă (a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și decizii în interesul legii) -, iar la finalul fiecărei secțiuni, pentru verificarea cunoștințelor dobândite, sunt prezentate spețe de rezolvat și teste grilă, însoțite de răspunsuri.

TITLU: Manual de drept civil. Partea specială. Teste grilă și spețe

Autor: Anca Nicoleta Gheorghe, Camelia Stănciulescu

Data: 15.01.2010

248 pagini

Partea a II-a a manualului de drept civil general prezintă, sistematizat, principalele contracte civile și instituțiile dreptului de moștenire, în conformitate cu legislația în vigoare și doctrina românească reprezentativă.

Lucrarea se adresează îndeosebi studenților facultăților cu profil administrativ, economic sau tehnic și a fost structurată pe 12 teme, conform programei analitice a Facultății de Administrație și Afaceri din Universitatea București.

Demersul didactic cuprinde o parte teoretică și una practică (cuprinzând texte grilă și spețe succesoriale).

TITLU: Dreptul de proprietate II. Circulația juridică a bunurilor. Moduri de dobândire. Publicitate imobiliară

Autor: Adela Cosmina Bodea

Data: 04.01.2010

472 pagini

Lucrarea, structurată în trei volume, prezintă hotărâri ale instanțelor judecătorești, cu precădere ale celor din București, majoritatea nepublicate până acum, în cauzele cu care au fost investite în ultimii ani în problematica atât de diversă a dreptului de proprietate, în special a dreptului de proprietate privată, referitor la condițiile generale de exercitare, modalitățile juridice, dezmembrămintele dreptului, circulația juridică a bunurilor, modurile de dobândire, publicitatea imobiliară, mijloacele de apărare (acțiunea în revendicare, acțiunea în grănițuire etc.).

Acest al doilea volum grupează în două mari secțiuni, după criteriul dobândirii originare sau derivate a proprietății, soluții din jurisprudența bogată a instanțelor asupra accesii imobiliare, asupra uzucapiunii, cu probleme legate de calitățile și viciile posesiei, dar și aspecte de procedură civilă vizând calitatea procesuală în aceste acțiuni; de asemenea, au fost selectate cauze privind dobândirea prin lege a proprietății, referitoare

la aplicarea Legii privind serviciile poștale, a Legii cooperăției de consum, a Legii nr. 85/1992 privind vânzarea de locuințe construite din fondurile statului sau a Legii fondului funciar nr. 18/1991.

Circulația juridică a bunurilor a fost analizată după tipurile de contracte reglementate de Codul civil sau alte legi, cum ar fi: contractul de vânzare-cumpărare, donație, închiriere, arendă, întreținere. Un ultim capitol este rezervat publicității imobiliare, cu problemele ridicate de cele două mari sisteme de publicitate imobiliară (sistemul de transcripțiuni și inscripțiuni supus Codului civil și sistemul de carte funciară reglementat de Decretul-lege nr. 115/1938), precum și de procedurile prevăzute de Legea nr. 7/1996 a publicității imobiliare.

TITLU: Tratat de drept internațional public ed. a 2-a

Autor: Aurel Preda-Mătășaru

Data: 22.01.2010

606 pagini

Tratatul se adresează, în primul rând, studenților Facultăților de Drept și urmărește, deopotrivă, să le atragă atenția și interesul asupra Dreptului internațional public - o ramură de drept cu o dinamică fascinantă - cât și de a le oferi un ghid practic în evaluarea pe cont propriu a conformității unei acțiuni politice, militare etc. inițiată de un stat, un grup de state sau organizații internaționale cu principiile și normele unanim admise în acest domeniu de comunitatea internațională, cu dreptul consuetudinar (cutuma codificată), precum și cu rezoluțiile și declarațiile adoptate de Adunarea generală a O.N.U., cu alte documente relevante ale altor organizații internaționale.

Cele ce urmează ar putea fi de folos și cursanților de la formele post-universitare care se pregătesc să devină practicieni ai relațiilor internaționale, o profesiune care nu poate fi concepută fără cunoștințe temeinice de Drept internațional public.

TITLU: Drept procesual civil: teste grilă și spețe pentru examene

Autor: Gabriel Boroi, Gabriela Răducan

Data: 26.02.2010

148 pagini

Testele grilă, din ce în ce mai utilizate în sistemul învățământului juridic, reprezintă nu doar o formă facilă de examinare, ci și o modalitate sigură de însușire a cunoștințelor juridice, bazată pe gândirea logică. Pe de altă parte, rezolvarea corectă a unei spețe constituie un scop și, totodată, o garanție a însușirii cunoștințelor, putând fi considerată ca o punte de trecere de la teorie către realitatea practicii judiciare, acolo unde studentul începe să devină jurist.

Structurat pe două părți - o primă parte cu 524 de teste grilă, iar a doua cu 31 de spețe inspirate din hotărâri judecătorești reale -, întregul material este conceput astfel încât să acopere în integralitate materia dreptului procesual civil. Lucrarea este adresată în primul rând celor care se pregătesc pentru susținerea unui examen (fie de licență, fie de admitere sau definitivat în magistratură și avocatură), dar poate reprezenta și un instrument util pentru o mai bună înțelegere a procedurii civile, în general.

TITLU: Ocrotirea părintească

Autor: Mihaela Adriana Oprescu

Data: 17.03.2010

400 pagini

Din doctrina noastră nu lipsesc lucrări asupra instituției ocrotirii părintești, unele, pe drept cuvânt, remarcate și apreciate. Deja elogiem lucrarea de față, afirmând, cu toată obiectivitatea, că ea trezește și reține atenția cititorului. Fără îndoială, autoarea, elaborându-și recent teza de doctorat, a profitat de numeroasele noutăți doctrinare, jurisprudențiale și legislative care, toate laolaltă, i-au furnizat argumente importante și inedite în acest demers. Instituția însăși a evoluat, modificând perspectiva asupra statutului minorului: sistemul de protecție a copilului și a familiei a trecut de la o perspectivă bazată pe nevoi la o perspectivă fundamentată pe drepturi.

Liberă de orice dogmatism steril, departe de efectele de stil artificiale și inutile, această lucrare nu este un simplu bun fungibil pe care lectura altor cărți ar putea-o înlocui și

nici o lucrare standardizată și impersonală (cum, uneori, din păcate, se întâmplă); dimpotrivă, substanței și originalității lucrării li se adaugă armonia și căldura inimii, pentru că în joc sunt interesele superioare ale copilului. De aceea, ea este și o pledoarie pentru mai multă umanitate în cuplul cel mai fragil, mama și copilul.

Cartea este utilă și chiar necesară, deopotrivă, studenților, practicienilor și teoreticienilor.

TITLU: Regimuri matrimoniale

Autor: Marieta Avram, Cristina Nicolescu

Data: 04.01.2010

464 pagini

Lucrarea de față se dorește a fi un manual de inițiere în dreptul regimurilor matrimoniale, destinat nu numai studenților masteranzi și celor de la cursurile de licență, dar și tuturor acelor interesați să descopere ceea ce Noul Cod civil ne oferă în această materie.

În perspectiva intrării în vigoare a Noului Cod civil, rolul practicianului în drept se va reconfigura, dat fiind că materia însăși devine una complexă, iar soluțiile prezintă neîndoiește multiple elemente de noutate. Regimurile matrimoniale vor constitui o provocare, în principal pentru notari publici și avocați, dar în egală măsură și pentru celelalte profesii juridice, precum magistrați și, nu în ultimul rând, consilieri juridici din anumite sectoare de activitate.

Fără a minimaliza transformările aduse altor mari instituții ale Codului civil, în materia regimurilor matrimoniale s-au realizat poate cele mai profunde schimbări pe care doctrina le propunea în mod repetat și pe care viața le cerea cu insistență. Reintegrarea reglementării relațiilor de familie în Codul civil nu constituie doar un element de tehnică legislativă, ci presupune realizarea conexiunilor cu celelalte instituții mari ale dreptului civil, precum bunurile, obligațiile sau succesiunile, în acest sens, efortul autoarelor s-a orientat în direcția explicării conținutului noii reglementări, cu plusurile și minusurile ei.

În sfârșit, din rațiuni didactice, dar și pentru a face accesibilă lucrarea unui public cât mai larg, aceasta a fost structurată într-o

manieră care să permită atât accesul rapid la informația de bază, constând în explicarea conținutului vechii și noii reglementări, cât și aprofundarea anumitor aspecte, inclusiv din perspectiva legislației comparate care s-a dovedit a fi de o diversitate spectaculoasă și uneori deconcertantă, explicabilă prin diversitatea însăși a tradițiilor, moralei și mentalităților specifice fiecărei națiuni și care își pun adânc amprenta asupra reglementării raporturilor de familie.

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ

Editura CH BECK

TITLU: Drept administrativ. Ediția 4

Autor: Trailescu Anton

ISBN: 978-973-115-721-4

Nr pagini: 432

Această nouă ediție a lucrării de față este consecința evoluției continue și rapide a dreptului administrativ român, care se află într-o permanentă metamorfoză, în încercarea să de a se adapta la relațiile sociale din sfera activității executive și de a se compatibiliza cu regulile dreptului comunitar. Urmărind aceste realități sociale și juridice, prezenta ediție a cursului de drept administrativ reprezintă o actualizare și o completare a ediției precedente, pe baza noilor apariții normative, jurisprudențiale și doctrinare și a raportării acestora la dreptul comunitar și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Dintre materiile în care au fost aduse completări și actualizări pe baza surselor de documentare indicate și în acord cu obiectivele propuse, menționăm: organizarea și funcționarea administrației publice, funcția și funcționarii publici, actele administrative, contenciosul administrativ, suspendarea judecătorească a actelor administrative, excepția de nelegalitate, contractele administrative, răspunderea contravențională și răspunderea administrativ-patrimonială.

TITLU: Autoritățile administrative autonome din domeniul siguranței naționale și al mediatizării informațiilor

Autor: Motiu Emil-Ioan

Tematica: Drept administrativ

ISBN: 978-973-115-686-6

Data apariției: 12 Feb 2010

Nr pagini : 256

Despre autorități administrative independente s-a vorbit în Franța, pentru prima dată, în anul 1968, iar în România autoritățile administrative autonome au fost prevăzute explicit în Constituția din anul 1991, care a adoptat un sistem aparte cu privire la aceste organisme administrative, pe care le-a scos în totalitate din sfera de influență a Guvernului și le-a plasat sub controlul Parlamentului.

Lucrarea are meritul de a analiza, cu seriozitate și competență, modul în care au apărut ele în dreptul nostru postrevoluționar și, în acest context, să facă o prezentare și a modelelor din legislația occidentală avute în vedere la legiferarea acestor autorități administrative centrale autonome în țara noastră. În acest sens, autorul a prezentat apariția agențiilor independente din S.U.A., a „quangos” în Marea Britanie și, cel mai important pentru sistemul nostru de drept, a autorităților administrative independente din Franța, care pot fi considerate adevărate modele pentru autoritățile administrative autonome din România.

Conform opiniei autorului, la ora actuală în România există un număr de 24 de autorități administrative autonome, care activează în diferite domenii, iar lucrarea de față analizează, cu precădere, autoritățile administrative autonome din domeniul siguranței naționale și al mediatizării informațiilor.

TITLU: Drept administrativ. Volumul II. Ediția 2

Autor: Tofan Apostol Dana

Tematica: Drept administrativ

ISBN: 978-973-115-458-9

Data apariției: 12 Ian 2010

Nr pagini: 400

Ca și în ediția a doua a primului volum, pentru simplificarea expunerii am introdus la fiecare din cele 28 de prelegeri subtitluri ce

permit identificarea tematicii puse în discuție cu mai mare ușurință.

Desigur, trecerea timpului a fost marcată fie de unele modificări de natură legislativă, fie chiar de adoptarea unor noi acte normative privind unele din instituțiile evocate, ce au impus firesc, actualizarea informațiilor, consistentă în cazul câtorva prelegeri. (...) Ca de fiecare dată, la finalul fiecărei prelegeri, sub denumirea Repere bibliografice se regăsesc o serie de trimiteri destinate aprofundării tematicii abordate, necesare fie celor doritori să-și îmbogățească cunoștințele, (...) fie celor ce-și propun să întocmească o lucrare de licență, o lucrare de disertație sau chiar, ca primă sursă de documentare, o lucrare de doctorat.

Evoluția societății românești, cu precădere în ultima perioadă, ne-a demonstrat poate mai mult ca oricând necesitatea cunoașterii și interpretării corecte a textelor constituționale, a celor legale, semnificația aparte pe care instituțiile dreptului administrativ, dreptului public, în general, o prezintă pentru guvernanți, dar și pentru guvernați, deopotrivă, pentru a ști cum să reacționeze atunci când se simt nedreptățiți de autoritățile publice, instituția contenciosului administrativ reprezentând instrumentul cel mai adecvat.”

Editura Universul Juridic

TITLU: Drept instituțional al Uniunii Europene

Autor: Dan Vataman

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-282-5

Număr de pagini: 304

TITLU: Drept administrativ european - Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Autor: Ioan Alexandru

Data apariției: Februarie 2010

ISBN: 978-973-127-252-8

Număr de pagini: 386

TITLU: Știința administrației

Autor: Nicoleta Miulescu

Data apariției: Ianuarie 2010

ISBN: 978-973-127-277-1

Număr de pagini: 252

Cartea se adresează cu prioritate studenților de la Facultatea de Drept și Științe Administrative și tratează în mod distinct obiectul "Științei Administrației", raportat la Știința Dreptului Administrativ.

Noutatea lucrării constă tocmai în abordarea teoretică a principalelor instituții ale științei administrației, cu trimiteri la practica administrativă actuală, prin prisma legislației în vigoare.

Actualitatea lucrării și, cu deosebire, prezentarea în mod comparat a unor instituții noi, adoptate ca efect al aderării țării noastre la Uniunea Europeană, dau valoare și recomandă lucrarea de față ca o sursă de informare și documentare atât pentru studenți cât și pentru practicienii din administrație, deopotrivă funcționari publici, aleși locali și alți specialiști ai dreptului.

Experiența în administrație publică a autorului permite totodată o abordare nouă, pragmatică a instituțiilor specifice științei administrației, cu delimitarea acestora față de instituțiile dreptului administrativ și, nu în ultimul rând, cu propunerea unor "soluții" pentru eficiența și eficacitatea administrației publice.

Fiind o lucrare documentată din literatura românească, cât și de drept comparat, ea poate constitui o sursă de inspirație pentru "lucrătorii" din administrația publică.

TITLU: Drept constituțional și instituții politice ed. a II a revăzută și adăugită

Autor: Luminița Dragne

Data apariției: Ianuarie 2010

ISBN: 978-973-127-258-0

Număr de pagini: 248

TITLU: Drept financiar. Sistemul bugetar

Autor: Viorel Ros

Data apariției: Ianuarie 2010

ISBN: 978-973-127-255-9

Număr de pagini: 324

În pofida importanței lor incontestabile, finanțele publice nu se bucură nicăieri de o imagine pozitivă, iar disciplinei nu i se acordă necesara atenție în facultățile de drept nici în zilele noastre. Aridă, complicată, tehnică, dificilă, abstractă, rigidă, sunt doar câteva din calificativele ce se atribuie materiei. Imaginea negativă a finanțelor publice este dată și de faptul că la adăpostul acestor cuvinte magice, statul se poartă ca un jefuitor, pentru că singura lui preocupare pare a fi aceea de a preleva o parte cât mai mare din veniturile și averea noastră și de a găsi noi metode de a o face. La această imagine negativă asupra finanțelor publice contribuie, din plin, lehamitea, rigiditatea și autoritarismul funcționarilor administrației financiare, care se poartă ca urmași ai zapciilor și vătăfilor ori ai vameșilor, asemănați de către evangheliști tâlharilor, obișnuți să adune birurile cu biciul, funcționari care par străini de lege și de bunul simț și care sunt suficient de prost plătiți de statul pentru care lucrează pentru a avea în fiecare zi, grija zilei care urmează. Funcționari la ghișeele cărora, contribuabilii, care conform statisticilor Băncii Mondiale, petrec până la 200 de ore într-un an pentru a-și plăti dările (în al căror număr, deținem, de asemenea, un record), spre a li se putea adresa prin golul din geamul jegos, trebuie mai întâi să se încline atât de adânc cum nici în fața capetelor încoronate nu se face. La toate acestea se adaugă incapacitatea politicianilor, a căror grijă de căpătâi pare a fi aceea de a prelua controlul finanțelor statului în beneficiul lor propriu, iar nu în beneficiul celor care le-au dat votul și dreptul de a decide în numele lor.

Agenții fiscali, care simbolizează în cel mai înalt grad statul, agenți pe care toți contribuabilii îi asociază cu puterea, cu autoritatea, nu par a lucra cu oameni. Pentru ei contribuabilii au un singur „drept”: acela de a-și plăti la termen taxele și impozitele. Din ghearele fiscului nu există scăpare nici în

moarte. Așa a fost peste tot. De aceea nu-i de mirare că răscoalele, revoluțiile, mișcările sociale importante și schimbătoare de regimuri politice au fost determinate, aproape fără nici o excepție, de pauperizarea insuportabilă a populației cauzată de impunerea excesivă. Dar la noi, așa este și acum!

Editura Wolters Kluwer

TITLU: Auditul intern la întreprinderi și instituții publice

Autor: Victor Munteanu

Colecția: Economie

Data apariției: Martie 2010

TITLU: Fiscalitate, concepte, teorii, politici și abordări practice

Autor: Brezeanu Petre

Data apariției: Martie 2010

TITLU: Actele jurisdicționale ale Curții Constituționale

Autor: Dan Cimpoeru

ISBN / ISSN 973191170-7

Număr pagini 224

Data apariție 2010

Acest demers teoretic în domeniul justiției constituționale contribuie în mod direct la o mai bună cunoaștere a acestui fenomen juridic relativ nou. Originalitatea abordării unei teme eminentemente de drept constituțional din perspectiva teoriei generale a dreptului conferă lucrării o certă valoare științifică.

Într-un stil sobru și cursiv, mânuind cu maturitate și finețe argumentele de natură juridică, autorul examinează critic o problematică complexă și expune cu claritate propriile concluzii despre specificitatea actelor jurisdicționale ale Curții Constituționale.

În planul peisajului politic românesc, în condițiile în care tot mai des se încearcă atragerea Curții Constituționale în dispute de natură politică, orice studiu academic care încearcă să definească valențele acestei instituții este binevenit. În acest context, lucrarea „Actele jurisdicționale ale Curții Constituționale”, care a constituit substanța tezei de doctorat a autorului, pledează pentru configurarea valențelor Curții Constituționale, în raport cu

ceilalți „actori” ai vieții democratice.

Cu certitudine, prezenta lucrare va constitui o sursă bibliografică pertinentă atât pentru teoreticienii și practicienii din acest domeniu și, de ce nu, chiar pentru judecătorii Curții Constituționale.

Faptul că teza conține nu numai abordări teoretice și conceptuale, dar și referiri critice la jurisprudența Curții Constituționale, îi conferă și o valoare aplicativă directă pentru toți cei interesați de acest fenomen juridic.

Editura Hamangiu

TITLU: Drept administrativ. Vol. I. Actul administrativ (I). Repere pentru o teorie altfel

AUTOR: Ovidiu Podaru

Data: 19.03.2010

432 pagini

Deși se vrea un curs universitar, prezentul volum ar trebui să depășească frontierele de interes ale aulelor universitare. De altfel, el a fost conceput pentru a răspunde așteptărilor tuturor celor care, de câțiva vreme, așteaptă ceva diferit în domeniul dreptului administrativ: teoreticienii ar putea regăsi o viziune aparte asupra lucrurilor pe care le credeau demult și definitiv tranșate. Regimul juridic exorbitant al actului administrativ, condițiile sale de valabilitate (îndeosebi cele externe – competența și forma), revocabilitatea și teoria nulităților, toate ar trebui regândite. Practicienii dreptului administrativ ar putea găsi aici explicații suplimentare față de comentariile, adeseori concise, făcute spețelor din volumul al doilea.

TITLU: Jurisprudența secției de contencios administrativ și fiscal pe 2008 - semestrul II

AUTOR: Înalta Curte de Casație și Justiție

Data: 10.02.2010

296 pagini

Lucrarea reprezintă continuarea firească a culegerilor pe care Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție le-a publicat în fiecare an, începând cu 2006, în încercarea de a facilita accesul practicienilor la practica semnificativă a

jurisdicției supreme în materia contenciosului administrativ și fiscal.

Lucrarea conține jurisprudența relevantă în această materie pe semestrul II al anului 2008, la selectarea deciziilor fiind avută în vedere în principal importanța aspectelor de drept care și-au găsit dezlegarea în fața instanței supreme.

TITLU: Drept instituțional comunitar ed. a 3-a revizuită și adăugită

Autor: Fabian Gyula

Data: 15.02.2010

Număr pagini: 548 pagini

Dreptul comunitar instituțional de câțiva ani a devenit disciplina obligatorie la facultățile de drept

Procesul de integrare a schimbat concepțiile tradiționale ale dreptului interstatal și intrastatal, ducând la crearea unei ramuri juridice autonome, a dreptului comunitar. Dreptul comunitar instituțional este alfa tuturor disciplinelor de drept comunitar material (drept comunitar al afacerilor, dreptul muncii comunitar, dreptul de proprietate intelectual comunitar, dreptul comunitar agrar, dreptul mediului comunitar, drept financiar comunitar).

În lucrare autorul a abordat istoria integrării europene, principiile fundamentale și izvoarele dreptului comunitar, cetățenia unională, instituțiile comunitare, politica externă și de securitate comună, cooperarea polițienească și judiciară în materie penală.

Editura Lumina Lex

TITLU: Drept constituțional și instituții politice. Ediția a IV-a

AUTOR: Constanta Calinoiu, Victor Duculescu

Editura Economică

TITLU: Analiza economico-financiară. Ediția a II-a + Analiza economico-financiară. Teste grilă. Ediția a II-a

AUTOR: Gheorghe Valceanu, Nicolae Georgescu, Vasile Radu

An apariție 2010

Număr pagini: 589

TITLU: România 2009. Starea economică în criza profundă

Autor: Constantin Anghelache

ISBN 978-973-709-483-4

An apariție 2010

Număr pagini: 692

TITLU: Noțiuni fundamentale de economie

Autor: Gheorghita Pascu

ISBN 978-973-709-493-3

An apariție 2010

Număr pagini: 160

Lucrarea colegelor Gheorghita Pascu și Ortansa Moise, scrisă în spiritul unui învățământ formativ și interdisciplinar, asigură elevilor parcurgerea eficientă și modernă a programei școlare în vigoare prin stimularea activităților de gândire, imaginație și creație ale acestora. În același timp, cartea este o dovadă a faptului că, acolo unde se pune problema de a îmbunătăți, de a perfecționa, de a aduce ceva nou, matematica apare ca o necesitate, rezolvarea de probleme fiind o activitate intelectuală de mare tradiție în școala românească și o sursă prețioasă de satisfacții mintale, precum și un mijloc de educație cu valențe multiple.

Acest lucru urmărește lucrarea de față și de aceea o recomand elevilor în vederea pregătirii pentru examene și concursuri.

Editura Rovimed

TITLU: Relațiile publice în administrația publică locală

Autor(i): Rusu Angelica, Ramona-Valentina Necula

ISBN : 978-973-1897-20-8

Număr pagini : 92

Anul apariției : 2010

Termenul de administrație provine din limba latina administer traducându-se prin: agent, ajutător, servitor. Dicționarul limbii române reține pentru verbul □a administra□ explicația: a conduce, a cârmui, a gospodări o instituție, iar pentru □administrație□ totalitatea autorităților administrative existente într-un stat, secție sau serviciu, care se ocupă de

problemele administrative ale unei instituții sau agent economic. În dreptul administrativ tradițional, noțiunea de □administrație publică□ a fost amplu și diferit analizată. Administrația publică reprezintă □o categorie de autoritate publică, care potrivit Constituției și legilor este chemată să execute legea, sau, în limitele legii să presteze servicii public, uzând, în acest scop, de prerogativele specifice puterii publice.

În limbajul curent termenul □administrație□ este utilizat în mai multe sensuri. Astfel, prin administrație se poate înțelege: conținutul principal al activității puterii executive a statului; sistemul de autorități publice care înfăptuiesc puterea executivă; conducerea unui agent economic sau instituții social-culturale; un compartiment (direcție, secție, sector, serviciu, birou) din unitățile direct productive sau instituții social-culturale, care nu desfășoară nemijlocit o activitate direct productivă.

Explicarea conceptului de □administrație publică□ se realizează prin raportarea la alte noțiuni, cum ar fi: serviciul public, putere publică, autoritate administrativă, organ administrativ, interes public.

Editura Didactică și Pedagogică - București

TITLU: Contabilitate publică

Autor: Chebac Neculina

Număr pagini: 214

ISBN: 978-973-30-2514-6

Anul apariției: 2009

Cartea este destinată pregătirii studenților învățământului de zi și la distanță de la specializarea Administrație publică, dar și economiștilor, practicienilor și altor specialiști în domeniu.

Fiind structurată pe opt capitole lucrarea se înscrie în preocupările autoarei pentru ridicarea nivelului calitativ al pregătirii studenților, metodologia utilizată urmărind în primul rând un țel didactic și anume perceperea facilă și aprofundată a noțiunilor prezentate, atât a celor teoretice cât și aplicative.

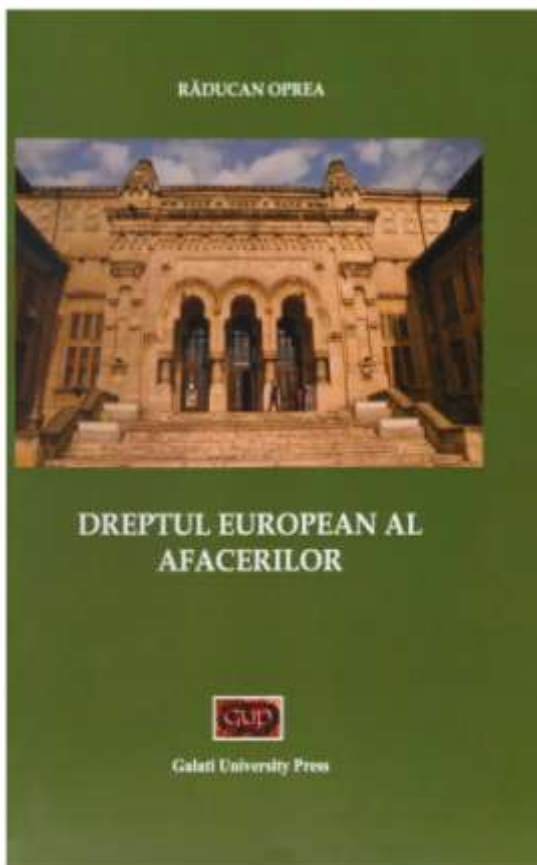
Scopul lucrării este de a familiariza cititorii cu întreg universul problemelor

specifice contabilității sectorului bugetar în sensul evoluției acestuia în direcția introducerii unor criterii stimulatorii pentru reducerea cheltuielilor, creșterea veniturilor și implicit echilibrarea bugetelor prin resurse proprii.

Rubrică Informare

Recenzii

Munteanu Cătălin

Tot mai des, de sub tiparul editurii Universității: „Dunărea de Jos” din Galați, apar creații ale specialiștilor locului, menite pe de o parte să demonstreze faptul că acest centru universitar face pași deosebit de importanți în încercarea de a accede în elita deja consacrată a acestui domeniu, dar mai ales menite să reprezinte un real sprijin pentru studenți, masteranzi și de ce nu, specialiști care doresc să păstreze o strânsă legătură cu actualitatea.

Una dintre cele mai recente creații care se alătură distinsei bibliotecii de carte juridică, aparține domnului Profesor Universitar Doctor: Răducan Oprea, Decan al Facultății De Științe Juridice, Sociale Și Politice, reputat practician al dreptului comercial, din postura de Director al

Oficiului Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Galați.

Aceasta tinde spre deslușirea unui domeniu de o necontestată actualitate și își propune printre altele să acopere de o manieră cât mai clară și sistematizată, aspectele cele mai importante ale dreptului european al afacerilor, ca disciplină distinctă de dreptul comercial, de dreptul comerțului internațional, și de alte discipline cu relevanță în dreptul afacerilor (dreptului muncii, dreptului administrativ, dreptului civil, procesul civil, penal și procesul penal).

Structurată în unsprezece capitole, fiecare dintre acestea dedicat tratării unor instituții de maximă importanță pentru această materie: instituția grupurilor europene de interes economic, instituția societății europene, instituția dreptului concurențial din spațiul european, alături de multe altele; cartea, contribuind astfel la precizarea tipului de sistem juridico-economic ce se clădește în lumea avansată, căutând să formuleze căile, direcțiile și instituțiile ce ar putea contribui la un nou sistem juridico-economic caracterizat și susținut prin modernizare, performanță, concurență, echitate, libertate și democrație.

Cu atât mai mult cu cât, nici pe departe nu putem spune despre acest domeniu al dreptului european al afacerilor că este unul suficient explorat, activitatea de cercetare a autorului este una salutară, iar experiența acestuia la catedra facultății de drept devine una evidentă la lecturarea primului capitol care, are funcția principală de a pregăti cititorul, în primul rând pe student, să se apropie cu interes și înțelegere de un domeniu fascinant și totodată complex și dinamic cum este dreptul european al afacerilor.

Un alt atribut esențial care recomandă această carte indispensabilă celui care dorește să studieze acest domeniu de mare perspectivă, este acela al pragmatismului de care autorul a dat dovadă în mod constant, evitând sau tratând superficial problemele mai puțin importante, analizând, în schimb, de o manieră temeinică și riguroasă, problemele de maximă importanță.

Pentru a conchide, spunem fără emfază faptul că această nouă apariție doctrinară ar

trebui să fie nelipsită din biblioteca oricărui factor cu implicare în această activitate comercială de tip nou, caracterizată, în primul rând, prin deschidere, cooperare și armonizarea legislațiilor comunitare.

MEDIUL DE AFACERI EUROPEAN

Romeo Victor Ionescu

Într-o perioadă în care temele privitoare la situația economică actuală sunt de o tot mai largă răspândire, dată fiind preocuparea crescută față de posibilele evoluții ale acesteia, domnul prof.univ.dr. Romeo Victor Ionescu, cadru didactic al Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice a Universității: „Dunărea de Jos”, propune o analiză deosebit de interesantă privitoare la mediul de afaceri european.

Realizată cu precizie chirurgicală, această analiză utilizează ultimele informații, cifre și statistici elocvente pentru subiectul supus atenției, astfel încât un cititor minimum avizat să-și poată crea o imagine cât mai clară asupra cauzelor, dar mai ales asupra urmărilor și perspectivelor, a ceea ce autorul consideră a fi cea mai mare recesiune din epoca de după al doilea război mondial.

În pofida caracterului oarecum tehnic al abordării, lectura este una extrem de facilă, nici o concluzie nefiind prezentată înainte de a ilustra fundamentele și raționamentul logic care au stat la baza acesteia, motiv pentru care un student poate foarte lesne transforma această nouă apariție editorială într-un instrument indispensabil în încercarea să de a înțelege mecanismele atât de complexe ale economiei. Tot în întâmpinarea cititorului, vin și nenumăratele grafice, tabele și diagrame, prin intermediul cărora, acesta din urmă poate vizualiza fenomenul asupra căruia s-a făcut referire.

Structurată în șapte capitole, în cadrul cărora sunt abordate aspecte economice specifice atât țărilor spațiului comunitar, cât și altor state, precum China, Japonia, S.U.A, acestea fiind reprezentantele diferitelor modele de economii contemporane, lucrarea are la bază peste treizeci de titluri aparținând atât literaturii române de specialitate cât și celei străine, titluri cărora li se alătură o serie de alte

documente ale unor instituții internaționale, toate acestea conlucrând la definirea unei înalte ținute științifice.

Parcurgând paginile împriinatei, realizăm faptul că autorul posedă o bogată experiență didactică, experiență care întregeste exhaustiva și profunda înțelegere a fenomenelor economice în ansamblul lor, fapt care oferă acestei sinteze valențele unei complexe și dinamice abordări a subiectului. Informațiile sunt prezentate în mod clar, fără a fi învăluite în cuvinte redundante, obiectivul fundamental fiind acela de a contura un tablou cât mai amplu și mai obiectiv al acestei problematici atât de sensibilă la momentul vorbirii.

Pentru a concluziona, afirmăm cu toată convingerea că această lucrare este de o incontestabilă valoare, dat fiind faptul că reușește, prin maniera convingătoare de abordare, să contribuie la deslușirea unui fenomen atât de complex, atât de impenetrabil, pe alocuri, reușind toate acestea în raport cu un cititor minimum avizat.

Sesiunea Internațională de Comunicări Științifice Studentești „DONARIS”, ediția a III-a - 2009

În perioada 20-21 noiembrie 2009, Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice din cadrul Universității “Dunărea de Jos” din Galați a fost gazda Sesiunii Internaționale de Comunicări Științifice Studentești „DONARIS”. Conferința internațională a fost organizată pe 2 secțiuni: științe juridice și administrație publică și studii regionale. Evenimentul a beneficiat de participarea reprezentanților Universității “Constantin Brâncoveanu” din Brăila, precum și ai Universității din Chișinău, Republica Moldova.

În cadrul evenimentului au fost prezentate 32 de lucrări, aparținând atât studenților, cât și absolvenților Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice, sub îndrumarea profesorilor. Scopul organizării acestei sesiuni de comunicări științifice este acela de a-i atrage pe tineri către cercetarea în domeniul științelor juridice, în vederea pregătirii lor ca viitori practicieni în domeniile dreptului și administrației publice. De altfel, studenții, dar și absolvenții au dat dovada de inventivitate în alegerea temelor și prezentarea acestora în fața comisiei de examinare.

Organizatorii evenimentului au avut în vedere, prin organizarea sesiunii de comunicări științifice, și înlesnirea comunicării și a schimbului de experiență între studenții ce urmează aceleași profile din țară și străinătate.

**Seminar științific - Urmărirea
transfrontalieră și sancționarea
infracțiunilor de trafic ilicit de droguri
și substanțe psihotrope**

Centrul de Cercetări Juridice și Administrative din cadrul Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice a organizat un nou seminar științific. De această dată, tema a reprezentat-o urmărirea transfrontaliera și sancționarea infracțiunilor de trafic ilicit de droguri și substanțe psihotrope. Partener în cadrul acestui proiect a fost și Asociația Națională a Tinerilor Juriști din România. Manifestarea a urmărit în principal prezentarea problematicii traficului de astfel de substanțe în plan Internațional, precum și a măsurilor ce pot fi implementate pentru a diminua amploarea fenomenului.

Tot în cadrul acestei întruniri, studenților facultății din cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați le-a fost relevată importanța unei colaborări transfrontaliere care ar putea spori considerabil șansele de depistare și sancționare a infracțiunilor de trafic ilicit de droguri și substanțe psihotrope. Problema însă a fost tratată de către organizatorii evenimentului și în plan local. Astfel, studenții Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice au avut ocazia să afle mai multe detalii de la invitații speciali ai evenimentului, reprezentanți ai Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Galați, Direcției Naționale Anticorupție - serviciul teritorial Galați, Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Inspectoratului Județean de Poliție Galați, Inspectoratului Poliției de Frontieră, precum și ai Centrului Internațional Antidrog și Pentru Drepturile Omului. De altfel, relatările specialiștilor în domeniu au trezit curiozitatea studenților, aceștia angajându-se într-o serie de discuții menite să clarifice cât mai bine situația din prezent a fenomenului de trafic de droguri, precum și a evoluției acestuia în următorii ani.

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice își promovează oferta educațională

Campania de promovare a Facultatii de Științe Juridice, Sociale și Politice desfășurată în liceele și grupurile școlare din Galați, Brăila, Tulcea și Vrancea poate fi considerată un succes. Profesorii și studenții implicați în proiect au reușit să facă o diferență în plan educațional mulțumită acestei inițiative.

Sute de copii de clasa a12a au avut ocazia să ia cunoștință cu oferta educațională a instituției de învățământ, oferindu-li-se și posibilitatea de a adresa întrebări pentru a-și putea contura o viziune clară asupra carierei ce poate fi formată ca urmare a absolvirii Facultății de Științe Juridice Sociale și Politice.

De altfel, elevii de clasa a12a au avut și motive bine întemeiate pentru a ridica întrebări. Oferta educațională diversificată a Facultatii de Științe juridice, Sociale și Politice a adus în atenția tinerilor din regiunea de Sud-Est o serie de materiale filmate în care tinerii iau contact cu activitatea desfășurată în principalele instituții din domeniu: Tribunalul Galați, Curtea de Apel și Oficiul Registrului Comerțului.

Deloc de trecut cu vederea a fost interesul deosebit manifestat de tinerii care conștientizează faptul ca 2010 este anul hotărâtor pentru viitorul lor profesional. De altfel, în doar o luna și jumătate, F.S.J.S.P. a reușit să îndrepte atenția acestora către specializările instituției.

Materialele de prezentare realizate pentru aceasta campanie, constând în flyere, mape și broșuri au stârnit curiozitatea elevilor de clasa a12a cu privire la varianta de continuare a studiilor în cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați, la Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice. Numeroasele facilități de care poate profita orice student al instituției de învățământ au în vedere participarea la cursuri și seminarii ținute de specialiști în domeniu - avocați, procurori,

economiști, judecători, notari - ce împărtășesc din experiența lor bogată în drept sau administrație publică. De remarcat sunt și numeroasele activități oferite de conducerea facultății pentru tinerii care doresc să se remarce sau să își îmbogățească experiența; astfel, concursurile de eseuri studentești, conferințele internaționale și revista facultății sunt doar câteva dintre demersurile pe care un student le poate întreprinde pentru dezvoltarea lui profesională. În cadrul Facultatii de Științe Juridice, Sociale și Politice, cadrele universitare sunt un exemplu de profesionalism și inovație, dovada numeroasele articole publicate de fiecare în parte în reviste de specialitate renumite.

Fie ca vorbim de apartenența la profilurile tehnologic, real sau uman, elevii de clasa a12a nu s-au sfiit să adreseze întrebări profesorilor și studenților participanți la acțiune. Lămuririle solicitate de liceeni au vizat în principal posibilitățile de profesare în domeniu după finalizarea studiilor.

Mai mult decât atât, pentru ca tinerii aflați încă la început de drum să își poată forma o viziune clară asupra viitorului lor în cadrul F.S.J.S.P. , conducerea unității de învățământ, cu sprijinul Universității „Dunărea de Jos” din Galați a organizat o zi a porților deschise, o ocazie unică pentru liceeni de a gusta din viața de student; o șansă de a arunca o privire în viitor și a-și forma o viziune asupra opțiunilor sale profesionale.

Un alt aspect vizează promovarea Facultatii de Științe Juridice , Sociale și Politice în plan regional prin intermediul posturilor de televiziune. Pentru a fi mai aproape de tineri și pentru a-i ajuta în a face alegerea ce li se potrivește, profesorii împărtășesc din experiența lor profesională, de la catedra, dar și din domeniul în care profesază în strânsă legătura cu paleta bogată de opțiuni pe care facultatea o oferă cursanților.

În final, varianta reprezentată de Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice s-a dovedit, pentru elevii de clasa a12a din 4 județe din România, o șansă sigură la un viitor profesional de succes.

Consiliere profesională, Cariera de avocat

Irimia Teodora

Profesia de avocat este o profesie liberală. Aceasta poate fi exercitată numai de către avocații înscriși în Tabloul Baroului din care fac parte. Este interzisă exercitarea meseriei de avocat de către o persoană care nu este înscrisă în Tabloul avocaților sau de către orice altă persoană juridică în afara Societății Civile de Avocatură. De asemenea, un avocat poate fi membru al unui singur barou și își poate exercita meseria într-o singură formă specifică.

Activitatea avocatului se realizează prin consultații juridice și asistență sau reprezentare în fața organelor de jurisdicție.

Avocatul este independent, se supune numai legii, statutului profesiei și codului deontologic. El trebuie să promoveze și să apere drepturile, libertățile și interesele legitime ale omului. Avocații au o formare juridică generală, însă evoluția societății impune specializarea acestora pe diferite ramuri de drept, sau pe categorii de activități (avocați de consultanță, avocați pledanți). Pentru a deveni avocați, absolvenții Facultății de Drept trebuie să susțină și să promoveze cu minim nota șapte examenul de intrare tip grilă în Barou. Există și excepții: doctorul în drept și cel care a îndeplinit funcția de judecător, procuror, notar public, consilier juridic sau jurisconsult timp de cel puțin 10 ani (dacă nu a avut sancțiuni disciplinare sau nu există alte incompatibilități cu meseria de avocat). După intrarea în Barou urmează o perioadă de 2 ani, de stagiatură. La sfârșitul acesteia se poate susține examenul de definitivat. În urma promovării acestuia, candidatul devine avocat definitiv.

Tipuri de cabinete de avocatură

Avocatul își poate exercita activitatea, la alegere, într-una dintre formele de exercitare a profesiei: cabinete individuale, cabinete asociate, societăți civile profesionale sau

societăți civile profesionale cu răspundere limitată.

1. Cabinetul individual

În cabinetul individual își poate exercita profesia un avocat definitiv, singur sau împreună cu alți avocați colaboratori. Forma de individualizare se face prin numele avocatului titular urmat de sintagma „cabinet de avocatură”.

2. Cabinete asociate

Cabinetele individuale se pot asocia în scopul exercitării în comun a profesiei, drepturile și obligațiile avocaților titulari ai cabinetelor asociate păstrându-și caracterul personal și neputând fi cedate. Cabinetele asociate vor fi individualizate prin denumire cu numele tuturor titularilor, urmate de sintagma „cabinete de avocat asociate”. Aceste cabinete nu pot angaja clienți cu interese contrare.

3. Cabinete grupate

Cabinetele individuale se pot grupa în vederea creării de facilități tehnico-economice în exercitarea profesiei, însă, în acest caz se păstrează individualitatea în relațiile cu clienții. Cabinetele grupate nu desfășoară activitate avocațială în comun, fiind în prezența unei reuniri pe criterii exclusiv economice.

4. Societate civilă profesională

Societatea civilă profesională se constituie din doi sau mai mulți avocați definitivi. În societatea civilă profesională își pot exercita profesia avocați colaboratori sau avocați salariați.

5. Societate civilă profesională cu răspundere limitată

Societatea civilă profesională cu răspundere limitată se constituie prin asocierea a cel puțin doi avocați definitivi aflați în exercițiul profesiei, având personalitate juridică și patrimoniu propriu. Aporturile asociaților la capitalul social poate consta în industrie, în bani, în natură, reprezentată de activitatea profesională, inclusiv aportul de clientelă.

Activitatea societății civile profesionale cu răspundere limitată este condusă de adunarea generală a asociațiilor. Din punct de vedere executiv, societatea este condusă de un avocat coordonator ales de majoritatea avocaților asociați. Adunarea generală se convoacă de către oricare dintre asociați prin orice mijloace care să poată proba realizarea convocării.

Surse:

www.drumindrept.ro

<http://www.unbr.ro/>

INTERVIU cu specialistul.

Avocat dr. Florin Tudor – Baroul Galați

Lector universitar la Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice din cadrul Universității Dunărea de Jos Galați.

1. *Cum ar trebui să arate primii ani de activitate din viața unui tânăr avocat?*

Primii ani sunt relativ foarte importanți pentru un tânăr avocat. În mod real acesta trebuie să acumuleze partea practică, lucrurile de bază în profesie, să fie atent la detaliile cazului. Acest lucru se întâmplă dacă nu este superficial și tratează cazurile ca și când ar fi personale, ale lui, însă cu mai multă obiectivitate NU trebuie uitat că nu poți fi un avocat de succes, fără să ai cazuri rezolvate favorabil clienților, iar acest lucru depinde de seriozitatea cu care îi spui clientului și adevărul care nu este în favoarea lui.

2. *De ce ar trebui să dispună un avocat pentru a deveni un bun pledant?*

Important pentru un avocat pledant este retorica, mimica și, nu în ultimul rând spontaneitatea. Nu trebuie uitat faptul că avocatură de succes poate fi făcută și de avocații specializați în consultanță juridică.

3. *În ce măsură contează, totuși, stăpânirea unei tehnici de oratorie și a tehnicilor de comunicare non-verbală în cadrul unei pledării ?*

Atitudinea non verbală este importantă, uneori hotărâtoare deoarece poate transmite mai mult decât poți spune la un moment dat.

Prin acest tip de comunicare poți câștiga timp pe durata pledoariei părții adverse, însă acest lucru nu este absolut și îl poți folosi dacă stăpânești și modalitatea de "citire" și gândire a magistratului care stă în fața ta.

4. *Considerați că instituțiile de învățământ sunt conectate la dinamica profesiei și economiei românești, la noile domenii ale dreptului care sunt abordate de mediul avocaturii precum piața de capital, domeniul financiar-bancar, fuziuni și achiziții ?*

Nu cât ar trebui, dar facultățile de profil din România adoptă din ce în ce mai mult programe similare de învățământ din universitățile europene, care sunt mai suplă, mai apropiate nevoilor pieței muncii.

5. *Se spune că piața gălățeană este suprasaturată de avocați. Este adevărat ?*

Nu, nu este adevărat. La un număr de aproximativ 20.000 dosare anual, numărul de avocați nu este relevant, ceea ce este important este calitatea serviciilor acestora.

6. *Care este relația dintre avocați și magistrații gălățeni?*

Despre acest lucru mai bine vezi reacțiile presei.

7. *Ce sfaturi le-ați putea da studenților care urmează cursurile unei facultăți de drept?*

Să pornească în carieră cu muncă, tenacitate și seriozitate. Nu e de ajuns talentul, saltul peste trepte e posibil numai prin antrenament.

Instituția Avocatul Poporului

Valentin Hahui

CINE?

Avocatul Poporului, cea mai reprezentativă instituție a statului de drept, care militează pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățeanului garantate de Constituție.

CUM?

Ca instituție de tip ombudsman, Avocatul Poporului contribuie la soluționarea conflictelor dintre persoanele fizice și autoritățile administrației publice, pe cale amiabilă, prin mediere și dialog.

CÂND?

În fiecare zi lucrătoare a săptămânii: Luni-joi, orele 9-16; vineri, orele 9-12.

UNDE?

La sediul central al instituției, unde cererea formulată în scris poate fi expediată prin poștă sau adusă personal, situație în care cetățeanul beneficiază și de audiență din partea experților sau la birourile teritoriale ale Avocatului Poporului.

Biroul Teritorial Galați: Bd. Marea Unire (Zona Faleză Dunării), municipiul Galați, jud. Galați, tel./fax: 0236/320.010, e-mail: curier@avpgalati.ro

CÂT?

Gratuit

Informații generale

De la adoptarea legii sale, în anul 1997, Avocatul Poporului este organizat și funcționează în România cu rolul de a apăra drepturile și libertățile persoanelor fizice în raporturile acestora cu autoritățile administrației publice, valorificând tradiția și experiența clasicului ombudsman vest-european.

Numit în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului, pe o durată de 5 ani,

Avocatul Poporului, pe durata mandatului său, nu poate îndeplini nicio altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

Avocatul Poporului este asistat de adjuncți, numiți de către birourile permanente ale Camerei Deputaților și Senatului, specializați pe domeniile de activitate stabilite prin Legea nr. 35/1997, republicată, cu modificările și completările ulterioare:

- drepturile omului, egalitate de șanse între bărbați și femei, culte religioase și minorități naționale;

- drepturile copilului, ale familiei, tinerilor, pensionarilor, persoanelor cu handicap;

- armată, justiție, poliție, penitenciare;

- proprietate, muncă, protecție socială, impozite și taxe.

Aceste dispoziții legale creează premisele creșterii eficienței activității instituției Avocatul Poporului și sunt în concordanță cu reglementările din alte țări unde este organizat și funcționează ombudsmanul.

Avocatul Poporului își exercită atribuțiile fie din oficiu, fie la cererea persoanelor lezate în drepturile și libertățile lor, în limitele stabilite de lege. Constituția obligă autoritățile publice să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuțiilor sale.

Avocatul Poporului răspunde numai în fața Parlamentului, având obligația de a prezenta acestuia rapoarte. În aceste rapoarte, Avocatul Poporului poate face și recomandări privind legislația sau luarea unor măsuri pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

Dispozițiile constituționale referitoare la Avocatul Poporului au fost detaliate prin prevederi legale, care îi conturează trăsăturile juridice particulare. Astfel, Avocatul Poporului este o autoritate publică autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică; nu se substituie autorităților publice, nu poate fi supus nici unui mandat imperativ sau reprezentativ, iar activitatea să are caracter public; are buget propriu care face parte integrantă din bugetul de stat; Avocatul Poporului și adjuncții săi nu răspund juridic pentru opiniile exprimate sau pentru actele pe

care le îndeplinesc, cu respectarea legii, în exercitarea atribuțiilor prevăzute de lege.

Avocatul Poporului, pentru realizarea rolului său constituțional și legal, primește, examinează și soluționează, în condițiile legii, petițiile adresate de orice persoană fizică fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică și socială, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică sau avere. Petițiile adresate Avocatului Poporului trebuie formulate în scris și transmise prin poștă, inclusiv cea electronică, prin telefon, fax, sau direct prin audiențe, care reprezintă principalul mijloc de dialog cu cetățenii. Petiționarul trebuie să dovedească refuzul administrației publice de a soluționa legal cererea. Petițiile adresate Avocatului Poporului sunt scutite de taxa de timbru.

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale constituționale și legale, instituția Avocatului Poporului are la dispoziție o serie de procedee și mijloace specifice de intervenție pentru garantarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. În acest context, unul dintre obiectivele instituției Avocatului Poporului este acela de a asigura eficiența intervențiilor sale în vederea soluționării petițiilor cu care este sesizat, intervenții concretizate în: acordarea de audiențe, efectuarea de cercetări preliminare prin solicitarea de informații de la autoritățile publice; efectuarea de anchete; formularea de recomandări; redactarea de rapoarte speciale.

Audiențele reprezintă principalul mijloc de dialog cu cetățenii, prin intermediul cărora Avocatul Poporului identifică problemele petiționarilor, lacunele legislative care afectează drepturile și libertățile cetățenești, disfuncționalități înregistrate în activitatea autorităților administrației publice. În același timp, audiențele reprezintă o modalitate de informare a petiționarilor, atât asupra drepturilor și libertăților ce le sunt garantate prin legi, cât și asupra căilor prin care își pot valorifica drepturile sau libertățile fundamentale.

Pentru soluționarea problemelor cu care este sesizat, Avocatul Poporului are dreptul de a solicita autorității administrației publice în cauză, luarea măsurilor ce se cuvin pentru apărarea drepturilor și libertăților persoanelor

fizice, precum și de a sesiza autoritățile publice ierarhic superioare în legătură cu lipsa de reacție a celor somați să dispună măsurile necesare. De asemenea, Avocatul Poporului poate face anchete sau poate formula recomandări.

Astfel, Avocatul Poporului are dreptul să facă anchete proprii, să ceară autorităților administrației publice orice informații sau documente necesare anchetei, să audieze și să ia declarații de la conducătorii autorităților administrației publice și de la orice funcționar care poate da informațiile necesare soluționării petiției. De asemenea, în exercitarea atribuțiilor sale, Avocatul Poporului emite recomandări, care nu pot fi supuse nici controlului parlamentar și nici controlului judecătoresc. Prin recomandările emise, Avocatul Poporului sesizează autoritățile administrației publice asupra ilegalităților actelor sau faptelor administrative.

Competența Avocatului Poporului în soluționarea unor petiții care privesc autoritatea judecătorească se concretizează în posibilitatea să legală de a se adresa, după caz, ministrului justiției, Ministerului Public sau președintelui instanței de judecată, care sunt obligați să comunice măsurile luate. Este o modalitate legală prin care Avocatul Poporului poate interveni în situațiile de birocrație generate de neaplicarea art. 21 alin. (3) din Constituție, care a valorificat prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale privind dreptul părților la un proces echitabil și la soluționarea cauzei într-un termen rezonabil.

În cazul în care Avocatul Poporului constată cu prilejul cercetărilor întreprinse, lacune în legislație sau cazuri grave de corupție ori de nerespectare a legilor țării, va prezenta un raport conținând cele constatate, președinților celor două Camere ale Parlamentului sau după caz, primului-ministru.

De asemenea, Avocatul Poporului se poate implica în controlul de constituționalitate a legilor și ordonanțelor, realizat de către Curtea Constituțională. Astfel, Avocatul Poporului poate sesiza Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea legilor adoptate de Parlament, înaintea promulgării

acestora de către Președintele României; poate ridica în fața Curții Constituționale, excepții de neconstituționalitate a legilor și ordonanțelor, care se referă la drepturile și libertățile cetățenilor.

În cadrul instituției funcționează Consiliul Consultativ, care este compus din Avocatul Poporului, adjuncții și consilierii săi, secretarul general, precum și alte persoane desemnate de Avocatul Poporului. Consiliul se întrunește o dată pe lună sau ori de câte ori se consideră necesar.

În teritoriu, activitatea se desfășoară prin cele 14 birouri teritoriale, organizate pe criteriul geografic al Curților de Apel.

Activitatea Biroului teritorial Galați al instituției Avocatul Poporului în anul 2009

Biroul teritorial Galați al instituției Avocatului Poporului, având ca rază de competență județele Brăila, Galați și Vrancea, își desfășoară activitatea din anul 2006, pe Bulevardul Marea Unire, zona Faleză Dunării, în clădirea Camerei de Conturi.

În cadrul activității de relații cu publicul, Biroul teritorial Galați al instituției Avocatul Poporului a primit 783 de sesizări pe parcursul anului 2009, sesizări exprimate în audiențe, prin petiții, e-mail și apeluri telefonice.

După criteriul dreptului încălcat, ponderea petițiilor se prezintă astfel: dreptul de proprietate privată deține o pondere de 22%; dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, la egalitate cu accesul liber la justiție, deține ponderea de 20%; dreptul de petiționare deține ponderea de 13%; dreptul la muncă și protecția socială a muncii deține ponderea de 6%.

Nemulțumirile legate de încălcarea dreptului de proprietate privată au înregistrat o ușoară creștere față de anul 2008. Astfel, ponderea petițiilor cu un asemenea obiect a crescut în anul 2009 cu 2%. Este interesant de remarcat că natura încălcărilor dreptului de proprietate, în anul 2009, este diferită de cea din anul 2008. Dacă în anul 2008, majoritatea încălcărilor semnalate vizau obținerea unor suprafețe de teren, potrivit legilor privind

restituirea proprietăților, în anul 2009 majoritatea petițiilor reclamă mari întârzieri în stabilirea sau plata despăgubirilor convenite în baza aceleiași legislații, ceea ce denotă insuficiența fondurilor bugetare cu această destinație.

În ceea ce privește dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, personalul instituției Avocatul Poporului s-a confruntat cu o problemă diversă: nemulțumiri față de serviciile prestate de regiile locale de utilități publice, refuzul eliberării sau eliberarea cu întârziere a unor documente de către unele autorități publice, neacordarea unor facilități fiscale, carențe în activitatea unor autorități ale administrației publice, nemulțumiri față de stabilirea contribuțiilor la asigurările sociale de sănătate. Menționăm că ponderea petițiilor privind dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică este aceeași cu cea din anul 2008, ceea ce demonstrează că autoritățile și instituțiile publice nu și-au îmbunătățit activitatea în 2009.

Ponderea petițiilor accesului liber la justiție a crescut față de anul 2008 cu 13%. Petițiile au vizat acordarea ajutorului public judiciar, nemulțumiri față de desfășurarea unor anchete penale, nemulțumiri față de durata unor procese, nemulțumiri față de soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești, solicitarea de informații privind sesizarea Curții Europene a Drepturilor Omului. Indiferent de doleanța exprimată și de cât este ea de justificată, creșterea semnificativă a numărului de petiții în acest domeniu denotă o stare de nemulțumire față de actul de justiție.

Ponderea de 13% petiții privind încălcarea dreptului de petiționare, doar cu 1% mai puțin decât în anul 2008, care semnifică nerespectarea obligației autorităților și instituțiilor publice de a răspunde petițiilor în termenul prevăzut de lege.

Un element de noutate față de anul 2008 îl reprezintă ponderea semnificativă, în anul 2009, a petițiilor privind încălcarea dreptului la muncă și protecția socială a muncii. Petițiile din acest domeniu au reclamat mari întârzieri în plata drepturilor salariale sau chiar refuzul angajatorului de a le plăti, precum și concedierea abuzivă.

Din totalul petițiilor, 64% au fost formulate de bărbați, față de 36% formulate de femei, ceea ce arată că bărbații sunt aproape de două ori mai activi pentru a-și apăra drepturile.

După județul de proveniență, petițiile primite se repartizează astfel: 75% provin din județul Galați, 16% provin din județul Brăila, 6% provin din județul Vrancea, 3% provin din alte județe. Această situație demonstrează, dacă mai era necesar, că apropierea geografică facilitează accesul cetățenilor la serviciile Avocatului Poporului.

Menționăm că 70% din totalul dosarelor deschise în anul 2009 au fost rezolvate favorabil, ca urmare a intervențiilor, ceea ce demonstrează că cetățenii pot apela cu încredere la serviciile Avocatului Poporului.

Cum putem beneficia de serviciile Avocatului Poporului ?

Biroul teritorial Galați al instituției Avocatul Poporului poate fi contactat telefonic la numărul 0236/32.00.10, pe e-mail la adresa curier@avpgalati.ro și acordă zilnic audiențe, între orele 9:00-16:00, cu excepția zilei de vineri, când programul este de la 9:00 la 12:00.

Cererea înaintată trebuie să cuprindă numele și domiciliul cetățeanului; drepturile sau libertățile pe care persoana le consideră încălcate și descrierea faptei; data la care persoana a luat cunoștință despre încălcarea drepturilor sale constituționale; numele funcționarului sau al instituției ori autorității publice la care se referă plângerea; dovada că petiționarul s-a adresat autorității competente și nu a primit răspuns sau i s-a refuzat soluționarea cererii (copia de pe numărul de înregistrare a petiției, copia confirmării de primire prin poștă sau copia recipisei poștale); menționarea dacă plângerea face obiectul unei instanțe judecătorești. Nu se trimit actele originale, ci numai copiile acestora.

Avocatul Poporului nu oferă consultanță juridică și nici nu poate reprezenta petiționarii în justiție și nu poate interveni în cauzele aflate pe rolul instanței de judecată sau în cauzele în care instanța s-a pronunțat; nu soluționează

cereri referitoare la litigii cu caracter privat (civile, penale sau de dreptul muncii, etc); nu are competența de a interveni în activitatea Parlamentului, Guvernului, Președintelui.

Necesitatea, oportunitatea și legalitatea intervențiilor Avocatului Poporului în apărarea drepturilor și libertăților constituționale au determinat o schimbare de mentalitate, atât la nivelul autorităților administrației publice, cât și în conștiința cetățenilor.

*Articol realizat cu sprijinul
Lector dr. Liviu Coman-Kund,
funcția expert în cadrul Biroului Teritorial
Galați al instituției Avocatul Poporului*

Rubrică Consiliere

Fonduri europene - noutăți și perspective

Irimia Teodora

Ce sunt fondurile europene ?

Fondurile europene sunt acele instrumente financiare create de Uniunea Europeană, pentru România (și nu numai, România nu este singurul stat european care beneficiază de aceste instrumente), segmentul privat și/sau public, cu scopul de a dezvolta anumite domenii și a sprijini țările membre la atingerea anumitor standarde de dezvoltare, atât economică, dar și socială sau culturală.

Ce înseamnă fond nerambursabil ?

Fondurile nerambursabile sunt acele ajutoare financiare care se acordă fără a mai fi restituite. Nu sunt credite și nu se percep dobânzi pentru acordarea lor.

Pentru ce sunt alocate aceste fonduri ?

Fondurile nerambursabile au ca țintă foarte multe activități și investiții: de la investiții în infrastructură (drumuri, canalizări, aducțiuni de apă, gaze, electricitate), până la ferme zootehnice (vacii, porci, oi, capre, berbecuți, tăurași, găini ouătoare, pui pentru carne, iepuri, struți), stupi de albine, ferme de melci, meșteșugărit, prelucrarea lemnului, abatoare, centre de prelucrare (carne, lapte - iaurt, brânză, cașcaval, smântână), turism (pensuni, cabane, hoteluri), sere (de flori, de legume), plantații de pomi fructiferi, achiziții de utilaje agricole, plantații de pomi fructiferi, modernizare plantații de viță de vie, laboratoare de prelucrare și îmbuteliere miere, centre de colectare și producere plante medicinale, centre de colectare și ambalare fructe și legume, păstrăvării, azile de bătrâni, școli, grădinițe, spitale, medicamente, laboratoare, IMM-uri (industrie, transporturi, prelucrare, servicii, etc.)

Cum pot să accesez și eu un astfel de fond ?

A) În primul rând trebuie să existe o idee,

să începeți prin a vă face o analiză proprie :

- ce v-ar plăcea cel mai mult să faceți

- în ce domeniu credeți că v-ați descurca cel mai bine ?

- în ce activitate vă avantajează cel mai mult cunoștințele și resursele proprii (financiare, sociale, construcții, echipamente, mașini, utilaje, terenuri, etc.)

B) Eligibilitate beneficiar (o analiză asupra disponibilității de a accesa un astfel de fond)

Acest lucru presupune o analiză a mai multor factori, luarea mai multor decizii și stabilirea unui traseu de urmat în continuare.

1) Analiza persoanei juridice

a) societăți comerciale, PFA-uri, IF-uri, deja înființate (cu sau fără activitate)

b) înființarea unei societăți comerciale, unui PFA (persoană fizică autorizată), IF (întreprindere familială)

Avantaje & Dezavantaje

a) dacă există deja o societate comercială, PFA sau IF

- pot să fie cu activitate economică

Avantaje :

- posibilități mai mari în obținerea unui credit bancar

- constituie un mare avantaj dacă activitatea firmei coincide cu noua investiție

Dezavantaje:

- dacă are datorii la stat neachitate (trebuie toate achitate), iar dacă a fost declarată pe pierdere la finele anului precedent (este declarat beneficiar neeligibil)

- o analiză economică mai dificilă făcută de către acționar, asupra noii investiții

- pot să fie mai vechi înființate și fără activitate

Avantaje :

- reducerea cheltuielilor cu înființarea unei societăți noi

Dezavantaje :

- posibilități mai mici în obținerea unui credit bancar (dacă este cazul), pentru cofinanțarea proprie a proiectului.

b) dacă se va înființa o societate nouă, PFA sau IF

Avantaje :

- contabilitate separată de celelalte afaceri proprii, precum și realizarea unei mai bune și corecte analize a viitoarei afaceri (cheltuieli, venituri, profit, rentabilitate, etc)

Dezavantaje :

-cheltuieli cu înființarea unei societăți noi.

Întrebare : să înființez un SRL, PFA sau IF?

SRL=societate cu răspundere limitată

PFA=persoană fizică autorizată

IF = întreprindere familială

Deosebiri și asemănări între SRL și PFA sau IF:

Dacă înființați o societate comercială (SRL) :

- evidența contabilă;
- puteți face angajări de personal;
- puteți obține credite bancare mai ușor;
- sunteți mai credibil în relațiile cu furnizorii, clienții, etc.

Dacă înființați PFA sau IF:

- evidența contabilă simplificată;
- plățiți la fel impozitele și taxele ca și un SRL (sunteți la fel de răspunzători din punct de vedere fiscal ca și un SRL);

-aveți facturier, chitanțier, cont în bancă la fel ca și un SRL;

- nu puteți face angajări de personal;
- creditele bancare se obțin mai greu ;

2) Analiza terenului

În ceea ce privește eligibilitatea unui beneficiar din punct de vedere al terenului, nu sunt foarte multe condiții. Acelea care sunt diferite în funcție de investiția ce se dorește a se face.

Dacă doriți să realizați o fermă de porci, vaci, oi, etc. atunci autoritățile de mediu, sănătate și sanitar-veterinare impun o anumită distanță față de cea mai apropiată zonă locuită, la care puteți să realizați respectivă investiție. Adică, orice investiție care poate afecta din punct de vedere sanitar-veterinar, de sănătate publică sau de mediu, în vreun fel, pe cei din jur (atât populație, cât și alte ferme sau instituții), trebuie să respecte o anumită distanță.

Aceasta distanță se stabilește și în funcție de numărul de animale, de complexitatea

investiției și de riscurile acesteia.

În ceea ce privește suprafața de teren pe care trebuie să o dețineți, aici sunt foarte puține condiții și acestea privesc doar investițiile în turism (înființarea de pensiuni agro-turistice, unde suprafața minimă trebuie să fie de 1.000 mp).

C) Dovada cofinanțării proprii

Pentru orice investiție pe care doriți să o realizați, dumneavoastră trebuie să veniți cu un aport de 50% (după caz). Adică, prin aprobarea proiectului, fondul vă dă dumneavoastră 50%, iar dumneavoastră trebuie să aduceți cofinanțare proprie 50%.

Această cofinanțare proprie se poate aduce în 3 moduri:

- să aveți deja cei 50% din investiție ;
- să achiziționați un credit bancar, pentru cei 50% cofinanțare proprie ;
- să aveți o parte, iar restul să fie un credit bancar.

Trebuie menționat și faptul că sunt cazuri unde aportul fondului este mai mare de 50 %, iar al dumneavoastră mai mic. Aceste cazuri sunt în funcție de ce anume investiție se dorește a se realiza, de regiunea sau zona unde se realizează, de statutul juridic al beneficiarului.

Cine mă poate ajuta în acest sens ?

Primul și cel mai important lucru pe care trebuie să-l faceți după ce v-ați hotărât să realizați o investiție sau după ce ați avut o idee în acest sens, este să contactați o firmă de consultanță.

Nicio o carte, niciun articol din vreun ziar, nicio știre, nicio discuție cu vreun prieten sau alt beneficiar de vreun fond de acest gen, nu vă poate oferi garanție ca un consultant.

Trebuie să rețineți ca niciun proiect nu seamănă cu altul, chiar dacă ambele să spunem, sunt ferme de vaci. Pentru că niciun beneficiar nu seamănă cu altul, niciun teren nu seamănă cu altul, sunt situații și probleme diferite, pe care numai un consultant vi le poate găsi în primul rând și apoi rezolvă.

Costurile eligibile cu consultanță nu pot depăși 5% pentru proiectele fără construcții și 10% pentru cele cu construcții. Aceste procente sunt calculate la valoarea totală eligibilă a investiției.

Cheltuielile cu consultanță, proiectarea, sunt cheltuieli eligibile și sunt singurele cheltuieli eligibile acceptate cu plata în avans, adică înainte de aprobarea proiectului. Restul cheltuielilor eligibile trebuie să fie efectuate după aprobarea proiectului.

Ce înseamnă cheltuieli eligibile și neeligibile ?

Cheltuielile eligibile sunt acele cheltuieli acceptate de către fond (acestea sunt specificate dinainte) și pe care fondul vi le finanțează cu cel puțin 50% din valoarea lor. Cheltuielile eligibile sunt diferite de la un gen de investiție la alta.

Cheltuielile neeligibile sunt acele cheltuieli neacceptate de către fond (și acestea sunt specificate dinainte), dar care pot fi făcute, însă cu fonduri 100% numai din partea beneficiarului, adică fără ajutor financiar din partea fondului.

RECOMANDĂRI

Când doriți să realizați o investiție, în primul rând încheiați un contract cu o firmă de consultanță și apoi cu o firmă de arhitectură. E foarte important acest aspect, pentru ca firma de consultanță vă va putea spune exact ceea ce trebuie să-i solicitați firmei de arhitectură să vă realizeze.

Alte informații utile

Orice achiziție ce depășește suma de 10.000 euro, trebuie făcută cu organizare de licitație.

Cum se primesc banii de la fond ?

Banii de la fond se primesc în tranșe. Primul faceți dumneavoastră cheltuiala și fondul vă returnează cel puțin 50% din aceea cheltuială. O noutate a fondurilor structurale pentru investițiile agricole, față de Sapard, este că veți primi imediat după aprobarea proiectului 20% din valoarea nerambursabilă, drept avans.

Material preluat de pe site-ul:

<http://www.comara.ro/>

Fonduri europene nerambursabile fără termen oferite de Uniunea Europeană

"Îmbunătățirea eficacității organizaționale"

„Îmbunătățiri de structura și proces ale managementului ciclului de politici publice”

Obiectivele programului

Obiectivul acestei axe prioritare este să contribuie la o îmbunătățire durabilă a capacității administrației publice din România, prin realizarea unor îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice.

Obiectivul specific este acela de a sprijini îmbunătățirile de structură și proces care contribuie la eficacitatea organizațională.

Solicitanți eligibili

Solicitanții eligibili în cadrul acestor cereri de idei de proiecte sunt: autoritățile administrației publice centrale (ministere, agenții) cu atribuții în rezolvarea problemei descrise, acestea fiind la nivel național, regional sau sectorial.

Activități eligibile

Activități eligibile orientative:

- Consultanță, studii și instruire pentru realizarea de analize/diagnoze instituționale și implementarea propunerilor rezultate;

- Consultanță, studii și instruire pentru elaborarea, actualizarea, revizuirea, testarea și/sau implementarea reformelor privind managementul calității;

- Consultanța, studii și instruire pentru elaborarea, actualizarea, revizuirea, testarea și/sau implementarea de metodologii, instrumente și proceduri necesare pentru dezvoltarea funcției de management al instruirii personalului din administrația publică;

- Consultanță și studii pentru elaborarea, actualizarea, revizuirea, testarea și/sau implementarea unor programe universitare și postuniversitare de dezvoltare managerială a personalului cu funcții de conducere din administrația publică;

- Dezvoltarea și furnizarea programelor de instruire (inclusiv realizare a proiectelor de dimensiuni curriculare și materiale didactice) în domenii relevante pentru administrația publică cum ar fi achizițiile publice, ECDL, limbi străine, dezvoltarea de proiecte, licitarea și managementul proiectelor, etc;

- Studii și instruire pentru implementarea unor sisteme de măsurare a performanțelor organizaționale (indicatori de performanță);

- Schimbul de bune practici și aplicarea pe scară largă a acestora, vizite de studiu, organizarea de seminarii, conferințe pentru dezvoltarea capacităților angajaților din administrația publică de creștere a eficienței organizaționale;

- Stagii de practică pentru dezvoltarea capacităților viitorilor angajați din administrația publică în vederea creșterii eficienței organizaționale (inclusiv dezvoltarea activităților de mentorat).

Condiții de finanțare

Proiectele depuse în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 1.850.000 lei și de maxim 17.000.000 lei (valoarea totală a proiectului, fără TVA).

Durata proiectelor pentru care solicitați finanțare în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 6 luni, dar nu poate să depășească 24 luni.

Termene limită

Cerere de proiecte cu depunere continuă, până la epuizarea bugetului.

Finanțator: Uniunea Europeană

Creșterea responsabilizării administrației publice"

„Îmbunătățiri de structura și proces ale managementului ciclului de politici publice"

Obiectivele programului

Obiectivul acestei axe prioritare este să contribuie la o îmbunătățire durabilă a capacității administrației publice din România, prin realizarea unor îmbunătățiri de structura și proces ale managementului ciclului de politici publice.

Obiectivul specific este îmbunătățirea capacității în ceea ce privește responsabilizarea administrației publice.

Solicitanți eligibili

Solicitanții eligibili în cadrul acestor cereri de idei de proiecte sunt: autoritățile administrației publice centrale (ministere,

agenții) cu atribuții în rezolvarea problemei descrise, acestea fiind la nivel național, regional sau sectorial.

Activități eligibile

Activități eligibile orientative:

- Consultanță, studii și instruire pentru dezvoltarea, implementarea și/sau integrarea de metodologii și instrumente pentru îmbunătățirea sistemelor și procedurilor de monitorizare și evaluare de programe;

- Dezvoltarea și furnizarea programelor de instruire (inclusiv elaborarea curriculumului și realizarea de materiale didactice) pentru îmbunătățirea calității și frecvenței raportării performanțelor administrației centrale și locale către beneficiarii direcți ai serviciilor publice și către grupurile de cetățeni;

- Dezvoltarea și furnizarea programelor de instruire (inclusiv elaborarea curriculumului și realizarea de materiale didactice) în tehnici de măsurare a performanțelor și tehnici de raportare;

- Consultanță, studii și instruire pentru dezvoltarea, actualizarea și/sau managementul unei baze de date naționale în vederea colectării, furnizării, analizei și publicării de statistici relevante privind performanțele administrației publice locale;

- Consultanță, studii și instruire pentru elaborarea, actualizarea, revizuirea, testarea și/sau implementarea unor metodologii și a unui cadru instituțional necesar extinderii evaluării de politici și programe la nivelul administrației centrale și locale;

- Instruirea personalului implicat în procesul de colectare și analiză a informațiilor în ceea ce privește activitatea și pregătirea de rapoarte, precum și instruirea personalului de conducere care ia decizii pe baza conținutului rapoartelor de activitate;

- Realizarea de studii / analize în vederea evaluării de programe de politici, bazate pe evaluarea eficacității și impactului;

- Organizarea de seminarii, conferințe, campanii de conștientizare în vederea furnizării de informații către publicul larg în legătură cu activitatea administrației publice;

- Organizarea de seminarii, conferințe, campanii de conștientizare în vederea creșterii responsabilizării administrației publice prin schimburi de bune practici și aplicarea acestora pe scară largă.

Condiții de finanțare

Proiectele depuse în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 1.850.000 lei și de maxim 17.000.000 lei (valoarea totală a proiectului, fără TVA).

Durata proiectelor pentru care solicitați finanțare în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 6 luni, dar nu poate să depășească 24 luni.

Termene limită

Cerere de proiecte cu depunere continuă, până la epuizarea bugetului.

Îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor la nivel politico-administrativ"

„Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice"

Obiectivele programului

Obiectivul acestei axe prioritare este să contribuie la o îmbunătățire durabilă a capacității administrației publice din România, prin realizarea unor îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice.

Obiectivul specific este de a dezvolta capacitatea de formulare a politicilor publice, capacitatea de a realiza o mai bună reglementare și planificare strategică, precum și aceea de a dezvolta parteneriatele inter-instituționale.

Solicitanți eligibili

Solicitanții eligibili în cadrul acestor cereri de idei de proiecte sunt: autoritățile administrației publice centrale (ministere, agenții) cu atribuții în rezolvarea problemei descrise, acestea fiind la nivel național, regional sau sectorial.

Activități eligibile

Activitățile eligibile orientative:

- Consultanță, studii și instruire pentru elaborarea, dezvoltarea și/sau implementarea

unui set de instrumente, metode, standarde, proceduri și a unui cadru instituțional specific unei abordări orientate către politici publice, care să ducă la o mai bună reglementare;

- Dezvoltarea și furnizarea programelor de instruire (inclusiv realizarea curriculumelor și materiale didactice) pentru specialiștii implicați în procesul de formulare a strategiilor de dezvoltare locală;

- Dezvoltarea și furnizarea programelor de instruire (inclusiv realizarea curriculumelor și materiale didactice) în domeniul planificării strategice pentru personalul de conducere din administrația publică și locală inclusiv instruire pentru consiliile inter-ministeriale precum și dezvoltarea și furnizarea programelor de formare și de perfecționare formatori;

- Consultanță, studii și instruire pentru elaborarea, actualizarea, revizuirea, testarea, implementarea și/sau dezvoltarea de mecanisme pentru a promova și implementa inițiative de parteneriat la toate nivelurile;

- Schimbul de bune practici, vizite de studiu, organizarea de seminarii, conferințe, acordarea de premii în domeniul planificării strategice, politicilor publice și implementării parteneriatelor;

- Studii/cercetări, consultanță și instruire în domeniul planificării strategice pe termen mediu și lung și al bugetării pe programe.

Condiții de finanțare

Proiectele depuse în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 1.850.000 lei și de maxim 17.000.000 lei (valoarea totală a proiectului, fără TVA).

Durata proiectelor pentru care solicitați finanțare în cadrul acestor cereri de idei de proiecte trebuie să fie de minim 6 luni, dar nu poate să depășească 24 luni.

Termene limită

Cerere de proiecte cu depunere continuă, până la epuizarea bugetului.

Programul „Europa pentru cetățeni”

Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au convenit asupra înființării Programului „Europa pentru cetățeni”, care materializează cadrul juridic pentru sprijinirea unei game largi

de activități și organizații care promovează „cetățenia europeană activă”, cum ar fi, de exemplu, implicarea cetățenilor și a societății civile în procesul de integrare europeană.

Programul „Europa pentru cetățeni” se construiește pe baza experienței acumulate în cadrul Programului anterior de promovare a cetățeniei europene active, care s-a derulat între 2004 și 2006. Acest program a fost prezentat de Comisie după consultări prelungite cu diferiți agenți importanți și după o evaluare pre și post implementare, care a analizat nevoia de intervenție la nivel comunitar și impactul estimat al Programului asupra sectorului respectiv. Mulțumită acestor experiențe și reflecții, acest Program al celei de-a doua generații demonstrează existența unui anumit nivel de maturitate, care combină continuitatea cu inovația.

Acest Program se va desfășura între anii 2007 și 2013.

Obiective generale

Obiectivele generale ale Programului „Europa pentru cetățeni” sunt să contribuie la:

- acordarea posibilității cetățenilor să interacționeze și să participe la construirea unei Europe și mai apropiate, care este democratică și îndreptată către lume, unită și îmbogățită prin diversitatea sa culturală, formându-se astfel cetățenia Uniunii Europene;

- dezvoltarea unui simț al identității europene, bazat pe comunitatea de valori, istorie și cultură;

- dezvoltarea unui simț al apartenenței la Uniunea Europeană printre cetățenii acesteia;

- creșterea toleranței și înțelegerii reciproce între cetățenii europeni prin respectarea și promovarea diversității culturale și lingvistice, contribuind în același timp și la dialogul intercultural

Obiective specifice

Programul are următoarele obiective specifice, care sunt implementate pe o bază transnațională:

- aducerea împreună a oamenilor din comunitățile locale din toată Europa pentru a împărtăși și schimba experiențe, opinii și valori, pentru a învăța din istorie și pentru a construi pentru viitor;

- promovarea acțiunii, dezbaterii și

reflecției legate de cetățenia europeană și democrație, de valori împărtășite, istorie și cultură comună, prin cooperare în cadrul organizațiilor societății civile la nivel european;

- aducerea Europei mai aproape de cetățenii săi prin promovarea valorilor și realizărilor europene, păstrând în același timp amintirea trecutului său;

- încurajarea interacțiunii dintre cetățeni și organizațiile societății civile din toate țările participante, prin contribuirea la dialogul intercultural și prin aducerea în prim plan a diversității și unității europene, acordându-se o atenție particulară activităților destinate să dezvolte legături mai strânse între cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene, așa cum a fost ea constituită în aprilie 2004 și cetățenii din statele membre care au aderat după această dată.

Activități eligibile:

Programul ‘Europa pentru cetățeni’ promovează cetățenia activă europeană finanțând programe ce se regăsesc în cadrul acestor măsuri:

- Măsura 1 - ‘Cetățeni activi pentru Europa’ - aceasta implică cetățenii în mod direct, fie prin activități legate de înfrățirea orașelor fie prin alte tipuri de proiecte ale cetățenilor;

- Măsura 2 - ‘O societate civilă activă pentru Europa’ - aceasta se concentrează asupra organizațiilor societății civile din întreaga Europă, care pot primi fie sprijin pe baza programului lor de activitate, fie sprijin pentru proiecte transnaționale;

- Măsura 3 - ‘Împreună pentru Europa’ - aceasta sprijină evenimentele de o mare vizibilitate, studii și instrumente de informare care se adresează unui public cât mai larg dincolo de granițe și care să facă Europa mai accesibilă cetățenilor săi;

- Măsura 4 - ‘Memoria europeană activă’ - această acțiune sprijină păstrarea principalelor site-uri și arhive referitoare la deportări și la comemorarea victimelor nazismului și stalinismului.

Cine poate solicita finanțarea:

Programul este disponibil factorilor decizionali care promovează cetățenia activă europeană, de exemplu:

- autorități și organizații locale;
- organizații de cercetare a politicii publice europene;
- grupuri de cetățeni;
- organizații non-guvernamentale;
- sindicate;
- instituții de învățământ;
- organizații active din domeniul voluntariatului, sportului pentru amatori etc.

Condiții de finanțare:

Bugetul total pentru acest program, în perioada 2007 și 2013, va fi de 215 milioane de euro.

Termenul limită:

31 decembrie 2013

Fiscalitatea din România, radiografia unei reforme incomplete

Diana Bejenaru

Coordonator: Lect.univ.dr. Florin Tudor

„Impozitele, până la urmă, sunt cotizațiile pe care le plătim pentru privilegiul de a fi membrii unei societăți organizate.”

Franklin D. Roosevelt

1. Aspecte teoretice privind fiscalitatea.

În literatura de specialitate, politica fiscală, în sens larg, se constituie în cadrul activității autorității publice de percepere și utilizare a resurselor necesare satisfacerii consumului public și furnizării de bunuri și servicii publice. O asemenea activitate declanșează un amplu proces de redistribuire, care este condus printr-o seamă de componente strâns legate între ele: politica fiscală (stricto sensu), care operează cu instrumente de natura prelevărilor fiscale, politica bugetară sau alocativă, care operează prin intermediul subvențiilor și alocațiilor bugetare, și politica soldului bugetar, vizând finanțarea deficitelor bugetare și valorificarea excedentelor bugetare. Conținutul actelor decizionale este influențat de utilitatea pe care politica fiscală o prezintă pentru decidentul public. Opiniile cu privire la utilitatea politicii fiscale au generat diverse curente de gândire, care, alături de opțiuni politice și constrângeri de natură financiară, economică și socială, au influențat deciziile autorităților publice. Opiniile formulate au fost influențate de evoluția rolului statului, au purtat amprenta evenimentelor politice, fiind totodată orientate de permanenta transformare a mediului economico-financiar și de opinia publică.

Prin politica fiscală se stabilesc volumul și proveniența resurselor financiare publice, metodele de prelevare a veniturilor fiscale, facilitățile fiscale – dacă se acordă, sub ce formă, finalitățile vizate – obiectivele de ansamblu ale politicii fiscale, precum și modalitățile concrete de realizare a acestora.

Politica fiscală reprezintă ansamblul de măsuri guvernamentale privitoare la metodele și tehnicile de impozitare, la raportul dintre impozitele directe și cele indirecte, la stabilirea canalelor de procurare a veniturilor fiscale, la urmărirea ratei presiunii fiscale, în scopul influențării dezvoltării economice și vieții sociale.

Opțiunea în materie de politică fiscală implică, pe de o parte, respectarea principiilor de bază ale impunerii, iar pe de altă parte, adoptarea acestora în raport cu sensul și evoluția previzibilă a variabilelor economice interne și internaționale și cu preferințele membrilor societății.

Deciziile care orientează politica fiscală reflectă suveranitatea fiscală de care dispune autoritatea publică națională, în baza dreptului constituțional și juridic de a institui impozite, de a modifica anumite elemente constitutive specifice impozitelor sau de evitare a dublei impunerii.

*Obiectivele urmărite de stat prin intermediul politicii fiscale, sub aspectul ei de componentă a politicii economice, pot fi sintetizate astfel: realizarea bunăstării, a justiției sociale și a securității sociale. Astfel, politica fiscală poate fi folosită pentru: favorizarea progresului economic, reglarea conjuncturală prin impozite și investiții, realizarea justiției fiscale prin stabilirea sarcinii fiscale în funcție de capacitatea contributivă. Autoritățile publice trebuie să urmărească utilizarea rațională a resurselor, stabilirea de prețuri juste, care nu comportă profituri excesive, utilizarea profitului obținut în producție cu preponderență la investiții productive etc. În acest context, **Allain Barrère** afirma: „În condițiile în care crizele economice produc efecte deosebit de grave asupra economiei și a condițiilor de viață ale oamenilor (șomaj, inflație etc.), este necesar ca Statul să vegheze, dacă nu la stabilizarea economiei, cel puțin la reglarea conjuncturii, la realizarea securității sociale. Spre deosebire de individ, care urmărește realizarea profitului personal, Statul urmărește satisfacerea maximă a nevoilor sociale, adică producerea de bunuri utile societății, și nu neapărat rentabile din punct de vedere economic. Întrucât concurența nu este*

perfectă, statul trebuie să intervină să o corecteze și să realizeze” justiția socială¹².”

Pentru îndeplinirea în condiții cât mai bune a rolului care îi revine în cadrul politicii economice în ansamblul său, politica fiscală trebuie adaptată permanent cerințelor specifice ale fiecărei etape de dezvoltare economico-socială. În acest sens, un rol important revine strategiei alese și tacticii adoptate. *„Raportând noțiunile de strategie și tactică la politica financiară a statului, se poate considera că deciziile care stabilesc coordonatele politicii financiare pentru fiecare etapă de dezvoltare istoricește determinată, precum și programele financiare de perspectivă îndelungată formează cadrul strategiei financiare, iar actele administrative de planificare, pe perioade scurte, ca și măsurile prevăzute a se lua pentru executarea planurilor financiare și a sarcinilor specifice unei perioade sau alteia, țin de domeniul tacticii și al activității operative”¹³.*

Ca orice politică economică, și politica fiscală operează cu anumite instrumente, pentru a influența procesele economice și sociale. Instrumentele politicii fiscale sunt impozitele, care nu trebuie privite doar ca simple canale de procurare a veniturilor fiscale, ci și ca pârghii cu ajutorul cărora se intervine în economie. De aceea, ele trebuie astfel instituite, încât să răspundă cerințelor de influențare a activităților economice, fie în sensul incitării la investiții, producție, economisire, amplasare în zone defavorizate etc., fie în sensul reducerii unor activități sau comportamente. Politica macroeconomică folosește instrumentul impozitului pentru atingerea unor obiective majore ca reducerea inflației și reducerea șomajului.

De asemenea, între instrumentele de natură fiscală se încadrează și utilizarea de către factorii de decizie a facilităților fiscale (reduceri, deduceri, scutiri de impozite) pentru atingerea unor obiective precise în plan economic sau social.

2 .Interdependențele politicii fiscale

Politica fiscală se interferează pregnant cu politicile bugetară, monetară, de credit, socială, cu cele sectoriale (industrie, agricultură, comerț etc.), de protecție a mediului, precum și cu strategiile de ordin legislativ-instituțional.

Politicile fiscală și bugetară sunt elaborate în strânsă legătură, având în vedere că, pe măsură ce crește nivelul și se diversifică structura cheltuielilor publice, este necesară găsirea unor surse de venituri publice suplimentare, în cea mai mare parte prin sporirea prelevărilor fiscale. Însăși realizarea funcțiilor bugetului – alocare, distribuire și reglare – presupune o abordare de ansamblu a veniturilor și cheltuielilor bugetare, ceea ce impune conceperea unei politici fiscal-bugetare unitare. Politica fiscală acționează asupra consumului prin modificarea cererii solvabile a populației. Astfel, când se urmărește reducerea consumului, în general, se recurge la creșterea fiscalității. Dacă se intenționează orientarea cererii de consum spre anumite produse, instrumentul îl reprezintă taxele de consumație – generale sau speciale –, prin selectarea produselor supuse impunerii și diferențierea cotelor de impunere. Cheltuielile publice afectează în mod direct consumul prin achizițiile de bunuri și servicii și, în mod indirect, cererea particulară, prin transferurile sociale și remunerația acordată funcționarilor publici. La rândul lor, impozitele reduc veniturile persoanelor fizice și juridice, afectând în consecință consumul și investițiile. Orice plată provenind din sectorul public sporește oferta de monedă în sectorul particular al economiei și orice plată a sectorului particular spre cel public reduce oferta de monedă din sectorul particular.

Interdependențele politicii fiscal-bugetare cu politica monetară și cea de credit devin mai accentuate în funcție de modalitățile la care se recurge pentru finanțarea deficitului bugetar: credit public, emisiune monetară. Astfel, opțiunea pentru emisiune monetară (care se înscrie în domeniul politicii monetare) are efectul de a spori cererea globală fără contrapartidă asupra cererii particulare, cu condiția expresă ca presiunile inflaționiste să nu anuleze efectele stimulatoare ale creșterii

¹² Allain Barrère, *Politique financière*, Librairies Dalloz, 1959, p. 22-24, în: Iulian Văcărel op. cit., p. 146.

¹³ Iulian Văcărel, *„Finanțe publice”*, Ed. Didactica și Pedagogică, București, 1999.

cheltuielilor publice. În cazul finanțării deficitului bugetar prin datoria publică internă, se produce o creștere a cererii de credit, care antrenează sporirea ratei dobânzii (de domeniul politicii de credit), ceea ce determină reducerea investițiilor particulare și consolidarea sectorului public în detrimentul celui particular¹⁴.

Din perspectiva politicii monetare, utilizarea ei pe termen scurt poate avea importante repercusiuni pe termen lung. Autoritățile monetare sunt adesea nevoite să evalueze și să rezolve problemele suplimentare create de perturbațiile financiare, cu condiția ca, pe termen lung, creșterea lichidităților să nu perpetueze inflația. Politica monetară nu își poate asuma singură acest rol, trebuind să fie corelată cu politica fiscal-bugetară în vederea reducerii deficitelor și diminuării datoriei publice.

Datorită dificultăților în ceea ce privește delimitarea strictă a măsurilor, elementelor și efectelor fiecărei politici, este necesar ca țintirea obiectivelor macroeconomice comune să reprezinte rezultatul unei concepții unitare în planul politicilor fiscal-bugetară și monetară.

De modul de intercorelare a acestora depind gradul de stabilitate a fluxurilor fiscal-bugetare, a fluxurilor monetare, nivelul ratei dobânzii, situația balanței de plăți și evoluția ratei de schimb. Dintre toate componentele politicii economice, *politica fiscală se interferează cel mai strâns cu politica monetară*, literatura de specialitate folosind termenul de *mix* al celor două politici¹⁵.

Legătura politicii fiscale cu politica socială reiese din realizarea unor obiective sociale prin măsuri de ordin fiscal-bugetar, implementarea justiției sociale prin modul de repartizare a sarcinilor fiscale (echitatea fiscală verticală), protejarea sănătății populației și reducerea accesului la unele produse dăunătoare prin impozitarea accentuată a acestora ș.a.¹⁶

În numeroase cazuri, pentru sprijinirea unui anumit domeniu economic (agricultură, comerț exterior ș.a.), se recurge la măsuri de ordin fiscal: neimpozitarea sau impozitarea cu cote modice a veniturilor provenite din agricultură, acordarea de prime la export, scutirea de taxe vamale la export ș.a.

3. Comparația sistemului fiscal românesc cu sistemele fiscale din țările UE

Specificul României față de țările UE constă în structura veniturilor încasate la bugetul de stat. În România, veniturile fiscale și bugetare sunt dependente de veniturile din taxele și impozitele indirecte (TVA, accize, taxe vamale etc.), în timp ce, în Uniunea Europeană, contribuțiile celor trei mari categorii de impozite și taxe (impozite directe, indirecte și contribuțiile sociale) la formarea veniturilor sunt relativ apropiate. În acest context, putem observa că fiscalitatea din România este una medie față de țările Uniunea Europeană, situându-se la un nivel relativ apropiat de Irlanda sau Slovacia (unde se aplică o cotă unică de 19% atât pentru venituri, cât și pentru TVA) și mult mai redusă atât față de cea din țările UE, de exemplu, Suedia, Franța sau Danemarca, cât și în comparație cu unele dintre țările nou-venite în UE în anul 2004, precum Cehia sau Ungaria.

În prezent, România are una dintre cele mai reduse cote din UE la impozitul pe venitul persoanelor fizice. Cu o rată de impozitare de 16%, România se află între Serbia (cu venituri impozitate progresiv, cu o rată minimă de 10% și una maximă de 14%) și țările dezvoltate din UE, în care predomină, la fel, sistemul progresiv. Cele mai mari rate de impozitare a veniturilor sunt în Danemarca (38%-59%), Suedia (30%-55%), Finlanda (29%-53,5%), Olanda (34,2%-52%) și Norvegia (28%-51,3%). Dintre cele 12 țări noi membre ale UE (zece care au aderat în mai 2004 și două în ianuarie 2007), majoritatea au cote de impozitare mai ridicate decât România. Astfel, Ungaria are cote cuprinse între 18% și 36%, Cehia (12%-32%), Polonia (19%-40%) iar Bulgaria între 10% și 24%.

¹⁴“ Manualul specialistului în fiscalitate” , Elena Iordache (coordonator), Monica Julean, Mihaela Capotă, Monica Bizon, Ionela Ursu, Robert Gearba, Ed.Irecson, 2006.

¹⁵ Corduneanu Carmen, “Sistemul fiscal în știința finanțelor”, Editura Codecs, București, 1998.

¹⁶ Grigorie.N Lăcriță, “Fiscalitate-controverse și soluții”, Ed.Irecson, 2007.

În ceea ce privește impozitul pe profitul companiilor, România are printre cele mai scăzute cote dintre țările din UE. Pentru persoanele fizice, rata de impozitare a dividendelor este de 16%, astfel că profiturile unei societăți comerciale sunt impozitate cu 29,44%, în cazul acționarilor persoane fizice și cu 24,4%, în cazul persoanelor juridice. Bulgaria impune o cotă de impozitare pe profitul companiilor de 10%, Ungaria 16% iar Estonia 22% (trebuie menționat că Bulgaria și Estonia nu impozitează veniturile din dividende). Dacă avem în vedere rata de impozitare combinată (impozit pe profit + impozit pe dividende), observăm că țările dezvoltate din UE au un regim de impozitare mult mai restrictiv decât al României. Astfel, dacă impozitul final combinat este de 19% în Slovacia, în Irlanda acesta este de 26%, mai mic decât în Polonia (34,4%), Franța (55,9%), Germania (52,4%), Cehia (35,4%) și aproximativ egal cu cel din Grecia (29%).

Comparativ cu ratele practicate de statele membre UE, cota TVA aplicată în România se situează la un nivel relativ mediu. Aceași rată, 19%, este întâlnită în Slovacia (unde se practică principiul cotei unice extins și la TVA), Germania, Cehia etc. Cea mai mare rată a TVA este înregistrată în Suedia, Norvegia și Danemarca (25%). Rata utilizată în România este mai mare decât cea practică de alte state, cum ar fi, de exemplu, Luxemburg și Cipru (15%) sau Marea Britanie (17%). Altfel, legat și de taxa de primă înmatriculare, nou introdusă în Codul Fiscal și atât de contestată, trebuie menționat că, în România, taxele pe mediu sunt de 10 ori mai mici în comparație cu Uniunea Europeană¹⁷.

Reforma sistemului fiscal naște în continuare multe controverse în România. Succesul sau eșecul ei depinde de momentul în care este aplicată, mediul economic în care este implementată și măsurile acompaniatoare – reducerea cheltuielilor publice, impunerea de constrângeri tari rău-platnicilor, flexibilizarea Codului Muncii etc. În România, opiniile pro

cota unică vorbesc despre creșteri de venituri la buget, „magnet” pentru investițiile străine, crearea de locuri de muncă etc. Părerile contra recunosc cotei unice de impozitare doar avantajul reducerii birocrăției fiscale (simplitatea ei administrativă), imputându-i lipsa de echitate. Se argumentează că veniturile la buget s-au mărit prin creșterea încasărilor din TVA, generate de expansiunea consumului datorată transferurilor bănești de la românii plecați în străinătate și măririi cererii celor cu venituri mari, care au câștigat mai mult ca urmare a aplicării cotei unice. În mod cert, consensul minim privind consolidarea unei strategii fiscale predictibile în România este necesar deoarece concurența fiscală între țările UE este din ce în ce mai puternică.

4. Sectorul public și fiscalitatea din România

Politica fiscală și sistemul fiscal sunt două componente de bază ale politicii economice, cu influențe asupra stării de echilibru macro și microeconomice. Evoluția fiscalității este strâns legată de evoluția statului și a funcțiilor sale, întrucât pe măsura amplificării rolului statului, nevoia de resurse financiare la dispoziția sa, a crescut continuu.

În mod periodic, economiile de piață au fost supuse unor tensiuni în cadrul sistemului economic, tensiuni generate fie de subutilizarea de forță de muncă și capital, fie de penuria de resurse sau de dezechilibrul balanței de plăți, fie de șomajul sau stagnarea economică. Gestionarea dezechilibrelor pe care mecanismele pieței le induc în economie nu poate fi rezolvată în mod natural prin jocul cererii și ofertei și de cele mai multe ori este nevoie de intervenția statală. Această intervenție se realizează prin intermediul politicii economice în cadrul căreia un rol esențial revine politicii fiscale¹⁸.

Sectorul public urmărește funcțiile, comportamentul și implicarea statului în economia de ansamblu, concentrându-se asupra tranzacțiilor care nu se desfășoară prin intermediul pieței și care urmăresc furnizarea

¹⁷ Cotele de impozitare mai sus menționate sunt preluate din “Analize ale politicii fiscale în România și în statele membre ale UE”, Iulian Viorel Brașoveanu, Ed.Ase, 2009.

¹⁸ Gheorghe D. Bistriceanu, “Sistemul fiscal al României”, Ed.Universitară, 2008.

de bunuri susceptibile să satisfacă nevoi colective.

Sectorul public nu este finanțat prin intermediul pieței, ci prin bugetele publice ale statului, adică preponderent pe seama fiscalității.

Trecerea la economia de piață în România a impus demararea unei reforme fiscale care a influențat volumul și configurația veniturilor publice bugetare. În condițiile în care resursele fiscale sunt dependente de P.I.B., evoluția respectivelor venituri urmează în linii generale dinamica PIB.

Fiscalitatea este unul dintre domeniile care a trecut prin cele mai importante transformări în decursul ultimilor zece ani; din păcate, aceste modificări au avut loc fie prea lent, fie prea brusc, astfel încât mediul fiscal s-a întipărit de multe ori în conștiința contribuabililor ca fiind un factor de instabilitate în dezvoltarea sistemului economic românesc.

Mediul de afaceri recunoaște progresele în materie legislativă, precum armonizarea cu cadrul de reglementare european sau introducerea cotei unice de impozitare. Totuși, capacitatea administrativă deficitară rămâne veriga slabă a sistemului fiscal românesc

Evoluția remarcabilă în ceea ce privește legislația fiscală care a început în anul 2004 prin unificarea reglementărilor fiscale într-un singur Cod¹⁹ a fost, din nefericire, umbrită uneori de incapacitatea statului de a-și respecta principiile fundamentale asumate. Eficiența și certitudinea impunerii, stabilitatea și predictibilitatea sistemului fiscal reprezintă principii esențiale pentru o economie viabilă.

La prima vedere, România are un sistem fiscal competitiv în regiune, cota unică de impozit pe profit de 16% și cota standard de TVA de 19% sugerând un climat propice pentru companiile existente sau noii investitori. Cu toate acestea, sistemul fiscal românesc pierde din competitivitate, date fiind frecvența schimbărilor legislative, zonele neclare,

contradictorii sau insuficient reglementate și ineficiența aparatului administrativ și judiciar.

Sistemul fiscal din ultimii zece ani a fost supus unor schimbări numeroase, imprevizibile și, uneori, controversate, care au influențat mediul de business, neutralizând previziunile financiare sau planurile de afaceri., astfel că lipsa de sofisticare a cadrului fiscal de reglementare în anumite domenii cheie nu poate răspunde complexității afacerilor desfășurate astăzi în context european și internațional. De multe ori, acest lucru se traduce printr-o incertitudine a impactului fiscal asupra tranzacțiilor efectuate.

Totuși, mediul de afaceri a remarcat evoluția pozitivă a cadrului legislativ pe parcursul ultimilor 5 ani, de la momentul unificării tuturor reglementărilor fiscale într-un singur Cod și până la introducerea unor elemente de jurisprudență europeană.

Capacitatea administrativă împreună cu procedura fiscală reprezintă principalele platforme care necesită reformare. Reformarea aparatului birocratic greoi și îmbunătățirea transparenței autorităților sunt imperativ necesare în premisele funcționării normale a economiei

Societățile reclamă perioada îndelungată de rezolvare a litigiilor fiscale și, de multe ori, lipsa de asumare a responsabilității la nivelul autorităților administrative sau judecătorești. Aceste aspecte, precum durata lungă de așteptare sau neclaritatea răspunsurilor primite, s-au regăsit și la nivelul relațiilor de zi cu zi sau a corespondenței dintre autorități și companii. În strânsă legătură, lipsa de expertiză a diverselor autorități cu privire la aspectele fiscale complexe sau specifice anumitor domenii de activitate face colaborarea dintre autorități și mediul de afaceri dificilă sau chiar inexistentă.

Bineînțeles, aceste semnale referitoare la relația cu autoritățile sunt nuanțate în funcție de nivelul acestora (centrale versus locale), instituțiile de care acestea aparțin (ANAF, primăriei, ANV²⁰), tipurile de impozite implicate sau zona de activitate a respondenților.

¹⁹ Legea 571/2003 coroborată cu HG 44/2004 privind actualul Cod vizează transpunerea în legislația națională a prevederilor europene în materie de TVA, eliminarea accizelor pe produsele de lux și regimul fiscal aplicabil societăților europene.

²⁰ H.G 110 din 18.02.2009 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale a Vămilor.

De remarcat că majoritatea companiilor sunt conștiente că dezideratele privind îmbunătățirea legislației și a administrației fiscale trebuie urmărite în contextul asumării de către stat a unei strategii fiscale pe termen lung.

În primul rând, păstrarea cotei unice reprezintă un obiectiv necesar pentru menținerea stabilității fiscale drept contrapondere la turbulențele economice actuale. De asemenea, evoluția cadrului legislativ trebuie să vină firesc, pentru a acoperi necesitățile actuale impuse de complexitatea mediului economic, fără a fi un factor de incertitudine sau destabilizare pentru contribuabil.

Separat, îmbunătățirea relației dintre autorități și contribuabili trebuie să aibă la bază un proces continuu de schimbare a atitudinii autorităților, precum și dezvoltarea expertizei și chiar o specializare a acestora pe tipuri de industrii. Flexibilitatea și transparența unei astfel de relații necesită o mai bună formalizare legislativă a drepturilor și obligațiilor dintre părți și posibilitatea negocierii și medierii directe între contribuabil și autoritatea fiscală.

Bibliografie

1. Cioponea M-C., *„Finanțe publice și teorie fiscală”*, Ed. Fundației România De Măine, București, 2007
2. Condor I., *„Dreptul finanțelor publice”*, Editura Fundației România de Măine, București, 2006
3. Brezeanu, P., *„Fiscalitate, Concepte, metode, practici”*, Ed. Economică, București, 1999
4. Manolescu Gh. (coordonator), *Politici economice - concepte, instrumente, experiențe*, Editura Economică, București, 1997.
5. Nicolae-Grigorie Lăcrița, Mariana-Cristina Cioponea, *Finanțe publice și fiscalitate*, Editura Fundației România de Măine, București, 2004.

(1) Autoritatea Națională a Vănilor se organizează și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, cu buget și patrimoniu proprii, în subordinea Ministerului Finanțelor Publice, în cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală. (2) Autoritatea Națională a Vănilor asigură aplicarea politicii vamale și în domeniul accizelor și exercită atribuțiile stabilite prin lege.

Considerații privind lipsa interesului în invocarea nulității absolute a unui act juridic

Premiul I Donaris 2009

Secțiunea Drept

Student: Camelia Sofia Copae (Mitrofan)
Coordonator: Conf. Univ. dr. Dorian Rais
Universitatea „Constantin Brâncoveanu” – Pitești
Facultatea de Științe Administrative și ale
Comunicării Brăila

Prezentele considerații au fost ocazionate de studiul asupra unui caz concret, în care reclamantul a solicitat constatarea nulității absolute, a unui contract de cesiune de acțiuni, contract în care a avut calitatea de parte (cedent).

La momentul încheierii actului juridic, cedentul a urmărit un folos practic imediat constând în înstrăinarea acțiunilor deținute la o societate comercială aflată în reorganizare judiciară.

Sub aspectul dreptului substanțial, folosul reclamantului s-a fundamentat pe motivul determinant al încheierii contractului, adică al cauzei actului juridic.

Ulterior reclamantul s-a derobat de motivul ce l-a determinat să încheie contractul de cesiune, la care a consimțit și a promovat o acțiune în nulitate absolută, invocând prevederile art. 42 din Legea nr. 85/2006, fără a justifica însă vreun interes material sau moral.

Se naște deci întrebarea: în lipsa probării unui profit, obținut prin promovarea acțiunii în constatarea nulității absolute, este îndeplinită condiția interesului, privită drept condiție esențială pentru exercitarea acțiunii civile?

Premisele cercetării

Cercetarea a fost ocazionată de existența unui litigiu pe rolul Tribunalului Galați, ulterior strămutat la Tribunalul Brașov, Secția Comercială și de Contencios Administrativ. În cercetarea efectuată ne-am ghidat după curentul majoritar doctrinar²¹ potrivit căruia

nulitatea absoluta poate fi invocată de orice persoană care justifică un interes.

În cazul în speță, acționarul majoritar al unei societăți comerciale, aflată în procedura de reorganizare juridică, a încheiat un contract de cesiune a acțiunilor deținute (mai puțin una), motivat de faptul că nu putea plăti nici prețul acțiunilor achiziționate de la foștii acționari ai societății și nici costul infuziei de capital, prevăzute în planul de reorganizare al societății. Prin contractul de cesiune încheiat în forma autentică, părțile au înțeles că cesionarul se subroga cedentului, preluând atât obligațiile de plată a acțiunilor către foștii lor proprietari, cât și obligația infuziei de capital prevăzute în planul de reorganizare. Pe lângă actul autentic încheiat, părțile au urmărit prin grija administratorului special, menționarea cesiunii acțiunilor în registrul de acțiuni al societății. Actul de cesiune nu a fost însă înscris și la Registrul Comerțului, cesionarul considerând prioritară executarea planului de reorganizare în vederea salvării societății de la faliment. La circa un an de la data încheierii acestui act, în momentul în care planul de reorganizare fusese executat, conform termenelor prin grija cesionarului, cererea acestuia de înscriere la Registrul Comerțului a transferului de acțiuni a fost contestată de către cedent pe motiv că ar fi fost încălcate prevederile art. 42, alin 1 din Legea 85/2006. Ulterior cedentul a introdus și o acțiune în anularea contractului de cesiune invocând aceleași prevederi, în prezent abrogate expres prin Legea 277/2009. Textul în vigoare la data introducerii acțiunii prevedea că “după ce s-a dispus deschiderea procedurii potrivit art. 33, este interzis administratorilor debitorilor, persoane juridice, sub sancțiunea nulității, să înstrăineze, fără acordul judecătorului - sindic, acțiunile ori părțile lor sociale sau de interes deținute de debitorul care face obiectul acestei proceduri.” Remarcăm că dispozițiile acestui text de lege sunt similare cu dispozițiile art. 46 din Legea 64/1995. Scopul acestei prevederi legale, potrivit doctrinei²² vizează preîntâmpinarea fraudării unor prezumtivi cesionari, care fiind neglijenți și

²¹ Gh. Beleiu, *Drept civil roman*, Ed. Șansa, București, 1998, pp. 201-202.

²² I. Adam. C. Savu, *Legea procedurii insolventei*, Ed. CH Beck, București, 2006, p. 346.

neverificând situația societății ar putea fi prejudiciați, cumpărând acțiuni ce se pot dovedi ca lipsite de valoare. Trebuie observat însă ca prevederile acestui text îi vizează pe administratorii persoanei juridice și nu pe orice acționar al societății respective. În acest sens s-a pronunțat și Curtea de Apel Craiova prin decizia 43/1999. Interdicția statuată de prevederile acestui articol vizează persoanele având o dublă calitate și anume aceea de acționari dar și de administratori ai societății respective²³. Interdicția vizează blocarea operațiunilor prin care administratorii ar putea să se debaraseze de calitatea de creditor al societății prin cesionarea titlurilor de credit, respectiv acțiunile.

În cazul în speță, contractul de cesiune acțiuni se fundamentează pe un raport juridic realizat între cedent și cesionar și care potrivit principiului relativității efectelor actului juridic nu se repercutează asupra societății aflate în reorganizare judiciară. Este important de subliniat că prin contractul de cesiune nu a fost eliminat ca acționar cedentul, care a păstrat o acțiune și în același timp s-a realizat obligația prevăzută în planul de reorganizare de către noii acționari. În considerarea prevederilor legii 85/2006 trebuie observat ca nu exista în procedura reorganizării roluri diferite între acționari și nu are importanța Numărul de acțiuni deținute în raport cu realizarea planului de reorganizare aprobat de către creditorii societății. Având în vedere aceste aspecte, constatăm ca singura persoana care ar fi putut încerca un prejudiciu, urmare a contractului de cesiune și deci care ar putea justifica un interes serios și legitim în promovarea unei acțiuni în constatarea nulității absolute a contractului de cesiune ar putea fi cel mult cesionarul, care a achiziționat acțiuni la aceasta societate. Aceștia ar putea deveni părtași în cadrul unei acțiuni în răspundere întemeiată pe dispozițiile art. 38 din Legea 85/2006. Iată, deci ca din punct de vedere al interesului ocrotit de legiuitor prin prisma dispozițiilor art. 42 din Legea 85/2006, figura centrală o reprezintă figura cesionarului și nu persoana cedentului, care, în contextul precizat, nu se expune niciunui risc, el punându-se la

adăpost de orice consecințe economice și juridice nefavorabile, implicate de desfășurarea procedurii insolvenței.

Analizând tot prin prisma interesului urmărit de legiuitor prin adoptarea dispozițiilor art. 42, nici societatea ale cărei acțiuni au fost cesionate, aflată în reorganizare judiciară, nu numai că nu suferă vreo consecință juridică sau economică nefastă, ci dimpotrivă profită prin aportul adus de noii acționari la realizarea planului de reorganizare al societății. În aceste condiții, apare evident lipsa interesului reclamantei în promovarea unei astfel de acțiuni. Astfel cedentul și-a păstrat calitatea de acționar, iar acțiunea pe care o deține capătă valoare în baza efortului depus de către acționarii intervenienți, pentru realizarea planului de reorganizare și salvarea societății. Subrogarea noilor acționari în obligațiile revenind cedentului cu privire la planul de reorganizare s-a dovedit “de facto” prin infuzia de capital realizată conform prevederilor planului de reorganizare și în concordanță cu prevederile art. 95 din Legea 85/2006. Abrogarea expresă în prezent a prevederilor art. 42 confirmă că existența acestui text de lege a urmărit în fapt doar protejarea intereselor cesionarilor și în niciun caz a intereselor cedentilor, cărora o astfel de cesiune nu le poate decât profita potrivit adagiului “solum prodesse potest”. Iată, deci ca interesul în promovarea unei acțiuni de către cedent este complet inexistent prin raportare la folosul practic urmărit.

Revenind la prevederile art. 42, alin. 1, din Legea 85/2006, chiar dacă ele pot fi luate în considerare în motivarea acțiunii pendinte, potrivit principiului “tempus regit actum”, constatăm ca din punct de vedere al naturii juridice ne aflăm pe tărâmul incapacităților speciale de a vinde, stabilite de către legiuitor, nu în considerația bunului (intuituu rei) ci în considerația persoanei (intuituu personae)²⁴.

Având natura juridică a unei incapacități speciale de a vinde, interdicția de înstrăinare prevăzută de art. 42 este de stricta interpretare și aplicare, deoarece “exceptionis aut prohibitionis est strictissime interpretationis et

²³ I. Scheau, *Regimul juridic al insolvenței comerciale*, p. 122.

²⁴ Francisc Deak, *Tratat de drept civil*, Ed. Actami, București, 1999, p. 39.

applications”, ea neputând fi extinsa prin analogie și la alte persoane decât cele expres vizate de lege²⁵. Dacă legiuitorul ar fi vrut ca interdicția de înstrăinare să se aplice nu intuitu personae ci intuitu rei, atunci nu ar mai fi făcut referirea expresă la administratori ci s-ar fi referit numai la acționari, situație în care ne-am fi aflat nu în situația unei incapacități speciale, ci în situația unei alienabilități.

În conformitate cu prevederile art. 42, alin 2 din Legea 85/2006, “judecătorul-sindic va dispune indisponibilizarea acțiunilor ori a părților sociale sau de interes, potrivit alin 1, în registrele speciale de evidenta ori în conturile înregistrate electronic.” Menționăm ca indisponibilizarea acțiunilor, în acest caz, se poate dispune de către judecătorul-sindic numai prin hotărâre judecătorească. În cazul de față indisponibilizarea acțiunilor nu a fost dispusă de către judecătorul-sindic și deci pe cale de consecință nu se impune nici acordul acestuia pentru înstrăinarea lor. Cu alte cuvinte, acordul judecătorului-sindic ar fi fost necesar numai în situația în care acesta ar fi dispus în prealabil măsura indisponibilizării²⁶. Chiar dacă s-ar admite teza că judecătorul-sindic ar fi omis să dispună indisponibilizarea acțiunilor, acest aspect nu putea fi remediat decât prin intermediul controlului judiciar, deci numai prin exercitarea recursului asupra sentinței de deschidere a procedurii insolvenței. Este inadmisibilă teza potrivit căreia omiterea indisponibilizării acțiunilor poate fi corectată prin exercitarea unei acțiuni în constatarea nulității absolute. Nu se poate reforma o hotărâre judecătorească decât prin căile de atac specifice și nu prin acțiune de drept comun, conform cazului în speță.

Considerăm ca poate fi pusă în discuție și problema invocării de către reclamantă a propriei culpe, în exercitarea acțiunii în constatarea nulității absolute a contractului de cesiune. Se constată ca prin acțiunea de față, reclamanta invocă necunoașterea legii la momentul încheierii contractului de cesiune, iar în prezent, face

trimitere la aplicarea legii în spiritul și litera ei. Reclamanta încearcă a restabili o pretinsă ilegalitate, pe care a comis-o cu bună știință, ceea ce conduce la concluzia că acțiunea pendinte se fundamentează exclusiv pe culpa sa, devenind aplicabil principiul “nemo auditur propriam turpitudinem allegans.” Sub aspectul domeniului de aplicare, acest principiu se constituie nu numai într-un considerent ce stă la baza respingerii unei acțiuni fundamentate pe turpitudinea reclamantei, ci și într-o excepție la principiul restitutio în integrum, repunerea părților în situația anterioară momentului încheierii contractului de cesiune, neputându-se realiza decât într-o ipoteză absurdă.

În concluzie, considerăm că cerința interesului, în promovarea unei acțiuni se impune și în cazul invocării nulității absolute și ca lipsa acestuia trebuie să conducă la respingerea cererii formulate.

²⁵ În materia interdicțiilor și incapacităților nu poate funcționa principiul analogiei bazat pe identitatea de rațiune, “ubi eadem est ratio legis, ibi eadem solutio, lex esse debet”, nefiind aplicabil în speța în cauză.

²⁶ Curtea de Apel Galați, Decizia nr. 464/R/16.09.2009.

Articole științifice

Omul între dreptul la viață și “dreptul la moarte”

Premiul II Donaris, 2009

Student: Stoianovici Luminița

Coordonator: Lect.Univ.Dr. Gheorghe Ivan
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

Dreptul la viață a reprezentat și reprezintă în continuare valoarea fundamentală, supremă, dreptul absolut și inalienabil ce aparține omului. Aceste caractere juridice ce însoțesc dreptul la viață tind să fie umbrite de o idee ce devine, din păcate, din ce în ce mai obsedantă și căreia mediile înalte ale politicii, justiției și medicinei trebuie să-i găsească urgent o rezolvare. Vorbim despre ideea potrivit căreia dreptul la viață ar putea da naștere unui drept corelativ la moarte. Necesitatea clarificării acestei probleme este dată de faptul că susținerea unui drept la moarte nu este o excentricitate a lumii moderne, ci reprezintă o problemă cu care omenirea s-a confruntat încă din cele mai vechi timpuri.. Și România s-a confruntat recent cu astfel de cazuri, motiv pentru care Noul Cod penal readuce în atenție problema uciderii la cererea victimei.

Viața a reprezentat și reprezintă în continuare valoarea incontestabilă, supremă ce aparține fiecărui om, indiferent dacă această valoare este biologică, socială sau juridică. Apărarea vieții constituie o preocupare constantă, comună tuturor sistemelor de drept. În orice orânduire socială, viața a fost ocrotită de lege mai ales ca fenomen social, ca valoare primară și absolută oricărei societăți, ca o condiție indispensabilă existenței societății omenesti.

Legea o ocrotește nu numai în interesul fiecărui individ de a trăi, de a-și conserva și prelungi viața, dar mai ales în interesul societății, ca viața fiecărui om să fie păstrată și respectată de ceilalți, conservarea vieții indivizilor fiind hotărâtoare pentru existența

societății care nu poate fi concepută decât formată din indivizi în viață.²⁷

De aceea, este firesc ca primul dintre drepturile fundamentale ale omului să fie Dreptul la Viață, pentru că așa cum s-a pronunțat recent Curtea Europeană a Drepturilor Omului într-o cauză, dreptul la viață reprezintă “valoarea supremă pe scara drepturilor omului pe plan internațional”.

Dreptul la viață, primul drept substanțial (material) reglementat de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, apare ca esențial în sistemul drepturilor și libertăților fundamentale apărute prin Convenția Europeană în materie, pentru că, fără consacarea și protejarea efectivă a acestui drept, exercitarea oricăruia dintre celelalte drepturi și libertăți garantate de Convenție ar fi iluzorie.²⁸

În ce privește consacarea să ca drept fundamental, în anul 1948, când a fost adoptată, Declarația Universală a Drepturilor Omului, la articolul 3 statua : “Orice ființă are dreptul la viață, la libertate și la securitatea persoanei”. De asemenea, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (adoptat la 16 decembrie 1966 și intrat în vigoare la 23 martie 1976), precizează în art.6 că : “ Dreptul la viață este inerent persoanei umane. Acest drept trebuie protejat de lege. Nimeni nu poate fi privat în mod arbitrar de viața sa ”.

Mai mult, Convenția Americană a Drepturilor Omului, adoptată la 22 noiembrie 1969, la San Jose afirma în art.4 : “Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale. Acest drept trebuie să fie protejat prin lege...”.²⁹

Din textele enumerate mai sus sesizăm că acestea, dincolo de proclamarea dreptului la viață, impun statelor obligația de a ocroti acest drept prin lege. Drepturile omului sunt deci, un ideal pentru umanitate, fapt ce obligă la protecția statală internațională în exercitarea

²⁷ Vasile D., Dascălu I.C. - „Considerații generale privind infracțiunile contra vieții”, Ed. Lumen, Iași 2008, p. 8, apud Manzini V.” *Tratato di diritto penale italiano, volume ottavo*, Torino, 1937, p. 8.

²⁸ Bârsan C. - „Curtea Europeană a drepturilor omului”, vol.1, Ed. AllBeck, București, 2005, p. 156.

²⁹ Cudrișescu A. G. - „Discuții referitoare la limitele legale ale dreptului la viață al persoanei”, Revista „Dreptul”, nr.12/2007.

lor, cât timp aceste drepturi ale personalității sunt absolute (*erga omnes*), imprescriptibile și personale (implicând consimțământul).³⁰

Fără a intra în amănunte de ordin istoric care să evidențieze momentele când România a semnat declarațiile sau pactele care consacra dreptul la viață, este important să spunem că țara noastră a luat act de însemnătatea acestui drept și în legislația sa internă, iar preocuparea legiuitorului, mai presus de toate s-a îndreptat spre consacrarea *Dreptului la Viață*.

Dincolo de importanța care i s-a acordat de-a lungul istoriei, discuțiile pe marginea acestuia nu s-au epuizat, ba din contră, ele s-au intensificat și pe măsură ce societatea umană va evolua problema respectării dreptului la viață devine din ce în ce mai controversată.

Discuțiile care s-au născut au avut în vedere cele trei momente importante ale vieții : respectarea dreptului la viață în momentul nașterii lui (în această privință discuțiile neepuizându-se nici acum, deoarece nu există o părere unanimă cu privire la momentul nașterii acestui drept), apoi se are în vedere modul în care se respectă dreptul la viață al persoanei între cele două momente, nașterea și moartea, și nu în ultimul rând se are în vedere respectarea dreptului la viață în momentul morții.

Acest ultim moment a născut și naște în continuare discuții interminabile care încearcă să răspundă unei întrebări absurde pe care umanitatea, din păcate, începe să și-o pună din ce în ce mai des: *”Dreptul la viață naște dreptul la moarte ?”*

Nu ne-am propus să răspundem acestei întrebări, deși răspunsul este unic, sigur și negativ.

De asemenea, nu ne-am propus să relatăm lucruri necunoscute sau să răspundem unor întrebări într-o manieră în care ar șoca, pentru că însăși tema pe care o abordăm este atât de controversată. Ne-am propus însă, să facem o pledoarie în favoarea dreptului la viață în detrimentul dreptului la moarte, fie că vorbim de eutanasiere sau sinucidere asistată. Importanța acestei teme nu este dată de faptul

că discuțiile ce au ca subiect "dreptul la moarte" sunt spumoase, ci de realitatea că România s-a confruntat cu situații concrete în care oameni, aflați în momente cruciale ale vieții lor și-au cerut "dreptul la moarte". De aceea, preocuparea legiuitorului în elaborarea Noului Cod Penal s-a aplecat și asupra acestei probleme, care reprezintă un element de noutate. De fapt, problema eutanasiei a mai fost abordată și în vechiul Cod Penal de la 1936, însă pe motivul că nu a existat practică judiciară care să motiveze existența în continuare a acestui subiect, articolul referitor la eutanasiere a fost abrogat.

Se pare, însă că eutanasierea a revenit în centrul atenției, și legiuitorul a hotărât că este important să introducă un articol nou în viitorul Cod Penal, articol care să împiedice unele interpretări cu privire la eventualitatea susținerii de către cetățeni a unui "drept la moarte".

Eutanasierea și sinuciderea asistată reprezintă două probleme cu care omenirea s-a confruntat de multă vreme, și am îndrăzni să afirmăm că a apărut o dată cu recunoașterea dreptului la viață.

Termenul de „*euthanasie*”, cel mai des uzitat atunci când se vorbește despre "dreptul la moarte", a fost creat de Francis Bacon, mare om de stat și filosof britanic. Folosit mai întâi în lucrarea " *The Advancement of Learning* " (1605) și apoi în " *Instauratio Magna* " (1623), Bacon va face o profeție, în sensul că termenul va circula aproape trei veacuri.

În " *Dictionnaire Grec-Français* ", elaborat de savantul Bailly sesizăm etimologia cuvântului " *euthanasie* ", compus din grecescul " *eu* " + " *thanatos* ", aici sensurile acoperind o gamă largă a accepțiunilor termenului " *euthanasie* ", în limbile de circulație contemporană. " *Eu* " sugerează ceva bun, ceva nobil, ceva aflat într-o bună ordine, ținut spre bunele cauze, ceva săvârșit cu bună credință, bunătate, bunăvoință și discreție, a face un bine cuiva. Iar " *Thanatos* " este moartea, cea naturală sau voluntară prin suicid, dar și pedeapsa capitală pronunțată asupra unei persoane; în fine, un eufemism juridic: a lega pe cineva, spre a-l conduce spre supliciu. Din 1939 și până în 1950, " *euthanasia* " a avut un

³⁰ Scripcaru Ghe., Ciucă A., Astărăstoae V., Scripcaru C.- „*Bioetica, Științele vieții și Drepturile omului*”, Ed. Polirom, București, 1998, p. 9.

sens exclusiv criminal din cauza definițiilor germane și a practicilor naziste.³¹

J. Pradel arăta că termenul de eutanasiere este unul dintre cele mai ambigue, fiind definit fie ca arta de a ușura suferințele unui muribund, fie hotărârea de a se abține de la orice tratament devenit zadarnic față de situația bolnavului, fie actul care tinde spre suprimarea vieții unei persoane pentru a-i face să-și înceteze suferințele la cererea acesteia.³²

Organizația Mondială a Sănătății dă o definiție lacunară eutanasiei: *„acțiunea medicului care provoacă, în mod deliberat, moartea unei persoane”*.³³ Din punct de vedere medical, eutanasierea poate fi pasivă sau activă.

Eutanasierea pasivă, omisivă sau negativă se reduce la întreruperea tratamentului și decuplarea bolnavului de la apanajul medical.

Prin eutanasiere activă, comisivă sau pozitivă se subînțelege stingerea ușoară prin medicamente a bolnavului, medicul făcându-i acestuia o injecție care îi produce o moarte rapidă. Diferența dintre eutanasierea activă și cea pasivă constă în aceea că prima presupune a cauza moartea unei persoane, iar a doua permite să se întâmple moartea, în sensul că nu se intervine atunci când aceasta este pe cale să se petreacă și se poate face ceva pentru a o împiedica. Alte forme de eutanasiere: eutanasiere voluntară, involuntară sau non voluntară, terapeutică, eugenică, legală, ortotanasierea, criptanasierea, cryotanasierea.³⁴

În DEX întâlnim următoarea definiție: *„Metodă de provocare a unei morți nedureroase unui bolnav incurabil pentru a-i curma o suferință îndelungată și grea.”*³⁵

³¹ Paraschiv, F. - *„Euthanasia”*, Ed. Andrew, Focșani, 2007, p. 12.

³² Boroi, A. - *Infrațiuni contra vieții*, Ed. AllBeck, București, 1999, p. 31, *apud* J. Pradel, *„Droit penal general”*, Editions Cujas, Paris 1991, p. 512.

³³ Rațiu C. - *„Unele discuții privind eutanasierea”*, Revista *„Caiete de Drept Penal”*, nr.3/2009, p. 41, *apud* O.I. de Gonzales Mariscal, *Eutanasierea*, p. 462

<http://info5.juridicas.unam.mx/libros/4/1968/22.pdf>

³⁴ Tămășanu, D. L. - *„Eutanasierea în dreptul penal român”*, Revista *„Dreptul”*, nr.5/2005, p. 166, *apud* B. Almoș Trif, *„Astarastoaiie, V - „ Eutanasierea, Suicidul asistat, Eugenia-pro vs.contra.Mari dileme ale umanității,”* Ed. Info Medica, București, 2002, p. 51.

³⁵ Sursa <http://dexonline.ro/search.php?cuv=eutanasierea>.

În ce privește noțiunea de suicid asistat, spre deosebire de eutanasiere, aceasta presupune ca activitatea de suprimare a vieții să aparțină în exclusivitate bolnavului care a luat hotărârea de a se sinucide, prin oferirea de informații sau de mijloace apte a provoca întreruperea vieții. Diferența dintre eutanasiere și suicidul asistat constă în modalitatea de a îndeplini acest act: în cazul eutanasiei, medicul administrează el însuși medicația letală; în acela al sinuciderii asistate pacientul își administrează singur medicația pe care o recomandă medicul. Medicația este special adaptată pentru a precipita moartea și a reduce cât mai mult suferința. Aceasta constituie o altă caracteristică ce distinge eutanasierea și sinuciderea medical-asistată (SMA) de alte decizii medicale de a suprima viața, cum ar fi de a nu aplica o terapie care ar prelungi viața unui pacient aflat în condiții terminale.³⁶

Așadar, din cele expuse mai sus concluzionăm că eutanasierea nu este doar o preocupare a medicinei, a juriștilor sau pur și simplu a oamenilor de litere, aceasta reprezintă o problemă cu care se confruntă întreaga omenire, iar încercările care s-au făcut pentru a se ajunge la o definiție unanim acceptată de toate cercurile au avut drept scop clarificarea acestui concept, pentru ca, ulterior să se ajungă și la răspunsuri care să satisfacă și cele mai exigente întrebări.

În opinia noastră eutanasierea ar putea reprezenta o provocare a morții de către o persoană, unei alte persoane aflată într-o îndelungată și gravă suferință, la cererea conștientă, repetată și expresă a acesteia din urmă. Menționăm că nu am avut în vedere calitatea persoanei care săvârșește gestul de suprimare a vieții (de obicei, medicul), pentru că există opinii care susțin că eutanasierea poate fi săvârșită și de rude sau chiar de alte persoane, acestea trebuind să fie determinate de un sentiment grav de milă și omenie.

Reprezintă oare eutanasierea o problemă a oamenilor din cele mai vechi timpuri sau este doar o excentricitate a lumii moderne?

Dacă aruncăm o privire asupra istoriei sesizăm că încă din orânduirea primitivă exista

³⁶ Truichici, M.-A. - *„Aspecte teoretice și practice de drept comparat referitoare la eutanasiere”*, Revista *„Dreptul”*, nr 11/2007, p. 240.

obiceiul de a suprima viața bătrânilor și a celor neajutorați, această practică fiind acceptată pentru binele societății. În societatea antică greacă se practica uciderea copiilor neviabili și nedezvoltați, tatăl fiind obligat să prezinte propriul copil unei comisii publice, care îl examina obligându-l pe părinte, în situația în care copilului i se descopereau boli mintale sau trupești să îl arunce în prăpastie. Uciderea celor neputincioși nu se făcea din milă față de suferind, ci era un epilog tragic al vieții aspre și a situației economice.

La romani, principiul *volenti et consentienti non fit injuria* (nu este întemeiată o plângere făcută de cel ce a consimțit la păgubirea sa) excludea posibilitatea pedepsirii celui ce a luat viața victimei, la cererea acesteia. Treptat, însă dreptul la viață a devenit inalienabil și în afara posibilității de dispoziție a individului, după ce principiul despre care vorbeam și-a pierdut din valoare, în sensul că în anumite cazuri de omor, făptuitorul era pedepsit fără să se țină seama de motivele umanitare ale medicului sau de consimțământul victimei. În final, societatea romană a considerat că omorul este, mai degrabă un prejudiciu adus societății decât individului.³⁷

În Evul Mediu viața era considerată ca fiind sacră, sinuciderea constituia un grav păcat și, deci eutanasia era condamnată. Însă, pentru boli grave, rabie, tuberculoză, eutanasia, deși era considerată imorală, dar mai ales, ilegală, era practică în secret.

Secolul al XIX-lea a lărgit progresiv perspectivele pentru asistența muribunzilor, pe la mijlocul secolului apărând și ideea unor așezăminte pentru asistența bolnavilor pe moarte, un început al actualei medicini paleative. Practicienii s-au confruntat adeseori cu solicitări de a provoca o moarte caritabilă din motive de compasiune, filantropice, de a suprima niște chinuri inutile la muribunzi.

Începutul secolului XX este marcat de intervenția statului în problema eutanasiilor cu unele tentative de legiferare.

În perioada anilor 1920-1945 problema eutanasiilor a devenit delicată pentru Germania,

Anglia și Statele Unite. În Germania, chiar înaintea ascensiunii lui Hitler la putere, exista deja un climat favorabil eutanasiilor, în timp ce la Londra a fost fondată Societatea Engleză de Eutanasia, având drept scop legalizarea eutanasiilor voluntare. Proiectul prevedea dreptul bolnavului de a muri dacă acesta își manifesta dorința printr-o cerere scrisă în prezența a doi martori, medicul fiind doar arbitru. Bolnavului i se acorda un timp de reflecție de 5 zile, după care cererea urma să fie aprobată de către tribunal. Acest proiect a fost respins, în anul 1950 urmând a se relua ideea aprobării lui, și de data aceasta având aceeași soartă.

În Germania nazistă unde exista conceptul de *untermensch* (sub-om), eutanasia era un subiect la ordinea zilei. Astfel că, în anul 1939 o comisie numită de Hitler a legiferat în Germania uciderea sistematică a bolnavilor psihici și handicapați, creând o bază practică pentru un adevărat genocid. La apariția legii, Hitler vorbea despre eutanasia ca o eliberare prin moarte a persoanelor care, în limitele judecării omenești și în urma unui examen medical temeinic, sunt declarate incurabile. La sfârșitul anului 1941, mii și mii de pacienți prezentând diverse afecțiuni, atât adulți cât și copii, au murit în șase mari centre germane unde se practica eutanasia-Northeim, Sonnenstein, Grafeneck, Bernburg, Brandenburg și Hadamar. Anumite tehnici dezvoltate în scopul acestui program de eutanasia, cum ar fi utilizarea monoxidului de carbon sau a cianurii, au fost aplicate întregii populații evreiești din teritoriile germane, cât și grupelor populaționale considerate ca rase impure.

După cel de-al Doilea Război Mondial practica eutanasiilor a fost condamnată prin vocea Asociației Medicale Mondiale, iar începând cu cea de-a doua jumătate a secolului XX sunt cunoscute numeroase încercări de modificare a legislației asupra eutanasiilor. Cu toate că legile în vigoare stipulau clar că nici măcar consimțământul victimei nu justifică omorul, în majoritatea cazurilor urmărite, instanța a dat pedepse simbolice sau achitări, dovedind clemență și toleranță. În Uniunea Sovietică s-au înregistrat cazuri când s-a recurs la eutanasierile a unor bolnavi psihici. În

³⁷ Boroi, A. - *op.cit.*, Ed. All Beck, București, 1999, pp. 30-31.

realitate, se vorbește despre eutanasierea unor opulenți ai regimului comunist, astfel că spre anii '60-'70 lumea a devenit conștientă de utilizarea spitalizărilor psihiatrice de către mai toți conducătorii totalitari ca un mijloc de a discredita opiniile politice ale dizidenților care nu erau de acord cu politica de stat.³⁸

Astfel, că în 1971 a fost creată prima organizație nonguvernamentală internațională, Federația Mondială pentru Sănătate Mintală, care a dat o rezoluție prin care se condamnă abuzul psihiatriei sovietice.

Începând cu anii '70 s-au înmulțit congresele, manifestările și societățile care denunțau "moartea insensibilă" și depozitiile Codului Penal ce interzic corpului medical să provoace moartea, chiar atunci când aceasta este dorită și considerată o binefacere a bolnavului atins de o maladie incurabilă sau supus unor suferințe atroce și inutile.

În anul 1976, statul California a adoptat "Actul asupra morții naturale" care autoriza refuzul prealabil al pacientului față de tratamentele pentru prelungirea vieții, în cazul în care moartea era considerată un eveniment relativ apropiat. Totodată erau protejați medicii față de urmărirea în justiție, în cazul eșecului de a trata o boală incurabilă. Aceste legi au fost considerate ca fiind un pas înainte spre legalizarea eutanasiei, deoarece în 1976 încă 10 state americane introduc legi pentru moartea naturală.

Și în subiectul privind eutanasia, Biserica a avut o poziție tranșantă, prin vocea Papei Ioan Paul al-II-lea, care în 1980 a emis "Declarația asupra eutanasiei", în care se opune omorului din milă, dar prin care se permite folosirea mai largă a medicamentelor pentru a ușura durerea și dreptul de a refuza măsurile extraordinare de susținere a vieții.³⁹

Biserica Ortodoxă Română are o poziție de respingere a eutanasiei, considerând că nu are nicio justificare, medicală sau economică. Medicul și nimeni altcineva nu are dreptul să ridice viața vreunei persoane, deoarece cel care nu poate da cuiva un drept, nu i-l poate lua; așadar, cel care nu poate da cuiva viață, nu i-o

poate lua. Interesant de reținut este poziția Bisericii Ortodoxe Ruse, care afirmă că în anumite cazuri corpul uman nu trebuie menținut în viață: "Există cazuri în care nu este clar dacă sufletul este prezent în corp, în cazul în care, timp de mai mulți ani, corpul nu dă semne de viață conștientă. În aceste cazuri, poate nu ar trebui susținut corpul artificial." (Vsevolod Ceaplin, reprezentant al Bisericii Ruse).⁴⁰

În anul 1984, Curtea Supremă a Olandei aprobă eutanasia voluntară în anumite circumstanțe, iar în anul 1990 în statul Washington se înregistrează Inițiativa 119, primul referendum de stat asupra ideilor de eutanasia voluntară și suicid asistat medical, acesta fiind respins de către alegători cu 54-46%. Tot în 1990, Curtea Supremă a SUA ia prima hotărâre judecătorească în problema ajutorului la moarte, recunoscând că adulții competenți au un interes de libertate apărută de Constituția Americană, care include dreptul de a refuza tratamentul medical.

În același an în fața Parlamentului Englez se prezintă un proiect de lege pro-eutanasia care este respins. Legea din Anglia consideră eutanasia activa voluntară ca omor, dar există totuși o discrepanță între lege și punerea ei în practică. În cazurile de boli grave, adesea rigorile ei se mai relaxează. Nu se mai fac incriminările, iar urmărirea se fac în temeiul unor delictes mai mici. Anul 1994 reprezintă un alt moment important pentru că acum Baroul din California aprobă suicidul asistat medical. Cu o majoritate de 85% și fără o poziție activă, Conferința Delegaților afirmă că trebuie să li se permită medicilor prescrierea unei medicații care grăbește moartea la pacienții adulți, competenți, aflați într-o stare terminală de boală, ca aceștia să și-o administreze.

Celebru este cazul Dr.Kervokian care în anul 1998 scoate rinichii unui bolnav înainte de a-l ajuta să se sinucidă și trece la practicarea primului caz de eutanasia, pentru ca în 1999 același doctor să fie condamnat la închisoare pentru eutanasierea cu injecție a lui Omas Youk, prezentată în direct prin televiziunea C.B.S.

³⁸ Sursă http://193.231275/atdoc/bEtica_Eutanasia.doc.

³⁹ *Idem*.

⁴⁰ Sursa, http://www.realitatea.net/biserica-ortodoxa-rusa-nu-este-de-acord-intr-un-caz-de-eutanasia-din-italia_45627.html.

Ulterior, însă a fost achitat datorită inexistenței unei legi care să incrimineze suicidul sau oferirea de sfaturi în acest scop, pe baza principiului *Nulla poena sine lege*.

În aprilie 2001, în Olanda este adoptată legea practicării eutanasiei și a suicidului asistat. În statul Oregon funcționează și astăzi o lege care permite eutanasia, în condițiile în care doi medici atestă că bolnavul nu va trăi mai mult de 6 luni, iar acesta își exprimă prin trei cereri succesive dorința de a muri. În Elveția se practică eutanasia și suicidul asistat sub protecția unei legi vechi de 60 de ani, în timp ce în Danemarca este acceptată eutanasia pasivă prin suprimarea folosirii aparatului de susținere a vieții în stările de comă depășită și de moarte vegetativă.⁴¹

În concluzie, există perioade ale istoriei când eutanasia a fost folosită ca o modalitate de a păstra o societate sănătoasă, activă și utilă (vezi perioada antică), fie ca o modalitate de a extermina popoare întregi în încercarea disperată a Germaniei de a crea o rasă perfectă, fie ca un drept la moarte, corelativ dreptului la viață, așa cum este privit și în zilele noastre de anumite state. Apoi, pe de o parte există state care au acceptat eutanasia, considerându-se că o astfel de decizie este rezultanta reacției unei societăți aflată într-un grad democratic, iar pe de altă parte există state care resping eutanasia, considerând că dreptul la viață este un dar absolut, ținând cont și de considerentul că legalizarea eutanasiei ar conduce automat la abuzuri care ar fi, de altfel, împiedicate. Sigur că argumentele pentru respingerea eutanasiei sunt foarte multe, iar experiențele statelor care, deși au adoptat inițial o lege care favoriza eutanasia, ulterior au fost nevoite să se re poziționeze și să se îndrepte spre o condamnare a ei, sunt grăitoare. Actualmente în lume există trei puncte de vedere deosebite privind eutanasia. Există societăți care interzic eutanasia și/sau suicidul asistat, în care codurile penale sancționează omorul la cerere ca și crimă de omor obișnuit sau cu circumstanțe atenuante. Este cazul Franței, Germaniei, Italiei, Spaniei, Austriei, Greciei, Islandei, Finlandei, României (începând cu

intrarea în vigoare a noului Cod penal). Apoi există societăți care admit testamentul biologic sau o directivă dată în avans, practica fiind în vigoare în 40 de state din SUA. Și există state care au legalizat eutanasia sau suicidul asistat : Statul Oregon (SUA), Olanda, Belgia, Luxemburg, Elveția.⁴²

În cazul Olandei, până la adoptarea legii eutanasiei, în Codul Penal se stipula că uciderea unei persoane la cererea acesteia este pasibilă de pedeapsa cu închisoarea până la 12 ani. Însă, Codul a fost schimbat. În prezent, art.293, punctul 2, exclude medicii de la pedeapsa cu închisoarea, când aceștia recurg la eutanasierea pacientului. Schimbarea Codului Penal olandez reprezintă un mare pericol pentru societățile democratice, iar organismele internaționale cer guvernului să-și schimbe politica și să anuleze legea eutanasiei. De pildă, Comisia pentru Drepturile Omului a O.N.U., în cadrul celei de-a 96-a sesiuni care a avut loc în luna iulie 2009 a recomandat Olandei să își aplece atenția asupra eutanasiei, dată fiind rata ridicată a cazurilor de eutanasiu și suicid asistat. Membrii Comisiei sunt îngrijorați în special de faptul că "legea permite unui medic să autorizeze sfârșitul vieții unui pacient, fără a recurge la avizul judecătorilor" și că "cel de-al doilea aviz medical, necesar, în asemenea cazuri, poate fi obținut doar folosind o linie telefonică de urgență." Pe de altă parte, s-a constatat că generalizarea practicii eutanasiei a făcut să apară în Olanda un adevărat exil al populației în vârstă, care preferă să se stabilească în Germania. Trebuie luat în considerare și riscul că persoanele aflate la capătul puterilor și cărora li s-a refuzat "dreptul la moarte" de către autoritățile țării lor, aleg, în final, să-și îndeplinească această "ultimă dorință" în state precum Olanda, Belgia sau Elveția, unde eutanasia este permisă. Este și cazul profesoarei de 52 de ani, din Franța, Chantal Sebire, care mutilată de o cumplită tumoare, apelează la autorități pentru a fi eutanasiată. Însă, Înalta Curte din Dijon a decis că nu se îndeplinesc condițiile actualei legislații în Franța, și ca atare medicii nu îi pot administra injecția letală. Într-adevăr, în Codul Penal francez sunt incriminate atât

⁴¹Sursa, http://193.231275/atdoc/bEtica_Eutanasia.

⁴²Sursa, <http://www.bioetica.ro/bioetica/ie2/info.jsp?>.

determinarea sinuciderii, cât și propaganda sau publicarea în favoarea sinuciderii, însă este admisă eutanasia indirectă, potrivit căreia, pacientul aflat în imposibilitatea de a se exprima, refuzul tratamentului poate fi făcut de reprezentanții săi legali.⁴³ Se pare, însă, că ideea morții la cerere câștigă tot mai mult teren în Franța, dovadă stă sondajul de opinie realizat în martie 2008 de către Institutul Francez de Opinie Publică și Studii de Piață care a arătat că nouă din zece francezi (91%) s-au declarat în favoarea legalizării eutanasiei în cazul persoanelor cu boli incurabile.

În Belgia este permisă atât eutanasia activă, cât și cea pasivă din anul 2002. Legea privind eutanasia nu modifică Codul Penal, dar asigură protecția juridică a medicului care o practică, la cererea pacientului său, major sau minor emancipat, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții de fond și de procedură. De remarcat este că făptuitorul nu trebuie să aibă neapărat calitatea de medic, așa cum și medicul are posibilitatea de a alege sau de a asista la un act de eutanasiere.⁴⁴

După Olanda și Belgia cel de-al treilea stat care a legalizat eutanasia a fost Luxemburg. Se pare că, în această țară legea a întâmpinat rezistență din partea șefului statului, Marele duce Henri, catolic convins, motiv pentru care Parlamentul a modificat Constituția, reducând puterile suveranului, care nu mai sancționează legile, ci doar le promulgă.

Iată că eutanasia a devenit legală, cu nuanțe în câteva țări. Totuși jurnalul medical britanic "The Lancet" din 2003 ne anunța că numai în Europa, eutanasia practică în secret, mai peste tot în clinici, spitale sau acasă, este răspunzătoare de circa 1-3,4% din totalul deceselor.⁴⁵ Această statistică este perfect justificată, iar către anul 2009 procentul deceselor datorate eutanasierii în secret este cu siguranță mai mare, dată fiind și situația Belgiei unde în farmacii se comercializează seturi speciale pentru facilitarea eutanasiei voluntare, prețul unui astfel de set costând circa 60 de

euro. Setul include o seringă de unică folosință cu substanță toxică și alte mijloace care sunt necesare pentru injecție. Deși acest set poate fi procurat doar de medic, nu există certitudinea că, în secret, setul poate fi procurat și de alte persoane. În Olanda se vorbește chiar despre legalizarea așa numitei piluli a morții (The Drion Pill), pilulă care trebuie să fie deținută de fiecare om în vârstă.⁴⁶

În România, deși se consideră că eutanasia este un concept, mai degrabă teoretic și mai mult vehiculat în cercurile medicale înalte sau în disputele pe marginea eticii profesionale, se pare că aceasta a început să câștige teren și la noi, în primul rând datorită dificultăților cu care se confruntă domeniul medical, datorită lipsei unui sistem al medicinei paleative, care să asigure îngrijire corespunzătoare persoanelor aflate în dificultate și bătrânilor, iar, pe de altă parte inexistența unui cadru legal concret care să incrimineze practica eutanasiei.

În țara, noastră dreptul la viață este apărat prin întreaga legislație în vigoare, începând cu legea fundamentală, Constituția, însă cea care apără în mod primordial viața, sancționând orice tentativă de suprimare a ei este Codul Penal. Astfel că, legislația română s-a situat ferm pe poziția pedepsirii omorului chiar în condițiile eutanasiei. Codul Penal Român de la 1936, incrimina, în mod distinct, uciderea unei persoane în urma rugăminții stăruitoare și repetate a acesteia sau sub impulsul unui sentiment de milă pentru a curma chinurile unui bolnav incurabil (art.468 alin.1 și alin.3). În Expunerea de Motive se arăta că textul urmărește să înlăture discuțiile din doctrină, potrivit cărora consimțământul victimei ar anula criminalitatea faptului. Deși actele de eutanasiere nu erau asimilate cu omorul sau asasinatul, ele erau pedepsite. Pentru pedepsirea mai blândă a omorului comis, în aceste condiții, se cerea ca rugămințile să fie făcute de victimă, în deplinătatea facultăților sale mintale, să fie serioase și făcute cu

⁴³ Rațiu C.- „Unele discuții privind eutanasia”, Revista „Caiete de drept penal”, nr.3/2009, p. 49.

⁴⁴ Rațiu C. - op.cit., p. 51.

⁴⁵ Paraschiv F. - op. cit., p. 120.

⁴⁶Sursa, http://www.gardianul.ro/Marele-Duce-de-Luxemburg-se-opune-eutanasiei_s135573.html.

insistență, repetate, ceea ce exclude o hotărâre luată în pripă, într-un moment de deznădejde.⁴⁷

Codul penal în vigoare (din 1969) nu cuprinde niciun articol distinct privind eutanasia. Literatura de specialitate și practica judiciară sunt de acord că eutanasia este sancționată de Codul penal ca omor, prin art.174 sau, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute, ca omor calificat, respectiv deosebit de grav, prin art.175 și art.176. În dreptul penal român este încadrată ca infracțiune de omor, nu numai eutanasia activă, ci și cea pasivă. Nici Codul penal din 2004 – cod care nu a mai intrat în vigoare și care a fost abrogat prin noul Cod penal – nu face vreo referire expresă la suprimarea vieții în condițiile eutanasiei⁴⁸.

În noul Cod penal – adoptat prin Legea nr. 286/2009 – se reglementează expres consimțământul victimei ca o cauză justificativă⁴⁹. Elementul de noutate constă în faptul că apare acum expres reglementată situația omorului la cerere. Astfel, în art.190 noul C. pen. –uciderea la cererea victimei – legiuitorul român a prevăzut că: *"Uciderea săvârșită la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestate medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani"*.

În expunerea de motive la noul Cod Penal s-a arătat că reintroducerea acestui text se impunea ca urmare a noului regim al circumstanțelor atenuante consacrat de Partea Generală. Dacă în reglementarea Codului penal în vigoare, împrejurarea avută în vedere în art. 190 noul C. pen. poate fi valorificată ca o

circumstanță atenuantă judiciară, ducând astfel la aplicarea unei pedepse sub minimul special, în noua reglementare, chiar reținând o atenuantă judiciară, pedeapsa aplicată nu se va putea situa obligatoriu sub acest minim. Astfel că, în actualul Cod Penal o astfel de faptă ar fi constituit infracțiunea de omor calificat (neputința victimei de a se apăra), cu circumstanțe atenuante, autorul putând fi sancționat cu închisoare cu suspendarea executării pedepsei. Această concluzie este pur teoretică, deoarece în practică o asemenea soluție nu este îmbrățișată, având în vedere gravitatea faptei săvârșite, chiar dacă există circumstanțe atenuante legale, iar în privința circumstanțelor atenuante judiciare, instanța nu este obligată să le dea efect și să reducă ori să schimbe pedeapsa principală, ci să le aprecieze în raport cu pericolul social concret al faptei, cu ansamblul împrejurărilor în care s-a săvârșit infracțiunea, cu urmările produse și pericolozitatea infractorului, spre a decide dacă au caracter atenuant sau nu¹. Conform noului Cod Penal, uciderea la cererea victimei se va pedepsi cu închisoare de la unu la 5 ani. Mai mult decât atât, dacă instanța va reține și circumstanțe atenuante judiciare conform art.76 alin (1) noul C. pen., pedeapsa va putea fi redusă cu o treime, limitele devenind închisoarea de la 8 luni la 3 ani și 4 luni. Pentru o astfel de pedeapsă se va putea dispune și suspendarea executării ei sub supraveghere. Referirea noastră anterioară la inexistența obligării aplicării circumstanțelor atenuante judiciare este valabilă și în cazul noii legi penale.

Introducerea articolului 190 în noul Cod Penal a stârnit un val de reacții în presa din România, susținându-se că reducerea pedepsei pentru o astfel de infracțiune și categorisirea ei ca fiind o formă atenuată a omorului, reprezintă de fapt o punte către eventualitatea unei legalizări a eutanasiei în România.

Bineînțeles că demersul nostru în a susține dreptul la viață, în detrimentul unui

⁴⁷ Boroi, A – op. cit., p. 34, apud. Rătescu, C., Pop T., Dongoroz V., Aznavorian T., Papadopol M.H., Pavelescu N., Periețeanu Ghe., Codul Penal Carol al II-lea, vol.III, adnotat, partea specială, Ed. Librăria Soccec, București, 1937, p. 100.

⁴⁸ Tămășanu D.L. - "Eutanasia în dreptul penal român", Revista "Dreptul", 5/2005, p. 164.

⁴⁹ Art.22 Consimțământul persoanei vătămate

(1) Este justificată fapta prevăzută de legea penală săvârșită cu consimțământul persoanei vătămate, dacă aceasta putea să dispună în mod legal de valoarea socială lezată sau pusă în pericol.

(2) Consimțământul persoanei vătămate nu produce efecte în cazul infracțiunilor contra vieții, precum și atunci când legea exclude efectul justificativ al acestuia.

¹ Tribunalul Suprem, secția penală, decizia nr. 625/1979, Revista Română de Drept nr. 12/1979, p. 62; Curtea Supremă de Justiție, secția penală, decizia nr. 603/2002, Dreptul nr. 6/2003, p. 250-251; Ivan Gh., *Individualizarea pedepsei*, Ed. C.H.Beck, București, 2007, pp. 200-201.

eventual "drept la moarte" este departe de a se fi împlinit. Este și foarte greu dată fiind tendința actuală de a se propovădui o adevărată "cultură a morții" motivată de problemele sociale, economice, juridice, morale etc. cu care se confruntă lumea mondială. De asemenea, nu putem fi de acord cu afirmația Comitetului O.N.U. pentru Drepturile Omului, cum că ar exista riscul banalizării subiectului cu privire la legalizarea eutanasiei. Este ca și cum am capitula în fața acestei probleme și nu ne mai rămâne decât să consacram printre drepturile fundamentale ale omului, alături de dreptul la viață, "dreptul la moarte".

Trebuie să recunoaștem faptul că de-a lungul cercetării noastre necesare elaborării acestei lucrări nu o dată am avut îndoieli în ce privește legalizarea eutanasiei. Din punct de vedere uman nu poți rămâne indiferent în fața suferințelor inimaginabile ale unor oameni, care își strigă cu disperare dreptul de a muri cu demnitate. Însă dincolo de sentimentele de milă care ne-ar putea anima în fața unor astfel de situații, noi, oamenii, societatea trebuie să găsim soluții. Iar soluția nu stă în legalizarea eutanasiei, pentru că într-o societate sănătoasă protejarea vieții trebuie să se afle mai presus de orice.

Într-o emisiune difuzată la Sănătatea FM la data de 2 decembrie 2008, Vasile Astărăstoai, președintele Colegiului Medicilor din România, caracteriza printr-o frumoasă metaforă dreptul la moarte ca fiind "un strigăt pentru viață, un strigăt pentru societate". Acesta declara că eutanasia nu este acceptabilă pentru profesia medicală, deoarece ea devine periculoasă fiindcă nu mai ai mijloace să o îndrepti. Și mai presus de toate se încalcă un principiu etic potrivit căruia poți să sacrifici o parte pentru a salva întregul; în cazul eutanasiei distrugi întregul.

Ca o soluție pentru rezolvarea acestei probleme este dezvoltarea unui sistem al medicinei paleative, în cadrul căreia ar urma să fie îngrijiți pacienți aflați în fază terminală de către medici și asistenți medicali, prin asigurarea unei mai bune calități a vieții. S-a vorbit și despre posibilitatea unei sedări paleative (SP) sau terminale, care are rolul de a induce o stare de semiconștiența sau

inconștiență, durerea nemaifiind percepută decât într-un grad minim sau deloc. Societatea Franceză pentru Însotirea Muribunzilor și îngrijirea paleativa a publicat studii care definesc limpede modalități etice de practicare a medicinei paleative⁵⁰. Membrii săi sunt pe deplin conștienți de pericolul eutanasiei clandestine, așa cum sunt conștienți și de nevoia de a administra sedative numai în măsura în care sunt necesare ușurării suferinței acute și numai în cazul pacienților care se află în stadiul terminal al vieții. În România, din păcate nu este dezvoltat foarte mult domeniul medicinei paleative, iar inițiative de a îngriji oameni aflați în dificultate au existat mai mult în sistemul privat, decât din partea statului. Dată fiind situația grea cu care se confruntă sistemul medical este lesne de înțeles de ce nu s-a dezvoltat încă un astfel de sistem. Însă de neînțeles este încercarea Ministerului Sănătății de a introduce în anul 2008 o măsură care ar conduce la practicarea eutanasiei în spitalele românești pe motiv că secțiile de terapie intensivă sunt supraaglomerate de pacienți care nu mai au speranță de viață, astfel că trebuie să se realizeze o ierarhizare a priorităților. Cum se va face această ierarhizare, au întrebat revoltați medicii? Bineînțeles că această măsură ar încălca grav Codul deontologic al medicilor și principiile de etică profesională, pentru că art.121 din acest cod prevede că: "*Se interzice cu desăvârșire eutanasia, adică utilizarea unor substanțe sau mijloace în scopul de a provoca decesul unui bolnav, indiferent de gravitatea și prognosticul bolii...*"

Legalizarea eutanasiei ar fi foarte periculoasă pentru întreaga societate românească. În primul rând ar întâmpina opoziția Bisericii pentru care subiectul eutanasiei rămâne în continuare tabu. Apoi se pune problema celor direct implicați în actul de eutanasiere, și anume medicii, care și-au declarat punctul de vedere împotriva practicării eutanasiei în spitale având în vedere multele argumente care operează în favoarea lor. Astfel, Convenția pentru protecția Drepturilor Omului și a demnității ființei umane cu privire la

⁵⁰ <http://www.crestinortodox.ro/.../72683-eutanasia-o-moarte-buna>.

aplicarea biologiei și medicinei, adoptată la Oviedo la 4 aprilie 1997 și la care România a devenit parte, stipulează la art.2, intitulat "Prioritatea ființei umane": "*Interesele și bunăstarea ființei umane vor prevala asupra intereselor singulare ale societății sau ale științei*"⁵¹. Astfel, eutanasia este de neacceptat pentru profesia medicală. Pornind de la afirmația profesorului Vasile Astărăstoie potrivit căreia "*mâna care vindecă nu poate să fie mâna care ucide*" s-a concluzionat că e greu să obligi în medicină să fie practică eutanasia, ținând cont și de faptul că mesajul profesiei medicale este de a prelungi viața, luptând împotriva morții, durerii, bolii, și apoi premisele de la care pleacă practicarea eutanasiilor, cum că întotdeauna putem să stabilim un prognostic cu privire la o boală și că nu există modalități de combatere a durerii sunt false. Un alt argument ar fi că, o persoană care omoară o dată, indiferent de motivație s-ar putea să se transforme, și încet, încet de la eutanasiile la cererea pacientului să se treacă la o decizie a medicului care consideră că el știe mai bine ce este bun pentru pacient. Pe de altă parte, și medicii sunt oameni și chiar ei ar putea să-i influențeze pe unii pacienți, cum ar fi de pildă situația în care un moștenitor dorește să ajungă mai repede la moștenire și atunci induce pacientului o anumită stare spunându-i că boala va evolua într-un sens negativ. Medicii au în vedere și relația lor cu pacienții care ar putea fi grav perturbată, prin aceea că pacienții nu mai au încredere într-un medic despre care se știe că a omorât pe altcineva⁵². Așadar, dacă eutanasia s-ar legaliza am asista la expansiunea unui domeniu cu totul neașteptat : știința de a ucide⁵³.

În anul 2004 s-a realizat un studiu sociologic în România, pe 100 de subiecți din mediul rural și 100 de subiecți din mediul urban, pe tematica eutanasiilor, concluzionându-se că în România doar 31% dintre medici ar fi de acord cu practicarea eutanasiilor, juriștii în proporție de 49 %, iar teologii doar de 1%.

Concluzia ar putea fi că în România eutanasia ar fi greu acceptată de toate mediile sociale, inclusiv de către cetățeni. Este ușor să ne imaginăm ce impact psihologic ar putea avea o asemenea lege în România, dată fiind situația gravă socio-economică pe care o traversează țara noastră, iar legiuitorii noștri trebuie să aibă mai mult în vedere crearea unei vieți mai bune pentru cetățenii săi, decât ideea de a "muri cu demnitate". În atare situație, abuzurile care s-ar crea ar fi cu greu de stăvilit, iar justiția s-ar confrunta cu un val de cereri prin care oamenii își vor pretinde respectarea "dreptului la moarte". Or, nu este absurd ca un judecător care a condamnat pe cineva pentru luarea unei vieți, într-o altă speță să aprobe luarea altei vieți de către altcineva, în condițiile eutanasiilor? La fel de absurdă nu ar fi și pledoaria unui avocat care și-ar lua angajamentul față de un om că-i va putea "câștiga dreptul de a muri" ?

Sigur, că juriștii, ca reprezentanți de seamă ai societății, ar trebui să fie deschiși oricărei discuții, însă respectarea dreptului la viață trebuie privit în continuare prin prisma vieții, și nu a morții.

Bibliografie

1. Almoș, T.-B., Astărăstoie, V. - *Eutanasia, Suicidul asistat, Eugenia pro sau contra. Mari dileme ale umanității*, Editura Info Medica, București, 2002
2. Bârsan, C. - *Cartea Europeană a drepturilor omului*, vol.1, Editura ALLBeck, București, 2005
3. Boroș, A. - *Infrațiuni contra vieții*, Editura ALLBeck, București, 1999
4. Cudrițescu, A.-G. - *Discuții referitoare la dreptul la viață al persoanei*, Revista " Dreptul ", nr.12/2007
5. Ivan, Gh. - *Individualizarea pedepsei*, Editura C H Beck, București, 2007
6. Paraschiv, F. - *Euthanasia*, Editura Andrew, Focșani, 2007
7. Rațiu, C. - *Unele discuții privind eutanasia*, Revista "Caiete de drept penal", nr.3/2009
8. Scripcaru, Gh., Ciucă, A., Astărăstoie, V., Scripcaru, C. - *Bioetica, Științele vieții și*

⁵¹ Almoș Trif B., Astărăstoie V. - op.cit., p. 44.

⁵² <http://www.medicalnet.ro/blog/atarastoie/dezbate-re-despre-eutanasiile/218>.

⁵³ Tămășanu D.-L.- op.cit., p. 178.

Drepturile omului, Editura Polirom, București, 1998

9. Tămășanu, D.-L. - *“Eutanasia în dreptul penal român”*, Revista “Dreptul”, nr.5/2005

10. Truichici, M.-A. - *“Aspecte teoretice și practice de drept comparat referitoare la eutanasiie”*, Revista “Dreptul” nr.11/2007

11. Vasile, D., Dascalu, I.-C. - *Considerații generale privind infracțiuni contra vieții*, Editura Lumen, Iași, 2008

12. <http://dexonline.ro/search.php?cuw=eutanasia>

13. http://193.231275/atdoc/bEtica_Eutanasia.doc

14. <http://www.realitatea.net>

15. <http://www.bioetica.ro>

16. <http://www.gardianul.ro>

17. <http://www.crestinotodox.ro>

18. <http://www.medicalnet.ro>

Dovada și opozabilitatea cutumei internaționale

Premiul III Donaris, 2009

Student: Bejenaru Diana, Anul II
Coordonator: Lect.univ.dr.Gheorghe Arat
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea Dunărea de Jos

Cutuma este izvorul cel mai vechi al dreptului internațional. Materii întregi ale acestuia s-au format pe cale cutumiară. Pe măsura codificării dreptului internațional și a creșterii numărului tratatelor internaționale, ca principal mijloc de colaborare între state, cutuma pierde din importanța pe care a avut-o în trecut, în evoluția istorică a acestui drept.

În opinia unor autori, dreptul internațional cutumiar ar fi în regresivitate, datorită procesului în general lent de formare a normelor cutumiare, lipsei lor de claritate și schimbărilor rapide în dezvoltarea vieții internaționale, cărora nu le poate face față. Alți autori consideră dimpotrivă, că procesul de formare cutumiară a dreptului internațional păstrează o anumită valoare. În lumina principiilor dreptului internațional contemporan, consacrate și în Carta O.N.U., numeroase instituții cutumiare ale dreptului internațional clasic au fost abrogate, deoarece, ca și în cazul tratatelor, nu pot constitui izvoare de drept internațional decât acele cutume care nu contravin principiilor și normelor imperative ale dreptului internațional contemporan.

Formarea și dezvoltarea dreptului internațional contemporan a căpătat un ritm și o amploare fără precedent determinate de transformările care au avut loc în lumea contemporană, de dinamica lor și de schimbările petrecute în raportul de forțe pe plan mondial în favoarea forțelor progresiste, a statelor care se pronunță pentru pace, securitate și cooperare internațională.

Cutuma are o însemnătate deosebită în apariția și formarea normelor privitoare la organizațiile internaționale. Există reguli și instituții care s-au format, sau sunt în curs de cristalizare, ca norme

generale, pe cale cutumiară, în practica statelor și a diferitelor organizații, îndeosebi a acelorora cu caracter universal. De exemplu: misiunile permanente ale statelor pe lângă organizațiile internaționale și situația lor juridică, statutul observatorilor statelor sau ai organizațiilor, norme privitoare la încheierea tratatelor.

1. Cutuma- izvor de drept internațional

În trecutul poporului roman, normele cutumiare (obiceiul pământului) s-au aplicat până la apariția legilor scrise. În prezent cea mai mare parte din normele de conduita obligatorii sunt cuprinse în legi. Totuși, își au aplicare și norme de conviețuire socială, care, deși nu sunt consacrate în lege, își păstrează însemnătatea, sprijinindu-se pe forța opiniei publice și pe morala proprie orânduirii noastre. Unele dispoziții legale se referă expres la normele de conviețuire socială și în aceste cazuri ele contribuie la determinarea conținutului și condițiilor concrete de aplicare a legii. În relațiile internaționale, cutuma continuă să îndeplinească un rol important, deoarece o mare parte a normelor dreptului internațional sunt de natură cutumiară (*opinio juris sive necessitatis*)⁵⁴.

Cutuma internațională⁵⁵ este cel mai vechi izvor de drept internațional, format printr-o practică generală, constatată, relativ îndelungată și repetată a statelor, considerată de ele ca având forța juridică obligatorie.

Statutul Curții Internaționale de Justiție, în art. 38, definește cutuma internațională ca *“dovadă a unei practici generale, acceptată ca drept”*. Elementul esențial în formarea cutumei internaționale îl constituie recunoașterea obligativității ei, de către state, ca normă juridică. Există cutuma universală, cu aplicație generală în relațiile internaționale, și cutuma regională sau bilaterală. Prima face parte din dreptul internațional general, a doua se naște din practica unui număr restrâns de state, chiar din practica a două state.

Deosebirea care se face în doctrină a fost întărită prin hotărârea Curții Internaționale de Justiție

⁵⁴ Gr.Geamănu, *“Drept internațional public”*, vol.1, Ed. Didactică și Pedagogică, București 1981, p.93.

⁵⁵ *“Dicționar de drept internațional public”* - dr. Ionel Closca, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

din 12 aprilie 1960: “Curtea nu vede rațiunea de a refuza o practică îndelungată și continuă dintre state, practică acceptată de ele ca reglementând relațiile lor”.

Deși în condițiile vieții contemporane, majoritatea reglementărilor internaționale sunt consacrate prin tratate, cutuma continuă să fie izvor de drept, în special în acele domenii în care interesele divergente ale statelor nu au făcut posibilă o codificare a regulilor cutumiare, precum și în domenii ale practicii relațiilor dintre state în care nu s-a ajuns la acel stadiu care să impună o reglementare pe cale convențională.

În conformitate cu interesele pe care două sau mai multe state le promovează fața de obiceiuri sau cutume, se stabilesc următoarele atitudini:

a. *de recunoaștere, consacrare și sancționare* – prin acordarea de forță juridică acelor cutume pe care le consideră utile și necesare;

b. *de acceptare și tolerare* a acelor care, prin importanța și semnificația lor, nu reclamă transformarea lor în norme cu caracter juridic, iar prin prevederile lor nu contravin ordinii de drept dintre state;

c. *de interzicere* a acelor care contravin ordinii de drept dintre state.

În aceste situații, obiceiul sau cutuma poate fi acceptată conform locuțiunii: “*Consensus omnium consuetudo pro servatur*” – “cu consimțământul tuturor, obiceiul servește drept lege”⁵⁶.

În majoritatea lor, normele dreptului internațional clasic s-au format, au existat și s-au îmbogățit pe cale cutumiară (dreptul mării, dreptul diplomatic, legile și obiceiurile războiului), ele cunoscând ulterior o încorporare în tratate sau o codificare generală, cu excepția celor noi din perioada contemporană, care au suferit în măsură mai mare sau mai redusă influența cutumei.

Într-un timp relativ scurt s-au format o serie de norme cutumiare în dreptul aerian și dreptul spațial, cum ar fi libertatea de trecere a obiectelor spațiale prin spațiul aerian al altor state, admiterea sateliților de recunoaștere; în

dreptul mării cât privește platoul continental, zona economică exclusivă, libertatea cercetării științifice, care în dreptul mării, ulterior, au fost codificate prin Convenția din 1982, privind Dreptul mării (Montego Bay).

Ca elemente definitorii ale cutumei sunt subliniate următoarele: *caracterul de practică generală, relativ îndelungată și repetată*, considerată de subiectele cărora li se adresează ca exprimând o regulă de conduită cu forță juridică obligatorie.

2. Elementele definitorii ale cutumei internaționale

Analizând elementul material al cutumei internaționale, respectiv comportamentul concret al statelor, exprimat în forme diferite (practica legislativă, guvernamentală, judecătorească, unele acte internaționale ale statelor și organizațiilor internaționale) se constată următoarele caracteristici:

a) *Practica trebuie să fie generală*, adică să se regăsească în comportamentul tuturor statelor cărora cutuma le-ar fi opozabilă. Prin urmare, nu este necesară o practică identică la nivel universal, deși o asemenea situație poate exista, de exemplu conduita cvasitotalității statelor în spiritul Declarației Universale a Drepturilor Omului. Dacă practica este caracteristică unui grup mai restrâns de state, se pot naște cutume regionale sau locale, ori chiar bilaterale.

b) *Practica să fie constantă* prin repetabilitatea comportamentelor în cadrul acelorași parametri substanțiali. Este dificil de apreciat cât de des ar trebui să se manifeste aceste comportamente. Esențial este că, ori de câte ori urmează a se derula relațiile corespunzătoare acestei practici, regula să rămână aceeași.

c) *Practica să fie relativ îndelungată*. Prin urmare, durata în timp a manifestării aceleiași conduite a statelor implicate în procesul de formare a cutumei trebuie să fie apreciate prin repetare la domeniul concret de relații internaționale pe care le reglementează. Sunt reguli cutumiare care se nasc în urma unei lungi perioade de exercițiu, caracteristică a unei mari perioade a dreptului internațional public. În ultimele decenii, procesul cutumiar s-a accelerat datorită creșterii exponențiale a complexității relațiilor internaționale. Ritmul rapid al derulării

⁵⁶ V.Daghie, Gh.T.Arat, “*Lexicon juridic latin*”, Ed. Național, București, 2002, p. 18.

relațiilor dintre state și organizațiile internaționale în domeniul politic, economic, cultural, științific, militar, determină apariția mai rapidă a cutumelor internaționale și manifestarea lor în orizonturi mai înguste de timp, întrucât acestea sunt preluate și codificate mai repede prin tratate internaționale. Această stare este caracteristică mai noilor ramuri ale dreptului internațional precum dreptul spațial, dreptul internațional aerian sau dreptul mediului. Prin urmare, condiția ca practica să fie îndelungată nu mai reprezintă o condiție atât de esențială pentru formarea cutumei internaționale.

d) *Elementul volițional (psihologic sau subiectiv)* constă în atitudinea de acceptare de către state a caracterului juridic (*opinio juris*) a regulii definite prin practica generală și relativ îndelungată dintre ele. Cu alte cuvinte, simpla existență a elementului material, fără elementul volițional juridic, dă naștere doar unei *uzanțe internaționale* și nu unei reguli cutumiare, fiind lipsită de forță juridică. Prin urmare, în această situație, regula nu poate fi imputabilă statelor. Determinarea elementului volițional este dificil de făcut, pentru că recunoașterea caracterului juridic al regulii cutumiare este una tacită (nescrisă). Dacă este o recunoaștere expresă printr-un tratat internațional, ea devine o regulă convențională. Max Sørensen observa că rolul lui *opinio juris* este acela de a plasa sarcina probei cutumei statului-parte care afirmă existența unei anumite reguli cutumiare⁵⁷. Hans Kelsen spune că a proba obiectiv existența elementului psihologic este imposibil și „în consecință, existența acestui element, la fel ca și calitatea morală a cutumei, concordanța sa cu dreptatea, depind în totalitate de arbitrariul organului competent să aplice regula considerată ca o normă de drept cutumiar⁵⁸”. Distincția, adaugă Kelsen, pleacă de la o premisă ideologică, intenția de a disimula „rolul important, pentru a nu spune dominant, pe care îl joacă, în formarea dreptului

cutumiar, arbitrariul organului competent să aplice dreptul⁵⁹”.

În dreptul internațional, diversele cutume sunt rezultatul vieții internaționale colective, produs al majorității reprezentative a membrilor comunității internaționale⁶⁰. Cutuma internațională trebuie să fie clar deosebită de obicei. Acesta din urmă nu reprezintă o obligație juridică, ci este o practică care nu a obținut încă și o recunoaștere juridică⁶¹.

În condițiile actuale ale societății internaționale, stabilirea cutumei întâmpină dificultăți ca urmare a creșterii numărului statelor membre ale societății internaționale și, îndeosebi, a eterogenității lor. Este cunoscută atitudinea de contestare a unor cutume de către noile state independente, apărute după înlăturarea dominației coloniale. Ele consideră cutuma, în general, ca fiind elaborată fără participarea și uneori împotriva lor, și ca fiind, întotdeauna, prin natura ei, nedemocratică.⁶²

Pe de altă parte, prin apariția unor noi „actori” în relațiile internaționale, în special societățile transnaționale, se consideră că s-ar crea noi reguli cutumiare, un „drept transnațional”, dedus din regulile generale de funcționare și puterea financiară a acestor societăți. Dar caracterul dreptului transnațional și raporturile sale cu dreptul internațional reprezintă încă o problemă deschisă⁶³.

3. Probațiunea cutumei

Tocmai datorită evaluărilor care trebuie să se facă, în fiecare caz în parte, pentru evidențierea elementelor cutumei, modalitățile de dovedire a acesteia reprezintă o problemă dificilă. Sarcina probei, respectiv a elementelor constitutive ale cutumei, revine întotdeauna statului care o invocă, fie pentru a revendica un drept, fie pentru a se apăra împotriva unei pretenții considerată de el ca nefondată.

⁵⁷ Citat de Valentin Constantin din Anthony D’Amato, *The Concept of Custom ...*, op. cit., p. 54.

⁵⁸ Citat de Valentine Constantin din. *Théorie du droit international coutumier*, Revue internationale de la théorie du droit, vol. X.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Citat de R.Miga-Besteliu din D.Carreau, *op. cit.*, pag. 240.

⁶¹ Citat de R.Miga-Besteliu din J.G.Starke, *op.cit.* pag. 36.

⁶² Citat de R.Miga-Besteliu din M.Bedjaoui, *Pour un nouvel ordre économique international*, Unesco, 1979, p. 137.

⁶³ Citat de R. Miga-Besteliu din D. Carreau, *op.cit.*, p. 242.

Pentru a stabili elementele unei norme cutumiare se pot lua în considerare:⁶⁴

* orice acte ale unor organe ale statului, autorizate să îndeplinească anumite atribuții în domeniul relațiilor internaționale (acte ale unor ministere, note diplomatice, declarații de politică externă, corespondența diplomatică)

* opiniile exprimate de delegații statelor în cadrul unor conferințe internaționale sau în deliberările din cadrul unor organe ale unor organizații internaționale

* acte normative interne (legi, hotărâri ale executivului, acte administrative locale) ca și hotărâri ale unor organe de jurisdicție, cu incidența asupra raporturilor internaționale

* dispozițiile unor tratate internaționale, care pot fi invocate ca norme cutumiare, și nu între statele părți, ci în raporturile dintre state terțe sau între acestea și statele părți.

Ultimele decenii au scos în evidență rolul deosebit al declarațiilor și rezoluțiilor unor foruri ale organizațiilor internaționale în fixarea unor reguli de drept cutumiar și în crearea unor noi reguli cutumiare care, pătrunzând în practica relațiilor internaționale, au devenit cu timpul norme juridice recunoscute tacit de membrii societății internaționale, unele dintre ele fiind preluate ulterior în tratate internaționale multilaterale.

În formarea normelor dreptului internațional general are loc o strânsă întrepătrundere între cutumă și tratatul internațional, ca izvoare ale dreptului internațional.

O normă, care la origine este cutumiară, este încorporată într-un tratat de codificare sau o normă de origine convențională, poate fi acceptată de state pe cale cutumiară, tratatele contribuind astfel în mod esențial la formarea cutumei, ca acte importante ale practicii generalizate.

În cazul unui tratat la care nu sunt părți toate statele, tratatul e izvor de drept pentru părți, iar între celelalte state prevederile sale se pot aplica pe cale cutumiară.

O problema mai complicată o constituie determinarea în fiecare caz a existenței unei

reguli cutumiare. În rezolvarea acestui aspect pot fi folosite atât elemente internaționale – tratatele internaționale, acțiuni internaționale, cât și elemente interne – legi naționale, practica judiciară. Astfel, când mai multe tratate încheiate în aceeași perioadă conțin clauze identice, acestea au valoarea unor reguli cutumiare, ele apărând și existând ca atare, nu datorită fiecărui tratat în parte, ci datorită stipulării lor identice în toate tratatele în cauza.

Convenția de la Viena din 1969 referitoare la dreptul tratatelor precizează, în art. 38, că o regulă stipulată într-un tratat poate fi reținută pentru statele terțe ca o normă cutumiară în măsura în care este recunoscută ca atare și este recunoscută cu aceste efecte de statele implicate. Mai pot folosi, cu discernământ și prudență, în dovedirea existenței unei norme cutumiare, într-o anumită măsură, practica statelor, practica judecătorească internațională, legile naționale etc.

Trebuie precizat că, în general, caracterul cutumiar al unor norme poate fi contestat de statele care nu au participat la formarea acestora sau de statele care consideră că acest caracter a fost stabilit fără acordul lor. În lipsa valorii juridice a practicii îi conferă acesteia caracterul de *uzaj internațional* sau al unei *reguli de curtoazie*. Este potrivit să cităm în context opinia profesorului Lauterpacht, menționată în cea de a opta ediție a cursului de drept internațional, devenit celebru, al lui Oppenheim:” *Cutumă nu trebuie confundată cu uzajul. În viața și limbajul cotidian ambii termeni sunt folosiți în mod sinonim, dar în limbajul specialistului de drept internațional ei au două înțelesuri diferite. Specialistul de drept internațional vorbește despre o cutumă atunci când un obicei clar și continuu de a întreprinde anumite acțiuni s-a dezvoltat din convingerea că aceste acțiuni sunt, potrivit dreptului internațional, obligatorii. Un anumit comportament al statelor în relațiile lor internaționale poate fi, prin urmare, uzual” fără a fi însă rezultatul dreptului cutumiar*⁶⁵”.

Curtoazia internațională (comitas gentium) este constituită dintr-un ansamblu de reguli de

⁶⁴ Citat de R. Miga-Beșteliu din I. Bronwlie, *Principles of Public International Law*, 1990, p. 5.

⁶⁵ Citat de Nicolae Ecobescu, Victor Duculescu din H. Lauterpacht, Oppenheim’s International Law, 8 th ed., London and New York, Longmans, Green and co.1955., p. 25.

conveniență, de politețe, de respect, care sunt aplicate în raporturile dintre state pe bază de reciprocitate, fără a da naștere unor reguli juridice. Ca atare, nerespectarea unor astfel de reguli nu atrage răspunderea internațională a statelor, ci, de obicei, un comportament similar din partea statului afectat.

În schimb, nu poate fi ignorată importanța respectării regulilor de curtoazie în raporturile interstatale, deoarece ea contribuie la realizarea unui climat normal, a unor raporturi amicale între state. Regulile de curtoazie sunt de natură să releve atitudinea reciprocă de respect față de personalitatea statelor, a reprezentanților acestora, a cetățenilor lor, ca reflectare a unor raporturi între puteri suverane, ele rezultând însă din acte unilaterale. Pot fi citate ca reguli de curtoazie cele întâlnite în protocol, în ceremonialul diplomatic, în navigație pe mare etc. Unele din regulile de curtoazie au devenit treptat, fie pe cale cutumiară, fie pe cale convențională, norme de drept internațional (cum ar fi, de exemplu, cele referitoare la imunitate și privilegiu diplomatic).

Acest element important este subliniat și în art.38, lit. b, din Statutul Curții Internaționale de Justiție, în care se prevede că aceasta va aplica cutuma internațională “ca dovadă a unei practici generale, acceptată ca reprezentând dreptul”.

De exemplu, Curtea Internațională de Justiție a subliniat, printre altele, că pentru soluționarea litigiului dintre Columbia și Peru din anul 1950, a fost necesar, pentru a dovedi existența unei cutume, să se stabilească, dacă există un uz constant și uniform, care creează drepturi și obligații între state. O asemenea recunoaștere sau acceptarea de către state a unei anumite reguli, ca normă juridică, înseamnă o manifestare a acordului tacit de voință al statelor. Deci, în cazul cutumei internaționale ne aflăm în fața unei forme de exprimare, de data aceasta tacită, a consensului dintre state.

Statele care nu înțeleg să-și dea asentimentul la crearea unei reguli cutumiare, pot să folosească diferite procedee diplomatice (*protestul*) sau judiciare (*rezerva față de hotărârea unei instanțe internaționale care invocă o cutumă*), opunându-se, astfel, unei norme cutumiare, stabilită fără consimțământul lor.

În doctrina internațională, unii autori critică această concepție a acordului de voință tacit, ca mod de formare a normelor cutumiare de drept internațional.

Se afirmă că, deși pentru formarea unei norme cutumiare este necesară recunoașterea ei de către state opinio juris sive necessitatis, aceasta nu ar implica un acord tacit⁶⁶. Contradicția logică a acestei construcții este evidentă, deoarece recunoașterea implică manifestări de voință concordante din partea statelor și deci, în realitate, intervine tocmai un asemenea acord tacit.

Există autori care susțin că pentru formarea unei reguli cutumiare nu este necesară decât o practică îndelungată a unui număr mare de state, fără niciun fel de opinio juris. Această părere este în contradicție cu esența modului de formare a cutumei, așa cum a fost definit în art. 38 al Statutului Curții Internaționale de Justiție. Regulile de drept internațional nu pot lua naștere din fapte sau acțiuni, dacă nu există convingerea statelor că acestea au valoare obligatorie.

În practică, s-a ridicat problema de a stabili numărul statelor care trebuie întrunit pentru ca o practică să devină cutumă. În jurisprudența sa, Curtea Internațională de Justiție a afirmat că este nevoie de “o participare largă și reprezentativă din partea statelor, însă nu de totalitatea statelor care formează societatea internațională la un moment dat.” (cazul Platoului continental al Marii Nordului, hot. C.I.J. din 20.02.1969). Este posibilă formarea unor cutume chiar pe o arie geografică limitată, cum sunt *cutumele regionale, locale sau chiar bilaterale*.

Printre alte acțiuni pe plan internațional, constituind dovezi ale existenței unor reguli cutumiare, se numără practica guvernelor și practica diplomatică a statelor și, într-o măsură mai limitată, hotărârile judecătorești internaționale. Pe plan intern legile și, într-un mod limitat, practica judiciară, dacă prezintă uniformitate și concordanță în soluții, pot servi pentru dovada cutumei. Este însă necesară o prudență deosebită, pentru a stabili dacă aceste

⁶⁶ Citat de Grigore Geamănu din J.Basdevant, *op.cit.*, p.513; Ch.de Visschez *Coutume et traite en droit internațional public*, “Revue generale de droit international public” 1955, nr.3, p. 356.

acte conțin într-adevăr elemente necesare ale cutumei.

4. Opozabilitatea normelor cutumiare

Ținând seama de particularitățile procesului de formare a regulilor cutumiare, se pune problema dacă există cazuri în care un stat poate susține că o anumită cutuma nu-i este opozabilă.

Existența unor norme cutumiare nu presupune *ipso facto* că ea este aplicabilă tuturor subiecților de drept, iar *opinio juris* relevată de practică nu trebuie percepută ca un model contractual, din moment ce manifestarea de voință poate fi și tacită și sub forma unei abstențiuni, putând astfel rezulta dintr-un asentiment difuz al societății internaționale asupra nașterii unei noi norme generale (ex, în domeniul spațiului cosmic, fundul mărilor etc)⁶⁷.

În situațiile în care statul a avut o atitudine negativă, a formulat obiecțiuni în procesul de formare a unei norme cutumiare, aceasta nu-i poate fi opozabilă.

Spre exemplu, în litigiul privind zonele de pescuit anglo-norvegienne, Curtea Internațională de Justiție a considerat că stabilirea lățimii mării teritoriale la o distanță de 3 mile, nu constituie o regulă cutumiară generală, opozabilă Norvegiei, întrucât aceasta s-a opus totdeauna oricărei tentative de a aplica o asemenea regulă în ceea ce privește coastele norvegienne⁶⁸, procedură prin care un stat determină inopozabilitatea cutumei față de el se realizează prin intermediul instituției „*celui care obiectivează în mod constant*”.

Răspunsul nu poate fi tot atât de tranșant în ceea ce privește opozabilitatea față de statele nou create a unor reguli cutumiare stabilite înainte de accesul acestor state la statutul de independență. Rațiuni de asigurare a securității juridice au fost invocate ca argument pentru un răspuns negativ în aceste situații. Statele nou create nu pot contesta în principiu - validitatea proceselor legislative anterioare, atât convenționale cât și cutumiare. În cazurile în care au obiecțiuni de fond în ceea ce privește

asemenea norme, statele noi au însă posibilitatea să declanșeze un proces de elaborare a unor noi norme cutumiare sau convenționale prin care să excludă, în ce le privește, aplicarea regulilor vechi, sau chiar să o suprimă pe aceasta⁶⁹.

În condițiile în care statele recurg tot mai mult la tratate pentru a-și defini drepturile și obligațiile, au fost emise puncte de vedere negativiste cu privire la rolul cutumei în formarea dreptului internațional, susținându-se că rolul ei în viața internațională ar fi în descreștere, datorită procesului, în general lent, de formare a normelor cutumiare, a lipsei de claritate și schimbărilor rapide în dezvoltarea vieții internaționale, cărora nu le poate face față. Alți autori consideră, dimpotrivă, că procesul de formare cutumiară a dreptului internațional păstrează o anumită valoare. În doctrina românească de drept internațional a fost exprimată însă opinia că, deși necesitățile relațiilor internaționale au consacrat rolul prioritar al tratatelor, cutuma continuă să dețină un rol important în formarea dreptului internațional.

În lumina principiilor dreptului internațional contemporan, consacrate și în Carta O.N.U., numeroase instituții cutumiare ale dreptului internațional clasic au fost abrogate, deoarece, ca și în cazul tratatelor, nu pot constitui izvoare de drept internațional decât acele cutume care nu contravin principiilor și normelor imperative ale dreptului internațional contemporan. În ceea ce privește izvoarele acestor norme imperative (*jus cogens*) ale dreptului internațional, ele prezintă unele particularități care trebuie reținute. Astfel, este îndeobște recunoscut că normele lui *jus cogens* nu pot decurge din tratate bilaterale, ele aparținând dreptului internațional general. De aceea, izvoarele acestor norme le vor constitui tratatele multilaterale generale - așa cum au fost definite de Comisie în proiectul din 1962⁷⁰ și cutumă.

⁶⁹ Citat de Grigore Geamănu din Nguyen Quob Dinh, *op.cit.*, p. 303.

⁷⁰ Citat de Grigore Geamănu din Yearbook of the International Law Commission, 1962, vol.2. p.161, la conferința de la Viena asupra dreptului tratatelor, 22 de state, printre care și România, au propus un amendament-care n-a fost reținut-din care rezultă că un tratat

⁶⁷M. Mona Pivniceru, *Drept internațional public*, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 300.

⁶⁸ Citat de Grigore Geamănu *I.C.J Reports*, 1951, p.131.

S-a afirmat că normele lui jus cogens nu sunt create prin tratate multilaterale generale ca atare, acestor tratate lipsindu-le caracterul de universalitate necesar unui izvor al normelor imperative. Ele s-ar limita să declare norme cutumiare în vigoare. Izvorul normelor lui “jus cogens” în dreptul internațional ar trebui căutat în afara tratatelor, ca atare în cutumă. Această afirmație nu se verifică în practică. Nu se poate spune, de exemplu, că pactul Briand-Kellogg declara o normă cutumiară existentă când interzicea războiul de agresiune, normă al cărei caracter de jus cogens nu este contestat. Această normă a fost considerată opozabilă tuturor statelor, devenind normă cutumiară, după ce a fost stabilită printr-un tratat multilateral la care nu erau părți statele. Aceasta înseamnă că sunt tratate multilaterale generale care pot crea jus cogens recunoscut ca având aplicare universală.

Formarea și dezvoltarea dreptului internațional contemporan au căpătat un ritm și o amploare fără precedent, determinate de transformările care au avut loc în lumea contemporană, de dinamica lor și de schimbările petrecute în raportul de forțe pe plan mondial în favoarea forțelor progresiste, a statelor care se pronunță pentru pace, securitate și cooperare internațională.

Procesul normativ internațional este determinat de aceste schimbări, atât pe plan cantitativ, cât și pe plan calitativ.

5. Concluzii

Relațiile complexe, multiple, dintre state reclamă reglementări corespunzătoare care să favorizeze tendințele constructive ce caracterizează aceste relații.

În aceste condiții, crește însemnătatea izvoarelor dreptului internațional, a formelor politice de exprimare a acordului de voință dintre state, forme al căror conținut capătă valențe noi, funcții noi, determinate de evoluția și noile relații internaționale. Cutuma internațională cunoaște, în aceste împrejurări, o adevărată revitalizare, capătă noi sensuri, alături

de acelea tradiționale în procesul normativ internațional.

În raport cu tratatul internațional, cutuma prezintă dezavantaje evidente. Unei practici desfășurate în timp, a cărei forță normativă poate fi diferit interpretată și chiar contestată, statele preferă consacrarea normelor de drept internațional în forma mai precisă a tratatului; prin dispozițiile sale, de regulă scrise, acestea înlătură în mare măsură echivocul și conferă stabilitate raporturilor interstatuale.

Astfel se explică faptul că, statele preferă încheierea unor tratate care confirmă, modifică sau abrogă reguli cutumiare, în timp ce procesul invers are loc foarte rar, cu caracter de excepție. Un exemplu în acest sens îl constituie afacerea Templului Preah Vihear, în diferendul dintre Cambodgia și Thailanda, Curtea Internațională de Justiție a constatat că părțile au recunoscut prin practica lor un traseu schimbat al frontierei, în zona templului, altul decât acela stabilit printr-un tratat anterior (C.I.J., Recueil, 1962).

Cutuma are însă o însemnătate deosebită în apariția și formarea normelor privitoare la organizațiile internaționale. Există reguli și instituții care s-au format, sau sunt în curs de cristalizare, ca norme generale, pe cale cutumiară, în practica statelor și a diferitelor organizații, îndeosebi a acelorora cu caracter universal. De exemplu: misiunile permanente ale statelor pe lângă organizațiile internaționale și situația lor juridică, statutul observatorilor statelor sau ai organizațiilor, norme privitoare la încheierea tratatelor etc.

Caracter cutumiar au și unele norme speciale, cum ar fi, aceea privitoare la posibilitatea adoptării unei hotărâri în Consiliul de Securitate, în problemele neprocedurale, chiar dacă un membru permanent se abține de la vot.

În sfera relațiilor economice dintre state, în procesul reorganizării lor, practica statelor în curs de dezvoltare, a tuturor statelor lumii, în direcția consacrării juridice a unor norme și instituții de drept internațional, cristalizate și înscrise ulterior în tratate internaționale, devine o cale importantă de transformare progresistă și de completare a dreptului internațional contemporan ca drept al cooperării și dezvoltării în condiții de legalitate și echitate a statelor.

multilateral general codifică sau dezvoltă în mod progresiv norme de drept internațional general sau al cărui obiect sau scop interesează comunitatea statelor în ansamblul ei.

Se confirmă astfel faptul că, în condițiile actuale, cutuma internațională constituie pentru statele noi, create după al doilea război mondial, ca și pentru celelalte state în curs de dezvoltare, un mijloc important al manifestării poziției și intereselor lor față de normele existente ale dreptului internațional, cât și în procesul de formare a unor noi norme judiciare internaționale.

Cutuma apare, deci, ca expresie a practicii democratice a statelor bazate pe consimțământul liber al acestora în soluționarea problemelor internaționale actuale.

Bibliografie

1. Constantin, V., *“Drept internațional public”*, Ed. EUV, Timișoara, 2004
2. Crețu, V, - *“Drept Internațional Public”*, Ed. Fundației “România de Mâine”, București, 1999
3. Ecobescu, N., Duculescu, V, *“Drept Internațional Public”*, Vol. 1 Ed. Hyperion, București, 1993
4. Geamănu, G, *“Drept internațional public”*, Tratat, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981
5. Mazilu, D., *“Drept internațional public”*, Ed. Lumina Lex, București, 2005
6. Miga -Beșteliu, R, *“Introducere în drept internațional public”*, Ed. All, București, 1998.

Conceptul național de extrădare în context european

Mențiune Donaris, 2009

Student: Jalbă Maria-Georgiana
Coordonator: Lect.Univ.Dr. Gheorghe Arat
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea „Dunărea de Jos”

Problema extrădării se află în centrul atenției în prezent, atât datorită dezvoltării criminalității transfrontaliere, dar și a posibilităților tot mai mari pe care le au infractorii de a se deplasa rapid în spații și pe distanțe foarte mari, fapt ce obligă atât organismele europene, cât și pe cele internaționale, să depună eforturi tot mai mari pentru a realiza mecanisme juridico-administrative cât mai eficiente pentru aducerea tuturor celor vinovați în fața instanțelor de judecată.

Extrădarea este o instituție juridică atât a dreptului intern cât și a dreptului internațional prin care persoanele vinovate de săvârșirea unor infracțiuni sunt predate statelor îndreptățite a le judeca și condamna ori a le obliga să execute o pedeapsă la care au fost condamnate, scopul fiind realizarea justiției în statul solicitant cu concursul statului solicitat.

În plan extern, la nivelul statelor membre ale Consiliului Europei, extrădarea este guvernată de Convenția europeană de extrădare, la nivelul Uniunii Europene guvernată de Convenția din 1995 și 1996, dar și de decizia-cadru a Consiliului UE, iar în România este reglementată de Legea nr.302/2004 cu modificările și completările ulterioare.

Extrădarea este o instituție utilă în contextul european, aceasta fiind principala metodă de întrajutorare a statelor împotriva fenomenului infracțional cu care se confruntă fiecare din ele. Astfel, putem spune că instituția extrădării funcționează direct în interesul statului care o solicită, asigurând indirect ordinea de drept pe plan internațional.

1. Introducere

Problema extrădării se află în centrul atenției în prezent, datorită dezvoltării criminalității transfrontaliere, dar și a posibilităților tot mai mari pe care le au infractorii de a se deplasa rapid în spații și pe distanțe foarte mari, fapt ce obligă, atât organismele judiciare naționale, cât și pe cele internaționale, conștiente de pericolul iminent pe care-l reprezintă dezvoltarea criminalității transfrontaliere, să depună eforturi tot mai mari pentru a realiza mecanisme juridico-administrative cât mai eficiente pentru aducerea tuturor celor vinovați în fața instanțelor de judecată.

Extrădarea ca formă de asistență juridică internațională, este actul prin care statul pe teritoriul căruia s-a refugiat o persoană urmărită penal sau condamnată într-un alt stat remite, la cererea statului interesat, pe acea persoană, pentru a fi judecată sau pentru a executa pedeapsa la care a fost condamnată⁷¹. Pentru legea penală română este o instituție de importanță capitală ilustrată în principiile teritorialității, al personalității, realității și universalității legii, scopul final fiind acela de prevenire și combatere a criminalității transfrontaliere, prin pedepsirea infractorilor.

Cooperarea judiciară în materie penală între statele membre rămâne una interguvernamentală, vreme îndelungată statele cooperând pe baza tratatelor de extrădare bilaterale sau a convențiilor multilaterale aplicabile.

2. Evoluția în timp a instituției

Dacă în Antichitate, extrădarea era o posibilitate de pedepsire a adversarilor politici, dușmanilor și trădătorilor sau chiar un gest de curtoazie pe care un suveran îl făcea față de un alt suveran, în Evul Mediu ea se referea exclusiv la interesele suveranilor și nu ale statelor pe care aceștia le conduceau, ajungând ca în vremea lui Filip Al II-lea, principiul fundamental al extrădării să fie judecarea autorului faptei la locul comiterii acesteia, suveranul țării în care s-a refugiat infractorul

⁷¹ Mazilu Dumitru, *Drept Internațional Public*, Ed. Lumina Lex, București - 2001, p. 284.

având obligația de a-l preda statului solicitant în temeiul înțelegerilor sau convențiilor existente între cei doi. Prima convenție de extrădare ce are ca obiect delictele de drept comun este menționată ca fiind cea încheiată între Franța și Țările de Jos la 23 iunie și 17 august 1736, Belgia fiind a doua țară din Europa care reglementează legislativ instituția extrădării, imediat după separarea Țărilor de Jos, aceasta fiind recunoscută drept prima lege care a reglementat distinct instituția extrădării⁷².

În Epoca Contemporană, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX -lea, instituția extrădării era foarte bine cunoscută, perioada fiind marcată de faza internațională în care se observa o anumită tendință a statelor de uniformizare și generalizare a acesteia. De altfel, în această perioadă s-au încheiat cele mai multe convenții bilaterale sau multilaterale de extrădare, precum și alte convenții în care erau prevăzute o serie de dispoziții referitoare la extrădare.

Toate aceste etape au dus la apariția la mijlocul secolului trecut, a celei mai importante înțelegeri internaționale în domeniul extrădării, cu efecte benefice în planul prevenirii și combaterii criminalității - Convenția Europeană de extrădare de la 13 decembrie 1957 semnată la Paris de către 11 state membre ale Consiliului Europei, acesta reprezentând cel mai important document cu efecte continentale în domeniul extrădării. Ulterior, datorită importanței acesteia, majoritatea statelor Europei au ratificat-o.

România semnează primele convenții de extrădare la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cu Serbia în 1863, cu Belgia și Italia în 1880, cu Anglia în 1893, cu Luxemburg în 1910, cu Ungaria, Bulgaria și Statele Unite în 1924, cu Franța existând numeroase declarații de reciprocitate pe acest subiect.

3. Examinare comparativă a prevederilor primelor convenții încheiate de România la sfârșitul secolului al XIX-lea și a celor din Convenția europeană de extrădare

Această examinare are ca scop cunoașterea prevederilor care au stat la baza încheierii acestor convenții, putând astfel identifica eventualele modificări realizate în cadrul instituției extrădării de-a lungul timpului. Aceste convenții semnate de România cu diverse state sunt importante în zilele noastre, deoarece în cazul în care sunt state care nu au adoptat Convenția europeană de extrădare, precum Algeria, Armenia, Egipt, cooperarea judiciara dintre ele și România, continuă pe baza acestor convenții bilaterale.

O importanță deosebită o au convențiile încheiate de România cu Italia la 5/17 august 1880, cu Belgia la 5 august 1890, și cu Marea Britanie la 9 martie 1893⁷³. Din analiza acestora putem identifica câteva reguli de procedură care au stat la baza elaborării și ulterior adoptării acestora, precum necesitatea extrădării persoanelor refugiate pe teritoriul unui stat în vederea efectuării urmăririi penale, a judecării sau executării unei pedepse privative de libertate, această prevedere fiind stipulată în toate convențiile confirmând astfel interesul manifestat de România în combaterea criminalității transfrontaliere. Se mai observă că în toate cazurile se solicită o cerere de extrădare adresată pe cale diplomatică și însoțirea ei de un mandat de arestare sau alt document cu putere juridică asemănătoare, de sentința de condamnare, și alte documente ce pot fi solicitate de statul solicitant, privind legislația încălcată sau semnalmentele persoanei urmărite.

Sunt și unele impedimente în acordarea extrădării, cum ar fi cetățenia persoanei căutate (nu se extrădează naționalul), existența unui proces (anterior cererii de extrădare), extrădatul neputând fi urmărit pentru alte infracțiuni comise anterior extrădării.

Există însă și deosebiri între prevederile Convenției de extrădare și ale convențiilor bilaterale, deosebiri cu privire la infracțiuni. Astfel, în prevederile convențiilor bilaterale

⁷² Dongoroz Vasile, *Explicații ale Codului penal român, Volumul I*, Ed. Academiei Române, București - 1969, p.138.

⁷³ Dongoroz Vasile, *Drept penal*, București - 1939, p.165.

sunt menționate anumite categorii de infracțiuni, desigur cu un pericol social deosebit, în timp ce în Convenția europeană acestea sunt stabilite în funcție de pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, în sensul că acestea trebuie să fie de cel puțin un an sau mai mare⁷⁴.

În toate convențiile, se precizează că, se resping solicitările de extrădare a unor cetățeni, care au savârșit infracțiuni de natură politică sau conexe acestora. Deși sunt separate de distanțe mari de timp, se poate aprecia obiectivitatea și realitatea cuprinsă de convenții, observând că acestea sunt încă de actualitate.

Din cele spuse, putem observa existența unei preocupări constante a României, în încercarea de a se alinia legislațiilor vest-europene în domeniul dreptului în general și a reglementării extrădării în special⁷⁵, deschiderea totală a legiitorului român, manifestată pentru semnarea unor convenții bilaterale cu alte țări, obiectivitatea și realismul prevederilor stipulate în convenții, nivelul înalt de concepție și redactare, care scot în evidență contribuția deosebită a specialiștilor români ai timpului și ai literaturii de specialitate interne, și nu în ultimul rând, angajamentul ferm al României în lupta împotriva criminalității transfrontaliere.

4. Extrădarea în perioada actuală

Extrădarea este cea mai importantă formă de cooperare judiciară internațională în materie penală, fiind aplicată în decursul timpului în modalități diferite⁷⁶. Pe măsura dezvoltării societății, conducătorii statelor și guvernelor au ajuns la concluzia că singura modalitate de prevenire și combatere a criminalității din ce în ce mai agresive, cu manifestări din ce în ce mai diverse și periculoase la adresa securității individuale, a ordinii de drept sau chiar a securității statelor, este cooperarea judiciară, cu

toate formele menționate în legi interne sau convenții internaționale.

În Europa până la apariția mandatului european de arestare, Convenția Europeană de extrădare a constituit documentul în baza căruia se realiza extrădarea la nivel european. Convenția Europeană a fost ratificată și de România, după circa 30 de ani de la adoptare, respectiv prin Legea nr. 80/1997, însă cu o serie de rezerve, cum ar fi rezerva măririi pedepsei privative de libertate pentru care se solicită extrădarea de la un an la 2 ani și a condamnării cu o pedeapsă privativă de libertate de la 4 luni la un an sau mai severă.

La nivelul Uniunii Europene, la momentul actual, instituția extrădării este practic înlocuită de mandatul de arestare.

În România, instituția extrădării este reglementată de Constituția României, Codul Penal de la 1968, noul Cod Penal, Legea nr.302/2004⁷⁷ privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, cu modificările aduse de Legea 224/2006, Ordonanța de Urgență nr.103/2006, intrată în vigoare la data aderării României la Uniunea Europeană, dar și de Legea 222/2008.

5. Formele de cooperare judiciară în materie penală

Este cunoscut faptul că toate persoanele care au comis fapte penale încearcă să se sustragă de la răspunderea stabilită prin legi, adoptând diferite strategii din ce în ce mai sofisticate. Dacă la nivelul României până la 1990, ascunderea elementelor infractoare viza ca locație numai teritoriul țării sau în unele cazuri, cu riscuri, alte țări, prin trecerea frauduloasă a graniței, acum, după aderarea la Uniunea Europeană și mai ales în perspectiva integrării în spațiul Schengen, fuga acestora și ascunderea lor pe teritoriul altor state membre este mult mai simplă, fără a implica niciun risc. În același timp, și țara noastră poate deveni un spațiu în care să se refugieze pentru a scăpa de consecințele legii, alte elemente infractoare din alte țări, din cadrul Uniunii Europene, din alte

⁷⁴ Pascu Ilie, *Extrădarea în legea română*, R.D.P. nr.3 din 2002, p. 42.

⁷⁵ Mehedinți Ion Lucian, Chicăroșie Adrian, *Uniunea Europeană - Istorie și Evoluție. România în contextul integrării europene*, Ed. Sintezei, București - 2004, p.135.

⁷⁶ Boroi Alexandru, *Drept penal - partea generală*, Ed. C. H. Beck, București - 2006, p.19.

⁷⁷ Publicată în M. Of. Nr. 594 din 1 iulie 2004 și a intrat în vigoare la 60 zile de la data publicării.

state, care nu fac parte din Uniune sau chiar de pe alte continente.

În decursul timpului, cooperarea statelor s-a realizat în temeiul unor instrumente juridice bilaterale sau multilaterale, concretizate în acorduri, convenții, tratate. Un element principal care a stat la baza apariției și dezvoltării ulterioare a cooperării internaționale și fără de care aceasta nu se putea concepe, l-a constituit încrederea reciprocă⁷⁸ într-un cadru instituțional bine reglementat.

În acest context, putem defini cooperarea internațională ca fiind o modalitate de întraajutorare între diferite state ale lumii⁷⁹, pe diverse domenii, stabilite în mod concret prin tratate, convenții, acorduri, care vizează în final promovarea și protejarea unor interese naționale, regionale sau mondiale, în baza principiului respectării independenței sau suveranității fiecărei părți contractante.

Cel mai important aspect în activitatea de prevenire și combatere a criminalității este reprezentat de intensificarea și perfecționarea activităților specifice de identificare, prindere și tragere la răspundere penală⁸⁰ a autorilor unor fapte de natură penală.

Prin Legea 302/2004 privind cooperarea internațională în materie penală s-au reglementat o serie de forme de cooperare internațională printre care extrădarea, predarea în baza unui mandat de arestare, transferul de proceduri în materie penală, recunoașterea și executarea hotărârilor, transferul persoanelor condamnate, asistență judiciară în materie penală, alte forme de cooperare judiciară internațională în materie penală, cărora li se adaugă și o serie de forme prevăzute de Codul Penal și Codul de procedură Penală.

Astfel putem spune că, extrădarea este un act bilateral, politic și juridic⁸¹ prin care statul

pe al cărui teritoriu se află un infractor străin, predă pe acesta, la cerere, statului unde s-a săvârșit infracțiunea ori statului ale cărui interese au fost afectate prin comiterea faptei, sau al cărui cetățean este, în vederea tragerii la răspundere penală ori a executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță în statul respectiv.

6. Cadrul juridic de reglementare a extrădării

Dispoziții referitoare la extrădare există în Constituție (art. 19), în Codul penal de la 1968 (art.9 și art. 6-7), în noul Cod penal (art.16), în declarațiile sau rezervele făcute de România, prin legi de ratificare a convențiilor multilaterale care conțin norme interesând extrădarea și în Legea nr.302 din 2004.⁸²

Constituția României în articolul 19, instituie în materie trei principii: cetățenii români nu pot fi extrădați⁸³, străinii pot fi extrădați numai în baza unei convenții internaționale sau în condiții de reciprocitate; extrădarea se hotărăște de justiție, în timp ce Codul penal de la 1968 admite ca izvor al extrădării legea internă și consacră regula prevalenței dreptului internațional asupra dreptului intern în domeniu.

Noul Cod penal în articolul 16 prevede că „Extrădarea poate fi acordată sau solicitată pe bază de convenție internațională ori pe bază de reciprocitate. Condițiile în care se acordă sau se solicită extrădarea, prevăzute în convențiile internaționale sau declarații de reciprocitate se completează cu cele prevăzute de legea specială”.

Prin Legea nr.80 din 1997, România a ratificat Convenția europeană de extrădare încheiată la Paris la 13 decembrie 1957 și a protocoalelor sale adiționale, încheiate la Strassbourg la 15 octombrie 1957 și la 17 martie 1978, cu unele declarații care privesc terminologia și rezervele privind gravitatea minimă a faptelor pentru care se poate cere și

⁷⁸ Bulai C., *Manual de Drept Penal. Partea generală.*, Ed. Universul Juridic, București - 2007, p.120.

⁷⁹ Ambasador dr. Matăsar Aurel Preda, *Tratat de drept internațional public*, București - 2002, Ed. Lumina Lex, p. 189.

⁸⁰ Radu F.R., *Legea nr.302/2004 - un pas important spre integrarea României în spațiul de libertate, securitate și de justiție al UE*, p.59.

⁸¹ Mitrache Constantin, Mitrache Cristian, *Drept penal român. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București - 2007, p.111.

⁸² Pascu Ilie, Drăghici Vasile, *Drept penal. Partea generală. Examinare a instituțiilor fundamentale ale Dreptului penal, potrivit dispozițiilor Codului Penal în vigoare și ale Noului Cod penal*, Editura Lumina Lex, București - 2004, p.55.

⁸³ Acest principiu nu mai are caracter absolut, potrivit Legii nr.429 din 2003.

acorda extrădarea. Prin ratificarea Convenției europene de extrădare, România cooperează în această materie cu 36 de state, cu 16 dintre acestea existând și convenții bilaterale (Albania, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Franța, Grecia, Italia, Marea Britanie, Republica Moldova, Polonia, Slovacia, Slovenia, Turcia, Ucraina și Ungaria), iar cu alte 20 de state s-a extins cooperarea ca urmare a ratificării Convenției europene, deși nu aveam convenții bilaterale de extrădare (de exemplu: Austria, Islanda, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Spania, Suedia și Israel)⁸⁴.

În acest fel, extrădarea va putea fi acordată de România statelor care au ratificat Convenția europeană, iar convențiile bilaterale încheiate între România și un astfel de stat și-au încheiat activitatea potrivit art. 28, paragraful 1 din Convenția europeană de extrădare. Față de statele care nu au ratificat Convenția, dar cu care România a încheiat convenții de extrădare, cooperarea continuă pe temeiul acestora (de ex: Algeria, Armenia, R.P. Chineză, R.P.D Coreeană, Cuba, Egipt, Maroc, Siria, Tunisia). În absența unei convenții internaționale, România acceptă să predea la cererea de extrădare a unui alt stat, persoanele aflate pe teritoriul său și care sunt urmărite penal sau trimise în judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni sau sunt căutate în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță de către autoritățile judiciare ale statului solicitant, în condițiile prevăzute de Legea nr.302 din 2004, Titlul III, care reprezintă dreptul comun în materie, aplicabil de statul român în virtutea curtoaziei internaționale sub garanția reciprocității.

7. Condițiile extrădării

În literatura de specialitate⁸⁵ se apreciază că: „În principiu, extrădarea se admite mai de toate țările, însă trebuie a releva următoarele derogățiuni, sau, mai bine zis, condițiuni. Extrădarea se poate aplica la un individ de națiune care cere, căreia i se cere extrădarea,

sau, în fine, la un individ al altei națiuni. În primul și al treilea caz, se admite fără nici o îndoială extrădarea; cât despre extrădarea naționalului țării căreia se cere extrădarea, în general ea nu este admisă în dreptul internațional”. Deși analiza autorului este realizată în baza legislației existente la începutul secolului trecut, trebuie menționat că refuzul extrădării propriilor cetățeni era criticat de o parte importantă a specialiștilor în domeniu.

Potrivit Legii nr.302/2004, Titlul II, Capitolul I, rezultă că pentru a realiza extrădarea din România la solicitarea statului străin, se cer a fi întrunite mai multe condiții ce vizează persoana supusă extrădării; faptele săvârșite; pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă sau pedeapsa care a fost aplicată de instanța de judecată printr-o hotărâre definitivă; urmărirea penală sau executarea pedepsei, cererea de extrădare și procedura.

În ceea ce privesc condițiile referitoare la persoana infractorului, în doctrină se apreciază că sunt doar două și anume: infractorul să nu fie cetățean român și să nu fie refugiat politic, calitatea de refugiat stabilindu-se după natura infracțiunii săvârșite, fie după „considerațiunile care au determinat pe refugiat să se expatrieze”⁸⁶.

Mai târziu, în perioada regimului comunist, condițiile referitoare la persoană, menționate în art. 4 din Legea nr. 4/1971, conform căreia nu puteau fi extrădați din România sunt : cetățenii români, persoanele fără cetățenie domiciliată în România, și persoanele care au obținut drept de azil în România, observăm că această lege nu mai prevede interdicția extrădării refugiaților politici, fiind însă necesar ca acel infractor să se găsească pe teritoriul țării solicitate.

În prezent, în privința cetățenilor români, regula generală stipulată în Constituție este aceea că aceștia nu se extrădează. Ca excepție, prin derogare, așa cum se menționează, cetățenii români pot fi extrădați în baza

⁸⁴ Abraham Pavel, Hurdubaie Ioan, *Convenții europene în materie penală*, Editura Național, București – 2001,p.45.

⁸⁵ Stănoiu R.M., *Asistența juridică internațională în materie penală*, Editura Academiei, București, 1975, pp.150-152.

⁸⁶ Dongoroz Vasile *Explicații ale Codului penal român*, Volumul I, Editura Academiei Române, București - 1969, p.145.

convențiilor internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate. Legea - cadru care reglementează aceste prevederi, 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, prevede că cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor multilaterale la care România este parte și pe bază de reciprocitate, dacă este îndeplinită cel puțin una din condiții: persoana extrădabilă domiciliază pe teritoriul statului solicitant la data formulării cererii de extrădare; persoana extrădabilă are și cetățenia statului solicitant; persoana extrădabilă a comis fapta pe teritoriul sau împotriva unui cetățean al unui stat membru al U.E., dacă statul solicitant este membru al U.E. La acestea se adaugă și condiții de fond: să fie cetățean român (sau o persoană cu dublă cetățenie); la data formării cererii de extrădare, acesta să se afle pe teritoriul țării; cetățeanul român să îndeplinească condițiile generale cerute de lege subiectului activ al infracțiunii, respectiv cele de vârstă, responsabilitate și libertate de voință și acțiune, toate aceste condiții speciale trebuind îndeplinite cumulativ.

În ceea ce privesc condițiile referitoare la faptă, în doctrină se menționează că: „Faptul pentru care se cere extrădarea, în sensul că acest fapt trebuie să fie precizat (principiul specificității); acest fapt trebuie să fie incriminat de legile penale ale ambelor state (dubla incriminare); acțiunea penală sau pedeapsa să nu fie stinsă, după legea vreunui din cele două state; în fine, faptul să nu fie din celea care sunt exceptate de la extrădare”⁸⁷.

Conform legislației actuale, condițiile referitoare la faptă prevăd să se fi săvârșit o infracțiune pe teritoriul statului solicitant, sau împotriva intereselor acestuia și să nu fie aplicabilă legea română; fapta să fie prevăzută ca infracțiune atât în legea statului solicitat cât și a statului solicitant (dubla incriminare); infracțiunea pentru care se cere extrădarea trebuie să fie prevăzută în legislația ambelor state cu o pedeapsă de o anumită gravitate⁸⁸.

În ce privesc condițiile referitoare la pedeapsă, dacă fapta care face obiectul extrădării este pedepsită cu moartea de către legea statului solicitant⁸⁹, extrădarea nu va putea fi acordată decât cu condiția ca statul respectiv să dea asigurări considerate ca îndestulătoare către statul român, că pedeapsa capitală nu se va executa, urmând să fie comutată. De asemenea, persoana condamnată la pedeapsa privativă de libertate cu suspendarea condiționată a executării poate fi extrădată, în caz de suspendare parțială, dacă porțiunea de pedeapsă rămasă de executat este mai mare de un an sau nu există alte impedimente legale la extrădare.

8. Excepții general-acceptate de la obligațiile de extrădare asumate

Un prim caz este norma conform căreia extrădarea unei persoane nu poate avea loc, atunci când cererea de extrădare se întemeiază pe o infracțiune politică. Un stat trebuie să fie neutru cu privire la procesele interne de luptă pentru putere într-un alt stat. Infracțiunea politică cea mai clară constă în acte îndreptate contra securității interne sau externe a statului, pentru a modifica structurile instituțiilor, organelor de stat sau a perturba funcționarea lor. Există și așa numitele infracțiuni complexe, delict de drept comun, dar legate de infracțiunea politică prin aceea că cel puțin unul din elementele lor face parte dintr-o infracțiune politică (de exemplu, un atentat contra unui înalt oficial al statului). De regulă, infracțiunile politice clare nu fac obiectul extrădării, la fel cele complexe.

Potrivit Convenției europene din 1957, extrădarea nu se va acorda dacă infracțiunea pentru care este cerută este considerată de partea solicitată ca infracțiune politică sau ca faptă conexasă unei asemenea infracțiuni. Protocolul adițional din 1975 la această Convenție a adăugat că nu vor fi considerate infracțiuni politice crimele împotriva umanității prevăzute de Convenția pentru prevenirea și reprimarea de genocid, încălcările grave ale normelor de drept umanitar prevăzute în cele 4

⁸⁷ Dongoroz Vasile, *Dr. Penal* (Reeditarea ediției din 1939), Asociația Română de Științe Penale, București 2000, p. 110.

⁸⁸ Predescu O., *Convenția europeană a Drepturilor Omului și Dreptul Penal Român*, Editura Lumina Lex, București- 2006, pp.89-93.

⁸⁹ Ungureanu G., *Curtea Criminală Internațională*, R.D.P., nr.1/1999, pp.74-76.

Convenții de la Geneva din 1949, precum și încălcări analoge ale legilor și ale cutumelor războiului care nu sunt prevăzute de Convențiile din 1949.

O altă excepție, este clauza numită drept „persecuție”⁹⁰, potrivit căreia motivul neextrădării nu este întemeiat pe aprecieri legate de o infracțiune, ci pe aprecierea statului solicitant de a urmări și de a pedepsi persoana în cauză, nu pentru fapta pentru care a solicitat extrădarea, ci pentru alte considerente.

În acest sens, Convenția europeană din 1957 prevede că extrădarea nu se va acorda dacă partea solicitată are motive temeinice să creadă că cererea de extrădare, motivată printr-o infracțiune de drept comun, a fost prezentată în vederea urmăririi sau pedepsirii unei persoane pentru considerente de rasă, de religie, de naționalitate sau de opinii politice ori că situația acestei persoane riscă să fie agravată pentru unul sau altul din aceste motive.

Alte excepții, prevăzute de Convenția europeană din 1957, se referă la infracțiunile militare care nu constituie infracțiuni de drept comun.

Este de remarcat faptul că tratatele de extrădare nu conțin clauze referitoare la reglementarea diferendelor între statele părți cu privire la interpretarea sau aplicarea prevederilor acestora. Potrivit protocoalelor adiționale la această Convenție, Consiliul european pentru problemele penale al Consiliului Europei va urmări executarea protocoalelor și va înlesni, pe cât este necesar, reglementarea amiabilă a oricărei dificultăți generate de executarea lor. Este de remarcat că asemenea prevederi figurează numai în protocoale și se referă numai la acestea. Aplicarea acestor tratate rămâne bazată pe reciprocitate, fiecare stat în parte putând aplica tratatul și legea sa internă ținând seama de modul cum procedează celălalt stat.

9. Mandatul de arestare

Una din problemele fundamentale care a provocat numeroase discuții la nivel politico-

juridic între statele lumii a constituit-o desigur cea a extrădării propriilor cetățeni.

Multă vreme, toate statele lumii, cu excepția Statelor Unite ale Americii și ale Marii Britanii, nu au acceptat în niciun caz extrădarea propriilor cetățeni, chiar nejuducându-i⁹¹ pe cei ce au săvârșit fapte de natură penală pe teritoriul altor state.

Instituirea Uniunii Europene și ulterior a Spațiului Schengen, lărgirea teritorială permanentă prin aderarea a noi state, a dus la dezvoltarea criminalității. Din acest motiv, obiectivul Uniunii Europene de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, pare a fi în pericol, statele încercând să caute o soluție care să simplifice întreaga procedură de predare a infractorilor, astfel încât toți cei care au săvârșit infracțiuni în spațiul Uniunii Europene să fie judecați și condamnați într-un timp cât mai scurt.

Ca urmare a evenimentelor din 11 septembrie 2001, de la New York, s-a invocat crearea mandatului european de arestare de către oficialii europeni printr-o decizie-cadru. Mandatul de arestare acoperă un câmp de aplicare identic cu cel al extrădării, căruia i se substituie, referindu-se atât la faza dinaintea pronunțării sentinței într-un proces penal, cât și la cea de după pronunțarea ei.

Pe acest fond, a apărut decizia-cadru a Consiliului Uniunii Europene din 13 iulie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre. Importanța acestei decizii - cadru rezultă chiar din elementele de noutate pe care le aduce în procedura predării infractorilor între statele membre, precum instituirea mandatului european de arestare, obligativitatea statelor membre de a proceda la executarea acestuia, simplificarea procedurilor de predare, simplificarea etapei administrative.

Comparând prevederile Convenției europene de arestare și noile prevederi ale mandatului european de arestare, putem constata că se lărgiște sfera de aplicare a mandatului prin menționarea unui număr mai

⁹⁰ Pascu I., *Drept Penal. Partea Generală*, Editura Hamangiu, București - 2007, p.75.

⁹¹ Pivniceru Mona Maria, *Răspunderea penală în dreptul internațional*, Editura Polirom, București - 1999, pp.173-175.

mare de infracțiuni și obligativitatea extrădării fără îndeplinirea condiției dublei incriminări, acesta trimițându-se direct de către autoritatea judiciară emitentă autorității judiciare de executare, ocolindu-se astfel etapa de trimitere pe cale diplomatică. În situația în care nu se cunoaște locul în care se ascunde persoana căutată, există posibilitatea semnalării acesteia în Sistemul Informatic Schengen.

Mandatul de arestare, cuprins în Legea nr. 302/2004, este definit ca fiind decizia judiciară emisă de autoritatea judiciară competentă a unui stat membru al Uniunii Europene în vederea arestării și predării către un alt stat membru, a unei persoane solicitate în vederea efectuării urmăririi penale, a judecării sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri privative de libertate⁹². Tot aici, se precizează că mandatul de arestare se execută în baza principiului recunoașterii reciproce și a încrederii reciproce, în conformitate cu dispozițiile Deciziei - cadru.

Deși în literatura juridică, s-a apreciat referitor la conținutul mandatului european⁹³ de arestare că nu diferă prea mult de cel al mandatului de arestare, există câteva deosebiri fundamentale: prin emiterea mandatului european de arestare se solicită arestarea și predarea unei persoane - inculpat sau condamnat - aflată pe teritoriul statului membru, în vederea urmăririi penale sau a judecării, a executării unor pedepse sau măsuri de siguranță privative de libertate, iar mandatul de arestare preventivă se emite la dispoziția arestării unei persoane aflate pe teritoriul României; emiterea mandatului european de arestare se bazează deja pe un mandat de arestare preventiv sau de executare a pedepsei în vigoare, pe când mandatul de arestare preventiv se dispune în baza condițiilor și cazurilor exprese reglementate de Codul de procedură penală; conținutul mandatului european de arestare este mai amplu și constituie un rezumat al cauzei penale care se

reflectă în conținutul mandatului tip, în timp ce mandatul de arestare preventivă este mai restrictiv și are conținutul reglementat de art.151 Codul de Procedură penală. De asemenea, nu se prevede o durată în care se emite mandatul european de arestare, în timp ce mandatul de arestare preventiv se emite de îndată; mandatul european de arestare în mod firesc nu prevede o durată de arestare, însă mandatul de arestare preventiv se emite pe o durată de maxim 30 zile; mandatul european de arestare se traduce în limba pe care o înțelege persoana solicitată, iar mandatul de arestare preventiv se emite în limba română; mandatul european de arestare preventiv se poate referi și la remiterea obiectelor care pot constitui mijloace materiale de probă, în timp ce mandatul de arestare preventiv nu include o asemenea mențiune.

Instituția mandatului european de arestare, instituție valabilă numai în interiorul Uniunii Europene, a înlocuit practic Convenția Europeană de extrădare, care rămâne valabilă numai în relațiile dintre un stat membru și alte state din Europa care nu sunt membre ale Uniunii Europene. Aceasta este soluția preconizată ca fiind mult mai rapidă și eficientă, soluție de reducere la limite acceptabile a criminalității și implicit a unei siguranțe sporite propriilor cetățeni.

10. Concluzii

Elaborată într-o manieră nouă, instituția extrădării conține reglementări moderne, armonizate cu dispozițiile Convenției privind procedurile simplificate de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene din 10 martie 1995 și ale Convenției de extrădare între statele membre ale Uniunii Europene din 27 septembrie 1996. Trebuie spus că aceste două instrumente comunitare, înlocuite deja în relația dintre statele membre de decizia-cadru privind mandatul european de arestare, vin în completarea instrumentelor adoptate sub egida Consiliului Europei - Convenția europeană de extrădare din 13 decembrie 1957 și a Protocoalelor sale adiționale.

Odată cu integrarea României în Uniunea Europeană, aceasta are o serie de noi obligații, impuse de statutul Uniunii Europene, obligații

⁹² Stănoiu Rodica Mihaela, *Noul Cod Penal, Vol I*, coordonator Antoniu G., Editura C H Beck, București - 2006, p. 132.

⁹³ Radu F. R., *De la extrădare la mandatul european de arestare. O privire istorică și juridică*. Dreptul nr.2/2006, p.1999.

axate în principal pe necesitatea contribuirii la asigurarea unui spațiu european de libertate, securitate și justiție la standarde înalte. În acest context, România este țară de graniță a Uniunii Europene, având misiunea de a asigura granița externă a statelor comunitare împotriva imigrației ilegale, a traficului de arme, muniții, droguri, substanțe radio-active. Din acest motiv, cooperarea judiciară internațională în materie penală reprezintă o necesitate stringentă asumată de majoritatea statelor, care poate conduce la obținerea unor succese importante în lupta împotriva criminalității transfrontaliere.

Așadar, noua reglementare a instituției extrădării este realizată în baza prevederilor Constituției, a Codului Penal, dar în primul rând a dispozițiilor din Convențiile ratificate de România, sediul materiei fiind prevăzut în Titlul II din Legea nr.302/2004, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, cu modificările și completările ulterioare.

Bibliografie

1. Abraham P., Hurdubaie I., *Convenții europene în materie penală*, Editura Națională, București - 2001.
2. Boroș Al., *Drept penal - partea generală*, Editura C H Beck, București - 2006.
3. Bulai C., *Manual de Drept Penal. Partea generală.*, Editura Universul Juridic, București - 2007.
4. Dongoroz V., - *Explicații ale Codului penal român, Volumul I, Editura Academiei Române, București - 1969, p.138, Drept penal, (Reeditarea ediției din 1939), Asociația Română de Științe Penale, București 2000.*
5. Dongoroz V., Fodor I., Kahane S., Oancea I., Iliescu N., Bulai C-tin., Stănoiu R., *Explicații teoretice ale Codului penal român, Partea Generală*, vol. I, Ed. a II-a, Ed. Academiei Române și Ed. All Beck, București, 2003.
6. Mazilu D., *Drept Internațional Public*, Editura Lumina Lex, București - 2001, p. 284.
7. Matăsaru A., P., *Tratat de drept internațional public*, București - 2002, Editura Lumina Lex.
8. Mehedinți I., L., Chicaroșie A., *Uniunea Europeană - Istorie și Evoluție. România în contextul integrării europene*, Editura Sintezei, București - 2004.
9. Mitrache C-tin, Mitrache C., *Drept penal român. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București - 2007.
10. Pascu I., *Extrădarea în legea română*, R.D.P. nr.3 din 2002, p. 42, *Drept Penal. Partea Generală*, Editura Hamangiu, București - 2007.
11. Pascu I., Drăghici V., *Drept penal. Partea generală. Examinare a instituțiilor fundamentale ale Dreptului penal, potrivit dispozițiilor Codului Penal în vigoare și ale Noului Cod penal*, Editura Lumina Lex, București - 2004.
12. Pivniceru M., M., *Răspunderea penală în dreptul internațional*, Editura Polirom, București - 1999.

13. Predescu O., *Convenția europeană a Drepturilor Omului și Dreptul Penal Român*, Editura Lumina Lex, București - 2006.

14. Radu F.R., *Legea nr.302/2004-un pas important spre integrarea României în spațiul de libertate, securitate și de justiție al UE, De la extrădare la mandatul European de arestare. O privire istorică și juridică*. Dreptul nr.2/2006.

15. Stănoiu R.M., *Asistența juridică internațională în materie penală*, Editura Academiei, București, 1975, *Noul Cod Penal Vol. I*, coordonator Antoniu G., Editura C H Beck, București - 2006.

16. Ungureanu G., *Curtea Criminală Internațională*, R.D.P., nr.1/1999.

Răspunderea părinților pentru prejudiciile cauzate de minori în cazul scindării ocrotirii părintești prin divorț

Mențiune Donaris, 2009

Student: Dima Cătălina

Coordonator: Asist. Univ. Drd. Nora Andreea

Daghie

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice

Universitatea „Dunărea de Jos”

În temeiul art. 1000 alin. (2) C.civ. ambii părinți sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copiii lor minori. Ne aflăm în fața unei răspunderi pentru fapta altuia și a unei răspunderi solidare, care concordă pe deplin cu principiul înscris în art. 97 C. fam.

Dispozițiile generale ale Codului civil sunt întregite cu unele reglementări speciale în materia protecției și promovării drepturilor copiilor (Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției și normele metodologice de aplicare) în contextul armonizării legislației românești cu cea comunitară.

Condiția specială a comunității de locuință supune discuției mai multe excepții, dintre care se remarcă situația în care minorul săvârșește fapta ilicită, în absența acestei comunități, în cazul scindării ocrotirii părintești prin divorț. Fundamentul juridic al acestei forme de răspundere generează, în această situație, controverse în legătură cu determinarea părintelui care va răspunde pentru prejudiciile cauzate de minor.

Atât această excepție, cât și răspunderea părinților pentru faptele ilicite ale minorilor în general, încearcă în doctrina și jurisprudența românească o tendință de obiectivare, în lumina legislației și experienței juridice europene. Cu toate acestea, în România nu s-au pronunțat hotărâri judecătorești care să invoce fundamentul obiectiv al răspunderii părinților, el fiind abordat în mod izolat chiar și în doctrină, iar prevederile art. 1000 C.civ. sunt considerate ca fiind de strictă aplicabilitate.

Răspunderea părinților pentru fapta copiilor lor minori. Noțiune. Reglementare

Art. 1000 alin. (2) C.civ. prevede că: „Tatăl și mama, după moartea bărbatului, sunt responsabili de prejudiciul cauzat de copiii lor minori ce locuiesc cu dânsii”. Aceste dispoziții se completează cu prevederile alin. (5) ale aceluiași articol, potrivit cărora: „Tatăl și mama (...) sunt apărați de responsabilitatea arătată mai sus, dacă probează că n-au putut împiedica faptul prejudiciabil”⁹⁴.

În prezent, partea din textul art. 1000 alin. (2) C.civ., referitoare la răspunderea subsidiară a mamei, care ar interveni abia după moartea bărbatului, a devenit desuetă, fiind abrogată implicit încă din anul 1948, prin adoptarea Constituției din 13 aprilie, care a instituit principiul egalității dintre bărbat și femeie. De asemenea, potrivit art. 97 C.fam., ambii părinți poartă răspunderea pentru faptele ilicite cauzatoare de prejudicii ale copiilor lor minori.

Prevederile art. 1000 alin. (2) C.civ. se referă la copiii care la data săvârșirii faptei erau minori: fie total lipsiți de capacitate de exercițiu, întrucât nu au împlinit vârsta de 14 ani, fie având capacitate de exercițiu restrânsă, între 14-18 ani. Nu va fi angajată răspunderea părinților când copilul a devenit major înaintea împlinirii vârstei de 18 ani, prin efectul căsătoriei, conform art. 8 alin. (3) din Decretul nr. 31/1954⁹⁵, precum și în cazul majorilor lipsiți de discernământ datorită alienației sau debilității mintale, chiar dacă, fiind puși sub interdicție, sarcina supravegherii aparține părinților, în

⁹⁴ La fel ca și art. 998-999 C.civ., acest text nu reprezintă decât o traducere a art. 1384 alin. (4) și (7) din Codul civil francez: *Le père et la mère, en tant qu'ils exercent le droit de garde sont solidairement responsables du damage causé par leurs enfants mineurs habitant avec eux.*

⁹⁵ În acest sens, cu privire la considerentele recunoașterii deplinei capacități de exercițiu a femeii minore măritate, la respectarea principiului egalității în drepturi între soți și evitarea amestecului nedorit al ocrotitorilor legali în raporturile dintre soți, precum și cu privire la păstrarea capacității de exercițiu de către femeia minoră recent divorțată, a se vedea Reghini, I., Diaconescu, Ș., *Introducere în dreptul civil*, vol. I, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004, pp. 174-175.

calitate de ocrotitori desemnați de instanța de judecată⁹⁶.

Calitatea de „persoane răspunzătoare” revine părinților firești, indiferent dacă filiația a fost stabilită în cadrul căsătoriei sau în afara ei, precum și părinților adoptivi, fără a deosebi după cum adopția a fost cu efecte depline sau cu efecte restrânse⁹⁷.

Dispozițiile generale ale Codului civil privind răspunderea părinților pentru prejudiciile cauzate de copiii lor minori sunt întregite cu unele reglementări din domeniul „protecției și promovării drepturilor copilului”, cuprinse în Legea nr. 272/2004⁹⁸, precum și în Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției⁹⁹, acte normative adoptate în contextul armonizării legislației române cu cea internațională și comunitară.

România a ratificat Convenția O.N.U. privind drepturile copilului prin Legea nr. 18/1990. Potrivit art. 20 din Constituția României, legea internă trebuie interpretată în lumina dispozițiilor Convenției. Astfel, legea specială în materie este Legea nr. 272/2004 care reglementează „cadru general privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului”. Ea instituie în sarcina

autorităților publice, organismelor private autorizate, precum și persoanelor fizice responsabile cu protecția copilului, obligația să respecte, să promoveze și să garanteze drepturile copilului stabilite prin Constituție, prin această lege, aflată în concordanță cu Convenția O.N.U. privind drepturile copilului, precum și prin alte acte internaționale în materie la care România este parte.

S-a afirmat că răspunderea civilă delictuală a părinților pentru faptele ilicite ale copiilor minori se află la „o răscruce de drumuri”, fiind supusă, deopotrivă, influențelor dreptului familiei și celui al obligațiilor¹⁰⁰. Astfel, pe de o parte, săvârșirea unei fapte prejudiciabile de către un minor dă naștere obligației civile de reparare care se circumscrie dreptului obligațiilor. Pe de altă parte, desemnarea părinților în calitate de persoane responsabile prin antrenarea răspunderii lor pentru suportarea acestor consecințe își găsește rațiunea în apartenența făptuitorului la familia sa, un grup social având la bază relații biologice, afective, sociale și economice, a cărui trăsătură principală o constituie ideea de solidaritate.

În aceste împrejurări, autorul fetei păgubitoare pierde, într-o oarecare măsură, propria sa identitate pentru a se contopi într-o entitate mai vastă, familia sa, care va răspunde solidar pentru despăgubirea victimei. Unitatea și coeziunea familiei, ca valori morale și juridice, determină preluarea sarcinii de a suporta consecințele prejudiciabile ale faptelor copiilor minori, de către părinții acestora. În acest mod, interesele victimelor privind repararea pagubei se corelează cu principiile care guvernează relațiile de familie, sprijin material și moral, respect și ajutor, solidaritatea membrilor acesteia.

De-a lungul timpului, fiecare epocă a contribuit la stabilirea acelor argumente de natură logico-juridică privind antrenarea răspunderii delictuale a părinților în situația săvârșirii unei fapte păgubitoare de către copilul lor minor, potrivit propriei concepții

⁹⁶ În această situație, temeiul legal al răspunderii părinților va fi prevederile art. 998-999 din Codul civil, fapta lor ilicită constând în neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligației de supraveghere a persoanei care trebuie ocrotită.

⁹⁷ În prezent, Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției, reglementează un singur fel de adopție: adopția cu efecte depline. A se vedea Filipescu, I.P., Filipescu, A.I., *Adopția*, Ed. Universul Juridic, București, 2005, pp. 16-17.

⁹⁸ Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, cu excepția art. 17 alin (2), art. 19 alin. (3), art. 84 alin. (2), art. 104 alin. (2), art.105 alin. (5), art.107 alin. (2) și art. 117, care au intrat în vigoare la 3 zile de la data publicării în Monitorul Oficial (art. 148 alin. 1). Pe baza prevederilor acestei legi, a fost adoptat un *Plan Național de acțiune pentru implementarea legislației în domeniul protecției drepturilor copilului*, adoptat prin H. G. nr. 1058/2005, M. Of. nr. 856 din 28 septembrie 2005.

⁹⁹ Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției și normele metodologice de aplicare, M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, cu excepția prevederilor art. 43 alin. (3), art. 67 alin.(3), art. 60 alin. (4), art. 77, care au intrat în vigoare la 3 zile de la data publicării.

¹⁰⁰ Rade, Ch., *Playidozer en faveur d’une reforme de la responsabilité civile*, în *Recueil Dalloz* 2003, nr. 33, Doctr. 2247 *apud* Boilă, L.R., *Răspunderea civilă delictuală subiectivă*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 139.

morale și filosofice despre viață. Dezvoltarea economică, organizarea social-politică, nivelul de cultură și civilizație au influențat în mod considerabil exercitarea prerogativelor autorității părintești și reglementarea juridică a obligației părinților. De la autoritatea unui *pater familias* din antichitate până la familia societății moderne au evoluat atât regulile psihopedagogice privind educarea și creșterea minorului în familie de către părinții săi, dar și pericolul săvârșirii unor fapte prejudiciabile având consecințe grave. Generația acestui mileniu se caracterizează prin precocitate și inventivitate existând riscul producerii unor prejudicii incommensurabile.

Doctrina și jurisprudența au avut drept obiectiv stabilirea principiilor care stau la baza acestei forme de răspundere, pentru a determina ulterior reguli clare și precise privind declanșarea mecanismului obligării părinților la plata despăgubirilor către victimă.

Angajarea răspunderii civile delictuale, în general, presupune întrunirea anumitor condiții, și anume: fapta ilicită, existența unui prejudiciu, raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, vinovăția. Aceste condiții trebuie să fie îndeplinite și în cazul angajării răspunderii părinților pentru fapta ilicită a copilului lor minor, cu precizarea că nu se cere condiția ca minorul să fi acționat cu discernământ, deci cu vinovăție¹⁰¹. În literatura de specialitate, există unanimitate în acest sens, iar practica judecătorească este constantă în a nu condiționa răspunderea părinților de existența discernământului copilului minor¹⁰².

Condițiile răspunderii părinților pentru fapta copiilor minori

Pe lângă condițiile generale ale răspunderii, și cumulativ cu acestea, pentru angajarea răspunderii părinților, mai trebuie îndeplinite două condiții speciale: copilul să fie minor și să aibă locuința la părinții săi.

Dacă starea de minoritate nu comportă discuții, cea de-a doua condiție – comunitatea de locuință – provoacă controverse în literatura de specialitate și soluții neunitare în practica instanțelor judecătorești. Astfel, doctrina a sesizat constant că ceea ce interesează este locuința minorului, care în majoritatea cazurilor coincide cu domiciliul lui legal. Împrejurarea că, de regulă, există această coincidență între domiciliu și locuință rezultă, printre altele, din prevederea art. 100 alin. (1) C.fam., potrivit căreia „copilul minor locuiește la părinții săi”, corelată cu art. 14 alin. (1) din Decretul nr. 31/1954: „domiciliul minorului este la părinții săi sau la acela dintre părinți la care el locuiește statornic”.

În legătură cu această condiție a comunității de locuință, în practica judecătorească, au fost analizate mai multe situații în care minorul locuia în fapt în altă parte decât la locuința părinților săi, unde ar fi trebuit să se afle, potrivit legii:

a) Locuința minorului a fost stabilită de părinți, în altă parte, cu acordul acestuia:

- Copilul minor are, în momentul comiterii faptei, temporar, o altă locuință decât cea a părinților săi, unde se afla având consimțământul acestora; spre exemplu, copilul săvârșește fapta cât se afla în vizită la rude ori prieteni sau este internat în spital, timp în care părinții nu-l pot supraveghea¹⁰³;

- Copilul săvârșește fapta în timpul cât are o altă locuință, în scopul desăvârșirii pregătirii profesionale ori determinat de încadrarea să în muncă, stabilită prin voința sa, cu acordul părinților săi;

- Copilul autor al faptei ilicite este încredințat doar unuia dintre părinți și se află pe o perioadă mai îndelungată sau doar în vizită la celălalt părinte.

¹⁰¹ Apostu, I., *Izvoarele obligațiilor civile*, Ed. Național, București, 2003, p. 172.

¹⁰² A se vedea Trib. Suprem, Colegiul Civil, decizia nr. 296 din 27 martie 1962 (C.D. 1962, p. 147) în care s-a reținut răspunderea civilă a părinților pentru pagubele cauzate, printr-un incendiu, de copilul lor în vârstă de 5 ani; pentru premisa potrivit căreia existența discernământului copilului minor nu este o condiție a răspunderii părinților a se vedea Trib. Suprem, Secția civilă, decizia nr. 160 din 24 ianuarie 1973, în C.D. 1973, p. 172 și decizia nr. 160 din 24 ianuarie 1973 în C.D. 1973, p. 172 *apud* Stătescu, C., Bîrsan, C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IX-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 222.

¹⁰³ Apostu, I., *op.cit.*, p. 174.

b) Locuința minorului a fost aleasă de acesta fără știrea sau în pofida opoziției acestora:

- Copilul minor nu locuiește cu părinții săi, în ciuda insistențelor și demersurilor acestora (a fugit de acasă);

- Minorul comite fapta prejudiciabilă, fiind fugit dintr-o școală sau centru de reeducare, unde a fost internat prin hotărâre judecătorească.

c) Locuința minorului a fost aleasă de acesta, datorită unei cauze legitime. Astfel, în cazul săvârșirii faptei prejudiciabile pe durata spitalizării copilului minor¹⁰⁴ răspunderea părinților poate fi înlăturată pentru imposibilitatea efectivă a acestora de supraveghere a copilului lor minor. Instanțele au apreciat că, în unele situații, nu pot fi aplicate prevederile art. 1000 alin. (2) C.civ.¹⁰⁵ nefiind îndeplinită condiția coabitării copilului minor cu părinții săi. Cu toate acestea, în doctrină¹⁰⁶ au fost exprimate rezerve cu privire la această soluție și s-a apreciat că „(...) temeiul răspunderii părinților îl constituie nu simpla lipsă de supraveghere, ci, totodată, lipsurile în educația ori creșterea copilului minor, imputabile părinților”¹⁰⁷.

d) Lipsa comunității de locuință se datorează absenței părintelui, din diverse motive. Deși există unanimitate în a aprecia cu privire la imposibilitatea angajării răspunderii părintelui arestat preventiv sau aflat în executarea unei pedepse privative de libertate¹⁰⁸, retoric s-a formulat întrebarea: „(...)

dacă fapta infracțională săvârșită de părinți - faptă care a determinat arestarea lor - nu constituie (...) o faptă imputabilă acestora, care a determinat atât faptul nelocuirii minorului împreună cu părinții, cât și neîndeplinirea de către părinți a obligațiilor care le reveneau privind supravegherea și educarea ori creșterea¹⁰⁹ minorului?”

În pofida evidentei imposibilități a supravegherii copilului minor de către părintele aflat în această situație, pentru stabilirea culpabilității acestuia, din rațiuni de protecție a victimei, s-a considerat că însăși situația acestuia, de arestat sau deținut, constituie o adevărată culpă.

e) Situația părinților divorțați

Contradictorii au fost opiniile exprimate pentru asemenea situații, când minorul - autor al faptei ilicite - a fost încredințat unuia dintre părinți, dar a comis fapta cât timp se afla împreună cu celălalt părinte. Hotărârile judecătorești pronunțate în materie diferă prin fundamentul juridic avut în vedere de judecători pentru angajarea răspunderii părinților: răspunderea pentru fapta proprie - art. 998-999 C.civ. sau răspunderea pentru fapta altei persoane - art. 1000 alin. (1) C.civ.

Într-o opinie¹¹⁰, împărtășită de majoritatea doctrinarilor români, s-a apreciat că numai părintele, căruia i-a fost încredințat copilul minor, va răspunde, în temeiul art. 1000 alin. (2) C.civ., el fiind singurul însărcinat să se ocupe de creșterea copilului minor. Părintele la care copilul locuia efectiv va răspunde pentru fapta sa, în temeiul art. 998-999 C.civ., dacă se va face dovada propriei culpe. Acestuia nu îi sunt aplicabile prevederile art. 1000 alin. (2) C.civ., în absența comunității de locuință cu minorul, cât timp copilul are, prin hotărâre judecătorească, stabilită locuința la părintele căruia i-a fost încredințat. Conform acestei opinii, ceea ce este

¹⁰⁴ Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 40 din 8 ianuarie 1974, C.D. 1974, p. 488 *apud* Boilă, L.R., *op. cit.*, p. 258.

¹⁰⁵ Trib. Jud. Neamț, secția penală, decizia nr. 15 din 1970, R.R.D. nr. 7 din 1970, p. 184; Trib. Bacău, secția penală, decizia penală nr. 413/1972, R.R.D. nr. 9/1973, p. 135, cu notă critică de Glăvan, A. *apud* Boilă, L.R., *op. cit.*, p.258.

¹⁰⁶ Stătescu, C., Bîrsan, C., *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. ALL Beck, București, 1993, p. 237.

¹⁰⁷ Stătescu, C., *Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altei persoane*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 229.

¹⁰⁸ Trib. Regional Cluj, decizia nr. 1934 din mai 1955, J.N. nr. 1/1956, p.154; Trib. Suprem, col. pen., decizia nr. 185 din 21 martie 1960, L.P. nr. 9/1060, p. 96; Popescu, T., Anca, P., *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Științifică, București, 1968, p. 202; Anghel, I., Deak, Fr., Popa, M.,

Răspunderea civilă, Ed. Științifică, București, 1970, p. 154 *apud* Boilă, L.R., *op. cit.*, p. 258.

¹⁰⁹ Stătescu, C., *op. cit.*, p. 230.

¹¹⁰ Eliescu, M., *Răspunderea civilă delictuală*, Ed. Academiei, București 1972, p. 267, cu mențiunea că: ceea ce interesează pentru determinarea părintelui căruia îi revine răspunderea civilă prevăzută de art. 1000 alin. (2) C.civ. este nu locuința în fapt a copilului minor, ci locuința în drept.

relevant pentru angajarea răspunderii civile delictuale a părinților este locuința de drept a copilului, iar nu locuința de fapt. Astfel, calitatea de parte responsabilă civilmente, în cazul săvârșirii unor fapte delincvente prejudiciabile, o are numai acela dintre părinți, căruia, în caz de divorț, i-a fost încredințat minorul spre creștere și educare, și la care acesta locuiește. În situația în care, la momentul comiterii faptei, copilul se afla la celălalt părinte, în timpul unei vizite, acesta exercitându-și dreptul de a avea relații personale cu copilul său, potrivit art. 43 C.fam., răspunderea lui va putea fi angajată numai în temeiul art. 998-999 C.civ., dacă se va dovedi săvârșirea culpabilă a unei fapte ilicite în legătură de cauzalitate cu prejudiciul produs.

În concluzie, pot fi angajate două forme de răspundere a celor doi părinți, fundamentate în drept diferit: răspunderea părintelui căruia i-a fost încredințat minorul, în temeiul art. 1000 alin. (2) C.civ., care este o răspundere în *solidum* cu minorul și o răspundere pentru fapta proprie, a celuilalt părinte, potrivit art. 998-999 C.civ., situație în care trebuie dovedită culpa proprie și implicarea să în producerea prejudiciului.

Într-o altă opinie¹¹¹, s-a apreciat că, în cazul părinților divorțați, când copilul, deja încredințat unuia, săvârșește fapta ilicită cât timp se afla în îngrijirea celuilalt, va răspunde cel la care copilul se afla în fapt. Această soluție este aplicabilă numai atunci când, în pofida dispozițiilor hotărârii judecătorești, copilul este îngrijit de celălalt părinte decât cel căruia i-a fost încredințat, ceea ce implică, însă, o anumită durată și continuitate, iar nu numai o vizită scurtă. Temeiul legal al răspunderii îl constituie art. 1000 alin. (2) C.civ., prin aprecierea locuinței efective ca fiind locuința comună cu părintele său. Acesta din urmă nu va răspunde pentru daunele cauzate de copil, cât timp se afla la părintele căruia i-a fost încredințat.

Soluțiile preconizate de susținătorii fundamentării subiective, în ipoteza părinților divorțați sau despărțiți faptic, pot fi considerate

ca fiind artificiale dacă avem în vedere prevederile Codului familiei și ale Legii nr. 242/2004, potrivit cărora ambii părinți au aceleași drepturi și obligații în ceea ce privește creșterea și educarea copilului lor. Astfel, nu este echitabil ca numai părintele căruia i-a fost încredințat copilul să fie obligat la plata despăgubirilor doar pentru că are o locuință comună cu acesta, iar celălalt părinte să răspundă numai în situația în care se va face vinovat el personal de prejudiciul produs. Contribuția părintelui la creșterea copilului nu se rezumă doar la plata unei pensii de întreținere, ci presupune și implicare activă și efectivă în educarea, formarea și dezvoltarea personalității minorului. Pe de altă parte, copilul are dreptul să crească alături de părinții săi, iar părinții au obligația să asigure copilului, de o manieră corespunzătoare capacităților în continuă dezvoltare ale copilului, orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor prevăzute de lege, sens în care au dreptul să primească informațiile și asistența de specialitate necesare în vederea îngrijirii, creșterii și educării copilului (art. 30 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului). Potrivit art. 31 alin. (2) din lege, exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești trebuie să aibă în vedere interesul superior al copilului și să asigure bunăstarea materială și spirituală a copilului, în special prin îngrijirea acestuia, prin menținerea relațiilor personale cu el, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale, precum și prin reprezentarea sa legală și administrarea patrimoniului său.

Constituția prevede în art. 48 alin. (1) că familia se întemeiază, între altele, pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor.

Convenția cu privire la drepturile copilului prevede, în art. 9, dreptul copilului de a nu fi separat de părinții săi, de a se asigura, în cazul luării unei hotărâri cu privire la locul de reședință al copilului, posibilitatea pentru toate părțile interesate de a-și face cunoscute punctele de vedere, precum și dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre ei de a întreține relații personale și

¹¹¹ Trib. Suprem, secția penală, decizia nr. 483 din 28 ianuarie 1970, C.D. 1970, p. 454 *apud* Boilă, L.R., *op. cit.*, p. 262.

contacte directe cu cei doi părinți în mod regulat.

Art. 18 alin. (1) din Convenție consacră principiul potrivit căruia ambii părinți au responsabilități comune pentru creșterea și dezvoltarea copilului.

Legea nr. 272/2004 consacră, cu caracter de principii atât primordialitatea responsabilității părinților cu privire la respectarea și garantarea drepturilor copilului, cât și responsabilizarea părinților cu privire la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești.

Art. 5 alin. (2) din lege prevede că răspunderea pentru creșterea și asigurarea dezvoltării copilului revine în primul rând părinților, aceștia având obligația de a-și exercita drepturile și de a-și îndeplini obligațiile față de copil ținând seama cu prioritate de interesul superior al acestuia.

În consecință, apreciem că fundamentul răspunderii civile delictuale trebuie să fie unic pentru ambii părinți, condiția comunității de locuință nefiind de natură să genereze situații discriminatorii între cei doi.

Scindarea ocrotirii părintești. Noțiune.

Forme

Prin sintagma „scindarea ocrotirii părintești” desemnăm acele împrejurări în care fie părinții exercită ocrotirea părintească în mod neegal, fie ocrotirea copilului este redistribuită între părinți și persoana, familia sau instituția la care minorul se află în plasament.

Cazurile de scindare a ocrotirii părintești sunt: desfacerea căsătoriei părinților copilului, încredințarea copilului din afara căsătoriei consecutiv stabilirii filiației sale, plasamentul copilului.

Dacă minorul săvârșește fapta ilicită în absența comunității de locuință datorită divorțului părinților se pune problema de a ști care dintre părinți își va asuma răspunderea pentru fapta copilului.

Pronunțând desfacerea căsătoriei, instanța de divorț este obligată să statueze cu privire la încredințarea minorului rezultat din căsătorie, urmând să dispună după caz, fie încredințarea să la unul dintre părinți, fie,

pentru motive temeinice care țin de interesul superior al copilului, la o altă persoană sau familie cu consimțământul acesteia ori la o instituție de ocrotire (art. 42 C.fam.).

Dacă minorul este încredințat unuia dintre părinți, acesta va exercita în privința sa drepturile și îndatoririle părintești (art. 43 alin. 1 C.fam.). Celălalt părinte păstrează dreptul de a avea legături personale cu copilul, precum și dreptul de a veghea la creșterea, educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia (art. 43 alin. 3 C.fam.)¹¹². De asemenea, părintele are în continuare obligația de a da întreținere copilului (art. 42 alin. 2, art. 86, art. 107 C.fam.). Aceste drepturi sunt complementare, în mare măsură ele se presupun reciproc.

Drepturile și îndatoririle părintești prin care se exprimă ocrotirea părintească nu se sting în privința niciunui dintre părinți prin efectul desfacerii căsătoriei, pentru că nici calitatea de părinte nu se pierde concomitent cu cea de soț, părintele divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul spre creștere și educare nu se află într-o situație asimilată sau asimilabilă aceleia în care se găsește părintele decăzut din drepturi. Cu toate acestea, modificarea relațiilor dintre părinți împietează asupra modalității concrete de înfăptuire a obligației generale de a crește copilul, prin limitarea mijloacelor aflate la îndemâna aceluia dintre părinți căruia nu i s-a încredințat creșterea și educarea copilului. Dispozițiile art. 98 alin. (1) C.fam., în sensul că măsurile privitoare la persoana și bunurile

¹¹² Aceste prevederi nu contravin principiului egalității în drepturi consacrat de art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală, a statuat Curtea Constituțională prin Decizia nr. 411/2006 (M. Of. nr. 530 din 20 iunie 2006) de respingere a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 43 alin. (3) C.fam. în raport de art. 16 alin. (1) și art. 53 („restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți”) din Constituție. După cum se arată în considerentele deciziei, diferențierile în ceea ce privește exercițiul drepturilor părintești de către cei doi părinți sunt determinate de separarea acestora și de imposibilitatea obiectivă de a menține, consecutiv desfacerii căsătoriei, aceleași modalități de exercițiu a drepturilor și îndatoririlor parentale. Pe de altă parte, ori de câte ori intervin schimbări ale circumstanțelor avute în vedere cu ocazia luării măsurii încredințării minorului unuia dintre foștii soți, părintele divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul este îndrituit să solicite, pe cale judecătorească, modificarea măsurilor dispuse.

copilului se iau de comun acord de către părinți, nu-și vor mai găsi aplicarea, ulterior desfacerii căsătoriei, îndatoririle părintești sunt exercitate de fiecare dintre părinți prin acțiuni distincte, cel mai adesea independente și, fără îndoială, acela dintre părinți căruia i s-a încredințat copilul are la îndemână posibilități mult mai largi de a asigura și de a influența dezvoltarea copilului.

Care este conținutul drepturilor recunoscute părintelui divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul?

Dreptul acestuia de a avea legături personale cu minorul este consacrat expres prin art. 43 alin. (3) C.fam.¹¹³; de asemenea Legea privind promovarea și protecția drepturilor copilului stabilește dreptul copilului care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului său (art. 16 alin. 1). Dreptul și îndatorirea aceluiși părinte de a veghea la creșterea și educarea copilului, de a-l îndruma, presupune condiția elementară de a menține legătura cu propriul copil, prin întâlniri cu copilul, vizitarea acestuia la domiciliu, găzduirea copilului pentru o perioadă determinată, corespondența sau alte forme de comunicare cu copilul, transmiterea de informații cu privire la părinte etc. (art. 15 alin. 1 din Legea nr. 272/2004).

De asemenea, în exercițiul dreptului de a veghea la creșterea și educarea copilului, părintele poate solicita sancționarea celuilalt părinte pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a îndatoririlor părintești.

Ambii părinți divorțați sunt obligați la întreținerea copilului, atât cel căruia i s-a încredințat creșterea și educarea copilului, cât și celălalt părinte. Comparând obligația acestui din urmă părinte față de același copil înainte și după desfacerea căsătoriei, vom constata că

ceea ce diferă este modalitatea de executare: dacă în timpul căsătoriei, de regulă fiecare dintre părinți își îndeplinește în natură obligația de întreținere față de copil, prin prestații care să acopere nevoile curente ale beneficiarului (nefiind totuși exclusă întreținerea înfăptuită de către unul dintre părinți prin echivalent bănesc), ulterior dizoluției căsătoriei, părintele căruia nu i s-a încredințat copilul își va îndeplini obligația de întreținere, ca regulă, prin prestații bănești periodice, adică prin plata unei pensii de întreținere.

În consecință, voința legiuitorului român la redactarea art. 43 C.fam. nu trebuie interpretată în sensul exonerării de răspundere a părintelui căruia nu i-a fost încredințat copilul, în cazul scindării ocrotirii părintești prin divorț.

Fundamentarea răspunderii părinților

Deși izolate, în doctrina noastră s-au conturat, îndeosebi în ultimele decenii, noi orientări privind fundamentarea obiectivă sau mixtă a răspunderii părinților.

Autorii Constantin Stătescu și Corneliu Bîrsan¹¹⁴ au apreciat că fundamentarea răspunderii părinților ar trebui să aibă în vedere „eventual ideea unei adevărate garanții față de terți, implicând solidaritatea dintre părinți și copilul minor, pe care legea o instituie pentru toate obligațiile născute în persoana minorului” ceea ce ar face inutilă prevederea privind obligațiile de educare și supraveghere a copiilor minori. Cu toate acestea, autorii citați consideră că, *de lege lata*, răspunderea părinților trebuie fundamentată subiectiv, pe o prezumție de culpă.

Meritul incontestabil al fundamentării răspunderii părinților pe ideea de garanție îl constituie evitarea situației dificile în care s-ar afla victima în cazul înlăturării prezumției de culpă, când părintele dovedește că și-a îndeplinit obligațiile, dar a fost în imposibilitatea de a preveni fapta prejudiciabilă. Astfel, potrivit fundamentării obiective, părintele răspunde independent de orice culpă întrucât, în calitate de părinte are obligația să garanteze repararea prejudiciilor

¹¹³ Albu, I., *Dreptul părintelui divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul de a avea legături personale*, R.R.D. nr. 2/1988, pp. 28-33; Filipescu, I.P., *Sinteză de practică judiciară privind dreptul părintelui de a avea legături personale cu copilul*, R.R.D. nr. 6/1984, pp. 41-48; a se vedea Zvâncu, Gr., *Unele considerații referitoare la dreptul părintelui de a avea legături personale cu copilul său minor*, R.R.D. nr. 7/1982, p. 45 apud Florian, E., *Dreptul familiei*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 430.

¹¹⁴ Stătescu, C., Bîrsan, C., *op. cit.*, p.251.

cauzate de copilul lor minor altor persoane. Se afirmă ideea solidarității de familie și se aduc noi argumente privind caracterul echitabil al acestui demers judiciar. Părinții copilului sunt alături de el, garantând în fața membrilor societății pentru repararea prejudiciilor produse prin fapta lor.

Criticile aduse acestei orientări se referă la condiționarea răspunderii părinților de întrunirea elementelor constitutive ale răspunderii autorului. Altfel spus, în ipoteza în care copilul a acționat fără discernământ datorită vârstei sale fragede ori stării precare a sănătății sale mintale sau fapta prejudiciabilă comisă nu este ilicită, răspunderea lui nu va putea fi angajată și, pe cale de consecință, nici răspunderea părinților. Pentru victimă există riscul de a ajunge în imposibilitatea de a obține repararea prejudiciului suferit, în ipotezele în care nu poate fi angajată răspunderea personală a autorului faptei, dar nici a celui care ar fi garantul său, părintele.

Într-o remarcabilă pledoarie, autorul Mihail Eliescu¹¹⁵ aprecia cu trei decenii în urmă că dispozițiile art. 1000 alin. 2 C.civ. prezumă „(...) nu numai greșeala părinților, dar și raportul de cauzalitate între fapta ce ei au săvârșit cu greșeală și fapta păgubitoare a copilului și, drept urmare, paguba pe care acesta a cauzat-o”. Potrivit acestei opinii trebuie stabilit un fundament obiectiv alături de cel subiectiv, prin legătura causală dintre producerea prejudiciului de către copilul lor minor și conduita culpabilă a părinților, situație în care ar putea fi angajată răspunderea delictuală pentru fapta altuia.

Dacă din punct de vedere teoretic propunerea era incitantă prin împletirea fundamentelor subiective și obiective, din punct de vedere practic prezenta anumite inconveniente, deoarece nu erau stabilite criteriile pe baza cărora răspunderea părinților este subiectivă sau obiectivă. Astfel, argumentele concepției mixte s-au dovedit a fi insuficiente, iar soluțiile propuse, adeseori, artificiale. Victima trebuia să facă, în primul rând, dovada culpei părinților în supravegherea și educarea copilului lor minor,

iar numai când acest demers eșua, să invoce obligația lor de garanție. În mod firesc, se poate pune întrebarea care este rațiunea derulării întregului probatoriu în dovedirea culpei dacă, în final, va fi angajată răspunderea părinților pe un temei obiectiv?

Ideea asocierii unui fundament obiectiv, cel al garanției, cu cel subiectiv privind culpa părinților o considerăm a fi inaplicabilă în practica judiciară, ceea ce conduce la necesitatea consacării unei răspunderi esențialmente obiective a părinților pentru prejudiciile produse prin faptele copiilor lor.

Concluzii

Concluzionând, actuala reglementare privind răspunderea părinților pentru fapta copilului minor a prilejuit și prilejuiește numeroase controverse, începând cu temeiurile răspunderii, continuând cu condițiile generale și cele speciale, și sfârșind cu corelațiile în care se află răspunderea părinților cu celelalte feluri de răspundere pentru fapta altei persoane. Considerente de echitate impun ca premisa de pornire a viitoarei reglementări să o constituie necesitatea unei schimbări a opticii referitoare la răspunderea părinților pentru faptele copiilor minori și la fundamentul acestei răspunderi, renunțându-se la actualele fundamentări, care se dovedesc insuficiente și susceptibile de numeroase controverse, privind lipsurile imputabile părinților în supravegherea și educarea ori creșterea copiilor.

În practică apar numeroase situații în care faptele ilicite cauzatoare de prejudicii ale copilului minor nu pot sau cu greu pot fi explicate prin insuficiențele în supraveghere, educație sau creștere, de exemplu vătămarea sănătății ori integrității corporale ca urmare a unor gesturi spontane în cursul unor jocuri desfășurate de copii în timp ce aceștia se află la școală, într-un parc ori acasă. Cu toate acestea, deși condițiile pentru angajarea răspunderii personale a minorului ar fi întrunite, victima prejudiciului nu va putea fi despăgubită, deoarece minorul este lipsit de mijloace materiale. Actuala fundamentare a răspunderii părinților, indiferent de concepția adoptată, ar putea duce, în aceste cazuri, fie la exonerarea de răspundere a acestora, fie la o forțare a

¹¹⁵ Eliescu, M., *op. cit.*, p. 28.

interpretării comportamentului copilului, numai spre a se ajunge la concluzia neconformă realității, că acest comportament s-a datorat lipsurilor în supraveghere, educație ori creștere. Ambele soluții sunt criticabile.

Față de aceste premise, opinăm ca viitoarea reglementare să consacre următoarele principii privind răspunderea părinților pentru fapta ilicită cauzatoare de prejudicii săvârșită de copilul minor:

a) răspunderea părinților pentru fapta copilului minor decurge din însăși calitatea de părinte. Ca fundament am putea avea în vedere, eventual, ideea unei adevărate garanții generale față de terți, implicând solidaritatea dintre părinți și copilul minor, pe care legea o instituie pentru toate obligațiile născute în persoana minorului, ca urmare a faptelor cauzatoare de prejudicii săvârșite de acesta;

b) pentru ca răspunderea părinților să fie angajată este necesar ca în persoana minorului să fie întrunite condițiile privind răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, cu rezerve cât privește situația minorului nevârșit, lipsit de discernământ;

c) toate cazurile de exonerare de răspundere pentru fapta proprie, examinate în persoana minorului, vor constitui cauze de exonerare de răspundere și pentru părinți;

d) în cazul în care minorul se află temporar în supravegherea altor persoane, în limitele răspunderii instituite de lege pentru aceste alte persoane, răspunderea părinților, fără să dispară definitiv, este suspendată. În concurs cu răspunderea altor persoane pentru fapta ilicită a minorului, răspunderea părinților apare ca o răspundere generală și subsidiară;

e) instituirea unui sistem de asigurări de răspundere civilă pentru prejudiciile astfel cauzate.

Bibliografie

1. Apostu, I., *Izvoarele obligațiilor civile*, Ed. Național, București, 2003.

2. Boilă, L.R., *Răspunderea civilă delictuală subiectivă*, Ed. C. H. Beck, București, 2009.

3. Motica, R.I., Lupan, E., *Teoria generală a obligațiilor civile*, Ed. Luminal Lex, București

2008.

4. Dogaru, I., Drăghici, P., *Bazele dreptului civil, Vol. III, Teoria generală a obligațiilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2009.

5. Florian, E., *Dreptul familiei*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2008.

6. Corhan, A., *Dreptul familiei*, ed. a II-a revăzută și completată, Ed. Lumina Lex, București 2009.

7. Stătescu, C., Bîrsan, C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a IX-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2008.

8. Stoica, V., Pușcaș, N., Trușcă, P., *Drept civil. Instituții de drept civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2004.

9. Reghini, I., Diaconescu, Ș., *Introducere în dreptul civil, vol. I*, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004.

10. Filipescu, I.P., Filipescu, A.I., *Adopția*, Ed. Universul Juridic, București, 2005.

11. Radé, Ch., *Playidozer en faveur d'une réforme de la responsabilité civile*, în *Recueil Dalloz* 2003.

12. Stătescu, C., *Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altei persoane*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984.

13. Popescu, T., Anca, P., *Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Științifică, București, 1968.

14. Anghel, I., Deak, Fr., Popa, M., *Răspunderea civilă*, Ed. Științifică, București, 1970.

15. Eliescu, M., *Răspunderea civilă delictuală*, Ed. Academiei, București 1972.

16. Albu, I., *Dreptul părintelui divorțat căruia nu i s-a încredințat copilul de a avea legături personale*, R.R.D. nr. 2/1988.

17. Filipescu, I.P., *Sinteză de practică judiciară privind dreptul părintelui de a avea legături personale cu copilul*, R.R.D. nr. 6/1984.

18. Zvâncu, Gr., *Unele considerații referitoare la dreptul părintelui de a avea legături personale cu copilul său minor*, R.R.D. nr. 7/1982.

Aspecte privind necesitatea obiectivării răspunderii civile delictuale

Premiul special Donaris, 2009

Student: Munteanu Cătălin
Coordonator: Asist. Univ. Drd. Nora Andreea
Daghie
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea Dunărea de Jos

Răspunderea civilă delictuală reprezintă “prețul” pe care îl plătim pentru a avea libertate de acțiune; adevărata cheie de boltă a tuturor formelor de răspundere întâlnite în societate. Importanța acestei instituții a dreptului privat crește exponențial odată cu diversificarea inițiativelor umane care prezintă riscul creării de prejudicii celorlalți participanți la viața socială.

Ivită din considerente de justețe și echitate socială, răspunderea civilă delictuală, a cunoscut de-a lungul timpului o serie de fundamentări juridice diferite dintre care, clasică este fundamentarea pe ideea de culpă. Actualmente, dinamica socială este atât de complexă încât, demersul doctrinei și al jurisprudenței spre obiectivarea acestui tip de răspundere și spre evocarea de noi fundamente mai adecvate, devine unul necesar și salutar.

Originea primelor forme de răspundere se pierde mult în negura timpului, în schimb, putem lesne deduce faptul că această instituție a răspunderii a fost indisolubil legată de apariția primelor forme de organizare socială, la baza cărora au stat diferite seturi de norme comportamentale a căror nerespectare era inevitabil sancționată.

Însăși natura instinctuală a omului ascundea una dintre modalitățile primare de antrenare a responsabilității pentru răul produs, modalitate materializată într-o război nelimitată. Din rațiuni multiple, această realitate socială nu putea să reziste probei timpului, astfel că pasul următor în ceea

ce privește devenirea răspunderii juridice, adevăratul corolar al răspunderii sociale, s-a făcut prin instituirea, în Vechiul Testament, a Legii Talionului¹¹⁶. Aceasta oferea răzbunării o notă de echitate, limitând reacția la dimensiunile acțiunii.

Distanța dintre aceste forme incipiente de răspundere, pe de o parte și răspunderea juridică pe de altă parte, a fost considerabil micșorată odată cu apariția moralei creștine care a introdus elemente profund progresiste cum ar fi: interzicerea răzbunării; norme comportamentale cu caracter de porunci a căror ascultare era garantată printr-un mecanism dual¹¹⁷; iar cel mai important, un judecător omniscient, omnipotent dar mai ales bun și nepărtinitor! Pe lângă aceste valori promovate de creștinism, un alt izvor important pentru dezvoltarea răspunderii juridice l-a constituit cultura greco-romană.

De asemenea, moment de o însemnătate crucială, în ceea ce privește instituția supusă analizei în prezenta lucrare, a fost adoptarea Codului civil Napoleonian în 1804¹¹⁸, a cărui amprentă hotărâtoare a rămas netăgăduită până în zilele noastre.

Ținând cont de faptul că problematica răspunderii juridice în general și problematica răspunderii civile în special, sunt mult prea vaste și exced temei noastre, în continuare, vom orienta analiza către instituția răspunderii civile delictuale. Astfel, ideea de răspundere civilă delictuală este primitoare de cel puțin două accepțiuni, după cum urmează: instituție a dreptului civil care cuprinde ansamblul reglementărilor în acest domeniu sau aceea de raport juridic obligațional în care un subiect

¹¹⁶ “Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte!”

¹¹⁷ Acest mecanism prevedea o recompensă, materializată în Eden pentru cei care respectau morala creștină, iar pentru cei care nu adoptau conduita cerută, pedeapsa prevăzută era Infernul.

¹¹⁸ Art. 1382 - *Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer.*

Art. 1383 - *Chacun est responsable du dommage qu'il a causé non seulement par son fait, mais encore par sa négligence ou son imprudence.*

Art. 1384 - *On est responsable non seulement du dommage que l'on cause par son propre fait, mais encore de celui qui est causé par le fait des personnes dont on doit répondre, ou des choses qu'on a sous sa garde.*

injust prejudiciat are facultatea de a cere îndreptarea situației, celălalt subiect având obligația corelativă de a repara prejudiciul cauzat. Putem, în consecință, afirma, fără teama de greșală, faptul că răspunderea civilă delictuală reprezintă una dintre cele mai importante instituții ale acestei ramuri a dreptului privat.

Delictul civil, ca izvor de obligații, constă în încălcarea unui drept subiectiv sau unui interes legitim al altei persoane, fără ca între făptuitor și victimă să existe un raport contractual. Această condiționare este impusă de realitatea conform căreia cea de-a doua formă a răspunderii civile, și anume: răspunderea contractuală¹¹⁹, reprezintă o formă specială de răspundere, iar după cum știm: *specialia generalibus derogant*.

În doctrina franceză, numeroși autori și-au aplecat studiile asupra instituției răspunderii civile delictuale. *Exempli gratia*, prestigiosul autor francez René Savatier¹²⁰, definea răspunderea civilă ca fiind: „obligația ce incumbă unei persoane de a repara paguba cauzată alteia prin fapta sa ori prin fapta persoanelor sau lucrurilor ce depind de această persoană”. Așa cum rezultă din această definiție, finalitatea răspunderii civile o reprezintă dezdăunarea, fapt ce pune în lumină una dintre cele mai importante funcții ale acestei instituții, și anume: funcția reparatorie. Totuși, aceasta nu trebuie absolutizată, din moment ce o adevărată repunere în situația anterioară, fie nu este posibilă prin însăși natura prejudiciului, fie datorită faptului că sunt implicate resurse și energii distincte față de cele utilizate pentru atingerea statusului inițial.

O a doua funcție evidențiată în doctrină este aceea educativ-preventivă, funcție care presupune o influență asupra conștiinței și comportamentului participanților la viața socială, fapt ce își are izvorul în caracterul

inevitabil, de fatalitate, al răspunderii civile delictuale¹²¹.

Din cele expuse mai sus, se pot distinge o serie de *condiții* care trebuie îndeplinite cumulativ, pentru a ne putea afla în prezența răspunderii civile delictuale. Astfel, existența unui prejudiciu, a unei fapte ilicite, a unei relații de cauzalitate între fapta și prejudiciu, alături de vinovăția celui care a acționat, vinovăție ce poate consta în intenție, neglijență sau imprudență; reprezintă condițiile clasice ale acestui tip de răspundere.

Înainte de a trece la analiza diferitelor tipuri ale răspunderii civile delictuale, dintre care numai unele prezintă importanță din perspectiva prezentului demers, suntem obligați să ne îndreptăm atenția asupra unui aspect deosebit de controversat în doctrină, respectiv determinarea rațiunilor de ordin juridic care pot justifica obligarea unei persoane la despăgubirea părții vătămate. Cu alte cuvinte, trebuie să abordăm problematica fundamentelor¹²², temeiurilor răspunderii civile delictuale.

Din analiza dispozițiilor art. 998-1003 C.civ. precum și a celorlalte prevederi legale, doctrina și jurisprudența au apreciat că ideile esențiale, care stau la baza răspunderii, sunt următoarele: culpa, riscul, garanția, echitatea și, nu în cele din urmă, principiul precauției.

Studiată prin prisma valorilor sale morale, culpa reprezintă fundamentul tradițional al răspunderii civile delictuale, aspect relevant și din redactarea dispozițiilor art. 998¹²³-999¹²⁴ C.civ. Tot o răspundere fundamentată subiectiv este și aceea instituită

¹²¹ C-tin Stătescu, C. Bârsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ediția a IX-a revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București 2008, p.127.

¹²² Elementul hotărâtor, principal și esențial care stă la baza nașterii raportului obligațional și care delimitează cazurile și condițiile în care poate fi antrenată răspunderea civilă, în scopul protejării victimei, sancționării făptuitorului și restabilirii echilibrului social perturbat prin săvârșirea faptei ilicite.

¹²³ Orice faptă a omului, care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s-a ocazionat, a-l repara.

¹²⁴ Omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau prin imprudența sa.

¹¹⁹ Răspunderea contractuală este antrenată de executarea cu întârziere, executarea necorespunzătoare sau neexecutarea unor obligații contractuale, atunci când se regăsește o culpă în sarcina debitorului.

¹²⁰ L.R. Boilă, *Răspunderea civilă delictuală obiectivă*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p.29, apud R. Savatier, *Traite de la responsabilite civile en droit francais*, Paris, 1939, p.1.

de alin. (2), respectiv (4) ale art. 1000 C.civ.¹²⁵. Jurisprudența a reliefat însă numeroase dificultăți în ceea ce privește dovada culpei făptuitorului, motiv pentru care a fost propusă ideea unei culpe prezumate.

O serie de schimbări majore în plan social, științific și tehnic, a făcut ca, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, să se pună în dezbatere tot mai des, posibilitatea angajării răspunderii civile delictuale și în absența culpei. Acest demers a avut ca finalitate admiterea riscului ca fundament al răspunderii civile, fapt ce a contribuit la consolidarea construcției teoretice privind funcția reparatorie a răspunderii. Deși nu puține au fost vocile care au afirmat că este lipsit de etică să aplici cuiva „sanctiunea” de a repara o pagubă, chiar și atunci când nu se face vinovată de săvârșirea unei fapte ilicite, fundamentarea răspunderii pe ideea riscului¹²⁶, a venit în întâmpinarea tuturor celor care au suferit un prejudiciu¹²⁷, culpa fiind imposibil de dovedit.

Pe aceeași linie de idei, s-a mai afirmat în doctrină și teza, în conformitate cu care, cel ce organizează în societate o activitate care prezintă un risc de producere a unor pagube, poate deveni subiect pasiv al raportului juridic obligațional care are la bază fapta ilicită, independent de culpabilitatea propriei conduite. Aceasta nu reprezintă decât una dintre multiplele interpretări ale noțiunii de „risc”¹²⁸. Pe lângă această interpretare, au mai fost conturate încă două variante ale teoriei riscului, și anume: varianta riscului – profit (cel care profită în urma desfășurării unei activități, trebuie să suporte și riscul producerii unor prejudicii, aspect redat și prin adagiul: *ubi emolumentum, ibi onus*) și aceea a riscului creat

de autoritate. Aceasta din urmă presupune că acela care a inițiat, coordonat și controlat o activitate, trebuie să răspundă pentru prejudiciile cauzate de aceia care se află sub autoritatea sa¹²⁹.

Față de toate criticile care au fost aduse atât teoriei responsabilității bazată pe culpă cât și aceleia bazată pe risc, prestigiosul autor francez, Boris Starck, a propus și a susținut o nouă teorie, aceea a garanției, menită să le concilieze pe cele două predecesoare¹³⁰. Această nouă teorie propune o formulă diferită de angajare a răspunderii, după cum urmează: o răspundere obiectivă pentru prejudiciile materiale și corporale considerate a fi mai grave pentru victimă și una subiectivă pentru cele economice și morale. Totuși, această construcție, deși interesantă la nivel teoretic, este una artificială deoarece se bazează pe o clasificare arbitrară a tipurilor de prejudicii.

După cum se poate observa, fiecare dintre teoriile identificate în literatura de specialitate, amintite mai sus, prezintă limite în ceea ce privește posibilitatea lor de a concilia dreptul persoanei prejudiciate de a fi dezdăunată, cu dreptul celeilalte persoane la libera inițiativă și acțiune. O realitate este însă de nerăsturnat și anume: diversitatea crescândă a activităților umane conferă o importanță crucială demersului specialiștilor în drept de a găsi noi fundamente adecvate pentru răspunderea civilă delictuală.

Pentru a reliefa de o manieră inexpugnabilă necesitatea obiectivării răspunderii civile delictuale pentru fapta lucrurilor, supunem atenției și analizei, o speță aflată la un moment dat pe rolul Judecătoriei Constanța, fost soluționată prin pronunțarea sentinței civile numărul 8678 din 12 decembrie 2002, soluție care a fost menținută atât în apel cât și în recurs.

În fapt, cererea de chemare în judecată a Consiliului Local al municipiului Constanța, promovată de către o societate de asigurare, subrogată în drepturile asiguratului¹³¹, descria

¹²⁵ Este vorba despre răspunderea părinților pentru prejudiciile cauzate de copiii lor minori și despre răspunderea cadrelor didactice și a meseriașilor pentru prejudiciile cauzate de elevii și ucenicii acestora.

¹²⁶ Toate prejudiciile trebuie atribuite autorului lor și trebuie să fie reparate de cel care le-a cauzat, pentru că toate problemele de responsabilitate se reduc la problema cauzalității; întregul prejudiciu cauzat de om îl obligă pe acesta a-l repara.

¹²⁷ Rezultatul negativ al încălcării ilicite a unui drept subiectiv sau, în unele cazuri, a unor simple interese legitime.

¹²⁸ Teoria riscului creat.

¹²⁹ Acolo unde există autoritate, există și risc.

¹³⁰ L.R. Boilă, op. cit., p. 58

¹³¹ În conformitate cu art. 22 din Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România: „În limitele indemnizației plătite, în asigurările de bunuri și de

împrejurarea în care conducătorul unui autoturism a intrat cu puntea față a mașinii într-un șanț nesemnălizat care traversa o stradă a municipiului sus menționat, autoturismul suferind, pe cale de consecință, avarii severe.

În drept, au fost invocate prevederile art. 1000 C. civ., art. 22 din Legea nr. 136/1995, art. 4 alin. 3 din Regulamentul din 31.05.1996 pentru aplicarea Decretului nr. 328/1966 privind circulația pe drumurile publice¹³². Alături de aceste prevederi, opinăm că ar mai fi trebuit invocate și prevederile art. 22 din O.G. nr. 43/1997 privind regimul drumurilor republicată¹³³

Prin întâmpinare, pârâtul a invocat excepția lipsei calității procesuale pasive întrucât, din descrierea situației de fapt prin actul constatator, nu rezultă culpa să în producerea evenimentului rutier, din moment ce șanțul a fost executat de către un terț care nu a putut fi identificat, terț pentru care acesta nu poate fi ținut să răspundă.

Față de toate acestea, instanța a reținut faptul că avaria nu a fost determinată de starea tehnică a drumurilor ci de proasta execuție a unor lucrări (săvârșite de un terț), care au afectat partea de carosabil, motiv pentru care excepția invocată de pârât, privind lipsa calității sale procesuale pasive, este întemeiată.

Apreciem această sentință criticabilă din mai multe considerente, după cum urmează: în primul rând, activitatea de administrare a drumurilor, prevăzută de legislație în sarcina

Consiliilor Locale are ca finalitate asigurarea unor condiții corespunzătoare pentru desfășurarea circulației în deplină siguranță, evitând astfel producerea de evenimente rutiere nedorite. Din această perspectivă, intră tot în atribuțiile de administrare ale Consiliilor Locale, supravegherea execuțiilor de lucrări și sancționarea acelor care acționează în ilegalitate. În al doilea rând, făcând abstracție de existența în speță a unei asigurări de tip CASCO, prin această sentință s-ar fi putut crea un dezechilibru de ordin patrimonial, prin suportarea prejudiciului, în integralitatea sa, de către proprietarul autovehiculului, a cărui unică vină a fost aceea de a se fi aflat în locul nepotrivit, în momentul nepotrivit. În atari condiții, credem că ar fi necesară orientarea jurisprudenței către suportarea prejudiciului de către colectivitate, prin reprezentantul său, în cazul de față, Consiliul Local¹³⁴.

Pentru a emfaza distanța care separă jurisprudența română de cea occidentală, mult mai axată pe funcția reparatorie a instituției răspunderii civile delictuale, amintim de o Hotărâre a celei de-a Doua Camere Civile a Curții franceze de Casație, din 25 octombrie 2001¹³⁵. În speță, a fost antrenată răspunderea paznicului juridic, pentru prejudiciul cauzat unui trecător în urma impactului cu o căsuță poștală, amplasată necorespunzător, ori în situația dată, instanța putea cel puțin să rețină o culpă comună astfel încât să ușureze sarcina de reparație care incumbă celui responsabil civilmente.

Un alt element de mare interes în legătură cu subiectul supus analizei, este acela al paradoxului care se naște atunci când, într-un raport obligațional generat de „fapta lucrului” cauzatoare de prejudicii, subiectul pasiv este Statul, printr-o autoritate publică, care răspunde patrimonial, utilizând resurse financiare mobilizate într-un anumit procent, chiar de la păgubit. Pe scurt, la modul abstract, subiectul activ suferă oricum un prejudiciu care

răspundere civilă, asigurătorul este subrogat în toate drepturile asiguratului sau ale beneficiarului asigurării contra celor răspunzători de producerea pagubei”.

¹³² „În caz de producere a unui eveniment rutier ca urmare a stării tehnice a drumului public sau a semnalizării necorespunzătoare a obstacolelor sau a lucrărilor care se execută pe acesta, administratorul drumului public, respectiv executantul lucrărilor, răspunde contravențional, civil sau penal, după caz”. Actualmente, circulația pe drumurile publice este reglementată prin O.U.G. 195 din 2002.

¹³³ „Administrarea drumurilor județene se asigură de către consiliile județene, iar a drumurilor de interes local, de către consiliile locale pe raza administrativ-teritorială a acestora. Fac excepție sectoarele de drumuri județene, situate în intravilanul localităților urbane, incluzând lucrările de artă, amenajările și accesoriile aferente, care vor fi în administrarea consiliilor locale respective”.

¹³⁴ Totuși, dacă terțul care a executat lucrările, ar fi fost cunoscut, atunci acesta putea fi tras la răspundere „in solidum”, alături de paznicul juridic al lucrului.

¹³⁵http://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/deuxieme_chambre_civile_570/arret_no_711.html consultat în 31 octombrie 2009, ora 17.00

se materializează printr-o deficiară administrare a bugetului statului. Exact această situație a fost întâlnită în Dosarul cu numărul: 03751/221/2007 aflat pe rolul Judecătorei Deva, care s-a pronunțat în Ședința Publică din data de 03 decembrie 2008, prin Sentința civilă 4751¹³⁶. În speța, instanța a admis acțiunea formulată de reclamanta S.C. Omniasig S.A București (subrogată în drepturile asiguratului), în contradictoriu cu pârâții: Consiliul Local Deva și Municipiul Deva prin Primar, obligându-i să achite reclamantei suma de 891,91 lei cu titlu de despăgubiri și suma de 1579,30 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată. Toate acestea au fost posibile datorită culpei pârâților responsabili de administrarea străzii pe care asiguratul circula când a intrat cu roata din față, stânga într-o gură de canal neacoperită, suferind astfel prejudiciul suportat de asigurator în baza unei polițe de asigurare facultative tip CASCO.

Pe de altă parte, în legislație, există instrumentele necesare pentru demontarea paradoxului amintit, iar acestea constau în prerogativa Autorităților Publice de a se regresa împotriva funcționarilor a căror deficiară activitate a permis producerea prejudiciului. Problema care se ridică, privește acea adevărată „cifră neagră” a situațiilor în care este cu neputință a desemna pe cel răspunzător de situația creată. Pe cale de consecință, scopul autorităților trebuie să fie acela al minimizării acesteia din urmă. Dacă în acest demers nu vor fi investite mai multe energii, se va constata faptul că acea funcție educativ-preventivă, despre care aminteam mai sus, a fost golită de însemnătate, rămânând doar o altă formă fără fond.

O altă activitate, care poate determina atingeri aduse drepturilor subiective sau intereselor legitime și care este în exclusivitate atributul stătalității, este aceea a înfăptuirii justiției. Astfel, răspunderea pentru îndeplinirea idealului de justiție revine în primul rând Statului, în calitate de garant al legalității activității judiciare, pentru

organizarea acesteia dar și pentru numirea și îndrumarea magistraților, cei care prin munca lor realizează actul de justiție.

Activitatea judecătorilor și a procurorilor, împreună cu personalul auxiliar, trebuie să se circumscrie cerințelor de legalitate privind respectarea dispozițiilor Constituției, legilor, hotărârilor și regulamentelor. În măsura în care, în desfășurarea activităților jurisdicționale, sunt încălcate dispoziții legale și nu sunt respectate atribuțiile stabilite în sarcina magistraților sau a personalului auxiliar, soluțiile pronunțate reprezintă *erori judiciare*¹³⁷, care pot cauza justițiabililor atât prejudicii materiale cât și morale. De notat faptul că ar trebui să fie considerată eroare judiciară nu numai pronunțarea unei hotărâri contrare dispozițiilor legale în vigoare, ci și luarea unor măsuri de natură prejudiciabilă cum ar fi: efectuarea abuzivă a unei percheziții domiciliare sau luarea măsurii arestării preventive prin privarea nelegală de libertate a persoanei, și de ce nu, o citare necorespunzătoare, dacă, spre exemplu, persoana citată este din altă localitate decât cea în care își are sediul instanța la care a fost citat, motiv pentru care acesta antrenează resurse materiale importante pentru a se conforma.

Un element de o deosebită însemnătate și incontestabilă actualitate, în legătură cu răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare, este reprezentat de ferventa dezbateră doctrinară și jurisprudențială cu privire la natura juridică a acestei forme de răspundere. Emergente din această dezbateră sunt două opinii¹³⁸ a căror distincție este deosebit de clară, care aduc în discuție o

¹³⁷ Din nefericire, această noțiune nu a beneficiat de o definiție consacrată legislativ, însă, doctrina, a concluzionat că eroarea judiciară nu poate fi decât: „o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, cu prilejul soluționării unui litigiu sau luării unor măsuri procesuale de către judecători și procurori sau personalul auxiliar care deservește serviciul public al justiției, dacă sunt de natură a cauza prejudicii de natură patrimonială sau nepatrimonială”; a se vedea *L.R. Boilă*, op. cit., p. 412.

¹³⁸ Prima orientare mizează pe ideea unei răspunderi civile delictuale, în timp ce a doua promovează ideea unei răspunderi speciale de drept public (ținând cont de rolul statului de garant al activității juridice).

¹³⁶ În data de 25 mai 2009, Tribunalul Hunedoara a respins recursul formulat de Consiliul Local Deva și de Municipiul Deva.

problemă deosebit de delicată și anume: poate fi angajată răspunderea statului pentru orice erori cauzatoare de prejudicii, doar prin invocarea principiilor generale prevăzute de Codul civil, sau această răspundere, limitată și condiționată expres prin texte de lege¹³⁹, este una specială, beneficiind de o natură distinctă, corespunzătoare raporturilor juridice în care s-a născut? Răspunsul instanței supreme, relativ la această problemă, a fost unul lipsit de echivoc, mizând pe o răspundere directă, de apartenența dreptului public, limitată doar la prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în dosarele penale¹⁴⁰. Instanța a mai concluzionat în aceeași speță, faptul că, prevederile Codului civil instituie cadrul general al răspunderii civile delictuale față de care răspunderea patrimonială a Statului, stabilită de art. 504 C.proc.pen.¹⁴¹, este o răspundere distinctă, de drept public, fără a putea fi considerată o aplicare a principiilor consacrate în art. 998-999 C.civ. În fapt, la 9 septembrie 2003, reclamantul C. Ea chemat în judecată Statul Român, Parchetul General de pe lângă Curtea de Apel Iași și S.C. M. S.A., Iași, solicitând obligarea acestora, în solidar, la plata de 9.637.000.000 lei

daune materiale și morale. În motivarea acțiunii, reclamantul a arătat că a fost numit expert tehnic într-un litigiu dintre inventatorul N.C. și S.C. M. S.A, Hârlău și că, urmare a raportului de expertiză, a fost trimis în judecată, împrejurare care a dus la suspendarea să din calitatea de expert. Ulterior, prin sentința penală nr. 318 din 23 mai 2002 a Judecătorei Hârlău a fost achitat, soluție menținută și în căile de atac. Reclamantul a precizat că solicită obligarea părților la plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin abuzul organelor de urmărire penală.

Cererea a fost întemeiată în drept pe dispozițiile art. 48 alin 3 din Constituția României, art. 504 și urm. C. proc.pen., în ceea ce privește Statul Român și Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Iași, și pe dispozițiile art. 998 C.civ., față de pârâta S.C. M. S.A.

Față de acest articol 504 C. proc. pen, a fost ridicată excepția de neconstituționalitate; Curtea Constituțională, pronunțându-se prin Dec. nr. 45 din 10 martie 1998, admitând excepția și constatând că dispozițiile mai sus amintite, „sunt constituționale numai în măsura în care nu limitează, la ipotezele prevăzute în text, cazurile în care statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale, potrivit art. 48 alin.(3) din Constituție”. Cu toate acestea, Curtea de Apel București, secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și familie, prin decizia nr. 299/A din 14 mai 2007¹⁴², statua, cu referire la articolul de lege menționat mai sus: „În speță reclamantul nu s-a aflat în niciuna dintre situațiile menționate de lege (art. 504 C.proc.pen., n.n.), **în mod expres și limitativ...**”. De aceea, opinăm că Decizia Curții Constituționale nu a fost suficient de tranșantă cu privire la constituționalitatea articolului cu pricina, în fapt aceasta nefăcând decât să reia în textul său un truism, fapt ce a determinat, după cum putem observa, ca jurisprudența să rămână în continuare neunitară.

Analizând toate argumentele invocate de Înalta Curte de Casație și Justiție, nu suntem convinși că natura răspunderii patrimoniale a

¹³⁹ Art. 504-507 C.proc.pen. în cazul erorilor judiciare ocazionate de procese penale; respectiv art. 94 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, pentru erorile ocazionate de procese civile.

¹⁴⁰ Î.C.C.J., s. civ. și de prop. int., dec. nr. 422 din 17 ianuarie 2006, (<http://www.scj.ro/SC%20rezumate%202006/SC%20r%20422%202006.htm>) consultat în data de 1 noiembrie 2009, ora 9.00.

¹⁴¹ “Cazuri care dau dreptul la repararea pagubei Persoana care a fost condamnată definitiv are dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, dacă în urma rejudecării cauzei s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare.

Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată de libertate ori căreia i s-a restrâns libertatea în mod nelegal.

Privarea sau restrângerea de libertate în mod nelegal trebuie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin ordonanță a procurorului de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. (1) lit. j) ori prin hotărâre a instanței de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate, prin hotărâre definitivă de achitare sau prin hotărâre definitivă de încetare a procesului penal pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. (1) lit. j)”.
127

¹⁴² Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 2007, pp. 46-50.

statului, pentru prejudiciile cauzate de erori judiciare, este una specială, de drept public. În mod indubitabil, activitatea jurisdicțională este guvernată de normele dreptului public însă, disfuncționalitățile acesteia, produc urmări de natură civilă, concretizate în prejudicii materiale sau chiar morale. De aceea, suntem de părere că ne aflăm în prezența unei răspunderi de natură civilă delictuală, fiindu-i aplicabile principiile statuate de art. 998-999 C.civ., și aceasta tocmai pentru că, ilicitul civil poate fi generat și de încălcarea normelor aparținând altor ramuri ale dreptului, temeiul juridic rămânând de fiecare dată același. Din rațiuni de exactitate, trebuie totuși să precizăm că această formă de răspundere în discuție, prezintă o serie de particularități față de celelalte forme ale răspunderii delictuale pentru fapta proprie, trăsături care o individualizează, fără însă a dilua natura civilă a esenței sale.

Acest fapt reiese și din decizia nr. 8002 din 14 octombrie 2005, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția civilă și de proprietate intelectuală¹⁴³; prin care au fost respinse ca nefondate, recursurile promovate de cele două părți litigante. În speță, se arată că, deși partea vătămată beneficia, în baza art.6 lit.c din Legea nr. 46 din 1996, de o scutire de la efectuarea oricărui tip de serviciu militar, acesteia i s-a întocmit un dosar penal fiind astfel trimis în judecată în fața instanțelor militare, pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 354 C.pen¹⁴⁴. Prima instanța a dispus achitarea

acesteia, decizie însă răsturnată cu ocazia apelului moment în care i-a fost aplicată pedeapsa închisorii pe o perioadă de doi ani și șase luni. În recurs, Curtea Militară de Apel a menținut pedeapsa închisorii, micșorând totuși cuantumul acesteia la un an și șase luni. În cele din urmă, Curtea Supremă de Justiție, a admis recursul în anulare declarat de Procurorul General, desființând hotărârile de condamnare, menținând-o pe cea de achitare.

Având în vedere toate acestea, cel în cauză s-a simțit prejudiciat, deschizând pe cale de consecință, o acțiune împotriva Statului Român prin Ministerul Public și prin Ministerul Finanțelor, întemeiată pe prevederile art.52 alin.3 din Constituția României, ale art. 998 C.civ. și pe cele ale art. 50 C. proc. pen. Aspectul deosebit de interesant al acestei spețe consta în aceea că, susținerea Ministerului Finanțelor conform careia instanțele inferioare au reținut în mod greșit incidența în cauză a prevederilor art. 998 C.civ., a fost respinsă, argumentându-se că: „Nu poate fi primită nici susținerea potrivit căreia reclamantul nu ar avea dreptul la repararea de către stat a pagubei suferite, întrucât nu a fost privat de libertate. Într-adevăr, alin.1 al art.504 C. proc. pen. se referă la situația în care a intervenit și o măsură privativă de libertate, dar aceasta este doar o altă ipoteză prevăzută de legiuitor, iar concluzia este că o persoană are dreptul să solicite despăgubiri indiferent dacă a fost sau nu privată de libertate, fiind suficient să fi fost condamnată în mod nelegal, iar ulterior achitată.” Punând în oglindă această decizie a Înaltei Curți de Casație și Justiție, alături de aceea pomenită mai sus în prezenta lucrare și anume, decizia nr.422 din 17 ianuarie 2006, a aceleiași instanțe, observăm faptul că, deși despărțite doar de un an în ceea ce privește pronunțarea, acestea sunt diametral opuse ca orientare jurisprudențială. Iată încă un motiv pentru care natura juridică a răspunderii statului, pentru erorile judiciare, trebuie clarificată prin intermediul legislației, tocmai

¹⁴³ Înalta Curte de Casație și Justiție. Jurisprudența Secției civile pe anul 2005, Editura Hamangiu, București 2006, p. 330-333.

¹⁴⁴ ART. 354

Neprezentarea la încorporare sau concentrare

Neprezentarea la încorporare sau concentrare în termen de 3 zile de la încunoștințare, iar dacă termenul de prezentare fixat este mai mare de 3 zile, neprezentarea la acest termen a celui chemat de autoritatea militară, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează și neprezentarea celor încorporați sau concentrați la unitatea la care au fost repartizați.

În timp de mobilizare sau război, precum și în caz de chemare urgentă, expres prevăzută în ordinul de chemare, termenele de prezentare vor fi cele specificate în ordin. În caz de neprezentare, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

Termenele de prezentare prevăzute în alineatele precedente se sporesc cu 10 zile în cazul în care cei chemați se află în străinătate.

pentru a facilita formarea unei jurisprudențe cât mai unitare.

Prin prisma celor menționate mai sus, opinăm că răspunderea statului pentru consecințele prejudiciabile ale erorilor judiciare este o răspundere de natură civilă, fiindu-i aplicabile regulile generale prevăzute de Codul civil, izvorâtă din sfera raporturilor juridice de drept public reprezentând activitatea organelor jurisdicționale, dar limitată la cazurile și condițiile speciale prevăzute de lege. În atari circumstanțe, credem că ar fi necesară o lărgire a cadrului legal, astfel încât să poată fi îndreptate prejudicii cauzate printr-o mai variată gamă de erori judiciare. Cu alte cuvinte, noțiunea de eroare judiciară ar trebui să fie primitoare de un mult mai general înțeles.

În ceea ce privește fundamentul juridic al acestei răspunderi, căci de aici a pornit prezenta argumentare, suntem în prezența aceleiași fundamentări obiective, pe ideea de risc și garanție în activitate și aceasta tocmai datorită caracterului de entitate abstractă a statului, în sarcina căruia nu se poate reține o culpă sau o prezumție de culpă.

Din considerente de simetrie față de răspunderea funcționarilor publici, și în cazul răspunderii pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare, statul dispune de un drept de regres¹⁴⁵ împotriva magistraților care cu rea-credință sau gravă neglijență au comis o eroare judiciară. *De lege ferenda*, acest drept de regres ar trebui să fie înlocuit cu o obligație în sarcina statului de a recupera prejudiciul de la cei răspunzători.

O eventuală soluție în vederea simplificării procedurilor prin care se restabilește echilibrul perturbat printr-o eroare judiciară, ar fi aceea a modificării dispoziției constituționale care reglementează acest aspect¹⁴⁶, în sensul de a conferi celui prejudiciat, alternativa de a se îndrepta fie direct împotriva magistratului, fie împotriva Statului prin

Ministerul Finanțelor. În mod evident, a doua opțiune pare a fi cea mai convenabilă din mai multe considerente, printre care acela conform căruia, de principiu, Statul este întotdeauna solvabil iar de ce nu, datorită faptului că nu se ajunge în situația în care un judecător să se pronunțe cu privire la conduita profesională a unui coleg.

Referitor la această ultimă realitate, *status-quo-ul* actual este cel puțin problematic, din moment ce jurisprudența cunoaște puține cazuri în care a fost angajată răspunderea patrimonială a unui magistrat pentru repararea unui prejudiciu cauzat printr-o eroare judiciară imputabilă.

Totuși, eventuale modificări ale legislației trebuie să intervină pe fondul unui climat de liniște socială și politică, ceea ce nu este cazul acum, și trebuie să țină cont de faptul că așezând judecătorul sub presiunea imediată a răspunderii materiale, nelimitate, așa cum agreează un curent extrem de popular în ultima vreme iar nu numai în rândul publicului larg, înseamnă de fapt să anulăm independența justiției, motiv pentru care, încă o dată, trebuie să căutăm: *Aurea Mediocritas*¹⁴⁷.

Prin cele prezentate, nu avem pretenția unei abordări exhaustive a problematicii alese pentru studiu, aceasta reprezentând doar o foarte succintă și incompletă trecere în revistă a unor aspecte de maximă importanță și actualitate, privitoare la răspunderea civilă delictuală, dar mai ales privitoare la necesitatea obiectivării acesteia, necesitate dictată de atingerea unor idealuri precum justețea, echitatea și echilibrul, într-o societate aflată în devenire continuă.

În final, suntem obligați să evidențiem faptul că ritmul în care societatea suferă modificări, este cu mult mai alert față de acela din trecut, motiv pentru care este tot mai stringentă nevoia unei actualizări legislative și a unei reșezări jurisprudențiale, astfel încât să dispară nevoia de adaptare la noile condiții, adaptare care presupune tot timpul existența unei „elipse”, aspect nu tocmai indicat, când în

¹⁴⁵Art. 96 și următoarele din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților.

¹⁴⁶Art. 52 alin. 3: „Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență”.

¹⁴⁷ Expresie atribuită lui Horațiu care semnifică: calea de mijloc este aurită, este cea mai bună.

discuție se află un domeniu cu infinite implicații în viața socială.

Bibliografie:

1. Boilă, L.R. *Răspunderea civilă delictuală obiectivă*, Ed. C.H. Beck, București, 2008.

2. Stătescu, C-tin; Bârsan, C. *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București 2008.

3. Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie civilă pe anul 2007

4. Înalta Curte de Casație și Justiție. Jurisprudența Secției civile pe anul 2005, Editura Hamangiu, București 2006.

5. Legea Nr. 303/2004 privind statutul magistraților.

6. Legea nr. 136/1995 privind asigurările și reasigurările în România.

7. O.U.G. 195/ 2002 privind circulația pe drumurile publice.

8. <http://www.scj.ro/SC%20rezumate%202006/SC%20r%20422%202006.htm> , consultat în data de 1 noiembrie 2009, ora 9.00.

9. http://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/deuxieme_chambre_civile_570/arret_no_711.html consultat în 31 octombrie 2009, ora 17.00.

Criza globală – un fenomen creat artificial?

Premiul I Donaris, 2009
Secțiunea Administrație Publică

Student: Ionescu Vlad-Romeo
Coordonator științific Prof.univ.dr. Ionescu
Romeo
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

Criza financiară a tulburat economiile țărilor lumii, demonstrând încă o dată interdependența dintre acestea. În timp ce epicentrul crizei, care provine de pe piețele primare din S.U.A. din 2007, este situat în economiile avansate, undele de șoc au ajuns să afecteze acum toate regiunile lumii.

Lucrarea își propune să analizeze un aspect nedezbătut până acum de către specialiști: economia națională generatoare a crizei mondiale, S.U.A., ocupă paradoxal locul întâi în topurile competitivității pentru al șaisprezecelea an consecutiv!!!

De aceea, ne punem întrebarea dacă această criză nu a fost generată pentru a reșeza economia globală pe noi criterii de optim? Mai mult, în urma acestei crize, nu cumva decalajul dintre economia S.U.A. și economiile competitori se va mări?

Analiza informațiilor referitoare la evoluția economiei globale pe perioada 2005-2010 ne permite obținerea unor concluzii extrem de pertinente, care susțin ideea că nu există o criză economică în S.U.A., ci doar o criză politică, generată de anticiparea unei creșteri a poverii fiscale în noul ciclu electoral.

Criza financiară a tulburat economiile țărilor lumii, demonstrând încă o dată interdependența dintre acestea.

În timp ce epicentrul crizei, care provine de pe piețele primare din S.U.A. din 2007, este situat în economiile avansate, undele de șoc au ajuns să afecteze acum toate regiunile lumii.

Având în vedere slăbiciunile apărute la nivelul comerțului și creșterii economice globale în anul 2009, perspectivele de creștere în 2010 devin tot mai incerte. În anul 2009, cu excepția Chinei și Indiei, este de așteptat ca outputul să se contracte în principalele economii din întreaga lume. Având în vedere natura crizei actuale, care se manifestă la nivel global și a cărei origine se regăsește în sistemul financiar și bancar, economia mondială va începe cel mai probabil să crească în 2010.

Studiile prognozează o creștere negativă a economiei mondiale în 2009 (-1,5%), urmată de alta minoră (sub 2%) în 2010. O astfel de evoluție va avea grave consecințe asupra locurilor de muncă, ratele șomajului fiind prognozate a atinge mai mult de 10% în S.U.A. și U.E.27 în 2010. În China, pierderile de locuri de muncă se ridică deja la cel puțin 20 de milioane.

Una dintre cele mai dramatice evoluții este aceea legată de căderea schimburilor comerciale la nivel mondial cu 11% în 2009, urmată de o creștere de doar 0,75% în 2010.

Recesiunea a lovit la nivel mondial. PIB-ul mondial este de așteptat să se contracte cu aproximativ 1,5% în 2009, chiar dacă recesiunea va deveni mai puțin pronunțată în economiile avansate. PIB-ul se estimează că va scădea cu aproximativ 3% în S.U.A. și cu 5,25% în Japonia în 2009.¹⁴⁸

¹⁴⁸ European Commission, *Economic Forecast*, în *European Economy*, no3/2009, Luxembourg.

Tabelul 1: Evoluția economiei mondiale

% modificare reală anuală	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Creșterea reală a PIB-ului						
S.U.A.	2,9	2,8	2,0	1,1	-2,9	0,9
Japonia	1,9	2,0	2,4	-0,7	-5,3	0,1
Asia (exclusiv Japonia)	8,3	9,1	9,7	6,9	3,3	5,6
d.c. China	10,4	11,7	13,0	9,0	6,1	7,8
ASEAN ⁴ ¹⁴⁹ + Coreea	5,0	5,4	5,7	4,2	-0,3	3,3
Țările candidate	8,0	6,7	4,8	1,3	-3,6	2,1
CSI	6,7	8,4	8,5	5,6	-3,8	1,4
d.c. Rusia	6,4	7,7	8,1	5,6	-3,8	1,5
America Latină	4,6	5,4	5,6	4,2	-1,6	1,6
Africa sub-sahariană	5,6	6,5	6,6	5,2	2,5	3,5
Economia mondială	4,5	5,1	5,1	3,1	-1,4	1,9
Comerțul mondial cu mărfuri						
Creșterea importurilor mondiale	8,5	9,5	6,7	2,6	-11,4	0,9
Creșterea exporturilor mondiale (exclusiv U.E. ²⁷)	9,3	8,9	3,6	-10,7	2,1

Criza nu s-a manifestat ca un element neașteptat. Banca de investiții Goldman Sachs a anunțat, la începutul lunii ianuarie 2008, că se aștepta ca economia americană să intre în recesiune în acel an, îndemnând banca centrală americană, Federal Reserve, să reducă dobânda de politică monetară la 2,5% în al treilea trimestru.

Goldman a anunțat că produsul intern brut (PIB) va scădea cu 1%, la o valoare ajustată anual, atât în al doilea cât și în al treilea trimestru din 2008. Pentru întregul an, banca de investiții a estimat o creștere a produsului intern brut cu 0,8%. Rata șomajului va crește la 6,5% în 2009, față de 5% în 2008.

Slăbirea economiei va forța Federal Reserve să coboare dobânda de politică monetară cu încă 1,75 puncte procentuale, față de nivelul de atunci, de 4,25%, considera banca.

Începând cu luna septembrie 2007, Federal Reserve a redus dobânda de referință în toate cele trei întruniri ale comisiei de politică monetară, reducând dobânda la împrumuturile interbancare cu un punct procentual, de la 5,25%.

Reacția autorităților americane la acest semnal de alarmă lansat a fost nulă!!!!!!

În aceeași lună a anului 2008, raportul ONU previziona cum creșterea economică se va tempera, în 2008, până la 5,5%, comparativ cu 6% în 2007. În privința ratei șomajului, ONU aprecia că aceasta se va menține la 7% în 2008. ONU avertiza că încetinirea aparentă a creșterii economice americane, în contextul crizei apărute în vara anului 2007 pe piața creditelor din S.U.A., ar putea duce la o recesiune economică mondială în 2008, punând capăt unui lung ciclu de creștere solidă în Asia și Africa.

Reacția autorităților americane și la acest semnal de alarmă lansat a fost nulă!!!!!!

Pe celălalt mal al Atlanticului, optimismul era în expansiune. În iunie 2008, Guvernatorul băncii centrale franceze a declarat că nivelul creșterii economice mondiale ar trebui să se stabilizeze la aproximativ 4% în 2008, în contextul în care mult temuta prăbușire nu avusese loc.

Criza imobiliară și scumpirea puternică a materiilor prime au lăsat impresia că "ciclul economic mondial se va inversa", a explicat acesta. "Unii estimau chiar o recesiune în Statele Unite, însă un asemenea fenomen nu s-a produs". Potrivit președintelui băncii centrale franceze, Statele Unite au intrat "într-o perioadă de creștere încetinită, nu într-o recesiune".

După aceste abordări superoptimiste, în noiembrie 2008, F.M.I. a anunțat că perspectivele de creștere economică s-au deteriorat și țările dezvoltate se îndreaptă către prima comprimare a economiilor de la cel de-al Doilea Război Mondial, astfel încât economiile dezvoltate vor intra în recesiune în anul 2009.

FMI estima pentru 2009 o creștere economică mondială de 2,2%. Economia Statelor Unite se va comprima cu 0,7% în 2009, după ce previziunile din octombrie indicau o creștere economică de 0,1%. În țările din zona

¹⁴⁹ Indonezia, Malaezia, Filipine, Thailanda.

euro, economia va scădea, probabil, cu 0,5% în 2009. FMI mai prevedea scăderea economiei britanice cu 1,3% în 2009. Pentru economiile emergente¹⁵⁰ și în dezvoltare, FMI estima o creștere de 5,1%, în parte din cauza scăderii prețurilor la mărfuri. În timp ce ieftinirea ajută la temperarea inflației în țările bogate, aceeași inflație afectează exportatorii de mărfuri.

În luna martie 2009, Nouriel Roubini, profesor în cadrul Universității din New York și cel care a prezis criza financiară globală, afirma că actuala criză economică mondială ar putea dura, conform celui mai bun scenariu, până la finele anului 2010. "Oamenii obișnuiesc să spună că atunci când Statele Unite tușesc, și restul lumii răcește. În acest caz, Statele Unite nu numai că tușesc, suferă de o 'pneumonie cronică serioasă'", spunea acesta. Reținem ideea că S.U.A. este economia dominantă, care imprimă o anumită evoluție economiei mondiale. Privind cu atenție analizele macroeconomice de sfârșit de an, observăm un lucru uluitor: pe perioada crizei (2007-2009), S.U.A. este lider mondial în ceea ce privește topul economiilor naționale. Business Week consideră că, în anii 2007 și 2008, Statele Unite își mențin poziția de lider în topul celor mai competitive țări din lume. Modelele dinamice de business, universitățile de clasă mondială, interesul deosebit pentru dezvoltare și inovație sunt doar câteva dintre atributele care ajută economia acestei țări și temperează criza financiară de pe Wall Street. Cu toate acestea, deficitul fiscal din ultimii ani a scăzut puterea acestui stat și a dus la creșteri ale gradului de îndatorare publică. Aceasta ar putea limita flexibilitatea politicii fiscale pe viitor, transformând țara în una mult mai vulnerabilă influențelor externe.

Tabelul 2: Topul economiilor lumii¹⁵¹

Țara	Poziția în anul 2008	Poziția în anul 2007
S.U.A.	1	1
Elveția	2	2
Danemarca	3	3
Suedia	4	4
Singapore	5	7
Finlanda	6	6
Germania	7	5
Olanda	8	10
Japonia	9	8
Canada	10	13
Hong Kong	11	12
Regatul Unit	12	9

În acest clasament, în primele 12 poziții, se situează 6 State Membre U.E.27.

Pentru anul 2009, tot **BusinessWeek ne prezintă cele mai competitive țări**. Cercetătorii au analizat 57 de țări cu cele mai performante economii din lume, pe baza a patru criterii ale competitivității: economie, eficiența guvernamentală, eficiența mediului de afaceri și infrastructura.

Pentru al șaisprezecelea an consecutiv, Statele Unite s-a clasat pe prima poziție a topului, în ciuda crizei financiare și a puternicului impact asupra economiei. Jumătate dintre pozițiile din Top 20 sunt deținute de țări europene, în timp ce țările în dezvoltare, precum China și Qatar, continuă să câștige teren în fața rivalilor din Vest.

În august 2009, Paul Krugman, laureat al premiului Nobel pentru economie afirma că lumea a scăpat de o a doua Mare Criză, însă va mai dura cel puțin doi ani până când economia mondială se va redresa complet. "Cum vom ieși din criză? Răspunsul este unul tehnic - doar Dumnezeu știe. Ducem lipsă de modele de urmat", a precizat Krugman, profesor la Universitatea Princeton, considerat unul dintre cei mai influenți 50 de economiști ai lumii contemporane.

Surpriza a venit în luna octombrie 2009, când Departamentul Comerțului din S.U.A. a anunțat că economia Statelor Unite a înregistrat

¹⁵⁰ aceste economii sunt caracterizate de posibilități multiple de câștig dar și riscuri ridicate, legate de variația cursului de schimb și variația indicelui general al prețurilor.

¹⁵¹ Swiss Business School IMD, *World Competitiveness Yearbook*, Geneve, October 2008.

în al treilea trimestru o creștere de 3,5% față de aceeași perioadă a anului trecut, peste așteptări, după patru trimestre la rând de contracție. Media estimărilor economiștilor era de 3,2%. Este cel mai înalt ritm de creștere după trimestrul al treilea din 2007.

Revenirea economică din al treilea trimestru a fost alimentată de consumul populației din S.U.A., care a urcat cu 3,4% față de trimestrul precedent și a contribuit cu 2,36 puncte procentuale la rata de creștere.

De asemenea, investițiile au avansat cu 11,5%, cel mai înalt ritm de creștere din 2005, după șapte trimestre la rând de declin. Investițiile populației în locuințe au înregistrat un salt spectaculos, de 23,4%, după trei ani și jumătate de scădere.

În schimb, investițiile companiilor au revenit într-un ritm mai modest, de doar 2,3%. Temperarea tendinței de reducere a stocurilor - înregistrate oficial drept investiții - a contribuit, de asemenea, la creșterea PIB.

Un alt factor important care a contribuit la creșterea economică din trimestrul III a provenit din investițiile publice, cu un aport de 0,48 puncte procentuale la avansul PIB.

În schimb, comerțul exterior a avut o contribuție negativă, în condițiile în care importurile au progresat mai rapid decât exporturile.

De acum, factorii de decizie din S.U.A. se vor concentra asupra pieței muncii, în condițiile în care cifrele oficiale confirmă revenirea economiei. Rata șomajului din S.U.A. continuă să crească, după ce a atins cel mai înalt nivel al ultimilor 26 de ani, de 9,8%.

Economiștii urmăresc cu atenție, de asemenea, modul cum economia evoluează după terminarea programelor de stimuli guvernamentali, în condițiile în care deficitul bugetar al S.U.A., de circa 10% din PIB în anul fiscal 2008, limitează opțiunile administrației Obama.

Economia americană s-a contractat cu 3,8% în perioada iunie 2008-iunie 2009, cea mai slabă performanță din ultimii 70 de ani.

Revederea evoluției economiei americane în cadrul acestei crize este extrem de importantă:

➤ octombrie 2008 - S.U.A. intră în

recesiune economică;

➤ trimestrul 4 2008: economia americană s-a comprimat până la un nivel nemaiatins din 1982;

➤ ianuarie 2009: economiștii văd în S.U.A. cea mai lungă recesiune de după al Doilea Război Mondial;

➤ august 2009: economiștii estimează că recesiunea din S.U.A. va lua sfârșit în al treilea trimestru din 2009;

Putem observa că, în numai șapte luni, anunțata cea mai lungă recesiune de după al Doilea Război Mondial s-a "terminat". Ne punem întrebarea, oare această criză nu a fost generată artificial din dorința S.U.A. de a-și menține rolul dominant în economia globală?

Edward C. Prescott, laureat al Premiului Nobel în 2004, arăta în iunie 2009 că actuala criză economică din Statele Unite a fost generată de anticiparea unei creșteri a poverii fiscale în noul ciclu electoral. Ea s-a propagat apoi în restul lumii sub forma unui șoc negativ în balanța de plăți externe. „Criza economică a fost un pretext pentru adoptarea celor mai smintite politici economice”, iar planurile de stimulare a economiei sunt „planuri de stimulare a recesiunii”, a declarat acesta.

Concepția lui Prescott se fundamentează pe următoarele elemente:

taxele duc la recesiune: economia de piață, în opinia lui Prescott, unul dintre fondatorii macroeconomiei moderne, nu este, așa cum afirmă Marx, Keynes și epigonii lor, un sistem fatalmente instabil, nu este condamnată să treacă prin cicluri de avânt și cădere. Crizele și recesiunile nu sunt concepte economice. Actorii economici, fie ei antreprenori, angajați sau proprietari de capital, sunt indivizi raționali, orientați spre viitor, care își maximizează în permanență oportunitățile de câștig, dat fiind sistemul de constrângeri în care acționează. Creșterea economică este determinată de tehnologie, demografie și intervențiile fiscale ale guvernului. Cu cât statul impune costuri mai mari actorilor economici, prin reglementări, sau prelevează mai mult din valoarea pe care aceștia o produc, prin taxe și impozite, cu atât stimulentele acestora de a munci scade, deoarece timpul liber devine mai

valoros comparativ cu câștigurile în scădere. Din acest motiv, productivitatea economiei se reduce - fenomen cunoscut de regulă sub numele de criză economică.

Contrația care afectează în prezent o mare parte din economiile lumii a început în ultimul trimestru al anului trecut în Statele Unite. Ea a fost cauzată de anticipațiile actorilor economici privind o creștere semnificativă a poverii fiscale în perioada următoare. Administrația Bush, de pildă, a lăsat în urmă un deficit bugetar ridicat, ca urmare a aventurilor militare din Irak și Afganistan. De asemenea, imigrația în S.U.A. a fost redusă de guvernul federal de la un milion la 100.000 de persoane pe an după 2006. Apoi Barack Obama și-a bazat campania electorală pe o platformă în favoarea creșterii taxelor și a extinderii rolului statului într-o varietate de domenii, de la protejarea mediului la educație. Iar reducerile de taxe instituite de președintele George W. Bush în primul său mandat urmează să expire automat în 2010. Iată câțiva factori ce pot fi considerați responsabili pentru anticipațiile pesimiste ale sectorului privat care au dus la prăbușirea productivității și creșterea șomajului la sfârșitul anului 2008, dând naștere crizei economice din prezent.

Din Statele Unite, aceasta s-a propagat prin balanța internațională de plăți în restul lumii, pe fondul reducerii importurilor americane și inversarea fluxurilor de investiții. La aceasta s-au adăugat, foarte probabil, șocuri similare de productivitate, cauzate de perspectiva unei creșteri a poverii fiscale, în multe țări, deopotrivă dezvoltate și emergente, din Europa, inclusiv România. Deși rolul sectorului financiar în declanșarea crizei și în special rolul complexelor instrumente financiare derivate construite în mod piramidal pe baza a tot felul de credite au ținut capul de afiș al analizelor privind criza economică, impactul acestora este subordonat factorilor reali;

rezerve 100% la depozitele bancare: statul este necesar în societate și economie, dar singurul rol pe care acesta trebuie să-l exercite este cel de arbitru care impune în mod neutru regulile jocului. În nici un caz statul nu trebuie să fie el însuși un jucător: „Avem nevoie de un

guvern eficient pentru a crea un sistem eficient”. Când vine vorba de sectorul financiar, un sistem eficient presupune o schimbare din temelii a regulilor jocului. De circa 200 de ani, sistemul bancar funcționează în regim de depozite bancare la vedere cu rezervă fracționară. Acesta permite băncilor comerciale să multiplice cantitatea de bani din economie, creând credit pe baza acestor depozite care pot fi totuși, spre deosebire de depozitele la termen, oricând ridicate. Din acest motiv, există în permanență pericolul unui mismatch de maturitate între activele și pasivele băncilor. Astfel, în perioade de criză economică și panică bancară, când deponenții își retrag în număr mare și în mod neanticipat banii, băncile nu-și pot lichida la timp și ordonat creditele și, dacă nu sunt salvate de guvern sau de banca centrală, intră în faliment.

Dar rezervele fracționare prezintă un inconvenient important și pentru băncile centrale. Acestea au ca misiune combaterea inflației, un fenomen cu consecințe distorsionante pentru activitatea economică, cauzat de un exces de monedă. Capacitatea băncilor comerciale de a crea credit, prin multiplicatorul monetar (accelerarea vitezei de rotație a banilor), subminează controlul băncii centrale asupra masei monetare și diminuează puterea acesteia de a stabiliza nivelul prețurilor. Este necesară trecerea la un sistem bancar cu rezerve 100% la depozitele la vedere, pentru care va plăti dobândă banca centrală, conform recomandărilor din 1959 ale lui Milton Friedman, un alt celebru economist american și laureat al Premiului Nobel în anul 1974. Intermedierea financiară îi pune în relație pe cei care economisesc cu aceia care investesc și joacă un rol extrem de important în dezvoltarea economică. Dar creditul ar trebui creat în principal de indivizi și firme, pe bază de capitaluri proprii sau prin fonduri mutuale de economisiri, cum sunt fondurile de pensii sau cooperativele de credit. De asemenea, activitatea de asigurare ar trebui limitată la indivizi și parteneriate de afaceri cu responsabilitate nelimitată, deoarece riscurile agregate sunt non-asigurabile, așa cum a demonstrat-o falimentul gigantului reasurător american AIG;

reducerea fiscalității, premisa redresării economice: creșterea economică extraordinară cunoscută de Statele Unite și, într-o măsură mai mică, de Europa de Vest începând cu anii 1980, de care au beneficiat și țările din Europa de Est după căderea comunismului, în special după anul 2000, a fost rezultatul „revoluției fiscale” din această perioadă, prin care ratele marginale de impozitare au fost reduse într-o proporție semnificativă, dând frâu liber inițiativei antreprenoriale. Doar creșterea economică din perioada 1995-2000 poate fi atribuită inovației tehnologice, care s-a concentrat în sectorul tehnologiei informației. Soluția ieșirii din criză se impune de la sine: reducerea fiscalității, atât a taxelor și impozitelor, cât și a deficitelor bugetare (în esență, niște taxe viitoare), e calea sigură de a stimula creșterea productivității, singurul lucru care contează.

Din nefericire, în S.U.A. sau în alte țări afectate de criză, există riscul ca politicienii să facă tot ce știu ei cel mai bine, și anume să crească cheltuielile guvernamentale și să intervină tot mai mult în economie. Acest lucru ar fi o greșală și, contrar retoricii oficiale, ar duce la stagnare economică, așa cum s-a întâmplat în Mexic, după criza din 1980, sau în Japonia, după criza din anii 1990.

Dacă majoritatea economiștilor pun criza actuală pe seama lipsei de lichiditate sau a politicilor monetare defectuoase ale băncilor centrale, Prescott își concentrează atenția asupra productivității, care este dată exclusiv de factori reali: tehnologie, populație, taxe și nu acordă mare importanță factorilor monetari. Eliberat de „iluzionismul economic” care obsedează o bună parte din economiști, politicieni și comentatori deopotrivă, verdictul lui Prescott este categoric și necruțător: nu există o criză economică, ci doar o criză politică, creată de guverne prin creșterea poverii fiscale, ce va trebui suportată, în definitiv, de sectorul productiv privat.

Bibliografie

1. Ionescu Romeo, Marchis Gabriela, *Mediul de afaceri european*, Ed. Fundației Universitare Danubius Galați, 2009.

2. European Commission, *Economic Forecast, în European Economy*, no3/2009, Luxembourg.

3. Swiss Business School IMD, *World Competitiveness Yearbook*, Geneve, October 2008.

**OFERTA PARTIDELOR POLITICE ÎN
CAMPANIA ELECTORALĂ DIN 2009
(CAZUL R.MOLDOVA)**

Premiul II Donaris, 2009

Student: Natalia Nicula
Coordonator: Conf.univ. dr. Valentina
Cornea
Universitatea de Stat “B.P.Hasdeu”
Cahul, R. Moldova

Într-o societate democrată partidele politice elaborează programe bine definite, se antrenează în competiția electorală pentru a obține puterea, a promova concepțiile politice și de a conduce și dezvolta societatea dată.

Partidele politice care au trecut pragul electoral în alegerile parlamentare din 2009 și-au elaborat oferta electorală în concordanță cu interesele alegătorilor și a doctrinei adoptate

Marea majoritate dintre alegătorii din Republica Moldova pun pe primul plan problemele ce privesc corupția, inflația, starea economică, criminalitatea și șomajul. Aceste aspecte sunt reflectate pe larg în platformele electorale. Interesul alegătorilor pentru integrarea în Uniunea Europeană este mult mai amplu decât reflectarea conflictului transnistrean. Partidele politice mai mult sau mai puțin doresc să implementeze politici publice în ceea ce privește reglementarea diferendul transnistrean. În platformele electorale lipsesc prevederile exprese cu privire la sistemul administrativ și de drept, însă o mare atenție este acordată aspectelor sociale, educaționale și culturale.

„Partidele pot însemna într-un popor deosebiri de vedere ale frunțașilor în ceea ce privește calea pe care se poate aduce binele tuturor, nici într-un chip ele nu pot însemna organizații care să puie interesul lor mai presus de interesele patriei. Între clasa de sus și cea de jos trebuie să existe legături de încredere rezemate pe dreptate. Pe această temelie s-a făcut mărirea neamului care reprezintă în timpurile noastre cele mai înalte forme de viață ale omenirii”.

Nicolae Iorga

Într-o societate democrată existența a numeroase grupări aflate în competiție și care exercită presiuni unul asupra celuilalt elimină pericolul ca un singur grup să domine societatea. Aceste grupări sunt în fond partidele politice. Termenul „partid” provine din latină (pars- parte) și este folosit pentru desemnarea unui grup de persoane organizate pentru a participa la viața politică a statului.¹⁵² Aceste grupări de indivizi, uniți cu valori și ideologii, convingeri politice comune, elaborează programe bine definite, se antrenează în competiția electorală pentru a cuceri puterea și a promova concepțiile politice și de a conduce și dezvolta o societate dată. Partidele politice reprezintă instituții bine conturate, ele dispun de programe, platforme, statute bine motivate teoretic și practic că programele celor mai multe partide sunt argumentate și convingătoare. Dintre obiectivele pe termen lung sau scurt ele au în primul rând menirea de adaptare a cerințelor individuale la nevoile generale ale comunității, conservarea cadrului politic instituțional și cerințele jocului democratic legal - constituit.¹⁵³

Premisa acestui studiu o constituie o definiție mai puțin obișnuită dată administrației publice, potrivit căreia administrație înseamnă tot ceea ce urmează ultimei promisiuni electorale și aclamațiilor din noaptea alegerii.¹⁵⁴ Ne-am propus o analiză sumară a platformelor electorale ale partidelor politice angajate în cursa electorală din 2009, care, ulterior au și trecut pragul electoral, referindu-ne respectiv la principalele domenii care se circumscriu în mare parte activității administrative.

Cele mai puternice partide s-au înregistrat chiar din primele zile ale perioadei electorale și, relativ repede, și-au făcut publice textele ofertelor electorale. Sursele analitice din R. Moldova apreciază calitatea relativ bună a textelor în care sunt prezentate ofertele, menționându-se că „texte ale platformelor electorale” și „capacitatea de a convinge alegătorul” sunt două lucruri diferite.

¹⁵² Cornea Sergiu, Introducere în politologie, Cahul 2008.

¹⁵³ Voiculescu M, Politologie, Ed. Victor, București 1998.

¹⁵⁴ Alexandru I. Administrație publică. Teorii. Relații. Perspective, Ed. Lumina Lex, București 2006.

Campania electorală poate fi convențional divizată în debutul campaniei și finalul campaniei. Debutul trebuie realizat în forță, deoarece este un moment în care interesul electorului este evident neconsumat la maxim de elementele politicilor agresive de promovarea politică; finalul campaniei trebuie să fie de maximă intensitate pentru că există mulți electori indeciși care trebuie atrași.¹⁵⁵ Textul ofertei electorale rămâne același pe toată durata campaniei.

Unul dintre criteriile importante prin care poate fi analizată o ofertă electorală este ralierea la cerințele cetățenilor. O privire de ansamblu asupra platformelor electorale este suficientă pentru a observa că cerințele alegătorilor cu privire la sărăcie, salarii și pensii, șomaj, corupție, viitorul copiilor, acestea sunt ogândite pe larg și destul de detaliat.¹⁵⁶

Pentru realizarea obiectivului propus, am analizat politicile care se doresc implementate și sunt cuprinse în platformele electorale ale partidelor care au trecut pragul electoral, adică, Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM), Partidul Liberal din Moldova (PLM), Partidul Democrat din Moldova (PDM), Alianța „Moldova Noastră” (AMN), luând ca referință următoarele domenii:

- Politici economice
- Politici sociale
- Salarii, pensii, burse
- Reglementarea diferendului transnistrean
- Politica externă.

Politici economice

Acestea abordează problemele economice cu care se confruntă statul nostru prin prisma creșterii volumului de investiții străine și crearea climatului accesibil tuturor investitorilor, subvenționarea agriculturii în proporție de 30% pentru un hectar cultivat, reducerea cotelor TVA și a taxelor vamale în cazul importului de utilaje tehnologice performante, introducerea în lista livorărilor scutite de TVA a pesticidelor și îngrășămintelor,

diversificarea facilităților fiscale pentru stimularea gospodăriilor țărănești.

AMN propune dublarea Produsului Intern Brut per locuitor în perioada 2009–2013 printr-o creștere economică accelerată, de 12–15% anual, atragerea unor investiții străine directe de până la 1,2–1,6 miliarde dolari anual, crearea a 350 de mii de locuri noi de muncă, venitul persoanelor fizice se va impozita prin aplicarea cotei unice de 7%, acordarea a câte 8 mii de euro pentru fiecare afacere nouă deschisă de tineri în mediul rural pe baza unor concursuri de proiecte, dezvoltarea infrastructurii necesare mediului de afaceri, aplicarea unui program național de dezvoltare a infrastructurii la sate: asigurarea fiecărei localități cu gazoduct intern, apeduct, canalizare și renovarea drumurilor, anularea TVA-ului la importul echipamentului și utilajului tehnologic destinat producerii; modificarea politicii fiscale astfel ca ea să faciliteze întreprinderile mici și mijlocii, crearea condițiilor pentru cetățenii aflați la muncă peste hotare.

PCRM are drept scop dublarea bugetului de stat, propune o noua idee de creștere a bugetului de a ajunge el însuși de a fi investitor, majorarea de șase ori a volumului de investiții în economia Moldovei, inclusiv prin intensificarea atragerii de capital în sectoarele economiei orientate spre export, atragerea capitalului autohton și a celui străin pentru dezvoltarea regională, în următorii patru ani, în Moldova urmează să fie reconstruită rețeaua de drumuri, să fie electrificate căile ferate, continuată gazificarea integrală a țării, să fie continuată realizarea programului național de asigurare a populației cu apă potabilă de calitate, atragerea activă în Moldova a proiectelor europene ce vizează dezvoltarea infrastructurii.

PLDM abordează politica economică prin crearea unui mediu de afaceri prietenos și a unui climat investițional favorabil, reducerea numărului instituțiilor de control, modernizarea și extinderea rețelei de căi ferate și a parcului de trenuri, aderarea la proiectul Nabucco și la alte proiecte energetice din regiune, crearea a 200000 locuri noi de muncă, reabilitarea până în 2013 a 500 km de drumuri principale rutiere prin atragerea fondurilor europene și ale altor donatori și alocarea din bugetul de stat a minim 500 milioane lei anual, diversificarea rutelor aeriene și

¹⁵⁵ Niță M.A., Marketing și managementul electoral. Ed. Universitas, XXI. 2000.

¹⁵⁶ <http://www.civic.md/> Monitorul Civic.

demonopolizarea pieței serviciilor de zbor pentru reducerea prețurilor de călătorie, reabilitarea porțiunii de cale ferată Chișinău-Ungheni, Chișinău-Bălți-Otaci și racordarea porțiunii Chișinău-Ungheni la ecartamentul european, crearea condițiilor favorabile pentru direcționarea banilor trimiși acasă de concetățenii care muncesc peste hotare în sectoarele de producere și servicii, susținerea tinerilor antreprenori în lansarea și dezvoltarea propriilor afaceri și scutirea acestora de la plata impozitelor în primii 3 ani de activitate.

PDM de asemenea propune creșterea atractivității R. Moldova pentru investitorii străini, crearea parcurilor industriale și de inovații tehnologice, diminuarea numărului șomerilor cu 50%, reducerea TVA la 15%, eliminarea pe un termen de 3-4 ani a controalelor și impozitelor pentru întreprinderile mici și mijlocii din zona rurală, cota zero a TVA la comercializarea producției agricole, micșorarea cotelor impozitului pe venit pentru persoanele fizice până la 12%, simplificarea procedurii de procurare a activelor imobile (clădiri, construcții, terenuri de pământ), scutirea de TVA și taxe vamale a importului utilajelor de producție, acoperirea parțială de către stat a costurilor pentru procurarea utilajului de producție, mașinilor și tractoarelor agricole procurate în leasing.

Sinteza acestor date ne permite să constatăm că toate partidele sunt pentru: crearea locurilor de muncă, atragerea proiectelor europene ce vizează dezvoltarea infrastructurii, facilități pentru gospodăriile țărănești. Politicile economice ale partidelor politice se bazează pe faptul că suntem un stat agricol-industrial, și pe bună dreptate încearcă să ajute fermierii de la țară, și scutirea de TVA.

Politici sociale

Un alt subiect de o mare importanță reflectat în ofertele electorale este politica socială. Politica socială propune stabilirea pensiei de invaliditate de gr. I 1500 de lei, acordarea de alocație unică pentru nașterea primului, celui de-al doilea, al treilea și următorilor copii în cuantum de, respectiv, 5000 de lei, 10 000 de lei, 15 000 de lei, încurajarea implicării tinerilor în viața publică, inclusiv în

politică, și promovarea lor în funcții executive, învățământ gratuit asigurat de stat, înlesnirea accesului tineretului la surse de creditare a învățământului cu rambursarea după absolvire într-un termen și la o dobândă avantajoasă, garantarea autonomiei universitare, lansarea unui program de construcție a locuințelor pentru tinerii lipsiți de posibilități financiare, construirea noilor cămine, reformarea sistemului medical, acordându-se o atenție specială ridicării calității serviciilor medicale în comune și sate și asigurării depline cu medici de familie, alocările bugetare pentru sănătate până la 7% din PIB, înființarea oficiilor pentru promovarea și protecția drepturilor pacienților și ale lucrătorilor medicali, descentralizarea sistemului de sănătate, stimularea serviciilor medicale private.

AMN propune lansarea programului național “case pentru tinerele familii” care va acorda la nașterea primului copil dreptul de a închiria în condiții avantajoase pe termen de până la 10 ani locuințe, construite de stat din veniturile obținute în cadrul licitațiilor funciare, garantarea accesului liber și gratuit al populației la toate etapele de acordare a asistenței medicale, indemnizații oferite în rate până la absolvirea gimnaziului de până la 5000 euro, cel puțin 2/3 din locurile în instituțiile superioare publice de învățământ vor fi asigurate de la bugetul de stat, investirea a 600 milioane lei anual în repararea, modernizarea și dotarea instituțiilor.

PCRM menționează că până în 2013 învățământul de stat trebuie să fie gratuit în totalitate. Atragerea activă în Moldova a proiectelor europene ce vizează dezvoltarea învățământului și protecției sociale, afirmarea învățământului în calitate de prioritate principală în următorii patru ani. Consolidarea sistemului național de ocrotire a sănătății prin implementarea standardelor internaționale, dezvoltarea calitativă a sistemului de servicii medicale necesare cetățenilor și garantarea protecției maternității, a copiilor și a persoanelor în etate, înlăturarea consecventă a tuturor obstacolelor pentru integrarea în societate a persoanelor cu dezabilități.

PLDM propune integrarea în școală și în comunitate a persoanelor cu dezabilități,

implementarea programului de stat privind asigurarea cu cadre a instituțiilor educaționale din mediul rural majorarea salariilor în învățământ în conformitate cu salariul mediu pe economie și atingerea nivelului de 7000 lei lunar până în anul 2013, acordarea înlesnirilor fiscale pentru contractele de studii, asigurarea cu cadre specializate și dotarea instituțiilor medicale cu echipamente și tehnologii moderne, extinderea serviciilor medicale gratuite acordate în baza poliței de asigurare, majorarea, până în anul 2012, a indemnizației unice la nașterea copilului, până la 10000 lei și a indemnizației lunare de îngrijire a copilului, până la 1300 lei, asigurarea fiecărei localități cu medici de familie.

PDM se bazează pe ideea de acordare a indemnizațiilor unice la nașterea copiilor: primul 2500 de lei, cel de al doilea 5000 de lei, iar pentru fiecare următor copil câte 7500. Studenții au și ei un merit deoarece sunt menționați în ce privește condițiile de trai din căminele studențești și stoparea corupției în ce privește costurile de cazare, acordare de garanții de până la 100000 de lei pentru sprijinirea inițiativelor tinerilor întreprinzători, scutirea de impozitul pe venit pe o perioadă de 3 ani la înființarea primei afaceri, creditarea preferențială a întreprinzătorilor tineri, modernizarea infrastructurii învățământului, garantarea autonomiei instituțiilor de învățământ, crearea condițiilor normale de studii și echiparea instituțiilor de învățământ cu inventar necesar trebuie să fie prioritatea zero a Ministerului Educației, modernizarea sistemului sănătății, orientarea asistenței medicale de la o politică de tratament către o politică de promovare a sănătății și de prevenire a maladiilor, modernizarea și dotarea instituțiilor medico-sanitare, propagarea și cultivarea unui mod sănătos de viață, lupta consecventă cu fumatul și alcoolismul.

Salarii, pensii, burse

Oferta partidelor politice cu privire la salarii, burse și pensii sunt reflectate sintetic în Tabelul nr. 1

Tabelul nr. 1

PCRM	PLDM	PLM	PDM	AMN
Majorarea salariului mediu pe economie până la un nivel ce ar depăși de trei ori minimumul de existență, dar care nu ar fi mai mic de 500 de euro	Creșterea salariului mediu lunar la 7000 lei până în 2013	Stabilirea salariului minim garantat în cuantum de 2000 de lei și menținerea permanentă a salariului minim garantat cu 25 procente mai mare decât valoarea minimumului de existență	Salariul mediu de 7000 lei	Salarii de 500 de euro și pensii de 175 de euro până în 2013
Majorarea pensiei medii până la un nivel ce ar depăși nivelul minim de existență	Stabilirea pensiei minime de 1300 lei	Stabilirea pensiei de vârstă minime 1500 de lei	Pensii de cel puțin 2500 lei în 2012	
		Introducerea fondurilor de pensii private	Creșterea bursei studențești până la valoarea coșului minim de consum.	
		Burse minim 50 de euro		

Cifrele par a fi atractive. Aceste oferte pot ridica moralul, rămâne de văzut măsura în care acestea vor contribui și la creșterea nivelului de trai al cetățenilor R. Moldova.

Reglementarea diferendului transnistrean

PLM este unul dintre partidele de dreapta care are la bază convingeri mult mai realiste în ceea ce privește diferendul transnistrean, deoarece sunt ferm convinși că atât timp cât vor exista niște interese bine determinate, politicile publice implementate la această categorie nu vor avea succes. În oferta electorală regăsim:

- eliminarea prezenței militare ruse, ca precondiție pentru reglementarea transnistreană;
- schimbarea statutului de observatori ai UE și SUA în membri cu drepturi depline ai formatului de negocieri “5+2”;
- încheierea unui parteneriat cu Ucraina privind reglementarea transnistreană;
- demilitarizarea regiunii și organizarea unor alegeri libere și corecte etc.

AMN este foarte indecis sau abordează vag problema:

- reîntregirea raioanelor de est în spațiul juridic, politic și economic al Republicii Moldova.

PCRM ca strategii a politicii respective propune:

- soluționarea problemei transnistrene pe principiul integrității teritoriale a Republicii Moldova și acordarea Transnistriei unui statut juridic garantat;

- demilitarizarea întregului teritoriu.

PLDM pledează pentru:

- retragerea necondiționată și completă a trupelor ruse din Republica Moldova;

- transformarea misiunii militare tripartite de menținere a păcii în una internațională civilă;

- implicarea Uniunii Europene și a Organizației Națiunilor Unite în administrarea raioanelor de est până la soluționarea definitivă a diferendului transnistrean;

- reintegrarea regiunii din stânga Nistrului în spațiul constituțional, economic, politic, social și cultural al țării.

PDM consideră ca pentru reglementarea transnistreană este necesară sporirea atractivității Republicii Moldova reîntregite pentru populația din stânga Nistrului și marginalizarea oponentilor agresivi ai integrității teritoriale a Republicii Moldova, inițierea unui dialog sincer și deschis cu

populația din stânga Nistrului pentru a demonta stereotipurile negative și fobiile moștenite din trecut, lansarea cu suportul UE, SUA și al Ucrainei, a unui program amplu de restabilire a structurilor statului pe întreg teritoriul al Republicii Moldova și de reabilitare post-conflict a statului reîntregit, realizarea unui program de adaptare socială pentru reprezentanții structurilor de forță din Transnistria și va fi oferit un suport financiar celor care vor dori să plece benevol din zona de Est a Republicii Moldova. Realizarea acestor acțiuni vor lipsi de sens factorul militar, inclusiv prezența militară străină pe teritoriul Republicii Moldova.

Toate ofertele electorale prezentate de partidele care au trecut pragul electoral doresc demilitarizarea regiunii toate acestea făcându-se pe o cale pașnică. Cu toate acestea nu prezintă soluții sau strategii precise pentru stoparea „războiului rece” din Rep. Moldova cel mai interesant este că PCRM menționează ideea de acordare a Transnistriei a unui statut juridic garantat, ce demonstrează că PCRM se declară pro federalizare.

Politica externă

PL consideră aderarea la UE ca fiind o prioritate deasupra tuturor politicilor ce trebuie implementate, ei văd obținerea dreptului la libera circulație în UE până în 2010 aceasta fiind o rezolvare a tuturor problemelor actuale. Viziunea în politica externă presupune eliminarea monopolului energetic exercitat de Federația Rusă, și diversificarea furnizorilor externi consolidarea relațiilor bilaterale cu statele vecine: România și Ucraina, consolidarea parteneriatului strategic cu SUA și NATO, construirea unor relații bilaterale cu Federația Rusă, plecând de la principiile respectării independenței, suveranității, integrității teritoriale și a caracterului unitar al Republicii Moldova, lichidarea prezenței militare ruse fiind o precondiție în acest sens.¹⁵⁷

AMN reflectă în oferta sa electorală câteva momente cheie în politica externă:

- Valorificarea oportunităților de includere a Republicii Moldova în grupul statelor

¹⁵⁷ Mai multe informații pe www.pl.md.

potențial-candidate la aderarea la Uniunea Europeană;

- Participarea activă în Parteneriatul Estic și în Sinergia Mării Negre. Dinamizarea relațiilor cu structurile euro-atlantice;

-Negocierea acordului de asociere cu Uniunea Europeană și semnarea lui până în anul 2013;

-Armonizarea maximă a politicilor de bună vecinătate cu Ucraina și România, stat cu care se vor intensifica, pe toate dimensiunile, cooperarea pentru a accelera procesul integrării europene a Republicii Moldova. Asumarea rolului de punte între Vest și Est;

-Dezvoltarea stabilă și pragmatică a parteneriatelor vitale pentru Republica Moldova cu Rusia și SUA.

PCRM propune un nivel nou de relații între Republica Moldova și Uniunea Europeană, acces deschis în spațiul european pentru cetățenii Moldovei, accesul liber al mărfurilor moldovenești pe piața europeană comună.

PLDM afirmă că pentru a integra Republica Moldova în Uniunea Europeană, PLDM se va concentra asupra dezvoltării unei cooperări aprofundate, prin intermediul Parteneriatul Estic, în baza unor proiecte concrete și progrese tangibile. Acțiunile propuse se referă la:

- circulația liberă a cetățenilor Republicii Moldova în Uniunea Europeană fără vize până în anul 2011;

- implementarea Parteneriatului de mobilitate semnat cu UE, prin care să existe mai multe oportunități de lucru legal în Europa pentru forța de muncă din Republica Moldova;

- de a da un imbold dezvoltării economice a Republicii Moldova, în condițiile unei piețe deschise și competitive. În acest sens, este important de a asigura, pe de o parte un climat stabil și democratic de dezvoltare a businessului în Republica Moldova, a unor condiții previzibile pentru investițiile străine directe, iar pe de altă parte, diminuarea efectelor tranziției și protejarea producătorilor autohtoni și a populației pe care se ține țara.¹⁵⁸

- PDM propune apropierea reală între RM și UE pentru atingerea celor patru libertăți (circularea liberă a cetățenilor, capitalului, mărfurilor și a serviciilor), securitatea națională a Republicii Moldova poate fi asigurată prin aderarea la UE, inclusiv prin coparticiparea la Politica Europeană de Securitate și Apărare.

Concluzii

Oferta partidelor politice din Rep. Moldova nu are mari deosebiri de la unul la altul, cu toate că unele pot fi de dreapta, iar altele de stânga.

Partidele politice care au trecut pragul electoral în alegerile parlamentare din 2009 și-au elaborat oferta electorală în concordanță cu interesele alegătorilor și a doctrinei adoptate.

Marea majoritate dintre alegătorii din Republica Moldova pun pe primul plan problemele ce privesc corupția, inflația, starea economică, criminalitatea și șomajul. Aceste aspecte sunt reflectate pe larg în platformele electorale. Interesul alegătorilor pentru integrarea în Uniunea Europeană a Republicii Moldova este mult mai amplu decât reglementarea conflictului transnistrean. Partidele politice mai mult sau mai puțin doresc să implementeze politici publice în ceea ce privește reglementarea diferendului transnistrean. În platformele electorale lipsesc prevederile exprese cu privire la sistemul administrativ și de drept, însă o mare atenție este acordată aspectelor sociale, educaționale și culturale.

Pentru ca ofertele electorale să își găsească aplicare, este necesar ca și alegătorul să manifeste o mai mare implicare. Calitatea de cetățean nu trebuie să se rezume doar la participarea la alegeri, ci și acțiunilor ulterioare „din noaptea alegerii”. De asemenea se impune și o coordonare a activității partidelor politice. Platformele electorale, pentru a fi transpuse în politici publice eficiente ar trebui să fie ajustate conform devizei următoare :

„Ceea ce există și este corespunzător,
Ceea ce există și trebuie îmbunătățit,

¹⁵⁸ www.pldm.md Programul de guvernare pentru perioada 2009-2013.

Ceea ce nu există și este necesar să fie”¹⁵⁹

Bibliografie

1. Alexandru, I. *Administrație publică. Teorii. Relații. Perspective*, Ed. Lumina Lex, București 2006.

2. Cornea, S. *Introducere în politologie*, Cahul 2008.

3. Niță M. *Marketing și managementul electoral*, Universitas XXI, 2000

4. Voiculescu M. *Politologie*, Ed. Victor, București 1998.

5 Platforma electorală AMN „Eurointegrare cu o nouă guvernare”.

6 <http://www.civic.md/www.amn.md> .

7 www.pldm.md Programul de guvernare pentru perioada 2009-2013.

8 www.adept.md.

¹⁵⁹ Niță.MA, *Marketing și managementul electoral*, Universitas XXI, 2000

Raportul dintre legalitatea și oportunitatea actului administrativ

Premiul III Donaris, 2009

Student: Teodora Irimia
Coordonator: Mădălina Mihăilescu
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice
Universitatea „Dunărea de Jos”

În lucrarea de față se învederează raportul dintre legalitatea actului administrativ și oportunitatea acestuia deoarece se vizează demonstrarea ideii că oportunitatea reprezintă însăși condiția de legalitate.

Legalitatea actelor administrative constituie premisa fundamentală a valabilității actului administrativ, premisă care însumează o serie de principii, reguli și condiții de fond și formă.

Oportunitatea se argumentează drept condiție esențială de legalitate întrucât finalitatea oricărui act normativ, în speță cel administrativ, trebuie să fie oglindirea intereselor și priorităților celor reprezentați.

Lucrarea de față analizează raportul dintre legalitatea și oportunitatea actului administrativ în ideea demonstrării faptului că oportunitatea este ea însăși condiție a legalității.

În ultimii 20 de ani de democrație cei reprezentați au dorit să cunoască motivele pentru care s-au luat anumite decizii în favoarea sau în defavoarea interesului general, dacă aceste decizii au fost sau nu oportune. În acest caz, guvernații au înțeles, cum este și firesc, oportunitatea ca și condiție esențială a legalității întrucât emitenții actelor administrative sunt obligați prin lege să le respecte interesele și nevoile.

Această concepție pare relativ simplă și legitimă, numai că, de-a lungul timpului s-a arătat a fi foarte controversată. S-a demonstrat până acum că algoritmul perfect nu există; doctrinarii s-au orientat către doi poli (o parte

dintre aceștia discută oportunitatea ca o premisă a valabilității actului administrativ, distinctă de legalitate, pe când cealaltă o privește drept condiție esențială a legalității) iar judecătorii dispun de puterea discreționară, ideea de oportunitate rămânând ambiguă. În consecință, administrația publică jonglează cu „fabricarea” actelor administrative, irosind bugetul statului, satisfacerea interesului public fiind lăsat în plan secund. Totodată, această ambiguitate a facilitat abuzul de putere al organelor administrației publice, inițierea contractelor imorale pentru lucrările de utilitate publică, dar și a creditelor europene sau bancare nenesecare într-un moment dat. De aceea, subliniem impetuoasa nevoie a reglementării oportunității actului administrativ ca și condiție esențială a legalității.

În primă instanță, vom avea în vedere definirea conceptelor de legalitate și oportunitate ale actului administrativ.

Într-o formulare generică, prin legalitatea actelor administrative înțelegem obligativitatea conformării acestora dispozițiilor constituționale, legilor adoptate de Parlament, tuturor actelor normative având o forță juridică superioară.¹⁶⁰ Această condiție ține cont de aplicarea principiului supremației legii în dreptul românesc și de specificul activității executive de a fi o activitate „secundum legem”. Altfel spus, actul administrativ care intervine în vederea realizării activității executive, trebuie să fie conform cu legea pe care o pune în aplicare și cu celelalte acte normative.¹⁶¹

Noțiunea de lege este utilizată într-un sens larg, înțelegându-se nu numai conformitatea actului administrativ cu dispozițiile legii, ci și cu cele ale Constituției și ale actelor normative cu forță juridică superioară actului administrativ respectiv, precum și cu principiile juridice care fie sunt

¹⁶⁰ D. Apostol Tofan, *Drept administrativ*, vol II, Ed. CH Beck, București, 2004, p. 15.

¹⁶¹ V. Negruț, *Drept administrativ*, ediție revizuită și adăugită, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p. 261.

prevăzute expres în acte normative, fie sunt deduse pe cale de interpretare.¹⁶²

Uneori, legea însăși prestabilește condițiile necesare pentru emiterea actelor administrative, legând competența organelor administrației publice de aceste prevederi. Se poate vorbi, în astfel de situații de o competență legată la emiterea actelor administrative.

În unele cazuri, legea conferă organelor administrației publice posibilitatea mai largă sau mai restrânsă de a aprecia condițiile în care vor emite actele administrative. În aceste cazuri, ne aflăm în fața unei competențe de drept de apreciere pe care o au organele administrației publice de a emite acte administrative.¹⁶³

Prin oportunitate se înțelege realizarea sarcinilor și atribuțiilor legale în termen optim, cu minime cheltuieli de resurse materiale și spirituale, dar cu eficiență cât mai mare, precum și alegerea celor mai potrivite mijloace pentru realizarea scopului legii.¹⁶⁴ În esență, oportunitatea vizează: momentul în care se adoptă actul administrativ, locul și condițiile concrete în care urmează să se aplice un act administrativ, conformitatea cu scopul legii, mijloacele, durata, calitatea vieții și interesul public.¹⁶⁵

După un curent de gândire, fundamentat de specialiștii în drept public de la Facultatea de drept a Universității din Cluj, legalitatea este calificată ca o condiție de valabilitate a actelor administrative alături de oportunitate.

Potrivit tezei dezvoltată de specialiștii în drept public de la Facultatea de drept a Universității din București, oportunitatea este ea însăși o condiție de legalitate, fără de care

nu putem vorbi de valabilitatea unui act administrativ.¹⁶⁶

Luând ca punct de reper aceste două opinii, simțim nevoia de a aprofunda conceptele într-o manieră istorică pentru a argumenta ulterior necesitatea reglementării oportunității drept condiție de legalitate.

Doctrina românească interbelică a cunoscut o intensă preocupare pentru relația dintre legalitatea și oportunitatea actului administrativ.

Cele două înfățișate mai sus (Școala de la Cluj, Școala de la București) nu s-au formulat pe un teren gol, ele reprezintă o continuare a preocupărilor Școlii de drept public din perioada interbelică, însă, într-o altă terminologie și într-un alt sistem politico-constituțional. Școala interbelică a tratat problema „puterii discreționare”, adică a actelor administrative de autoritate discreționare, ca o problemă firească a puterii executive. Plecându-se de la cele două activități distincte ale puterii executive, activitatea de guvernare și activitatea administrativă, s-a conturat teza după care prima activitate se realizează prin acte de guvernământ, iar cea de-a doua prin acte administrative de autoritate, care pot fi și acte administrative de autoritate discreționare. În pofida formulărilor din Constituția din 1923, art. 107 alin. final, dar mai ales al celor din Legea privind contenciosul administrativ din 23 decembrie 1925 (art. 2), autorii din perioada interbelică au făcut distincție între actele de guvernământ și actele administrative de autoritate discreționare, deși ambele categorii erau evocate prin expresia „puterea discreționară a executivului” sau prin expresia „puterea de apreciere a executivului”.¹⁶⁷

În esență, atunci când se analiza puterea discreționară se făcea distincție între: „a) chestiunile de oportunitate și b) chestiunile de legalitate”; în cazul activității administrative „executivul” avea puterea discreționară de a exprima oportunitatea (care era mai mare sau mai mică, după natura actului), dar nu și

¹⁶² E. Popa, *Corelarea principiului autonomiei locale cu alte principii de drept. Practică judiciară și doctrină europeană*, Ed. Servo Sat, Arad, 1997, pp. 9-11, apud Vasilica Negruț, *Drept administrativ*, ediție revizuită și adăugită, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p. 261.

¹⁶³ A. Negoită, *Drept administrativ*, Ed. Sylvi, București, 1996, p 4.

¹⁶⁴ I. Iovănaș, *Drept administrativ*, Ed. Servo Sat, Arad, 1993, pp.49-51.

¹⁶⁵ Dana Apostol Tofan, *Drept administrativ*, vol. II Ed. CH Beck, București, 2004, p. 15.

¹⁶⁶ Idem.

¹⁶⁷ T. Drăganu, *Actele de drept administrativ*, Ed. Științifică, București, 1959, p. 107.

legalitatea actelor sale, pe când în cazul actelor de guvernământ „puterea executivă” avea căderea de a aprecia nu numai chestiunile de oportunitate, dar și chestiunile de legalitate.¹⁶⁸ Mai exact se susținea că numai puterea de apreciere a organului de decizie se manifestă liber, atunci când era vorba de un act administrativ de autoritate discreționar, adică puterea de a cântări și evalua utilitatea măsurilor ce trebuie luate, momentul (de a le lua acum sau mai târziu) etc., toate aceste acte, însă, erau „supuse ordinii legale”. În cazul actului administrativ discreționar (spre deosebire de actul de guvernământ), instanța judecătorească este competentă să examineze dacă condițiile și formalitățile cerute de lege sunt îndeplinite, dacă faptele constatate de administrație sunt exacte sau bine apreciate, căci ceea ce este discreționar, este numai libertatea de decizie a administrației, care poate să facă sau să nu facă actul”.¹⁶⁹

Pe fondul cercetărilor din perioada interbelică, după 1950, analiza raportului legalitate-oportunitate s-a menținut în atenția specialiștilor, dar a fost marcată de noul regim politic instituit și evident de terminologia specifică epocii. Cea mai mare parte a autorilor au abordat această problemă, în contextul evocării condițiilor de valabilitate a actelor administrative, stabilirea locului și rolului oportunității, în cadrul acestora constituind o mare preocupare. În egală măsură, evocarea principiului legalității, ca principiu fundamental al administrației de stat, a permis enunțarea criteriului oportunității, dar de cele mai multe ori, ca o chestiune subsidiară.¹⁷⁰

Principiul legalității în administrație implică obligația organelor de stat de a studia cu atenție situația de fapt, de a aprecia în mod just condițiile concrete în care urmează să se

aplice dispozițiile legii, potrivit nu numai cu litera, ci și cu spiritul legii.¹⁷¹

Într-o monografie consacrată în întregime cercetării actelor administrative, printre caracteristicile acestora este evocată actualitatea sau oportunitatea, ce constă în faptul că actele administrative trebuie să corespundă necesităților în continuă transformare ale societății, organele administrației de stat fiind obligate să vegheze nu doar ca actele lor să fie conforme cu conținutul și cu scopul legilor, în același timp să caute, ca măsurile luate să se adapteze nevoilor, pe care societatea și statul democrat le au la un moment dat.¹⁷²

Marele profesor Antonie Iorgovan scria în 1985 că „E de la sine înțeles că legalitatea nu se poate confunda cu oportunitatea, dar nici nu poate fi ruptă de aceasta. Măsura realizării oportunității actului administrativ, în condițiile societății socialiste, rămâne în ultimă instanță, tot legalitate. Ca atare, un act administrativ, dacă se apreciază că este inoportun, trebuie înțeles că el este implicit și ilegal. Un asemenea act, spunem noi, este întotdeauna ilegal pentru că este inactual. De aici, admiterea tezei după care sfera controlului legalității actelor administrative privește și aspectele oportunității, fiind posibil ca nu toate organele ce exercită o formă de control a legalității actelor administrative să aibă competența de a se pronunța asupra ilegalității pe considerente de inoportunitate, așa cum e cazul chiar instanțelor judecătorești.”¹⁷³

În ce privește doctrina românească actuală, se remarcă tendința de preluare, de continuare a ideilor formulate de-a lungul timpului, cu mici modificări datorate schimbării cadrului constituțional și legislativ postdecembrist.

Cea mai complexă viziune asupra raportului legalitate - oportunitate

¹⁶⁸ P. Negulescu, *Tratat de drept administrativ*, ed. a IV-a, Ed. A Marvan, București, 1934, p. 475-476 apud A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol. II, ediția 4, Ed. All Beck, București, 2005, p. 44.

¹⁶⁹ Idem.

¹⁷⁰ D. Apostol Tofan, *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, pp. 174-175.

¹⁷¹ M. Anghene, *Elemente de drept administrativ*, Ed. Științifică, București, 1958, p. 49, apud D. Apostol Tofan, *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, pp. 174-175.

¹⁷² T. Drăganu, *Actele de drept administrativ*, Ed. Științifică, București, 1959, p. 72.

¹⁷³ A. Iorgovan, *Legalitatea actelor administrative*, Ed. Politică, București, 1985, pp. 46-47.

fundamentată pe o temeinică cercetare a doctrinei franceze și germane în materie, o întâlnim în „Tratatul de drept administrativ” al domnului Iorgovan, în care se face distincție între condițiile generale de legalitate, pe de o parte, și condițiile specifice de legalitate, pe considerente de oportunitate, pe de altă parte.¹⁷⁴

Această problematizare se impune cu putere în contextul Constituției din 2003, care în relațiile autoritate - libertate, respectiv stat-cetățean pune accent pe cetățean, pe demnitatea acestuia, pe drepturile și libertățile sale fundamentale, pe libera dezvoltare a personalității sale, după cum rezultă din art.1 alin. (3). Nu mai vorbim de faptul că art. 20 al Constituției stabilește prioritatea normelor de drept internațional (și în acest context accentuăm ideea de aquis comunitar) față de normele interne în privința drepturilor omului, cu excepția în care normele dreptului intern sau Constituția sunt mai favorabile, sau despre art. 21, care consacră accesul liber la justiție, ori despre art. 52, care consacră dreptul la acțiune, în fața instanțelor de contencios administrativ, împotriva actelor administrative ale autorităților publice, atât pentru anularea actului, cât și pentru repararea pagubei (idee preluată în art. 1 din Legea contenciosului administrativ). Astfel, în art. 2 consacrat definirii unor termeni, interesul public este reprezentat de interesul care vizează ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunitare, realizarea competențelor administrației publice. Condițiile oportunității ne apar ca un subsistem al condițiilor de legalitate, în sensul larg al termenului. Excesul de oportunitate este stabilit de judecător tocmai prin raportare la scopul legii, conducând la excesul de putere, noțiune definită prin art. 2 lit. (m) din Legea nr. 554/2004, în felul următor: „exercitarea dreptului de apreciere, aparținând autorităților administrației publice, prin încălcarea

drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, prevăzute de Constituție sau de lege.”¹⁷⁵

Oportunitatea apare așadar în contemporaneitate într-o strânsă legătură cu legalitatea, în sensul că un act ilegal nu poate fi oportun, iar un act inoportun nu poate fi legal, întrucât nu s-ar respecta nici dreptul internațional cu privire la drepturile omului, nici Constituția revizuită în 2003.

Legea contenciosului administrativ exclude la acest moment controlul oportunității actelor administrative. La ora actuală, competența instanțelor de judecată se rezumă doar la controlul legalității actelor administrative, fără a se învedera oportunitatea ca și condiție esențială a acesteia.

În acest sens, ni se pare firească o revizuire a acestor două concepte, oportunitatea să fie expres prevăzută de lege și integrată în condițiile generale de legalitate alături de celelalte: actul administrativ să fie emis în conformitate cu dispozițiile constituționale, cu legile adoptate de Parlament, cu toate actele normative cu forță juridică superioară, actul administrativ să fie emis de autoritatea competentă și în limitele competenței sale, actul administrativ să fie emis în forma și cu procedura prevăzute de lege. Utilitatea acestui demers se demonstrează prin interesul public. Orice act administrativ trebuie să oglindească prioritățile, interesele populației la momentul adoptării lui. De exemplu, organele administrate publice locale trebuie să aibă în vedere necesitățile cetățenilor din unitatea administrativ-teritorială respectivă (să spunem rețeaua de canalizare) și să își concentreze activitatea în acest sens și nu să utilizeze bugetul aferent acesteia în scopul plantării de palmieri, fenomen regăsit cu precădere în orașul Galați.

De asemenea, contractarea de fonduri europene trebuie să se facă ținând cont de așteptările cetățenilor, de impactul în societate, de primordialitatea unor acțiuni în modernizarea infrastructurii, a învățământului sau alte domenii de interes general.

¹⁷⁴ D. Apostol Tofan, *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, pp. 182-183.

¹⁷⁵ A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol II, ediția 4, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 48-49.

Cu privire la obținerea de credite atât naționale, cât și internaționale trebuie, din nou, să se facă în acord cu principiul oportunității, realist, în funcție de posibilitățile statului de a le rambursa, de a suporta dobânzile, etc. (spre exemplu împrumutul de la Fondul Monetar Internațional).

Privind oportunitatea ca și condiție a legalității actului administrativ, se înlătură excesul de putere și interesul particular al celor care adoptă, modifică sau abrogă acte normative de drept administrativ, interesul general fiind, așa cum e firesc în prim plan.

În timp, se vor contura anumite constante ale practicii judecătorești, tendința fiind a extinderii sferei de cenzurare a instanțelor judecătorești, subînțelegându-se că niște limite sunt date de alte constante ale dreptului administrativ, referindu-ne, de pildă, la judecățile de valoare. Nicăieri în lume instanțele de contencios administrativ nu au dispus încadrarea reclamantului în postul care i-a fost refuzat pe ideea că reclamantul examinat în instanță s-a dovedit mai valoros, dar instanțele de contencios administrativ pot anula concursul dacă reclamantului i s-a refuzat înscrierea pe ideea că nu era oportun să ajungă în funcția respectivă un cunoscut activist al unui partid politic, fiind aici și o problemă de legalitate, chiar de constituționalitate.¹⁷⁶

Bibliografie

1. Apostol T. D., *Drept administrativ*, vol II, Ed. CH Beck, București, 2004.
2. Apostol T. D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999.
3. Drăganu T., *Actele de drept administrativ*, Ed. Științifică, București, 1959.
4. Iorgovan I., *Legalitatea actelor administrative*, Ed. Politică, București, 1985.
5. Iorgovan I., *Tratat de drept administrativ*, vol II, ediția 4, Ed. All Beck, Arad, 1993.
6. Iovănaș I., *Drept administrativ*, Ed. Servo Sat București, 2005.
7. Negoită A., *Drept administrativ*, Ed. Sylvi, București, 1996.
8. Negruț V., *Drept administrativ*, ediție revizuită și adăugită, Ed. Lumina Lex, București, 2004.

¹⁷⁶ A. Iorgovan, *op.cit.*, pp. 48-49.

Studiu strategic de dezvoltare comunitară și administrativă a unei zone metropolitane dunărene

Mențiune Donaris, 2009

Student: Cristina Sloată

Coordonator științific: Conf. univ. dr. Dorian

Rais

Universitatea „Constantin Brâncoveanu” –

Pitești,

Facultatea de Științe Administrative și ale

Comunicării Brăila

Aspecte conjuncturale de ordin istoric, administrativ și chiar geografic, dar și particularități ale specificului dezvoltării economico-sociale, au făcut ca, în decursul timpului, două dintre marile municipii ale României, Brăila și Galațiul, să fie despărțite nu numai de râul Siret dar și de interese distincte, uneori neconciliabile.

Cei 10 km care mai despart astăzi, în mod real, cele două comunități urbane, nu elimină „distanța”, indusă mental, în plan social, dar și prin măsuri politico-administrative discutabile, dintre interesele acestora.

Evoluția dezvoltării economico-sociale nu poate concepe însă organizarea de tip administrativ ca fiind imuabilă. Din contră, concepte noi cum este și cel privind „dezvoltarea durabilă” cât și cel privind zonele metropolitane, se impun și totodată impun criteriile noi în dezvoltarea comunitară, privind, în mod integrat, factorii de producție raportați la populația unei anumite zone administrative. Tot mai des sunt exprimate opinii cu privire la zone administrative care să cuprindă cca 1 milion de locuitori, fapt ce poate presupune o posibilă reorganizare pe plan administrativ.

Plecând de la aceste considerente și în ideea promovării unei strategii de dezvoltare comunitară și administrativă, care să diminueze disparitățile existente între cele două reședințe de județ, studiul realizat vizează constituirea unei zone metropolitane incluzând municipiile Brăila și Galați în scopul unei dezvoltări durabile a acestei regiuni.

„Puntea” dintre cele două mari municipii poate fi astfel acoperită, iar scopul unei dezvoltări durabile poate fi atins.

Dacă noua entitate administrativă poate înlătura distanța reală dintre Brăila și Galați, o nouă concepție adoptată în plan politic și administrativ ar putea elimina și tensiunile existente pe plan social, în eventualitatea unei reorganizări administrative prin comasare, acceptându-se împărțirea instituțiilor de stat și administrative în mod echitabil și amplasarea lor pe teritoriul actual al ambelor municipii.

Premisele cercetării

Elaborarea acestui proiect în cadrul activității de cercetare științifică studențească desfășurată de către studenții specializării de administrație publică din cadrul Facultății de Științe Administrative și ale Comunicării Brăila – Universitatea „Constantin Brâncoveanu”, a ținut cont de prevederile în vigoare ale actelor normative vizând administrația publică locală, de documente în materie provenind de la Uniunea Europeană cât și de recentul „Acord” de înființare a asociației de cooperare transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos”.

Totodată autorii au beneficiat de conlucrarea cu serviciile specializate ale Consiliului Județean Brăila în domeniul sistematizării și urbanismului, cu primăria comunei Vădeni, pe teritoriul căreia urmează a se derula proiectul, precum și cu o firmă de proiectare din Germania reprezentată de Friedrich Lenhardt.

Proiectul răspunde cerințelor conceptului de „dezvoltare durabilă” și se înscrie în prevederile legale (art. 8 din Legea 286/2006 pentru modificarea și completarea Legii 215/2001 a Administrației Publice Locale) semnificând faptul că în cadrul politicii economice naționale, unitățile administrativ teritoriale au dreptul la resurse financiare proprii, pe care le administrează pentru realizarea competențelor și abilităților ce le revin, reflectare a principiului autonomiei locale.

Studiul efectuat se bazează și pe prevederile legale reglementând cooperarea și asocierea unităților administrativ teritoriale, prin formarea unor asociații de dezvoltare

intercomunitară, cu personalitate juridică, de drept privat și de utilitate publică¹⁷⁷.

Scopul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară este acela de a dezvolta în comun proiectele de interes zonal ori regional.

În același context „zonele metropolitane” ca și „aglomerările urbane” se constituie cu acordul expres al consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale componente, ce vizează dezvoltarea infrastructurilor și obiectivelor de interes comun. Trebuie subliniat faptul că autoritățile deliberative și executive de la nivelul fiecărei unități administrative componente își păstrează autonomia locală.

Proiectul reține ca premisă favorabilă faptul că, pe baza prevederilor legale permissive¹⁷⁸, la data de 15.07.2008 a fost semnat la Odessa, Acordul privind înființarea asociației de colaborare transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos” care reunește ca părți: Consiliul Județean Brăila, Consiliul Județean Galați, Consiliul Județean Tulcea, Consiliul Regional Odessa, Administrația Regională de Stat Odessa, Consiliul Regional Reni, Consiliul Regional Cahul, Consiliul Regional Cantemir.

În baza cadrului normativ menționat și în raport de strategia de dezvoltare pe termen mediu și lung a județului Brăila, studiul își propune fundamentarea ideii de realizare și dezvoltare a unei entități comunitare în zona Brăila-Nord, pe teritoriul județului Brăila, până la limita cu județul Galați.

Teritoriul pe care se propune dezvoltarea proiectului se compune din terenuri aparținând Consiliului Județean Brăila, comunei Vădeni, terenuri private (cca 1.000 ha) și 1.000 ha aparținând Primăriei Galați, dar aflate pe teritoriul județului Brăila.

Asupra regimului juridic al acestei din urmă suprafețe de teren se impun în mod evident precizări.

Lipsa spațiului necesar dezvoltării unor construcții civile în municipiul Galați, dar și lipsa de interes în promovarea unora dintre formele asociative de cooperare reținute

anterior, pe fondul unor evidente tente de natură politică, a determinat emiterea Hotărârii de Guvern nr. 512/23.05.2002, prin care 1.000 ha de teren agricol, aflat în proprietatea privată a statului și în administrarea A.D.S. pe teritoriul județului Brăila, a fost transmis în proprietatea publică a Municipiului Galați și în administrarea Consiliului Municipal Galați, pentru construcții de locuințe și utilități sociale.

Mai mult, prin aceeași Hotărâre de Guvern, a fost scoasă din funcțiune și casată toată amenajarea pentru irigații aferente acestui teren.

Pe o mică parte din această suprafață s-au construit 10 blocuri ANL de către Galați, fapt ce a determinat numeroase acțiuni în instanță și plângeri penale din partea societății agricole deținătoare în fapt a amenajărilor pentru irigații, a Primăriei Vădeni cât și evident a Consiliului Județean Brăila.

Deși nici în prezent nu s-au soluționat aceste litigii, cert este că s-a stabilit că pentru investiții pe teritoriul administrativ al județului Brăila, nu se poate construi decât în baza autorizațiilor emise de autoritățile acestui județ și cu respectarea planului general de urbanism aprobat.

Totodată, cetățenii gălățeni care s-au mutat în aceste blocuri trebuie să devină locuitori ai comunei Vădeni, județul Brăila. Iată deci că „ingineria” urmărită prin hotărârea guvernului menționată și anume schimbarea de proprietate între două unități administrative nu poate modifica limitele administrative ale județelor, altfel încălcându-se prevederile Constituției, care pentru astfel de situații reclamă referendum popular și deci a creat tensiuni și mai puternice care durează de 7 ani și cu siguranță vor continua.

Desigur că și din punct de vedere juridic această operațiune ar necesita numeroase comentarii și variate argumentații, pornindu-se de la sintagma „administrării unui teren situat în unitatea administrativ-teritorială în drept competentă să autorizeze activitatea desfășurată pe acesta”. Ai cui locuitori sunt cei care locuiesc pe teritoriul administrativ al unui județ, dar pe terenul proprietatea publică a unei primării din alt județ?

Oricât de tentantă ar fi această abordare, scopul acestei documentări nu-l constituie

¹⁷⁷ Asociațiile de dezvoltare intercomunitară sunt de utilitate publică prin efectul Legii 286/2006 prin derogare de la OG 26/2000 cu privire la asociații și fundații (N.A.)

¹⁷⁸ Punctul 10 din Legea 286/2006 cu referire la art. 11 (3) din Legea 215/2001 (N.A.)

exprimarea unei opinii partizane, ci menționarea acestei operațiuni impusă de Guvern, fără o consultare și conciliere în raport de natura problemelor pe care aceasta le crea.

Trebuie să menționăm că oricum Primăria Galați, nu avea ce face cu acest teren, așa că restul suprafeței de peste 800 ha l-a închiriat în scop agricol (contrar H.G.) tot unei societăți din județul Brăila.

Reținând cadrul normativ permisiv existent, reglementând cooperarea în proiecte asociative ale entităților administrativ-teritoriale și subliniind rolul nefast al intervenției guvernamentale care nu a detensionat ci a creat noi diferențe în plan social și administrativ, studiul pe care îl prezentăm are în vedere dezvoltarea zonei limitrofe dintre municipiile Brăila și Galați situate lângă coridorul dunărean.

Realizarea unei metropole dunărene constituie un obiectiv pentru următorii 20 de ani și va avea drept efect revitalizarea zonei printr-o exploatare de tip citadin cu potențial creator de valori economice și soluții adecvate în plan social.

Din punct de vedere al dezvoltării durabile acest proiect prezintă o importanță supraregională și asigură o continuitate în abordarea problemelor de ordin economic și social ale zonei.

În deplină concordanță cu declarația asupra dezvoltării durabile adoptată la Johannesburg reținem drept caracteristici ale dezvoltării durabile: viabilitatea economică și socială, în concordanță cu asigurarea echilibrului social și a diversității culturale, fapt ce impune și responsabilizarea autorităților publice cu privire la conceperea și aplicarea unor strategii realiste bazate pe restructurare industrială, reconversie profesională a resurselor umane și conservarea mediului înconjurător. Aceste principii stau și la baza proiectului strategic de dezvoltare pe care-l prezentăm în continuare.

Poziționarea zonei de dezvoltare vizată prin proiect

Zona aleasă pentru implementarea proiectului cuprinde cca 8.000 ha cu un potențial enorm de dezvoltare.

Ea este delimitată în partea sudică de

municipiul Brăila și proiectul noului pod peste Dunăre, care a fost deja aprobat, aflându-se în stadiul de licitație a execuției.

În partea vestică se va afla noul aeroport al cărui proiect de asemenea a fost aprobat de Consiliul Județean Brăila și se află poziționat în master planul pentru dezvoltare a zonei.

În partea nordică zona este mărginită de râul Siret și respectiv granița administrativă a județului Galați.

În partea de est se află șenalul navigabil al Dunării, care până la Brăila este accesibilă pentru vase maritime.

Terenul are destinație agricolă cu excepția zonei de nord, unde 1.000 ha, prin H.G., au devenit teren destinat construcțiilor. Suprafața se află, în cea mai mare parte în administrația Consiliului Județean Brăila, a Primăriei Vădeni dar și a Administrației Domeniilor Statului. Neexistând o ofertă certă pentru exploatare agricolă din partea investitorilor, cca 1.000 ha din zona sudică au făcut obiectul reconstituirii dreptului de proprietate privată. În prezent, prin cumpărare, s-a ajuns la o concentrare a proprietății private, astfel încât 12 persoane particulare și societăți comerciale dețin cele 1.000 ha. Acest lucru a permis o strategie de abordare comună, proprietarii fiind dispuși să se asocieze pentru ca proiectul să demareze pe această suprafață. În acest moment există și un grup de investitori germani care asigură o investiție de pornire de cca 150 milioane Euro.

Interesul pentru investițiile străine va crește deoarece poziția geografică periferică a zonei Brăila-Galați a fost reconsiderată.

În afara Acordului de cooperare menționat deja, având ca parteneri unități administrative din România, Ucraina și Moldova și suport puternic în fonduri europene deja alocate, sunt de previzionat și viitoare investiții particulare ale investitorilor ucraineni și ruși, interesați de plasarea unor fonduri, în zona cea mai apropiată din cadrul UE.

Iată deci premise favorabile unei dezvoltări urbanistice strategice având două scopuri esențiale:

1. dezvoltarea unui puternic centru urban (zonă metropolitană) pe Dunăre, beneficiind de oportunitatea unui parteneriat regional, cu un mare potențial economic și o multitudine de situații „win-win”;

2. realizarea unei creșteri durabile a potențialului economic și social în regiune.

Considerentele elaborării master planului ca procedură de urbanism

I. Calități stabile pentru dezvoltare flexibilă

Intervalul mare de timp alocat implementării proiectului presupune luarea în considerare și a posibilelor schimbări în condițiile cadru economice și sociale, neprevăzute în acest moment, precum și schimbării în stabilirea punctelor forte privind chiar politica de dezvoltare. Prin urmare, conceptul de urbanism trebuie să fie capabil să reacționeze la aceste schimbări, fără a pierde din calitățile fundamentale inițiale, respectiv fără a se îndepărta de la scopurile propuse.

Master planul, privit ca punct de plecare în activitatea de proiectare trebuie să dispună de elasticitatea abordărilor, astfel încât să permită o eventuală completare, adaptare sau concretizare în raport de posibilele cerințe viitoare.

El constituie totodată baza și reperul de orientare pentru toate planurile de utilizare a suprafețelor cât și a dotărilor de ordin urbanistic

II. Structură urbană constructivă multifuncțională corelată cu un sistem public de spații libere și verzi

Dezvoltarea urbanistică presupune pe lângă calitate funcțională și luarea în considerare a spațiului public ca cel mai important element de organizare.

Totodată ea trebuie să implice posibilitatea integrării mediului și amenajarea optimă a spațiilor libere și verzi.

Deși prioritatea principală o constituie organizarea și utilitatea practică a spațiului urban, aceasta nu trebuie să se facă în detrimentul relațiilor cu mediul înconjurător.

În cadrul proiectului s-a urmărit respectarea cerințelor calitative speciale privind un raport corect între peisajul natural, parcuri urbane și străzi, cât și între spațiile private și cele publice.

Spațiile verzi vor însoți canalul colector cât și salba de lacuri a căror proiectare asigură

drenajul întregii zone. Circulația pe canalul principal colector va fi favorizată de diferența de nivel dintre cele două prize de apă realizate pe Dunăre.

Drumurile pentru pietoni și cicliști traversând spațiile verzi vor fi racordate la arterele de circulație, asigurându-se coridoare suplimentare pentru circulația publică.

Parcul central realizat pe o suprafață de cca 300 ha, împreună cu suprafețele de apă prezintă o importanță deosebită pentru rețeaua verde.

Zona din Lunca Dunării va fi dotată cu promenade generoase, grădini de vară, ștranduri și un port turistic.

Parcul Central va asigura posibilități pentru mișcare și sport în aer liber. Sunt prevăzute terenuri de sport dar și amenajări speciale pentru teren de golf / teren de jogging și ciclism.

În cadrul unei dezvoltări axate pe durabilitate, păstrarea și dezvoltarea peisajului constituie o componentă esențială a dezvoltării economice a zonei și prin aceasta, constituie baza de dezvoltare pe termen lung a calității vieții. Strategia de planificare a peisajului pentru noul perimetru urbanistic include structurile verzi existente în jur, consolidându-le și introducându-le în zonele construite.

III. Realizarea unui sistem de circulație modern racordat la specificul mijloacelor de transport în comun existente

Stabilirea traseelor sistemului stradal se va realiza în acord cu administrațiile locale și va asigura racordul cu rețeaua județeană existentă.

Bulevardul circular periferic va avea o lățime de 54 m și reprezintă baza pentru repartizarea și deplasarea în interiorul zonei a tuturor mijloacelor de transport, făcând legătura între toate tipurile de străzi, care vor fi amenajate ca și străzi cu circulație redusă și viteză limitată. Calea principală de acces va avea o lățime de 42 m iar străzile comerciale o lățime variabilă de 14-20 m.

În cazul circulației nemotorizate planul este conceput pentru a stimula circulația pietonilor și bicicliștilor.

Este de asemenea prevăzută o rețea deasă de drumuri verzi, fără circulație, în imediata apropiere a ansamblurilor de locuințe, având ca scop recrearea.

Strategia de transport pentru această zonă este totodată strâns legată de extinderea deja planificată a căilor de transport existente între Brăila și Galați.

În acest sens sunt deja preconizate proiecte ca: realizarea unei legături rapide între cele două municipii prin teleferic, realizarea unei autostrăzi care să continue până la granița estică a României, realizarea unor drumuri de legătură cu noul pod ce urmează a se construi peste Dunăre.

Importanța strategică a acestor proiecte de transport, pentru noul spațiu urban, este incontestabilă. Realizarea lor va îmbunătăți considerabil accesibilitatea teritoriului, termenul de finalizarea situându-se în perioada 2009-2010.

Proiectul prevede și o instalație Park & Ride cu o capacitate de 1500 de locuri de parcare dar și soluții de tip „Split - Level” facilitând amenajarea unor spații verzi pe acoperișul garajelor construite.

IV. Structura urbanistică și proporționalitatea

Diversitatea unei dezvoltări de tip urban implică luarea în considerare a necesității unei dimensionări și realizarea unei proporționalități corespunzătoare.

Master planul proiectat prevede realizarea de locuințe în cât mai multe zone pentru a se asigura animarea acestora. Instituțiile de infrastructură socială sunt prevăzute a se construi numai pe proprietăți publice.

Sunt reprezentate dezvoltări imobiliare necesare învățământului preșcolar, școlar, gimnazial cât și universitar, cu un număr de cămine aferente.

S-a urmărit așezarea acestora lângă zonele verzi dar și în apropierea rețelelor de transport în comun.

În sectorul de promenadă din partea nordică au fost rezervate suprafețe de tip campus pentru cercetare și dezvoltare. Valențele acestui cartier științific au în vedere: posibila cooperare cu întreprinderi High Tech, flexibilitatea suprafețelor, racordarea optimă la infrastructura urbană și rutieră precum și un mediu înconjurător propice.

Clădirile pentru birouri, comerț, servicii și

instituții socioculturale au fost integrate în proiectul de dezvoltare urbană și orientate spre spațiul public.

Cea mai mare concentrare a instituțiilor comerciale se va forma de-a lungul aleii principale, în timp ce exploatarea de tip industrial, clădirile speciale, halele sunt prevăzute în special în zona vestică, în direcția aeroportului.

Proiectul realizează și o alternanță între înălțimile construcțiilor care vor varia de la P+1 la P+13 niveluri. În zona străzii comerciale și bulevardului se vor realiza construcții P+4 până la P+6 iar punctual chiar P+13 niveluri. În zona rezidențială înălțimile variază de la P+2 la P+7 etaje.

Se realizează astfel o diferențiere a înălțimilor în favoarea optimizării însoririi și realizării de terase. În zona de exploatare industrială regimul de înălțime va fi de P+2 sau P+3 etaje. În medie, densitatea suprafețelor construite (suprafață construită brută raportată la terenul construit net), se ridică la coeficientul 3,2.

Proiectul ia în calcul, pe lângă densitatea arhitecturală și densitatea socială în diversitatea acesteia.

Realizarea unor structuri urbanistice dense se va corela în timp cu densitatea socială. În primă fază a dezvoltării proiectului, vor fi vizate însă doar structurile relevante pentru infrastructură și aprovizionare.

Etapile de dezvoltare ale master planului

Dezvoltarea acestui proiect urbanistic va necesita și realizarea unei convenții între autorități și investitori, care să asigure dezvoltarea durabilă în etape structurate din punct de vedere cantitativ și calitativ.

În zona centrală a proiectului, va avea loc prima mare dezvoltare a teritoriului. Grație proximității față de municipiul Brăila, poate fi realizată ușor racordarea la rețelele de infrastructură existente. Dezvoltarea acestei zone va fi supusă unor exigențe sporite ținând cont de situația ei de pionierat. Aici se vor realiza primele cartiere rezidențiale, structuri de aprovizionare, colonizarea cu întreprinderi, realizarea traseelor pentru transport motorizat și nemotorizat.

Flexibilitatea master plan-ului va permite luarea în considerare și a altor idei venind din partea investitorilor constructori, antreprenorilor și în general a spiritului întreprinzător.

În Parcul Central se va amenaja un lac cu o adâncime medie de 5 m, cu acces la pânza freatică.

Pentru legarea infrastructurii rutiere în sud și nord se vor construi poduri. Terenul din zona canalelor ce asigură drenarea terenului și accesul la lac va fi ridicat în mod asemănător teraselor specifice spațiului dunărean. Pentru rambleul spațiilor verzi și al benzilor de circulație se va folosi balastul rezultat din spațiul verde central și din coborârea terenului din jur. Apele pluviale vor fi drenate prin diverse modalități, variind de la suprafețe balastate, rigole de scurgere și până la biotopi generos amenajați.

Structura variată a spațiilor verzi creează noi spații existențiale pentru floră și faună.

Realizarea sistemului de circulație a apei permite existența biotopilor umezi care creează noi medii existențiale pentru flora și fauna specifică.

Măsurile vizând protecția mediului înconjurător au în vedere trei factori:

a) restrângerea circulației motorizate, concomitent cu dezvoltarea transportului pe cablu și utilizării pistelor pentru bicicliști.

b) economisirea energiei, folosindu-se o serie de optimizări.

Există totodată posibilitatea utilizării energiei geotermale prin exploatarea izvoarelor de apă fierbinte existente la o adâncime între 3500 și 5000 m. Pe lângă producția de energie, dezvoltarea unui proiect de energie geotermică oferă și posibilitatea construirii unui centru de cercetare și exploatare în acest domeniu.

Desigur, având în vedere caracteristicile climatului în zonă, se vor utiliza pe scară largă și panourile solare ca sursă adițională de energie.

Păstrarea unei suprafețe foarte mari dedicată spațiului verde va avea efecte benefice asupra climei.

c) managementul materialelor va avea un rol important în ceea ce privește realizarea construcțiilor și transportul materialelor

necesare în ideea de a minimiza consumul de energie, zgomotul dar și emisiile de praf.

Propuneri pentru graficul termenelor de realizare a etapelor

1. 2009-2010. Obținerea aprobărilor preliminare la nivelul Consiliului Județean Brăila și realizarea formelor asociative și de parteneriat cu dezvoltatorii investitori. Schimbarea destinației terenului agricol în teren pentru construcții.

Începerea lucrărilor de racordare la utilități a zonei, precum și a infrastructurii rutiere.

2. 2011. Realizarea primelor clădiri pentru locuințe, birouri și spații comerciale. Amenajarea Parcului Central și a lacului precum și a rețelei de canale pentru drenaj. Va fi realizat un centru local cu puncte de aprovizionare și de socializare. Populația zonei poate atinge 10.000 locuitori.

3. 2012. expansiunea zonelor rezidențiale, racordarea la sistemul mijloacelor de transport județene și naționale. Realizarea primelor dotări în plan educațional și cultural. Continuarea amenajării spațiului verde cât și a teraselor dunărene, inclusiv portul specific.

4. 2013. Racordarea la podul de peste Dunăre și la centura ce unește municipiile Brăila și Galați. Extinderea construcțiilor de locuințe, birouri și a celor destinate prestărilor de servicii. Se estimează o creștere a populației la cca. 20000 locuitori și la cca. 8000 a locurilor de muncă în domeniul industrial

Concluzii

1. Atât istoria cât și realitatea prezentă, consemnează faptul că apropierea geografică dintre cele 2 mari municipii ale țării, Brăila și Galați, importanți poli de dezvoltare economică la nivel național, nu a rezolvat ci a perpetuat și chiar a creat noi probleme de ordin social, economic și administrativ implicând fără îndoială și politicul.

2. Intervenția Guvernului, pe linie administrativă, obiect al HG 512/2002, s-a făcut în mod pripit fără consultarea ambelor comunități și în necunoaștere de cauză cu

privire la realitatea din teren, dar și cu privire la repercusiunile unei astfel de măsuri.

3. Există cadrul legal pentru cooperarea și asocierea entităților administrative în vederea realizării proiectelor de dezvoltare durabilă și acesta este completat și susținut de recomandările C.E. în acest domeniu.

4. Pe baza considerentelor mai sus precizate, Proiectul strategic de dezvoltare, pe care-l propunem celor 2 comunități, reprezintă nu numai o propunere judicioasă și viabilă, dar poate constitui șansa secolului pentru municipiile Brăila și Galați ca pe lângă câștigarea capitalului politic să realizeze și pactul social între locuitorii celor 2 zone, condiție a calității dezvoltării durabile a vieții.

Bibliografie

1. Tratatе, manuale

1. Câmpeanu V., *Dimensiunea europeană și mondială a dezvoltării durabile*, 2004, Ed. Expert.
2. Câmpeanu V., *Energia și dezvoltarea durabilă a României*, 2007, Institutul de economie mondială al Academiei Române.
3. Georgescu G., *Reforma economică și dezvoltarea durabilă*, 1995, Ed. Economică.
4. Iliescu I., *Pentru dezvoltarea durabilă*, 2006, Ed. Semn E.
5. Pohoacă I., *Filosofia economică și politica dezvoltării durabile*, 2003, Ed. Economică.
6. Popescu I, colectiv, *Dezvoltarea durabilă, o perspectivă românească*, 2005, Ed. Economică.
7. Preda D., *Ocuparea forței de muncă și dezvoltarea durabilă*, 2002, Ed. Economică.
8. Puiu A, Preda G., *Valorificarea resurselor naturale*, 2005, Ed. International University Press.
9. Răboacă G., *Piața muncii și dezvoltarea durabilă - 2003*, Ed. Economică.
10. Rădulescu C.V., *Dezvoltarea durabilă și implicațiile economico-financiare ale organizării exploatațiilor agricole*, 2003, Ed. A.S.E.
11. *** *Contextul European și global de dezvoltare a României pre și post aderare* – Institutul de economie mondială.

2. Acte normative și convenții Europene

1. Acordul cu privire la înființarea asociației de cooperare transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de jos” semnat la Odessa la 15.07.2008.
2. Agenda 21 adoptată la Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare, iulie 1992, Rio de Janeiro
3. Constituția României, modificată prin Legea 429/23.10.2003, publicată în Monitorul Oficial 758/29.10.2003.
4. Convenția de la Aarhus, 30.10.2001.
5. Convenția-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră a colectivităților sau administrațiilor teritoriale, adoptată la Madrid, la 22.05.1980.
6. Decizia Consiliului Euroregiunii „Dunărea de Jos” nr. 5/04.12.2007.
7. Documentele Summit-ului Internațional, Johannesburg, 02-11.09.2002.
8. H.G. nr. 512/23.05.2002 privind transmiterea unor bunuri din proprietatea privată în proprietate publică a municipiului Galați și în administrarea C.L.M. Galați.
9. Legea Administrației Publice Locale, nr. 215/2001, modificată, publicată în Monitorul Oficial 204/23.04.2001.
10. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 215/2001, nr. 286/2006, publicată în

Monitorul Oficial 621/18.07.2006.

11. Protocolul de Cooperare Trilaterală între Guvernele Ucrainei, României și Moldovei semnat la 04.07.1997 la Izmail.
12. Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina semnat la Constanța la 02.06.1997.

Excesul de putere la nivelul autorității judecătorești

Premiul special Donaris, 2009

Student: Valentin HAHUI
Coordonator: Asist. Univ. Mădălina Mihăilescu
Facultatea de Științe Juridice, Politice și Sociale
Universitatea Dunărea de Jos

Garantarea efectivă a respectării Constituției și a legilor, a drepturilor și libertăților recunoscute cetățenilor, specifică statului de drept, se asigură prin existența unor jurisdicții competente să sancționeze orice încălcare adusă dreptului pozitiv, precum și orice lezare a intereselor legitime ale particularilor.

Excesul de putere, ca fenomen juridic negativ, apare atunci când persoanele care dețin funcții sau demnități publice își exercită atribuțiile și prerogativele dincolo de puterea, de autoritatea conferită de Constituție și legi.

Ce se va întâmpla însă, atunci când autoritățile competente să sancționeze vătămarea cetățenilor în interesele legitime fac tocmai ele exces de putere ?

Studiu de caz:

Cauza Brumărescu c. România

Curtea Europeană a Drepturilor Omului –

Marea Cameră

Hotărârea din 28 octombrie 1999

(principal)

Cererea nr. 28342/95

Reclamantul Dan Brumărescu, cetățean roman cu domiciliul în România, obține, în anul 1993, prin hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, recunoașterea dreptului de proprietate asupra unui bun imobil, de care fusese deposedat în mod abuziv, de stat în perioada comunistă.

Pe baza hotărârii judecătorești intrate în puterea lucrului judecat și investite cu formulă executorie, primarul emite decizie administrativă de restituire, are loc punerea în posesie a proprietarului și acestuia i se deschide rol fiscal la organul fiscal competent, unde achită obligațiile bugetare în calitate de proprietar.

În urma recursului în anulare declarat, după circa un 1 an, de procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, suprema instanță, în anul 1995, admite calea extraordinară de atac, anulează hotărârea judecătorească irevocabilă și respinge acțiunea reclamantului, cu motivarea că instanța judecătorească și-a depășit atribuțiile și a intrat în domeniul puterii legiuitoare. Pe baza deciziei Curții Supreme de Justiție, organele fiscale îl informează pe reclamant că imobilul în chestiune a fost reintegrat în patrimonial statului.

La 9 mai 1995, reclamantul Dan Brumărescu introduce la comisia Europeană a Drepturilor Omului o plângere individuală împotriva României, susținând violarea art. 6 („Dreptul la un proces echitabil”) din Convenția europeană a drepturilor omului și a art. 1 („Protecția proprietății”).

Ulterior sesizării organelor de la Strassbourg, reclamantului i se restituie în natură, prin decizie administrativă pronunțată conform Legii nr. 112/1995, apartamentul în care locuiește, iar pentru restul imobilului (între care și un apartament vândut de stat în perioada comunistă, în prezent proprietatea lui Mircea Dan Mirescu) i se acordă o despăgubire în natură.

Astfel de cazuri nu sunt singulare. Ce încredere în sistemul de drept ar mai trebui să aibă cetățeanul de rând, după toate aceste răsturnări de situație, în care autoritățile statului se contrazic? Unde este justiția? Ce înseamnă oare “drept”, “corect” și “just”? Ce înțeleg cei care guvernează sau cei guvernați prin acestea? Le percep oare diferit ?

Pentru a încerca să răspundem la aceste întrebări trebuie să înțelegem mecanismele care stau la baza funcționării unui stat de drept. Funcționarea oricărei societăți democratice a

presupus dintotdeauna ca premisă esențială în realizarea statului de drept, necesitatea creării aceluși sistem instituționalizat de control, capabil să “cenzureze” activitatea autorităților publice la orice nivel. Cu alte cuvinte, după cum s-a subliniat și în doctrina de specialitate, existența și manifestarea statului implică un anumit “statut al puterii”, limitat în măsura posibilului, pentru a o împiedica să devină o prerogativă la discreția celor ce o exercită¹⁷⁹. Prin urmare, dacă puterea a fost instituționalizată prin drept, firesc este ca acesta să-i fundamenteze și exercițiul, iar acest lucru e posibil în primul rând prin Constituție¹⁸⁰.

Contenciosul administrativ

Viața într-o societate democratică presupune, în primul rând, respectul reciproc al indivizilor care o alcătuiesc, care poate menține ordinea și pacea socială. Beneficiilor respectării drepturilor și libertăților fundamentale le sunt asociate, corelativ și anumite îndatoriri sau obligații, având în vedere că libertatea fiecărui membru al unei comunități (locale, naționale sau mai largi) se întinde până la limita încălcării drepturilor și libertăților altor membri ai acesteia. În cazul depășirii acestei limite, echilibrul și pacea socială sunt afectate, apărând conflicte, ceea ce este considerat ca o injustiție și impune o acțiune de restabilire a ordinii.

Repararea aceste nedreptăți se poate face prin bună comunicare și înțelegere, pe cale amiabilă, sau dacă nu, în extremis, se poate ajunge să fie solicitată intervenția unei terțe persoane, care să pronunțe asupra adevărului și a consecințelor privind fiecare parte în litigiu. Problema capătă un caracter aparte atunci când una din părți a acționat nu în numele ei, ci al unui interes mai larg, comunitar, scop în care a apărut și își desfășoară activitatea, parte definită ca autoritate publică.

“Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei care i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât și public” (alin. 1); „se poate adresa instanței de contencios administrativ și persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept” (alin 2) ¹⁸¹. De asemenea, aceleași instanțe i se adresează persoana vătămată prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe ale Guvernului neconstituționale.

Termenul “contencios” vine din latinescul “contendere”, care semnifică ideea unei confruntări prin luptă, exprimând astfel conflictul de interese, contradictorialitatea acestora¹⁸².

În viziunea profesorului C. Rarincescu, contenciosul administrativ a fost definit ca fiind constituit din “totalitatea litigiilor născute între particulari și administrațiile publice, cu ocazia organizării și funcționării serviciilor publice și în care sunt puse în cauză reguli, principii și situații juridice aparținând dreptului public”¹⁸³.

În dreptul administrativ termenul de “contencios” a început să fie utilizat pentru a delimita căile de atac jurisdicționale împotriva actelor și operațiunilor administrative de recursurile administrative obișnuite¹⁸⁴.

Legislația în vigoare ne obligă să privim noțiunea de contencios administrativ într-un sens strict și într-un sens larg. În sens larg, vom înțelege prin contencios administrativ litigiile

¹⁷⁹ Deleanu I., Enache M., *Premisele și mecanismele statului de drept*, Dreptul, nr. 12, 1993, p. 35, *apud* Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 7.

¹⁸⁰ Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 7.

¹⁸¹ Art 1, alin (1) din Legea nr. 554 din 02/12/2004, Legea contenciosului administrativ.

¹⁸² Negruț V., *Drept administrativ. Ediție revăzută și adăugită*, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p.302.

¹⁸³ Rarincescu C. G., *Contenciosul administrativ român*, Ed. Universală Alcalay & Co., București, 1937, p. 31 *apud* Negruț V., *Drept administrativ. Ediție revăzută și adăugită*, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p.303.

¹⁸⁴ Iorgovan A., *Tratat de drept administrativ. Vol II. Ediția 4*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 486.

de competența instanțelor judecătorești, dintre un organ al administrației publice, respectiv, un funcționar public sau, după caz, o structură autorizată să presteze un serviciu public, pe de o parte, și alt subiect de drept, pe de altă parte, în care organul public sau funcționarul public apare ca purtător al autorității publice¹⁸⁵.

În sens restrâns, noțiunea de contencios administrativ reprezintă doar acele litigii juridice în care autoritățile administrației publice aplică regimul juridic administrativ în conformitate cu competența conferită de lege¹⁸⁶.

Potrivit art. 10 din Legea nr. 554 din 02/12/2004, Legea contenciosului administrativ¹⁸⁷, judecarea acțiunilor de contencios administrativ este de competența tribunalelor administrativ-fiscale, ori a secțiilor de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, astfel: litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora de până la 500.000 de lei se soluționează în fond de tribunalele administrativ-fiscale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora mai mari de 500.000 de lei se soluționează în fond de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel.¹⁸⁸

Recursul împotriva sentințelor pronunțate de tribunalele administrativ-fiscale se judecă de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, iar recursul împotriva sentințelor pronunțate de secțiile de contencios

administrativ și fiscal ale curților de apel se judecă de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel¹⁸⁹.

Reclamantul se poate adresa instanței de la domiciliul său sau celei de la domiciliul pârâtului. Dacă reclamantul a optat pentru instanța de la domiciliul pârâtului, nu se poate invoca excepția necompetenței teritoriale¹⁹⁰.

Perioada de așezare a legislației noastre în matca principiilor constituționale, după ani de la adoptarea Constituției, nu este încheiată, perioada de tranziție prin care trece țara nu putea să ocolească “contenciosul administrativ”. Fie dintr-un reflex al obișnuinței, fie din necesități politice conjuncturale, anumite litigii tipice de contencios administrativ, în sistemul francez, german, italian etc., la noi au fost date și sunt date în competența instanțelor de “drept comun”, fiind suficient să ne referim la soluționarea căilor de atac în materia contravențiilor sau la soluționarea litigiilor legate de concesiunea bunurilor proprietate publică, cel puțin, până la adoptarea legii contenciosului administrativ nr. 554/2004¹⁹¹.

Așadar, instanțele specializate de contencios administrativ fac parte chiar din acea categorie de structuri, investite cu prerogative de putere publică, tocmai în scopul de a cenzura excesul de putere, în activitatea autorităților care înfăptuiesc celelalte două funcții ale statului, cea legislativă și cea executivă.

Puterea discreționară

În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile publice dispun de regulă de o anumită marjă de libertate, de o posibilitate de apreciere sau cu alte cuvinte, de ceea ce o

¹⁸⁵ Iorgovan A., *op. cit.*, p. 489.

¹⁸⁶ Negruț V., *op. cit.*, p.304.

¹⁸⁷ În data de 4 ianuarie 2005, a intrat în vigoare Legea 554/2004 privind contenciosul administrativ, care vine să înlocuiască fosta lege 29/1990, având același obiect. Punând în aplicare prevederile constituționale, legea reglementează controlul judiciar al actelor administrative care ar putea vătăma un drept sau un interes legitim al unei persoane. În ansamblu, legea ameliorează sistemul introdus anterior, prin legea 29/1990.

¹⁸⁸ Art 10, alin (1) din Legea nr. 554 din 02/12/2004, Legea contenciosului administrativ.

¹⁸⁹ Art 10, alin (2) din Legea nr. 554 din 02/12/2004, Legea contenciosului administrativ.

¹⁹⁰ Art 10, alin (3) din Legea nr. 554 din 02/12/2004, Legea contenciosului administrativ.

¹⁹¹ Iorgovan A., *op. cit.*, p. 489.

întreagă doctrină a identificat sub denumirea de putere discreționară¹⁹².

Se poate vorbi astfel de putere discreționară atât în funcțiunea administrativă cât și în cea jurisdicțională, înțelegând prin aceasta posibilitatea unor interpretări plurale voite de legiuitor, în cazuri identice, din partea unor organe diferite. Legiuitorul a urmărit ca interpretările multiple să se apropie, unele și altele de ceea ce a presupus el ca limită a puterii discreționare a administratorului sau a judecătorului: *interesul general*, în primul caz, *ideea de justiție*, în cel de-al doilea caz. Judecătorul este obligat să hotărască numai în cazul unei cereri exprese a cuiva, și în limitele cererii, dar dincolo de aceasta, ce altceva este decât putere discreționară, dreptul judecătorului de a fixa premisele procesului, adică dreptul de apreciere suverană a faptelor, fără a le denatura existența din totalul probelor? Ce altceva este decât putere discreționară dreptul judecătorului de a fixa o pedeapsă minimă sau una maximă, de a acorda sau nu circumstanțe atenuante, de a stabili cuantumul daunelor, etc. ?

Interpretarea legii făcută de judecător sau administrator nu are un caracter abstract, teoretic, ci practic; a intra în domeniul verificării faptelor înseamnă a intra în sfera suveranei aprecieri, a aprecierii discreționare, care nu cunoaște decât limita excesului de putere¹⁹³.

Excesul de putere

Excesul de putere, ca fenomen juridic negativ, apare atunci când persoanele care dețin funcții sau demnități publice își exercită atribuțiile și prerogativele dincolo de puterea, de autoritatea conferită de Constituție și legi.

Problema excesului de putere se complică, dacă avem în vedere împrejurarea că legea, prin natura lucrurilor, nu poate determina în mod absolut ipotezele în care trebuie să acționeze autoritățile publice, lăsând acestora posibilitatea de apreciere, adică o putere discreționară.

¹⁹² Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 9.

¹⁹³ *Ibidem*, p. 33.

De aici o problemă cardinală a statului de drept – unde se termină puterea discreționară și unde începe abuzul de putere, unde se termină comportamentul legal al administrației, concretizat prin dreptul acesteia de apreciere și unde începe încălcarea unui drept subiectiv sau interes legitim al cetățeanului?

Riscul de a abuza de putere aparține doar celor ce o dețin. În acest sens rămân memorabile, dar mai ales pe deplin actuale, cuvintele unui mare autor interbelic: "Lupta pentru a pune mâna pe puterea politică, lupta pe care o duc între ele clasele sociale, sau chiar membrii aceleiași clase organizați în partide politice, umplu întreaga istorie politică a diferitelor popoare. Acei cari reușesc, înțeleg să-și mențină puterea lor, organizând, modificând diferitele instituțiuni de drept public, în scop de a-și asigura conservarea puterii¹⁹⁴."

În timp, soluțiile s-au impus de la sine. Principiul de bază în funcționarea oricărei societăți democratice urma să conștientizeze în găsirea "căilor procedurale cele mai eficiente pentru a face organele statului care, direct sau indirect dispun de forță de constrângere, în scopul de a-i face pe cetățeni să se conformeze legilor, să fie puse la rândul lor în situația de a trebui să le respecte¹⁹⁵."

Iar aceste căi procedurale, instituite cel mai adesea prin chiar edificiul constituțional, s-au concretizat într-o serie de structuri organizatorice, veritabile organisme, cu atribuții de control al activității celor investiți cu prerogative de putere publică. Cu alte cuvinte, activității fiecărei dintre autoritățile publice constituite în vederea exercitării uneia sau alteia dintre cele trei funcții ale statului (legislativă, executivă și judecătorească) trebuie să-i corespundă cel puțin o formă de control.

Ne rezumăm în acest context a aminti în esență că activitatea legiuitorului poate fi

¹⁹⁴ Negulescu P, *Tratat de drept administrativ, vol. I, Principii general.*, ed. a IV-a, Institutul de Arte Grafice „E. Marvan”, 1934, p. 24, *apud* Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 8.

¹⁹⁵ Drăganu T., *Introducere în teoria și practica statului de drept*, Edit. Dacia, Cluj-Napoca, 1992, p. 12, *apud* Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 8.

supusă contenciosului constituțional, cea a executivului, administrația publică în general, este cenzurabilă în instanța de contencios administrativ, iar soluția unei instanțe judecătorești poate fi verificată de instanța ierarhic superioară¹⁹⁶.

Instanțele specializate de contencios administrativ fac parte chiar din acea categorie de structuri, investite cu prerogative de putere publică, tocmai în scopul de a cenzura excesul de putere, în activitatea autorităților care îndeplinesc celelalte două funcții ale statului, cea legislativă și cea executivă. Această analiză ar putea avea dublă abordare: pe de-o parte, din perspectiva puterii discreționare de care dispune chiar și judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, iar, pe de altă parte, din perspectiva excesului de putere sancționat de judecătorul în contencios administrativ¹⁹⁷.

Independența justiției

Când vorbim despre excesul de putere, un factor determinant îl constituie independența justiției. Problema independenței justiției, se susține în doctrină, se pune din două perspective distincte: independența magistraturii în ansamblul său și respectiv, independența fiecărui judecător, privit individual. Prima perspectivă ține de organizarea statului, de principiul separației puterilor și de exigențele acestuia de a privi autoritatea judecătorească.

În consens cu poziția exprimată în documente internaționale, independența magistraturii este privită ca garanția cea mai puternică a menținerii *autorității dreptului și protecției drepturilor omului*, ea putând fi asigurată, doar în măsura în care, toți cei vizați sunt antrenați în susținerea activă a instituțiilor libere și democratice. *Independența judecătorului*, presupune că acesta, pronunțându-se într-un caz, ar trebui să ia în considerare numai probele rezultate din faptele cauzei, dispozițiile constituționale și juridice, precum și propriul său sentiment de dreptate și echitate, din sufletul și conștiința sa¹⁹⁸.

În temeiul independenței lor, instanțele judecătorești nu pot primi ordine sau îndrumări obligatorii de la instanțele ierarhic superioare sau de la alte organe ale statului, cu privire la soluția pe care urmează să o adopte în cazurile concrete în care hotărăsc.

Spre deosebire de autoritățile administrației publice care, prin emiterea unui act de autoritate nu se desesizează de raportul social soluționat, putând ulterior să revină asupra actului, instanțele judecătorești, odată ce s-au pronunțat asupra litigiului, se consideră că s-au desesizat de el, casarea cu trimitere având semnificația unei noi sesizări a instanței de fond¹⁹⁹.

Pentru asigurarea unei independențe reale justiției, Constituția și legile organice ale instanțelor judecătorești au reintrodus, principiul inamovibilității judecătorilor. Astfel, promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor pot fi dispuse numai de Consiliul Superior al Magistraturii, în condițiile legii.

În temeiul acestui principiu, un judecător, odată legal numit, nu poate fi revocat sau retrogradat decât pe baza unei hotărâri disciplinare sau a unei condamnări penale, însoțită de pedeapsa accesorie a pierderii funcției, iar transferarea lui într-o funcție echivalentă în grad sau avansarea lui nu pot avea loc, fără consimțământul său, nici măcar în interes de serviciu²⁰⁰.

Excesul de putere la nivelul autorității judecătorești

Garantarea efectivă a respectării Constituției și a legilor, a drepturilor și libertăților recunoscute cetățenilor, specifică statului de drept, se asigură prin existența unor jurisdicții competente să sancționeze - conform unor proceduri stabilite de lege, care au ca principale caracteristici: *contradictorialitatea, publicitatea, egalitatea părților, dreptul la apărare* - orice încălcare adusă dreptului pozitiv, precum și orice lezare a intereselor legitime ale particularilor.

Cum independența justiției nu poate fi reală decât în cadrul organizării statale pe baza

¹⁹⁶ Tofan Apostol D., *op. cit.*, p. 8.

¹⁹⁷ Tofan Apostol D., *op. cit.*, p. 347.

¹⁹⁸ *Ibidem*, p. 351.

¹⁹⁹ *Ibidem*, p. 352.

²⁰⁰ *Idem*.

separației puterilor, legea fundamentală și-a propus abordarea acestui principiu de o manieră modernă, realistă, care pune accentul pe colaborarea și echilibrul puterilor, asigurând, totodată, printr-un complex sistem de controale și îngrădiri, premisele legislative necesare funcționării democratice a statului²⁰¹.

Potrivit art. 124 alin.1 din Constituția României, revizuită și republicată în 2003, justiția se înfăptuiește în numele legii, ea realizându-se conform art. 126 alin.1, prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite prin lege.

Din cuprinsul dispozițiilor constituționale și ale legii de organizare judecătorească pot fi deduse unele principii generale ale organizării judecătorești, înțelese ca reguli esențiale ce se află la baza organizării justiției, în scopul asigurării funcției acesteia – soluționarea litigiilor ivite între subiectele de drept sau rezolvarea acestora în condițiile legii - protecția persoanelor față de manifestările abuzive ale celorlalte autorități publice și salvagardarea ordinii de drept.

Vom reține ca principiu fundamental, *constituirea ierarhică a instanțelor judecătorești și dublul grad de jurisdicție*, care sub aspect funcțional, permite asigurarea controlului judiciar asupra hotărârilor judecătorești și garantează legalitatea și temeinicia acestora. Astfel, este asigurată, pe de-o parte, posibilitatea examinării cauzei încă odată, de alți judecători, pentru a înlătura insuficiențele sau erorile primei judecăți iar pe de altă parte, este stimulat “zelul și conștiința profesională” a judecătorilor de la primul grad de jurisdicție, în considerarea virtualității reluării judecății de către judecătorii celui de-al doilea grad²⁰². În felul acesta, prin posibilitatea declanșării controlului în interiorul sistemului, la instanța ierarhic superioară, se asigură și *cenzurarea excesului de putere* al judecătorului, de la instanța a cărei soluție se atacă.

Ceea ce caracterizează, în primul rând, instanțele judecătorești, este faptul că ele soluționează litigiile aduse lor spre judecare, întemeindu-se exclusiv pe lege și pe actele normative subordonate acestora, fără a putea fi influențate în vreun fel oarecare, în hotărârile pe care le iau. Dacă puterea politică, într-o societate democratică, se schimbă periodic, se susține într-un studiu consacrat în întregime, judecătorului, sub aspectul puterii dar și răspunderii sale, judecătorii sunt aceia, cărora le revine funcția de a asigura continuitate și coerență indispensabile dreptului, supunând legile adoptate de diferite guvernări unei interpretări, care să le asigure conformitatea cu valorile universale, de al căror respect depinde în mod esențial, conviețuirea socială pașnică²⁰³.

Într-o altă opinie, care pornește însă de la aceeași premisă, judecătorul este obligat să respecte înainte de toate legea, actul care emană de la Parlament, ea impunându-se judecătorului, chiar dacă prevederile sale, nu sunt suficiente ori clare, aceasta fiind din păcate o caracteristică a sistemului legislativ actual. Ca o consecință firească la această susținere din doctrină, apare evidentă constatarea că, textele legale, dificil de conciziune nu pot decât să sporească puterea discreționară a judecătorului, a cărui marjă de apreciere cu privire la înțelesul normei aplicabile va crește²⁰⁴.

Între judecător și puterea politică, în general, există un conflict necesar, el reprezentând instrumentul prin care societatea se pune la adăpost de abuzurile puterii.

*Măreția și totodată, dificultatea rolului său constă tocmai în a avea suficientă putere, pentru a putea stăvili puterea politică, fără a o uzurpa*²⁰⁵.

²⁰¹ Ninosu P., *Autoritatea judecătorească în statul de drept*, Dreptul, nr.1, 1991 p.29, *apud* Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 347.

²⁰² Deleanu I., *Instituții și proceduri constituționale*, vol. II, Edit. Servo-Sat, Arad, 1998, p. 365 *apud* Tofan Apostol D., *op cit.*, p. 349.

²⁰³ Boar A., *Judecătorul – Putere și răspundere*, Dreptul, nr.1, 1998, p.24 *apud* Tofan Apostol D., *op cit.*, p. 350.

²⁰⁴ Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 350.

²⁰⁵ Boar A., *Judecătorul – Putere și răspundere*, Dreptul, nr.1, 1998, p.25 *apud* Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999, p. 351.

Bibliografie:

1. Alexandru I., *Drept administrativ european*, Ed. Lumina Lex, București, 2005.
2. Tofan Apostol D., *Puterea discreționară și excesul de putere al autorităților publice*, Ed. All Beck, București, 1999.
3. Iorgovan A., *Noua lege a contenciosului administrativ. Geneză și explicații*, Ed. Roata, București, 2004.
4. Iorgovan A., *Tratat de drept administrativ. Vol II. Ediția 4*, Ed. All Beck, București, 2005
5. Legea 554/2004 privind contenciosul administrativ
6. Mrejeru T., *Procedura contenciosului administrativ*, Ed. Tribuna Economică, București, 1999.
7. Negruț V., *Drept administrativ. Ediție revăzută și adăugită*, Ed. Lumina Lex, București, 2004
8. Popescu C.L., *Hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele împotriva României*, Ed. All Beck, București, 2003.

Malpraxis – răspundere obiectivă sau răspundere subiectivă?

Opreanu Dragoș

Locul I la Concursul de eseuri studențești 2009

Noțiuni introductive

Personalul medical, prin exercitarea profesiei sale nobile, contribuie la respectarea drepturilor fundamentale ale omului, consacrate în art. 22 al Constituției României - dreptul la viață și dreptul la integritate fizică și psihică. Exercițarea profesiei medicale implică respectarea unor norme deontologice și juridice.

Normele deontologice stabilesc un minimum de morală specifică pentru exercitarea acestei profesii, iar în măsura în care încălcarea unora dintre aceste norme periclitează valori apărute de drept, acestea din urmă sunt reglementate ca norme juridice.

În prezent, normele de deontologie medicală sunt cuprinse în Codul de deontologie medicală din anul 2005, care în art. 3 consacră sănătatea omului ca fiind țelul suprem al actului medical, obligația medicului constând în a apăra sănătatea fizică și mentală a omului, în a ușura suferințele, în a respecta viața și demnitatea persoanei umane, fără discriminări în funcție de vârstă, sex, rasă, etnie, religie, naționalitate, condiție socială, ideologie politică sau din orice alt motiv, în timp de pace, precum și în timp de război. Codul de deontologie medicală din anul 2005 respectă, în forma actuală, normele internaționale în materie de deontologie medicală cuprinse în Declarația de la Geneva emisă în 1948 după Codul de la Nurnberg (1947)²⁰⁶ și amendată de către Asociația Mondială Medicală și în Codul Internațional al Eticii Medicale.

Încălcarea unei norme deontologice, fără a produce vreun prejudiciu pacientului, poate atrage răspunderea disciplinară a medicului, însă în situația în care conduita culpabilă a medicului are drept rezultat producerea unei pagube pe seama pacientului, intervine răspunderea civilă delictuală pentru malpraxis.

Titlul XV al Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul Sănătății reglementează răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice. Malpraxisul este definit în art. 642 al legii ca fiind eroarea profesională săvârșită în exercitarea actului medical sau medico-farmaceutic, generatoare de prejudicii asupra pacientului, implicând răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, sanitare și farmaceutice.

Răspunderea civilă delictuală este generată de obligația civilă de reparare a prejudiciului cauzat de o faptă ilicită. Codul civil reglementează la art. 998 - 999 răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie, iar la art. 1000 alin. 3 - răspunderea comitenților (persoanele care direcționează, îndrumă și controlează activitatea altei persoane) pentru faptele prepușilor (persoanele care au obligația de a urma îndrumările și directivele primite de la comitent). În cazul în care, prin fapta ilicită, au fost încălcate și norme de drept penal, iar fapta întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni, în cauză este antrenată și răspunderea penală a persoanei vinovate, alături de răspunderea civilă

Pentru angajarea răspunderii juridice trebuie să existe cumulativ o conduită ilicită, un prejudiciu, o legătură de cauzalitate între conduita culpabilă și rezultatul vătămător, vinovăție din partea subiectului actului ilicit și să nu existe împrejurări sau cauze care înlătură răspunderea juridică.

Deși actele medicale defectuoase nu exclud faptele ilicite comise cu intenție, cele mai multe acte de malpraxis sunt comise din culpă, aceasta fiind de cele mai multe ori forma de vinovăție cu care acționează personalul medical. Se face distincție în doctrină între culpa comisivă (manifestată în cadrul unei acțiuni inadecvate prin imprudență,

²⁰⁶ Codul a introdus prima dată conceptul de consimțământ informat.

nepricepere sau stângăcie), culpa omisivă (manifestată în cadrul unei inacțiuni prin neexecutarea unei acțiuni necesare), culpa „in eligendo” (constând în alegerea greșită a unor proceduri medicale ori în delegarea unei persoane necompetente) și culpa „in vigilando” (constând în nesolicitarea unui ajutor, prin neinformare, etc.).

În stabilirea formei de vinovăție cu care acționează subiectul, este foarte importantă decelarea dintre greșeală și eroare. Greșeala presupune nerespectarea unor norme de comportament profesional pe care un medic cu aceeași capacitate profesională, în aceleași condiții, le-ar fi respectat. Eroarea este determinată de situații ca evoluția complicată a unei boli ori simptomatologia atipică, situații în care orice medic ar fi procedat în aceeași manieră. Spre deosebire de greșeală, eroarea apare în ciuda bunei-credințe și a conștiințozității medicului.

Potrivit prevederilor Legii nr. 95/2006, personalul medical răspunde civil pentru prejudiciile produse din eroare, care includ și neglijența, imprudența sau cunoștințe medicale insuficiente în exercitarea profesiei, prin acte individuale în cadrul procedurilor de prevenție, diagnostic sau tratament. De asemenea, răspunderea civilă este atrasă și pentru prejudiciile ce decurg din nerespectarea reglementărilor legale privind confidențialitatea, consimțământul informal și obligativitatea acordării asistenței medicale, ori în cazurile în care personalul medical își depășește limitele competenței, cu excepția cazurilor de urgență în care nu este disponibil personal medical cu competența necesară.

Legea nr. 95/2006 reglementează în art. 643 limitarea răspunderii civile, în sensul că toate persoanele implicate în actul medical defectuos vor răspunde proporțional cu gradul de vinovăție al fiecăreia. Aliniatul 2 al acestui text de lege consacră cauzele care înlătură răspunderea civilă pentru malpraxis, respectiv faptul că personalul medical nu este răspunzător pentru prejudiciile produse în exercitarea profesiei în situația în care acestea se datorează condițiilor de lucru, dotării insuficiente cu echipament, infecțiilor

nosocomiale²⁰⁷, efectelor adverse, complicațiilor și riscurilor în general acceptate ale metodelor de investigație și tratament, viciilor ascunse ale materialelor sanitare și în cazul în care acționează cu bună-credință în situații de urgență, cu respectarea competenței acordate.

Alături de personalul medical angajat, răspund și unitățile sanitare, în calitate de furnizori de servicii medicale, pentru prejudiciile produse pacienților ca urmare a serviciilor prestate, generate de viciile ascunse ale echipamentelor medicale, ale substanțelor medicamentoase și ale materialelor sanitare ori generate de furnizarea necorespunzătoare a utilităților.

În activitatea sa, medicul trebuie să aibă în vedere și să evalueze și cele mai mici riscuri, dând dovadă de profesionalism și acționând cu prudență. Pentru evaluarea riscului util, este binevenită obținerea consimțământului pacientului, după o prealabilă informare cu privire la riscul pe care îl implică un anumit act medical. În acest sens, în Legea nr. 95/2006 a fost introdus la Titlul XV și capitolul III - „Acordul pacientului informat”, care statuează obligativitatea obținerii acordului scris al pacientului ce urmează a fi supus la metode de prevenție, diagnostic și tratament cu potențial de risc, după o prealabilă informare a pacientului cu privire la diagnosticul, natura și scopul tratamentului, la riscurile și consecințele tratamentului propus, la alternativele viabile de tratament, la riscurile și consecințele lor, la prognosticul bolii fără aplicarea tratamentului.

Având în vedere faptul că eroarea medicală poate produce consecințe grave pentru integritatea fizică și morală a

²⁰⁷ Infecțiile nosocomiale sunt definite ca infecții dobândite în timpul sau ca rezultat al spitalizării. În general, în cazul unui pacient care a fost spitalizat pentru mai puțin de 48 de ore și dezvoltă o infecție, se consideră că incubajia infecției a avut loc înainte de spitalizare. Majoritatea infecțiilor apărute după 48 de ore se consideră a fi nosocomiale. Un pacient poate dezvolta o infecție nosocomială după externarea din spital dacă microorganismul, aparent, a fost dobândit în spital. Infecția plăgilor chirurgicale dezvoltată în săptămânile de după externarea din spital este un exemplu de astfel de infecții nosocomiale (<http://www.medicultau.com/boli-infectioase/infectiile-nosocomiale-si-cele-legate-de-dispozitivele-intravasculare/index.php>);

pacientului, legiuitorul a introdus la art. 656 din Legea nr. 95/2006 obligativitatea încheierii de către personalul medical care acordă asistență medicală, a unei asigurări de malpraxis pentru cazurile de răspundere civilă profesională pentru prejudiciile cauzate prin actul medical, dovada încheierii unei asemenea polițe de asigurare fiind o condiție obligatorie la angajare. Asiguratorul acordă despăgubiri pentru sumele pe care asiguratul este obligat să le plătească cu titlu de dezdăunare și cheltuielile de judecată ale persoanei păgubite, prin aplicarea unei asistențe medicale inadecvate.

În vederea stabilirii cazurilor de răspundere civilă profesională pentru medici, farmaciști și alte persoane din domeniul asistenței medicale, se constituie, potrivit prevederilor art. 668 din Legea nr. 95/2006, la nivelul fiecărei autorități publice județene și a municipiului București, o comisie de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis.

Drept urmare a sesizării acestei comisii de către persoana păgubită printr-un act de malpraxis, ori de către moștenitorii acesteia, în caz de deces, se desemnează, prin tragere la sorți, din lista județeană a experților medicali un expert ori un grup de experți, în funcție de complexitatea cazului, însărcinat cu efectuarea unui raport asupra cazului. Experții au obligația întocmirii și înaintării către comisie a acestui raport în termen de 30 de zile, comisia urmând să adopte o decizie asupra cazului, în maximum 3 luni de la data sesizării. Decizia prin care comisia stabilește dacă în cauză a fost sau nu o situație de malpraxis se comunică tuturor persoanelor implicate în termen de 5 zile calendaristice. Persoanele nemulțumite de decizia comisiei pot face contestație în termen de 15 zile de la data comunicării deciziei.

Potrivit art. 673 alin. 2 din Legea nr. 95/2006, procedura stabilirii cazurilor de malpraxis nu împiedică liberul acces la justiție potrivit dreptului comun, astfel că persoana care a fost prejudiciată printr-un act de malpraxis medical se poate adresa instanței civile de judecată, după parcurgerea procedurii stabilirii cazurilor de malpraxis, cu respectarea termenului de prescripție de 3 ani de la

producerea prejudiciului.

Art. 673 din Legea nr. 95/2006 a fost criticat ca neconstituțional, în cadrul sesizării înaintate Curții Constituționale de un grup de 37 de senatori. Autorii sesizării au susținut că acest text de lege ar fi neconstituțional deoarece contravine prevederilor art. 126 alin.(6) din Constituție, referitor la controlul judecătoresc al actelor administrative. Curtea Constituțională, prin decizia nr. 298/2006 a respins excepția de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniul Sănătății, motivându-și soluția cu privire la prevederile Titlului XV al legii prin aceea că acest text de lege nu reglementează competența instanțelor de drept comun și nici competența instanțelor de contencios administrativ, ci prevede dreptul de a contesta orice decizie a comisiei la instanța de judecată. De asemenea, alin. 2 al art. 673 din lege instituie garanția legală a liberului acces la justiție, potrivit dreptului comun. Curtea Constituțională a constatat și faptul că, prin această lege, nu s-a reglementat o jurisdicție specială administrativă, ci doar s-a înființat o comisie de monitorizare și competență profesională pentru cazurile de malpraxis, care nu desfășoară o activitate jurisdicțională, ci o activitate de control și expertizare profesională.

Printre normele deontologice cuprinse în Codul Internațional al Eticii Medicale se regăsește și aceea potrivit căreia medicul este dator să se comporte onest față de pacienți și colegi și să nu acopere pe acei medici care manifestă deficiențe de caracter sau competență sau care exercită acțiuni de fraudă sau înșelătorie. Această normă deontologică reflectă atât obligația morală a medicului de a-și desfășura activitatea cu profesionalism, cât și obligația morală de a nu tolera acte de malpraxis ale altor colegi. Chiar dacă, potrivit dictonului latin, „*Errare humanum est*”²⁰⁸, fiecare om este dator să conștientizeze și să își asume în mod responsabil consecințele faptelor sale. Un reprezentant al corpului medical care săvârșește o eroare medicală nu trebuie, implicit, marginalizat, însă societatea trebuie să îl sancționeze, proporțional cu gradul său de vinovăție, având în vedere faptul că prin

²⁰⁸ „A greși este omenește”.

prejudiciul creat pacientului s-a adus atingere drepturilor fundamentale ale omului - viața și integritatea fizică și morală.

Considerăm că Titlul XV din Legea nr. 95/2006 constituie un cadru legal coerent pentru identificarea cazurilor de malpraxis, prin care legiuitorul a reușit să stabilească drepturile și obligațiile ce revin fiecărei părți implicate în relația personal medical - pacient, pentru a preveni eventualele abuzuri de drept.

Angajarea juridică a răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie

Articolul 998 Cod civil consacră principiul fundamental al răspunderii delictuale potrivit căruia „Orice faptă a omului, care cauzează altuia un prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat a-l repara”. În lumina acestei dispoziții, răspunderea delictuală este esențialmente subiectivă, deoarece numai cel vinovat de producerea unui prejudiciu poate fi obligat să despăgubească victima. Privită din această perspectivă, angajarea răspunderii delictuale constituie o sancțiune aplicată unei conduite imputabile, în vederea restabilirii echilibrului distrus prin săvârșirea unei fapte ilicite.

Realitățile economico-sociale care au motivat instituirea acestor forme de răspundere având ca fundament unic și exclusiv culpa autorului faptei ilicite s-au transformat profund de-a lungul timpului.

Realitățile societății moderne au impus cu necesitate reevaluarea acestei instituții fundamentale a dreptului civil, prin restaurarea categoriilor juridice, îndeosebi a culpei, pe de o parte, și prin stabilirea unor noi orientări asupra funcțiilor acestei răspunderi.

Noile orientări ale doctrinei și jurisprudenței din ultimele decenii au determinat în anumite domenii părăsirea treptată a fundamentării subiective a răspunderii civile delictuale, instituită de prevederile Codul civil cu două secole în urmă.

Tendința de obiectivare a acestei răspunderi a cunoscut o amploare fără precedent, fiind reflectată în dreptul pozitiv. Apariția fundamentării obiective a răspunderii civile delictuale la începutul secolului trecut a declanșat dispariția armoniei și coerenței

acestei instituții juridice, demontând că poate fi angajată răspunderea delictuală chiar și în absența culpei persoanei responsabile. Astfel, condiția culpei, cu valențele sale etico-morale atât de prețioase în societate, a devenit inutilă în fața nevoii pragmatice a asigurării despăgubirii victimei. Ceea ce legiuitorul a consacrat în art. 998 Cod civil ca fiind o regulă de strictă aplicabilitate, care conferă siguranță deopotrivă victimei și persoanei răspunzătoare, s-a dovedit a fi atât de fragilă, efemeră, adeseori inaplicabilă, în fața pericolului suportării inechitabile a consecințelor prejudiciabile de însăși victima inocentă.

Teoreticieni și practicieni ai dreptului afirmă că ne aflăm într-un moment de răscruce privind fundamentele acestei răspunderi, făcând referire în acest început de nou mileniu la „criza răspunderii civile”²⁰⁹; în acest context este analizată oportunitatea unei reforme globale a dreptului răspunderii civile, fiind propusă socializarea riscurilor prin crearea unui „adevărat sistem de despăgubire a victimelor prejudiciilor corporale”. Asistăm la reconstruirea fundamentului răspunderii civile delictuale prin modelarea conținutului noțiunii de culpă și stabilirea unor fundamente de natură obiectivă²¹⁰.

Dezbaterile doctrinare și jurisprudențiale contemporane privind diferite ipoteze de răspundere vizează rolul și oportunitatea culpei, în măsura în care aceasta *este și trebuie să fie considerată a fi o condiție esențială a răspunderii delictuale*²¹¹.

Răspunderea medicală oferă o temă de cercetare mereu actuală și complexă, care preocupă în egală măsură pe discipolii lui Hipocrate, cât și pe teoreticienii și practicienii dreptului. În exercitarea profesiei sale, medicul este călăuzit de propria lui conștiință,

²⁰⁹ F. Terre, P. Simler, Y. Lequette, „Droit civil.Les Obligations”, 6eme édition, Dalloy, Paris, 1990, p. 54, apud. L.R. Boilă, „Răspunderea civilă delictuală obiectivă”, Editura C.H. Beck, București, 2008, p.33.

²¹⁰ L.R. Boilă, op. cit., pp.1-11.

²¹¹ G. Viney, P. Jourdain, „Traité du droit civil” sub direcția lui J. Ghestin, „Les condition de la responsabilité civil”, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, ediția a 3-a, Paris, 2006, pp.370-373, apud L.R. Boilă, A.C. Boilă, „Natura juridică a răspunderii civile a personalului medical în dreptul român”, Revista Dreptul, nr.4/2009.

circumscrisă propriilor convingeri morale și religioase, având deplină independență profesională, în exercitarea dreptului de a lua o decizie asupra prescripțiilor și tratamentelor pe care le consideră necesare, în raport de starea de sănătate a pacientului, acceptând sau refuzând în mod justificat cazul. Această profesie umanitară presupune însă, pe lângă disponibilitate, corectitudine, devotament și respect față de pacienți și asumarea riscurilor pe care le implică, prin angajarea răspunderii pentru consecințele prejudiciabile, vătămătoare produse asupra pacientului și, indirect, asupra familiei sale.

Codul de deontologie medicală, adoptat în anul 2005, a consacrat, cu valoare de principiu, ideea potrivit căreia sănătatea omului este țelul suprem al actului medical. Prin întreaga sa activitate profesională, medicul trebuie să apere sănătatea fizică și mentală a pacientului, să aline suferințele acestuia, să respecte viața și demnitatea lui, acționând fără nicio discriminare, atât pe timp de pace, cât și pe timp de război²¹². Scopul principal al exercitării profesiilor medicale, îndeosebi cea de medic, este de a asigura sănătatea cetățenilor, în primul rând prin prevenirea îmbolnăvirilor, apoi prin investigarea, diagnosticarea și efectuarea intervențiilor, pentru vindecarea sau ameliorarea stării lor de sănătate, în vederea reintegrării în viața socială²¹³.

Pentru că discutăm de răspundere, considerăm că se impune să menționăm faptul că, în opinia noastră, răspunderea medicului nu poate fi încadrată strict în tiparul unei răspunderi civile contractuale sau delictuale tradiționale, fiind o răspundere a

profesionistului în fața riscurilor inerente exercitării activității sale, o răspundere specială, agravată în raport de alte forme ale răspunderii juridice. Susținem ideea potrivit căreia amplul proces al „reconstrucției răspunderii civile” presupune recunoașterea unei noi răspunderi, a treia categorie, care grupează regulile autonome așa numitei *răspunderi profesionale*²¹⁴, care conferă noi semnificații obligațiilor debitorului²¹⁵.

Răspunderea medicului pentru prejudiciile cauzate pacientului său în dreptul român

Eveniment legislativ remarcabil, Legea 95/2006²¹⁶ are drept obiect de reglementare reforma în domeniul sănătății publice, considerată a fi un „obiectiv de interes major”. Protejarea și promovarea sănătății populației României sunt ridicate la nivel de obiective politico-legislative, parte din amplul demers al procesului integrării țării noastre în Uniunea Europeană. Pentru prima dată, legiuitorul a cuprins într-un singur act normativ o reglementare unitară a problemelor privind întregul sistem sanitar din țara noastră, conformă normelor dreptului comunitar european, abrogând, în mare parte, reglementările precedente²¹⁷.

²¹⁴ Arătăm faptul că și în alte domenii, cum ar fi protecția consumatorului, s-a invocat răspunderea profesională, ca fiind o categorie distinctă, potrivit domeniului de activitate.

²¹⁵ Pentru o analiză mai detaliată a răspunderii profesionale a personalului medical a se vedea L.R. Boilă, „Răspunderea civilă delictuală subiectivă”, Editura C.H. Beck, București, 2009, p. 335.

²¹⁶ Legea nr. 95/2006 a fost publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 372, din 28 aprilie 2006, iar ulterior a fost modificată prin mai multe acte normative.

²¹⁷ Act normativ de mare amploare, cu 17 titluri în care sunt cuprinse 863 de articole, Legea reglementează organizarea sistemului național de sănătate publică, exercitarea profesiunilor medicale, răspunderea medicală, asigurările sociale de stat și private, respectiv producerea, prescrierea și distribuția medicamentelor. Fiecare titlu cuprinde în partea finală prevederi referitoare la transpunerea Directivelor Uniunii Europene, în amplul proces de armonizare a legislației naționale cu cea comunitară. Printre izvoarele internaționale privind reglementarea raporturilor juridice din domeniul medical se numără Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată la 10 decembrie 1948 de Adunarea generală a

²¹² Codul de deontologie medicală a fost adoptat prin declarația de la Geneva din anul 1948, iar Codul Internațional al Eticii medicale a fost aprobat de către Asociația Națională Medicală.

²¹³ Codul deontologic al Colegiului medicilor, art. 82-85, prevede *cele mai importante obligații ale medicului față de societate*: obligația de a se îngriji de respectarea normelor de igienă și profilaxie, semnalând bolnavului și celor din jurul său responsabilitatea care le revine în acest sens; obligația de a aduce la cunoștința publică orice situație de natură a influența starea de sănătate a colectivității; obligația de a participa la serviciul de gardă, zi și noapte; obligația de a susține orice acțiune întreprinsă de autoritățile competente în scopul protecției sănătății.

Relația dintre medic și pacient a fost reglementată cu privire la activitățile specifice de diagnosticare, tratare, vindecare sau doar de ameliorare a stării de sănătate a acestuia. Denumite generic în literatura juridică „raporturi de sănătate”²¹⁸, aceste raporturi juridice au un caracter interdisciplinar, date fiind complexitatea și diversitatea drepturilor și obligațiilor asumate de părți²¹⁹. Obligațiile medicului în cadrul acestor raporturi reprezintă acele îndatoriri privind alegerea unei conduite profesionale și morale adecvate pentru diagnosticarea, tratamentul și îngrijirea pacientului, cu respectarea drepturilor lui, pentru vindecarea sau alinarea suferințelor sale. Calificarea răspunderii medicale ca fiind o

răspundere „profesională” presupune competență, diligență, prudență și precauție în domeniul exercitării profesiei medicale.

Titlul XV din Legea 95/2006 reglementează „Răspunderea civilă a personalului medical și a furnizorului de produse și servicii medicale, similare și farmaceutice”, fiind pentru prima dată sintetizate într-un text legal condițiile speciale necesare angajării acestei răspunderi. În mod expres, se precizează că răspunderea civilă nu înlătură angajarea răspunderii penale, dacă fapta care a cauzat prejudiciul constituie infracțiune, conform legii (art. 642 alin. 5).

Faptul ilicit generator de răspundere, denumit „malpraxisul”, a fost calificat în art. 642 alin. 1 lit. b din Legea 95/2006 ca fiind „eroarea profesională săvârșită în exercitarea actului medical sau medico-farmaceutic, generatoare de prejudicii asupra pacientului”. Legiuitorul nu definește „eroarea profesională”, ci conturează doar conținutul acesteia printr-o enumerare cu un caracter exemplificativ: „Personalul medical răspunde civil pentru prejudiciile produse prin eroare, care includ și neglijența, imprudența sau cunoștințe medicale insuficiente în exercitarea profesiei, prin acte individuale în cadrul procedurilor de intervenție, diagnostic sau tratament” (art. 642 alin. 2 din Legea 95/2006). Încălcarea obligațiilor privind acordarea asistenței medicale pacienților, confidențialitatea informațiilor și consimțământul informat antrenează răspunderea civilă a medicului (art. 642 alin. 3 din Legea 95/2006). De asemenea, poate fi angajată răspunderea și în ipoteza depășirii limitelor profesiei, cu excepția situațiilor de urgență în care nu este personal medical disponibil (art. 642 alin. 4 din Legea 95/2006).

Cazurile în care răspunderea medicului poate fi înlăturată sunt prezentate în conținutul art. 643 din Legea 95/2006, fiind inclusă o diversitate de ipoteze privind condițiile de lucru, dotări cu echipamente de diagnostic și tratament, infecții nosocomiale, complicațiile și riscurile în general acceptate, vicii ascunse ale materialelor sanitare, echipamentele și dispozitivele medicale (art. 643 alin. 2 lit. a din Legea 95/2006). Sunt considerate speciale acele

Națiunilor Unite, Constituția Organizației Mondiale a Sănătății și Pactul internațional referitor la drepturile economice, sociale și culturale. Dintre actele „europene” menționăm Convenția pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane cu privire la aplicarea biologiei și medicinei, încheiată la 19 noiembrie 1996 de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, adoptată la Oviedo, în 4 aprilie 1997 și ratificată de 40 de state semnatare.

²¹⁸ E. Lupan, „Raporturile juridice de protecție a mediului de viață al populației”, în „Dreptul” nr. 12/1997, p. 9; Autorul argumentează ideea potrivit căreia protecția mediului de viață a populației în general este parte componentă a activității globale de protecție a mediului, având în vedere faptul că reglementările privind igiena și modul de viață a omului au fost elaborate în baza și pentru aplicarea legilor generale privind protecția mediului.

²¹⁹ Astfel, raporturile medicale sunt supuse reglementărilor din mai multe ramuri de drept: *civil* (răspunderea contractuală și cea delictuală), *dreptul comercial* (furnizarea de servicii medicale, organizarea cabinetelor medicale, comercializarea medicamentelor, etc), *dreptul muncii* (angajarea personalului medical printr-un contract individual de muncă, răspunderea disciplinară și cea patrimonială), *dreptul familiei* (referitor la cazurile care pot constitui motive pentru anularea căsătoriei sau pentru divorț, stabilirea pensiei de întreținere în raport de starea de sănătate a persoanei), *protecția mediului* (impactul daunelor ecologice asupra vieții și sănătății populației), *dreptul administrativ* (organizarea și funcționarea instituțiilor sanitare), *dreptul constituțional* (garantarea dreptului fundamental al omului la viață, sănătate și integritate corporală), *dreptul penal* (infracțiunile săvârșite în exercitarea activităților de asistență medicală, precum uciderea din culpă, vătămarea corporală, divulgarea secretului profesional, abuzul în serviciu contra intereselor persoanelor, neglijența în serviciu) etc.

cazuri în care medicul acționează cu bună-credință în situații de urgență, cu respectarea competenței acordate (art. 643 alin. 2 lit. b din Legea 95/2006).

În final, trebuie reținut că în lumina art. 642-643 din Legea 95/2006 (singura reglementare legală din România în materie), personalul medical, în dreptul român, nu răspunde civil decât subiectiv, așadar, în temeiul culpei sale, iar niciodată „obiectiv”, deci independent de vinovăția sa.

Această concluzie se desprinde limpede din textul art. 643 alin. 1 din Legea 95/2006, potrivit căruia „toate persoanele implicate în actul medical vor răspunde proporțional cu gradul de vinovăție al fiecăruia”, dispozițiile art. 643 alin. 2 lit. a și b reglementând - pentru personalul medical - clauze de nevinovăție, iar nu o răspundere obiectivă.

Considerațiile doctrinei și jurisprudenței române

Sușținătorii dreptului medical au definit această ramură de drept ca fiind „ansamblul raporturilor juridice existente între, pe de o parte, cei care exercită profesiunile medicale într-un cadru privat sau în spital și, pe de altă parte, pacienți și raporturile acestora cu societatea”²²⁰. Unele sisteme de drept consideră dreptul medical ca o ramură de sine stătătoare²²¹, altele doar o parte a dreptului sănătății²²². În prezent, în țara noastră, acțiunile întreprinse în vederea înlăturării reformei în domeniul sănătății, inclusiv în plan legislativ, contribuie la prefigurarea, mai timidă, dar sigură, a unei noi ramuri de drept, dreptul medical, cu toate că

în doctrina noastră această idee nu este unanim împărtășită²²³.

În domeniul răspunderii medicale, în unanimitate doctrina și jurisprudența noastră susțin fundamentarea subiectivă apreciind că numai în condițiile dovedirii unei conduite culpabile a medicului în legătură cu înlăturarea actului medical poate fi antrenată obligația acestuia de a repara prejudiciile cauzate pacientului său. În acest sens, sunt invocate prevederile art. 998, art. 999 C.civ. privind regimul general al răspunderii civile delictuale pentru propria faptă, care presupune culpa persoanei responsabile ca o condiție esențială.

Astfel s-a susținut că „indiferent că este vorba de răspundere delictuală sau contractuală, prezența culpei ca formă a vinovăției este indispensabilă pentru tragerea la răspundere a medicului care a cauzat prin fapta sa un prejudiciu pacientului”²²⁴. Cu toate că s-a sesizat orientarea în unele sisteme de drept către o răspundere fără culpă pentru orice „eșec medical” cum este în sistemul juridic american, s-a apreciat că, nefiind conturată încă o ramură distinctă a dreptului medical, trebuie să se aplice dreptul comun în materia răspunderii civile delictuale, care presupune existența culpei pentru antrenarea răspunderii medicale.

În opinia altui autor, exprimată cu peste o jumătate de secol în urmă, culpa poate fi definită ca fiind „o eroare de conduită pe care un medic prudent și diligent, aflat pe același plan profesional și în aceleași circumstanțe externe, nu ar fi comis-o”²²⁵. Culpă medicului

²²⁰ Definiția aparține autorilor austrieci J. Misliwety, A. Ellinger, „Recht für Aerzte und Medizinstudenten”, ediția a 2-a, p. 40, apud A.T. Moldovan, „Tratat de drept medical”, Editura All Beck, București, 2002, p. 30.

²²¹ A. T. Moldovan, op. cit., p. 5; Autorul precizează principiile care stau la baza acestei noi ramuri de drept: legalitatea actului medical, garantarea dreptului la asistență medicală, dreptul la o a doua opinie în aceeași cauză medicală, autodeterminarea, inviolabilitatea și intangibilitatea corpului uman.

²²² În dreptul belgian, dreptul medical este recunoscut ca reprezentând „o parte a dreptului sănătății care poate fi descris ca totalitate a regulilor de drept ce au legătură directă cu grija pentru sănătate și adaptarea dreptului civil, administrativ și penal în context (H. Nys, „Medisch Rech”t, 2000, pag. 1, apud A. T. Moldovan, op. cit., p. 5).

²²³ Dintre definițiile date în literatura juridică română dreptului medical menționăm:

„Suma normelor juridice ce reglementează comportamentul profesional al personalului medical, precum și raporturile juridice specifice domeniului sanitar, și care conferă drepturi și obligații participanților la aceste raporturi” (G. Năsui, „Practica medicală. Ghid juridic”, Editura Teora, București, 2000, p. 70).

„Ansamblul normelor juridice ce reglementează raporturile juridice profesionale patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între cei care exercită profesii medicale și pacienți, precum și raporturile specifice instituțiilor sanitare, caracterizate prin poziția de egalitate juridică a participanților la aceste raporturi juridice” (A. T. Moldovan, op. cit., p. 5).

²²⁴ A. T. Moldovan, op. cit., p. 5.

²²⁵ I. Fruma, „Responsabilitatea medicului”, Sibiu, 1944, p. 83, apud A. T. Moldovan, op. cit., p. 110.

este o *culpă profesională* care trebuie evaluată „(...) în concret, cum concret este însuși faptul medical”, ceea ce presupune implicarea „unei instituții și a unei jurisdicții speciale”²²⁶.

Într-un studiu consacrat răspunderii personalului medical pentru neîndeplinirea obligației privitoare la consimțământul informat al pacientului, se face apel la „rigorile răspunderii civile” exprimând rezerve cu privire la autonomia acestei ipoteze de răspundere față de malpraxis-ul propriu-zis, care presupune „culpă profesională în exercitarea actului medical generatoare de prejudicii asupra pacientului”²²⁷.

Majoritatea cazurilor soluționate privesc săvârșirea de către medici a unor fapte penale care au avut drept consecință și producerea de prejudicii pacienților sau, în caz de deces, familiilor acestora. S-a constatat că dovada culpei medicale este deosebit de dificilă deoarece implică efectuarea unor expertize medico-legale complexe prin care să se poată stabili legătura de cauzalitate dintre actul medical și prejudiciul vătămător produs. Un rol important îl are factorul aleatoriu specific activităților medicale, care intervine obiectiv, cauzând îmbolnăvirea sau agravarea stării de sănătate a pacientului în absența oricărei conduite culpabile a medicului.

Toate aceste probleme de probațiune constituie serioase obstacole pentru victime care adeseori se află în imposibilitatea dovedirii culpei medicale, astfel că nu pot acționa pentru a obține repararea prejudiciului.

Pornind de la aceste premise privind reglementarea legală a răspunderii medicale în dreptul român și orientarea doctrinei și jurisprudenței noastre privind fundamentarea subiectivă a acestei ipoteze, ne propunem o analiză succintă a soluției adoptate de instanțele franceze privind obligația de confidențialitate și accesul la dosarul medical

pe care medicul o are față de pacientul său pentru a demonstra posibilitatea angajării răspunderii medicului pe un temei obiectiv. Având în vedere faptul că în jurisprudența noastră soluțiile jurisprudențiale, fără excepție condiționează răspunderea medicului de dovada comportamentului său culpabil, am considerat utilă cercetarea fundamentului obiectiv al acestei răspunderi care implică o nouă abordare, prin prisma intereselor pacientului vătămat prin acte medicale. O asemenea fundamentare are drept principal obiectiv asigurarea unei protecții mai eficiente a pacienților, prin crearea cadrului juridic pentru repararea prejudiciilor suferite.

După cum am menționat mai sus, prevederile Legii nr. 95/2006 în mod implicit acceptă posibilitatea angajării răspunderii profesionale a medicului independent de culpa sa, fără a fi pe deplin lămurite condițiile speciale care trebuie îndeplinite. Experiența jurisprudențială franceză, care a consacrat de peste un deceniu răspunderea obiectivă medicală, poate oferi teoreticienilor și practicienilor dreptului din țara noastră subiecte de reflecție pe această temă atât de actuală a lumii medicale.

Obligațiile medicului - obligația de confidențialitate și accesul la dosarul medical

La o analiză sumară a principalelor obligații pe care medicul le are față de pacientul său regăsim principalele îndatoriri pe care personalul medical le are, dintre care enumerăm:

- a) obligația medicului de acordare a îngrijirilor pacientului;
- b) obligația de securitate față de pacient;
- c) obligația de informare a pacientului;
- d) obligația de consiliere a pacientului;
- e) obligația de confidențialitate și accesul la dosarul medical;

Din considerente obiective ne vom îndrepta atenția spre ultima obligație menționată, întrucât implicațiile acesteia (n.r. obligația de confidențialitate și accesul la dosarul medical), conturează profund fundamentul obiectiv al răspunderii medicului.

²²⁶ Gh. Scripcaru, M. Terbancea, „Coordonatele deontologice ale actului medical”, Editura Medicală, București, 1989, p. 206.

²²⁷ E. Florian, „Discuții în legătură cu răspunderea civilă a personalului medical pentru neîndeplinirea obligației privitoare la consimțământul informat al pacientului”, în „Dreptul” nr. 9/2008, p. 40.

Secretul medical, înscris în Jurământul lui Hipocrate, este absolut și general, fiind una din cele mai vechi reguli ale practicii medicale.

Articolul 642 alin. 3 din Legea nr. 95/2006 instituie răspunderea civilă a personalului medical pentru prejudiciile care decurg din încălcarea obligației de confidențialitate. Unitățile sanitare prestatoare de servicii medicale, publice sau private, răspund pentru prejudiciile cauzate pacienților, generate de nerespectarea reglementărilor interne.

Cu prilejul acordării îngrijirilor și asistenței, medicul cunoaște o serie de amănunte din viața pacientului, precum cele referitoare la antecedente medicale, sensibilități, alergii, intervenții etc. Toate aceste informații au caracter strict confidențial, fiind interzisă dezvăluirea lor fără acordul expres al pacientului, deoarece privesc viața sa privată. Instituția sanitară nu poate face publică informația din dosarul medical al pacientului, decât la cererea autorităților sau a instanțelor judecătorești, motivat de exercitarea unui interes legitim. În caz de deces aceste informații trebuie aduse la cunoștința membrilor familiei, la cererea lor.

Există doar trei situații în care medicul este obligat să informeze public asupra situației pacientului: nașterea sau moartea lui, precum și în cazul contactării unei boli contagioase, care pune în pericol sănătatea publică.

Prin prisma acestor trăsături, putem defini *obligația de confidențialitate a medicului* ca fiind o *obligație, accesorie celei de îngrijire și asistență medicală a pacientului, care constă în păstrarea secretului privind informațiile referitoare la starea de sănătate obținute pe durata supravegherii lui și nedivulgarea lor decât în cazuri excepționale, expres prevăzute de lege.*

Considerăm că obligația de confidențialitate poate fi apreciată „de rezultat”, întrucât deconspirarea informațiilor medicale în alte cazuri decât cele expres prevăzute de lege constituie un rezultat cert, ce demonstrează indubitabil încălcarea ei de către medic. Aceasta înseamnă că răspunderea va fi angajată pe temei obiectiv, independent de culpabilitatea conduitei medicului, pe ideea *riscului privind desfășurarea profesiei în societate*. Răspunderea va

fi înlăturată numai în caz de forță majoră sau culpă proprie a victimei, respectiv a pacientului.

În Franța, problema confidențialității informațiilor încredințate medicului curant a fost invocată în legătură cu dezvăluirile din dosarul medical al fostului președinte Francois Mitterand. Informarea cetățenilor asupra cauzei decesului acestuia a fost considerată o dezvăluire a unui secret de stat, dar și a unui secret medical²²⁸.

Concluzii

Din analiza soluției jurisprudenței franceze se desprinde tendința actuală de obiectivare a răspunderii personalului medical, prin consolidarea poziției victimelor care au avut de suferit cu prilejul diagnosticării, acordării de îngrijiri medicale sau efectuării de intervenții chirurgicale.

Această orientare reprezintă, fără îndoială, o agravare a condițiilor angajării răspunderii pentru prejudiciile cauzate, victimele având sarcina de a dovedi doar existența unui prejudiciu aflat în legătură de cauzalitate cu actul medical. Analiza răspunderii medicale se transpune în plan causal, prin examinarea elementelor constitutive obiecte. Culpă profesională a medicului încetează a fi interpretată prin prisma factorilor psihologici, volitivi și intelectivi, fiind raportată exclusiv la anormalitatea comportamentului prejudiciabil,

²²⁸ Doamna Mitterand, împreună cu copiii săi au sesizat Tribunalul de Mare Instanță din Paris la 17 ianuarie 1996, în legătură cu publicarea unei cărți, „*Marele secret*”, scrisă de fostul medic al președintelui, M. Gubler. În lucrare, autorul a dezvăluit faptul că, încă din anul 1992, fostul președinte a suferit de cancer la prostată, boală în urma căreia a decedat. Instanța a condamnat medicul vinovat de încălcarea obligației privind secretul medical, motivând prin aceea că decesul pacientului nu duce la stingerea acestei obligații privind păstrarea secretului în legătură cu boala de care a suferit.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, fiind sesizată de către medic, a respins pretențiile reclamantilor și a considerat că, prin trecerea unui interval de timp suficient, obligația de confidențialitate încetează, deoarece s-ar aduce atingere libertății de exprimare și dreptului națiunii de a cunoaște adevărul asupra stării de sănătate a fostului președinte al republicii.

în legătură cu fapta ilicită sau malpraxisul medical. Aceasta înseamnă că medicul poate fi obligat să răspundă pentru prejudiciile cauzate pacientului său chiar și independent de orice culpă. Repararea prejudiciilor vătămătoare suferite de pacient în legătură cu actul medical reprezintă piatra unghiulară a răspunderii medicale, ca o consecință a asumării de către medic a pericolelor exercitării unei profesii atât de nobile, dar, în același timp, atât de riscante.

În opinia noastră, s-ar impune și în România reglementarea *obiectivă* a răspunderii civile a medicilor (în locul celei subiective existente în prezent), modificându-se, corespunzător, art. 642-643 din Legea nr. 95/2006, în lumina orientării jurisprudenței franceze invocate.

Oricum, indiferent de modificarea propusă, se impune consolidarea asigurărilor de malpraxis, ca o măsură eficientă de preluare a riscurilor și asigurarea reparării prejudiciilor produse, iar aceasta independent de împrejurarea că se menține sistemul actual (personalul medical răspunde exclusiv subiectiv - prin culpă), sau, dacă se va modifica Legea nr. 95/2006; în acest sens, va putea răspunde civil chiar și independent de culpă, așadar, *obiectiv*.

Bibliografie

1. Boilă L.R., „Răspunderea civilă delictuală *obiectivă*”, Editura C.H. Beck, București, 2008.
2. Boilă L.R., Boilă A.C., „Natura juridică a răspunderii civile a personalului medical în dreptul român”, Revista Dreptul, nr.4/2009.
3. Florian E., „Discuții în legătură cu răspunderea civilă a personalului medical pentru neîndeplinirea obligației privitoare la consimțământul informat al pacientului”, în „Dreptul” nr. 9/2008.
4. Lupan E., „Raporturile juridice de protecție a mediului de viață al populației”, în „Dreptul” nr. 12/1997.
5. Moldovan A.T. „Tratat de drept medical”, Editura All Beck, București, 2002.
6. MONITORUL OFICIAL al României, partea I, nr. 372, din 28 aprilie 2006.
7. Năsui G., „Practica medicală. Ghid juridic”, Editura Teora, București, 2000.
8. Scripcaru Gh., Terbancea M., „Coordonatele deontologice ale actului medical”, Editura Medicală, București, 1989.
9. <http://www.medicultau.com/boli-infectioase/infectiile-nosocomiale-si-celelegate-de-dispozitivele-intravasculare/index.php>.

ANEXE

**FORMULAR DE CONSIMȚĂMÂNT ÎN
VEDEREA TRATAMENTULUI/OPERAȚIEI**

Subsemnatul _____ domiciliat
în _____ legitimat cu B.I./C.I.
seria _____ nr. _____ în calitate de:

1. pacient internat în
secția _____

2. reprezentant legal al copilului
_____ în vârstă
de _____ ani

3. aparținător (soț, soție, frate, soră, fiu - în
cazul în care pacientul este în
incapacitatea de a decide) al
pacientului _____ int
ernat în secția
_____ consimt să
urmez operația/tratamentul următor²²⁹:

Natura și scopul, beneficiile și riscurile
efectuării/neefectuării acestei
operații/tratament, precum și a celorlalte
operațiuni terapeutice, mi-au fost explicate pe
înțelesul meu de către Dr.

Mi s-au prezentat riscurile asociate
precum și riscurile imprevizibile (inclusiv riscul
oricât de mic de deces) consecințele pe care le
presupune tratamentul/intervenția, cât și
riscurile pe care le impun investigațiile speciale
ce fac parte din operația/tratamentul pe care
urmează să îl efectuez. Declar că sunt conștient
de aceste riscuri și le accept, întrucât scopul
intervenției/tratamentului este spre binele
meu.

Ca urmare, înțeleg necesitatea acestei
operații/tratament pe care doresc să îl efectuez
și recunosc ca nu mi se poate da o garanție sau
asigurare în ceea ce privește rezultatul final.

²²⁹ Pacientul va scrie clar operația/tratamentul pe
care înțelege să o efectueze și pe care acceptă pentru a nu
exista reclamații ulterioare bazate pe confuzie, de exemplu
va nota: „amputația membrului inferior sub nivelul
genunchiului” colectomie dreaptă, ACN, etc.

În cazul în care în timpul intervenției
terapeutice apar situații și condiții neprevăzute,
care impun proceduri suplimentare față de cele
descrise mai sus ca fiind acceptate de către
mine (inclusiv transfuzia), accept ca medicul
desemnat să acționeze în baza pregătirii sale
profesionale în consecință doar dacă aceste
proceduri sunt absolut justificate din motive
medicale și nu numai în interesul meu personal
și înspre binele meu, de la acest accept face
excepție²³⁰

În scopul realizării operației, consimt de
asemenea la administrarea anesteziei ce mi-a
fost indicată (generală/alt tip)²³¹
_____. Riscurile actului anestezic mi-
au fost explicate cu ocazia consultării mele de
către Dr. _____.

În consecință și în condițiile precizate, îmi
dau liber și în cunoștință de cauză,
consimțământul la operația/tratamentul
prezentat.

Certific că am citit, am înțeles și accept pe
deplin cele de mai sus și ca urmare le semnez.

Semnătura pacientului/reprezentantului
legal²³² _____ ziua
_____ luna _____ anul _____.

Subsemnatul, în calitate de martor,
_____ confirm că
prezentul formular de consimțământ a fost
completat în prezența mea și semnat de pacient
fără ca asupra lui să se fi exercitat vreo
constrângere.

Semnătura martorului _____ ziua
_____ luna _____ anul _____.

CONSIMȚĂMÂNT INFORMAT

Am înțeles beneficiile și riscurile
investigației/procedurii (.....)

²³⁰ Exemplu: extirparea unui organ, indicația de a
nu mai resuscita în cazul stopului cardiorespirator, etc.

²³¹ Se specifică obligatoriu ce tip de anestezie se va
aplica.

²³² Se vor nota datele de identitate ale acestuia,
gradul de rudenie, precum și datele împuternicirii de
reprezentare în cazul tutorilor.

invazive ce urmează să mi se facă și **sunt de acord/nu sunt de acord** cu efectuarea acesteia.

De asemenea în cazul apariției în timpul procedurii a unei complicații ce necesită intervenție chirurgicală de urgență, **sunt de acord/nu sunt de acord** ca aceasta să se efectueze în conformitate cu decizia medicului curant.

Nume.....

Data

Prenume.....

O nouă ordine mondială

Mihaluta Florentina

Locul II la Concursul de eseuri studențești 2009

“...să practicăm toleranța și să trăim în pace unul cu celălalt, ca buni vecini, să ne unim forțele pentru menținerea păcii și securității internaționale, să acceptăm principii și să instituim metode care să garanteze că forța armată nu va fi folosită decât în interesul comun; să folosim instituțiile internaționale pentru promovarea interesului economic și social al tuturor popoarelor.”

Cu această generozitate se descrie idealul relațiilor internaționale în preambulul Cartei Organizației Națiunilor Unite, organizație creată în 1945 pentru a *“feri generațiile viitoare de flagelul războiului”*, și de a *“crea condițiile necesare stabilității justiției și respectării obligațiilor ce derivă din Tratatate și alte documente de drept internațional”*.

Partea mai puțin frumoasă a acestor afirmații constă în perenitatea conflictelor anunțate pe prima pagină a ziarelor din toată lumea, putându-se observa mai degrabă veșnica dezordine mondială ce caracterizează relațiile internaționale, făcând din Carta ONU doar un deziderat.

Interesant este faptul că, raportându-ne la situația internațională și făcând o analiză istorică, astăzi lumea re trăiește un episod similar cu agonia Societății Națiunilor de la sfârșitul anilor '30. Istoria se repetă la nesfârșit sub o altă formă, dar având aceeași esență.

Trăim cu siguranță o perioadă crucială în istoria omenirii, a gândirii umane, în care scara valorilor se răstoarnă și noi principii le vor lua locul, pentru că cele vechi se vor fi epuizat. Niciodată poate, în istoria lumii, viitorul nu a fost atât de incert, aproape imposibil de prevăzut, iar dacă acest lucru va fi cu puțință, fără îndoială, previziunile vor fi sumbre, lăsând să se întrevadă un tablou negru, fără nici o nuanță.

Cineva spunea că, dacă nu vom avea grijă de această planetă, mileniul III va fi ultimul mileniu al omenirii. Putem doar bănuși că nu se referă doar la aspecte ce țin de mediul înconjurător, ci vizează toate compartimentele vieții umane (politic, economic, juridic, financiar, tehnic, cultural, sociologic, etc.), care au pornit într-o goană nebună spre nicăieri.

Planeta este din ce în ce mai fragilă, fiind exploatată în cel mai crud mod cu puțință, pentru că, trebuie să recunoaștem, nevoile umane sunt nelimitate, pe când resursele sunt limitate. Astfel, suntem confrunțați cu unul dintre cei mai importanți factori de risc ai evoluției civilizației, care vizează pierderea irecuperabilă a patrimoniului ambiental, atât din pricini omenești cât și datorită naturii parcă tot mai dezlănțuite. De parcă toți acești factori n-ar fi suficienți, intervin o serie de schimbări la nivel mondial, deloc de neluat în seamă. Numărul exemplurilor în acest sens sunt nesfârșite, începând cu domeniul juridic și terminând cu domeniul cultural.

Vechile principii născute cu secole în urmă, care au guvernat lumea de-a lungul timpului și care erau considerate imuabile, încep să devină de domeniul trecutului, înlocuindu-se cu principii de o factură cu totul nouă. Astfel, un vechi dicton latin: *“SALUS POPULI SUPREMA LEX EST”* (salvarea, apărarea poporului este legea supremă) parcă nu-și mai găsește aplicarea în zilele noastre.

La origini, dreptul a stat la baza alcătuirii unei societăți conform căreia oamenii puteau conviețui într-o formă organizată. Regulile care se aplicau și trebuiau respectate erau simple: a nu leza drepturile altuia, a da fiecăruia ceea ce merită, a respecta angajamentele, a repara pagubele pricinuite. Cu siguranță că, dacă s-ar mai respecta astfel de reguli simple, poate n-ar mai fi existat o astfel de dezordine mondială.

Nu trebuie să uităm că secolul XX e considerat în istorie drept cel mai sângeros secol, datorită celor două războaie mondiale care s-au soldat cu zeci de milioane de victime, urmate de Războiul Rece întins pe patru decenii. Dar secolul XX s-a încheiat lăsând poate anumite conflicte deschise, dar și noi germeni să încolțească pentru a genera altele. De altfel, toate războaiele sunt ca un joc de

domino, întinzându-se de-a lungul secolelor, uitându-se cauza primă, cauza cauzelor .

Odată cu începerea unui nou secol au început alte conflicte, culminând cu 11 septembrie 2001, considerat element de răscruce, o întoarcere a paginii istoriei, un adevărat sfârșit de secol XX și un început posibil al celui următor.

Și iată, se prefigurează încet, dar sigur, atât în conștiința celor ce inițiază acest proiect cât și în conștiința colectivităților O NOUĂ ORDINE MONDIALĂ, care este considerată utopia mileniului III. La prima vedere pare ceva nou, dar este o idee ce nutrește în intențiile elitei politice și persoanelor influente de secole întregi, intenții ce se reflectă ca o expresie a vieții contemporane, a noii politici de guvernare la nivel mondial.

De fapt, la baza acestei noi ordini mondiale stă o veche viziune asupra lumii din Epoca Luminilor, în care *“o civilizație universală poate fi construită din temelii pe baza legalistă a unor abstracțiuni transcendente (natura umană, drepturile omului), care rămân aceleași oriunde și oricând. Astfel, gânditorii secolului XVIII considerau că diversitatea culturilor lumii nu este o condiție permanentă a omenirii, ci doar o etapă în lungul drum spre realizarea unei comunități universale unice”*.

Premisele s-au constituit cu mult timp în urmă, cel mai probabil ca urmare a înființării Statelor Unite ale Americii, și mai apoi în secolului XX a Uniunii Europene, care de fapt echivalează cu Statele Unite ale Europei. Putem doar intui urmările de natura politică raportate la celelalte relații interstatale.

În anul 1994, pe data de 23 septembrie, la un dîneu al ambasadurilor ONU, David Rockefeller spunea: *“Tot ce avem nevoie este o criză majoră, iar națiunile vor accepta noua ordine mondială”*.

De asemenea, George Bush Jr. făcea referire la o nouă ordine mondială în care *“domnia legii să guverneze națiunile”*, iar dacă acești lideri politici fac referire exclusivă la unificarea lumii sub conducerea unei autorități mondiale, atunci suntem martorii celei mai avansate etape a istoriei. Dacă ne uităm atent în jur, această nouă ordine prinde contur, devine o realitate sub ochii noștri, practic nu mai este un

concept vag, născut în contextul crizei economice.

Interesant este faptul că, liderii mondiali vorbesc fără rezerve despre monedă unică, guvern mondial, stat unic supranațional sau armată unică mondială. De altfel și Bush Sr. afirma: *“dacă națiunile lumii continuă să colaboreze, vom așeza piatra de temelie a unei ordini internaționale care va aduce mai multă pace decât am cunoscut vreodată”*.

Un pas important în direcția implementării unei noi ordini mondiale a fost acordul Bretton – Woods, adoptat în iulie 1944, pentru a reconstitui sistemul economic după cel de-al doilea război mondial. Așa a luat naștere Fondul Monetar Internațional precum și Banca Mondială – organisme create pentru *“garantarea și stabilitatea financiară și creșterea economică la nivel internațional”*.

În contextul crizei economice remarcăm folosirea intensă a noțiunii de ordine mondială. Astfel, importanți oameni politici aflați în poziții strategice cer implementarea unui organism unic de control al băncilor de pe glob, cum este și cazul președintelui francez Nicolas Sarkozy: *“guvern financiar mondial”*. A devenit mai mult decât populară, de fapt este pe buzele tuturor, criza economică la nivel mondial, odată cu căderea bursei din New York.

Se cuvine să facem o incursiune în sfera economică, parte integrantă a proiectului unei noi ordini mondiale. Odată cu anul 2000 s-a amplificat cel mai de seamă fenomen de după anul 1989, fenomenul de globalizare, specific la această cumpănă de mileniu.

Dacă ar fi să definim noțiunea de globalizare, aceasta constă într-un proces de modernizare a vieții economice și mondiale prin răspândirea mijloacelor de producție și de comunicare la nivel planetar, iar pe plan politic contribuie la adâncirea democrației, astfel că popoarele lumii au șansa să devină participante active și responsabile în arena economiei naționale.

În privința crizei, aceasta oferă mai multor analiști o impresie de déjà-vú întrucât se aseamănă cu stagnarea economiei japoneze din anii '90 sau Marea Criză din anii '30 – cea mai reprezentativă din istorie. Economistul Joel Naroff precizează că: *“există elemente comune cu*

toate aceste crize și din această cauză este atât de inspăimântătoare”.

De asemenea, pentru Krugman: *”criza financiară actuală este o variantă modernă a panicii bancare ce a lovit țara (America) cu trei generații în urmă”*.

De curând, fostul președinte al Federal Reserve, Alan Greenspan, a afirmat că actuala criză financiară americană este, fără îndoială, cea mai gravă de la cel de-al doilea Război Mondial.

Întorcându-ne la fenomenul de globalizare, putem spune că are efecte pozitive, din rândul cărora fac parte: liberalizarea comerțului și a circulației capitalului, privatizarea întreprinderilor de stat, înlăturarea rolului intervenționist al statului asupra legilor cererii și ofertei, însă există și o serie de inconveniente. În acest sens Alexander King, cofondator al Clubului de la Roma, afirma: *”noi suntem în toiul unui proces lung și penibil care duce la apariția sub o formă sau alta a unei societăți globale cu o structură probabilă imposibil de imaginat”*.

Trebuie menționat faptul că, principalul instrument al globalizării este computerul, o adevărată revoluție industrială ce a reformat întregul mod de viață. Astăzi Bill Gates cu Internetul său este ca James Watt cu mașina să cu abur sau Thomas Edison cu electricitatea.

Iată schimbări fundamentale care au legătură directă cu modul nostru de a produce și consuma, deci cu economia, în definitiv au legătură cu modul nostru de viață.

Cu puțină îndrăzneală putem face o paralelă istorică observând că această criză seamănă foarte bine cu prăbușirea sistemului feudal din Europa de la sfârșitul sec. XV și începutul sec. XVI, prăbușire ce lăsa loc sistemului capitalist. Această perioadă a culminat cu războaie religioase precedate mai întâi de tatonări, care treptat s-au accentuat, ducând în final la alcătuirea unei noi ordini sociale și economice – capitalismul. Pentru perioada respectivă era considerat de marii gânditori o utopie. Rezultatul a fost o nouă ordine la nivel mondial.

Așa cum spunea Platon, *”în toate, cu excepția răului, nu există nimic mai primejdios ca schimbarea”*, și asta pentru că, fiind strâns legată de incertitudini și primejdii, nu întotdeauna

schimbarea e benefică.

Uniunea Europeană este o copie fidelă a proiectului Statelor Unite ale Americii, existând destule argumente în acest sens. Un exemplu elocvent este Tratatul de la Lisabona, care după unii nu este decât o variantă “cosmetizată” a Constituției Uniunii Europene, iar în opinia premierului belgian Guy Verhofstad – *”cheia de boltă a unui stat federal european”*.

Povestea Uniunii Europene a început la fel de utopic precum crearea unei noi ordini mondiale și care astăzi este foarte firească și tot atât de îndrăzneată încât nu părea a fi acceptată de națiuni. Proiectul a prins viață în anii '20 în mintea a doi oameni considerați astăzi “părinții” Europei – Jean Monet și Arthur Salter, ce visau la un guvern supranațional care să conducă Statele Unite ale Europei.

Astfel că în anii '50 apare Planul Schuman, operă a lui Monet, ce plasa industriile producătoare de oțel a șase țări europene sub controlul unei singure autorități, iar ministrul francez de externe Robert Schuman prezenta această idee ca pe o soluție pentru menținerea păcii ca urmare a celui de-al doilea Război Mondial, întrucât oțelul era o industrie de care depindea producerea de armament.

Curând încep să se contureze granițele Europei și stat după stat aderă la acest tip de organizație, astfel încât la data de 1 mai 2004 Uniunea Europeană numără 25 de state membre, iar printre membrii fondatori fac parte Belgia, Olanda, Germania, Italia și Franța.

Revenind la Tratatul de la Lisabona, avem parte de elemente surpriză, întrucât în anul 2005 cetățenii Franței și Olandei resping în masă Constituția Europeană, iar Marea Britanie a renunțat la organizarea referendumului de teama acelorași rezultate.

La momentul ratificării acestui Tratat, România a fost cea de-a patra țară, “grăbinduse” alături de alte state mai mici precum Slovenia sau Ungaria, și nu s-a întâmplat cum era de așteptat ca țările mai mari, cum e cazul Franței sau Olandei, să ratifice primele. Șocant este faptul că la 5 februarie 2008 România adera la acest tratat și mulți români nu știau.

Da, putem afirma faptul că Uniunea Europeană are toate șansele să devină “Statele Unite ale Europei”, prin urmare are toate

premisele constituirii unui guvern propriu, cu ramuri legislative, executive, judecătorești, președinte propriu, proprii cetățeni, propria monedă; cu atât mai mult cu cât deja are simbolurile unui stat național: drapel, imn, sărbătoare anuală sau motto.

O problemă aparte se pune în legătură cu o mică notă de subsol din respectivul Tratat, notă ce face referire la pedeapsa capitală, precizând: *”cu excepția situațiilor de război, dezordine socială și insurecție”*. Numeroși juriști au luat poziție cu privire la această *”notă de subsol”*, fiind evident că nu există un etalon pentru a categorisi anumite conflicte ce pot constitui dezordine socială, sau cine stabilește limita de la care începe un război ?

Printre prevederile noii Constituții ,se mai număra crearea poziției de președinte al Uniunii Europene ales pentru 30 de luni, nu prin vot ci prin prim-ministrul și președinții statelor membre. Se menționa de asemenea transformarea Uniunii din organizație internațională în persoană juridică (de precizat faptul că statul are acest statut). S-a înlăturat dreptul de veto al statelor membre pentru domenii legate de justiție, afaceri interne, dar și micșorarea numărului de comisari europeni. Este de prevăzut structura la nivel internațional a sferelor de influență pe viitor.

Există foarte multe probleme în lume care așteaptă să fie rezolvate: eradicarea sărăciei, egalitatea de șanse, protecția minorităților, combaterea rasismului, a xenofobiei, a antisemitismului, intoleranța, poluarea, criminalitatea și lista poate continua. Materializarea acestui proiect, O NOUĂ ORDINE MONDIALĂ, le va rezolva, sau dimpotrivă, le va accentua ? O întrebare care se ridică pregnant și se pare că doar timpul va răspunde.

Cei mai mulți cred că un astfel de proiect este de rău augur și că scopul în sine este doar obținerea de profituri maxime, perfecționând un sistem bazat pe îndatorirea țărilor și politica de monopol.

În opinia mea ,măine nu va semăna cu azi și e valabil pentru mulți dintre noi. Cu toți așteptăm un apus al incertitudinilor, dar acestea abia sunt pe cale să răsară cu adevărat.

Dacă în urmă cu vreo două secole

schimbările care zdruncinau din temelii toată planeta se întâmplau cu o frecvență redusă, devenind evenimente reprezentative pentru respectivul secol, astăzi astfel de schimbări au loc de la o generație la alta. Nu ne mai putem identifica cu viața și traiul bunicilor noștri, la fel cum nici copiii noștri nu vor găsi nimic în comun cu viața noastră socială.

Suntem simpli spectatori la spectacolul lumii, unde deciziile se iau fără a fi consultați, iar în caz contrar, se cuvine ca forța coercitivă să-și intre în drepturi. Poate că așa este firesc, pentru că dacă privim retrospectiv, așa a fost mereu.

Întotdeauna s-au găsit conducători care să dorească puterea absolută și, orbiți de aceasta, să comită atrocități de tot felul. Întotdeauna s-au putut alimenta conflictele, mereu au existat resurse pentru acestea.

Activitatea de conducere a unui stat ar trebui să fie o artă și mai puțin o știință. O conducere performantă, eficientă, nu se poate baza decât pe acele valori eterne, valori ce există dinaintea noastră: Libertatea, Adevărul, Binele, Datoria, Dreptatea, Frumosul, Dragostea, Cinstea, Compasiunea.

Probabil aceste atribute au fost create pentru a fi condiții sine qua non ale întregii civilizații, dar s-au pierdut în negura timpului și au fost înlocuite cu opusul lor.

În vremuri atât de vitrege rămâne un licăr de speranță, întrucât cu toți știm că nu vor mai exista războaie decât atunci când *”puterea dragostei va fi mai mare decât dragostea de putere”!*

Bibliografie

1. **Arat** ,G. T., *”Organizații și relații internaționale”*-note de curs , Universitatea Dunărea de Jos, Galați;
2. **Booker, C., North, R.**, *”Marea amăgire – Istoria secretă a Uniunii Europene”* – 2003;
3. **Braileanu,T.**, *”Noua Economie. Sfârșitul certitudinilor”* Ed. Institutul European-2001;
4. **Brown, L.R.**, *”Probleme globale ale omenirii. Starea lumii”*,Editura Tehnica,București-1994;
5. **Muraru, I., Tănăsescu, E. S.**,*”Drept Constituțional și instituții politice”*, Editura All Back, București-2004;

6. **Pascu, I.M., Vintilă, S.N.**, „*Teoria relațiilor internaționale*”- note de curs;

7. **Russbach, O.** ,„*ONU contra ONU*”, Editura C.N.I “Coresi” București -1999;

8. *Constituția Europeană*, Editura Bogdana, Bruxelles, 29 octombrie 2004.

Terorismul internațional, amenințare contra umanității

Baciu Tania

Locul III la Concursul de eseuri studențești,
2009

I. Definiții ale terorismului și consecințele sale privitoare la viața socială.

De-a lungul timpului, fenomenului numit terorism sau pericol comun i s-au atribuit mai multe definiții de către celebre personalități de știință interesate în cunoașterea fenomenului și a tehnicilor lui de manifestare.

În principiu, o definiție reprezintă o ecuație care redă exact sensurile unui cuvânt, însă în cazul termenului de terorism, situația diferă datorită naturii sale emoționale, a conotației negative a termenului, deoarece „toate acestea contribuie la mărirea complexității sale în totalitatea componentelor ce-l caracterizează”.²³³

Conform Dicționarului explicativ al limbii române termenul derivă din cuvântul francez „terrorisme” și îl explică prin totalitatea actelor de violență comise de un grup sau de un regim reacționar.

Acțiunea teroriștilor se caracterizează prin teroare, mai exact prin groază, spaimă, frică provocată intenționat prin amenințări sau prin alte modalități de intimidare sau de timorare. Un manual al infanteriei Statelor Unite definea terorismul în termenii următori: folosirea calculată a violenței sau a amenințării cu violența în scopul atingerii unor obiective de natură politică, religioasă sau ideologică prin intimidare, coerciție sau inducerea spaimii.²³⁴

Definiția guvernului britanic este similară: terorismul reprezintă utilizarea sau

amenințarea cu o acțiune care este violentă, dăunătoare sau producătoare de dezordine, în scopul de a influența guvernele sau de a intimida populația și servind ca mijloc de promovare a unei cauze politice, religioase sau ideologice.²³⁵

Un alt om de știință, Xavier Raufer definea conceptul de terorism ca fiind arma celui mai slab îndreptată împotriva celui puternic sau atacul viespii împotriva elefantului.²³⁶

Așa cum se poate observa, aceste grave manifestări de intoleranță împotriva ordinii internaționale constituie o amenințare directă pentru pace, prejudiciind relațiile dintre state, manifestări ale unor grupări lipsite de aderență politică, care doresc să atragă atenția lumii asupra existenței lor și încearcă să creeze impresia falsă a unei forțe politice prezente în viața internațională.

Pe lângă daunele fizice și materiale cauzate, efectele terorismului sunt multiple:

- determinarea neîncrederii între state, creând o stare de nesiguranță cu consecințe negative pentru continuarea și dezvoltarea normală a relațiilor politice, economice, turistice;
- paralizarea funcționării normale a vieții sociale, instituirea stării de panică și nesiguranță publică;
- neîncrederea populației în partidele de guvernământ și autorități;
- introducerea unor măsuri publice represive și autoritare, odată cu pierderea unor drepturi democratice și constituționale, șantajarea autorităților, Exemplul cel mai elocvent în acest sens îl reprezintă răpirea și asasinarea președintelui italian Aldo Moro.

Principalele cauze ale terorismului modern sunt:

- situația economică (sărăcie, inflație, șomaj, scăderea nivelului de trai)
- creșterea fenomenelor infracționale (crimă organizată, violență).

²³³ Gheorghe Arădăvoaice, Dinu Iliescu, *Terorism, antiterorism, contraterorism*, Oradea, Editura Antet, 2002, p.7.

²³⁴ Noam Chomsky, *America în căutarea dominației globale: hegemonie sau supraviețuire*, Editura Antet, București, 2003, p. 178.

²³⁵ Idem.

²³⁶ Jean Servier, *Terorismul*, București, Editura Institutului European, 2002, p. 6.

- populație săracă și cu nivel educațional redus, favorabilă recrutării de la vârste fragede
- - infrastructură deficitară
- existența unei puteri centrale ce sprijină moral și logistic, rețelele teroriste
- - relief accidentat, favorabil dezvoltării infrastructurii teroriste
- - achiziționarea armelor de către grupările teroriste cu ajutorul fondurilor rezultate din comerțul cu droguri.

Sfera predilectă a terorismului o constituie așadar societățile bolnave, putrezite de mizerie și in Justiție socială. Descoperirea și analizarea cauzelor generatoare ale terorismului sunt destinate pentru a elucida germenii care în cele mai multe cazuri generează acest fenomen: sărăcia, in Justiția, segregare rasială.

Pe lângă efectele amintite, prin terorism se urmărește și obținerea de avantaje publicitare privitoare la acțiunea pe care teroristii o reprezintă. Actul terorist în sine și pentru sine este egal cu zero: publicitatea să este totul, spun specialiștii luptei antiteroriste. Această orientare de a face publicitate mișcărilor reprezentate se materializează prin revendicarea atentatelor de către gruparea teroristă, de obicei la redacțiile unor mari cotidiene de presă sau prin solicitarea directă autorităților (în acțiunile cu ostateci), de difuzare la radio a unui comunicat sau a unui program politico-ideologic al mișcării respective. Din nefericire datorită dorinței greșite de senzațional, jurnaliștii favorizează, involuntar, grupările teroriste prin reclamă, denumind inclusiv gruparea autoare: Armata roșie japoneză, Brigăzile roșii, Armata de eliberare populară (Turcia), Libertatea (Spania), Armata Republicii Irlandeză, etc.

De asemenea, țările membre NATO se confruntă cu amenințări de securitate generate de terorismul național și internațional, după cum au demonstrat-o atacurile din Statele Unite în 2001, Spania în 2004 și Marea Britanie în 2005. În plus de aceste evenimente, autoritățile

din Europa au dejucat cel puțin 19 atacuri teroriste după 11 septembrie.²³⁷

Prima manifestare a terorismului contemporan este Mai 1968, constituită de organizații marxist-leniniste care și-au arătat antipatia față de prezența americană în Europa, a americanismului, imperialismului occidental și sistemului capitalist, militând pentru revoluție și socialism. De asemenea țările lumii a treia au organizat mișcări teroriste, motivând tendința de a atrage atenția asupra situației deplorabile în care se aflau și necesitatea îmbunătățirii ei. În aprilie 1999, NATO a identificat terorismul drept unul dintre riscurile care afectau securitatea membrilor săi, în cadrul Concepției Strategice (SC) și într-o concepție militară de apărare împotriva terorismului andorsată la Praga, la 21 noiembrie 2002. Totuși, multe dintre provocările de securitate cărora trebuie să le facă față Alianța apar în continuare și reprezintă riscuri cu grad înalt. De asemenea, ar putea prezenta interes ca aceasta, precum și măsurile adoptate de NATO după Praga în vederea combaterii lor, să fie examinate într-un mod mai detaliat.

Alianța și-a demonstrat hotărârea de a răspunde la aceste amenințări în diferite feluri. De exemplu, aliații au invocat Articolul 5, clauza apărării colective a Tratatului de la Washington, la mai puțin de 24 de ore de la producerea atacurilor din 11 septembrie. NATO a dislocat în Statele Unite, la 9 octombrie 2001, aeronave cu Sisteme Aeropurtate de Avertizare și Control, în cadrul *Operației Eagle Assist*, precum și forțe navale în Mediterana de Est, la 6 octombrie 2001 (la 26 octombrie 2001, acțiunea a fost formal denumită *Operația Active Endeavour*). Aliații au andorsat de asemenea o concepție militară agreată de apărare împotriva terorismului, la Summit-ul de la Praga din 2002.

Cuvântul terorism a fost menționat în urmă cu 200 de ani în 1798, în suplimentul Dicționarului Academiei Franceze. Într-o carte consacrată acestui fenomen, Walter Laqueur, istoric și comentator de politică externă american, aprecia că între 1936 și 1981 au fost

²³⁷<http://www.nato.int/docu/review/2007/issue1/romanian/art4.html>

date peste 100 de definiții ale terorismului, dar nici una nu este suficient de cuprinzătoare.

Britanicii, printre primii care s-au împotrivit fenomenului terorist, în a doua jumătate a secolului trecut, îl defineau într-o lege din 1974, ca fiind: *folosirea violenței în scopuri politice, incluzând orice recurgere la violență în scopul de a plasa publicul sau orice secțiune a publicului într-o stare de teamă.*

Modalitățile de intimidare prin violență sunt extrem de variate: răpirea de persoane, luarea de ostatici, asasinatul, producerea de explozii, distrugerea unor edificii publice, sabotarea căilor ferate, a instalațiilor industriale sau a mijloacelor de telecomunicații, ruperea unor diguri, otrăvirea apei, răspândirea unor boli contagioase, bombardamente, etc. În plus au adăugat alte metode noi, cum ar fi atentatele asupra șefilor de state, atacurile asupra misiunilor diplomatice și a diplomaților, asupra personalităților politice, atacarea unor instituții publice sau întreprinderi comerciale, a avioanelor, a forțelor de ordine, etc.

Terorismul se dezvoltă în haos, mediu foarte prielnic, așa cum este și pentru lumea interlopă, pentru criminalitate și traficul de droguri, pentru dezvoltarea centrilor distructivi, negativi de putere care promovează nelegalitatea, lipsa de ordine, neîncrederea și mai ales starea de nesiguranță.

Finalitatea mișcărilor teroriste constă în dezorganizarea societății, teroristul urmărește să conducă societatea spre revoluție, neașteptând starea revoluționară, ci o provoacă încercând să convingă lumea să nu mai aibă încredere în ordinea respectivă sau în modul de viață existent.

Terorismul este cel mai nociv efect al puterii, în sensul că legitimează forța cea mai brutală și folosirea ei lipsită de orice scrupul, în condițiile în care singura regulă este cea dictată de terorist, fie el un individ, un grup sau un stat.²³⁸

Se poate vorbi de terorism ca act politic și astfel acesta, din perspectiva celor care recurg la asemenea acte, poate fi considerat ca o reacție

a disperării: un grup, o comunitate sau o organizație își simte amenințată însăși existența ei și singurul mijloc de autoapărare pe care îl mai consideră posibil este un act de terorizare a agresorului. Aceasta este situația în care un act de terorism poate fi considerat legitim.

II. Tipologia și tehnici de manifestare a terorismului internațional

II.1. Terorismul internațional

În prezent, terorismul a devenit național sau transnațional în funcție de organizațiile și grupările teroriste, de metodele folosite, precum și de întinderea acțiunilor întreprinse. După cum sublinia autorul francez George Llavasseur, o sursă importantă a terorismului internațional cu caracter politic rezidă mai ales în recrudescența mișcărilor iredentiste, se observa o tendință de coaliție a organizațiilor teroriste mai ales a celor din Europa Occidentală. Această formă de terorism presupune aceleași tehnici tradiționale de acțiune: asasinate, răpiri, lansări de bombe, atacuri armate, amenințări, acte care pe plan general sunt calificate criminale. Din anul 1968 și până în anul 1989 se poate estima că și-au pierdut viața, în urma unor acte teroriste cu caracter internațional, peste 4000 de persoane și au fost rănite peste 20.000. Terorismul internațional reprezintă starea de teamă, nesiguranță creată de un grup de indivizi ce acționează împotriva autorităților guvernamentale, punând astfel în pericol nu doar ordinea internă a unui stat, dar și relațiile acestuia cu alte state.

Grupurile teroriste au în vedere securitatea populației, lovind în societatea civilă și nu în forța militară a unui stat, având drept scop implicarea emoțională a populației și răspândirea fricii, deoarece cu cât frica este mai mare cu atât este mai mare și presiunea asupra statului.

II. 2. Terorismul de stat

Datorită intensificării mișcărilor teroriste în țările occidentale, guvernele au deliberat să-și concentreze forțele și atenția asupra metodelor de dezrădăcinare a flagelului numit terorism, analizat sub toate aspectele sale, în final ajungându-se la constatarea unei noi forme a

²³⁸ Virgil Măgureanu, *Declinul sau apoteoza puterii?*, Editura Rao, București, 2003, p. 77.

terorismului internațional, este vorba despre terorismul de stat. Acest concept nou desemnează folosirea violenței, a terorii de către state, în raporturile conflictuale sau antagonice dintre ele, în scopul obținerii unor avantaje de ordin politic, economic, social, militar sau de altă natură.

Terorismul de stat este considerat de către toți analiștii și teoreticienii că constituie cea mai dramatică formă a terorismului internațional, putând dăuna grav stabilității și păcii pe plan mondial. Analizând situația din Orientul Apropiat și Mijlociu s-a constatat că intensificarea acestui fenomen este strâns legată de apariția terorismului de stat ca o nouă armă, prin care state ca Iran, Libia, Israel și chiar Siria urmăresc atingerea unor scopuri politice și militare pe care nu le pot atinge pe alte căi.

III. *Atentatul din 11 septembrie 2001*

Cel mai semnificativ exemplu de atac al terorismului contemporan este atentatul din 11 septembrie 2001.

Atentatele de la 11 septembrie au fost o serie de atacuri sinucigașe coordonate de Al Qaida împotriva Statelor Unite care au avut loc la 11 septembrie 2001. În dimineața acelei zile, 19 teroriști Al Qaeda au deturnat patru avioane comerciale de pasageri. Teroriștii au preluat controlul avioanelor, prăbușind două dintre ele în Turnurile Gemene ale World Trade Centre din New York, omorând toate persoanele de la bord și mulți alți oameni care lucrau în clădiri. Ambele clădiri s-au prăbușit în decurs de două ore, distrugând și avariind și alte clădiri din jur. Teroriștii au prăbușit un al treilea avion în clădirea Pentagon din Arlington, Virginia, lângă Washington, D.C. Al patrulea avion s-a prăbușit pe o câmpie de lângă Shanksville în zona rurală a statului Pennsylvania, după ce unii dintre pasageri și membrii echipajului au încercat să recâștige controlul avionului, pe care teroriștii îl îndreptaseră spre Washington, D.C. Nu au existat supraviețuitori ai zborurilor.

În total, în urma atacurilor au murit 2.993 de oameni, inclusiv teroriștii. Majoritatea covârșitoare ale celor morți erau civili, inclusiv cetățeni din 90 de țări.

Prin acest eveniment ucigător s-au înfruntat două sisteme mondiale, două lumi: lumea bogăției, a culturii înfloritoare, a progresului și

a eficienței pe de o parte și lumea sărăciei, a marginalizării, a dependenței de alte forțe, pe de o parte.

În acest caz, acțiunile organizației teroriste Al Qaida au în vedere în principal pierderea de vieți omenești (și în special americane), mai degrabă decât distrugeri materiale și se întemeiază pe atentate anterioare, puterea de distrugere fiind comparabilă cu aceea a bombelor lansate la Hiroshima și Nagasaki.

Atentatele de la 11 septembrie 2001 au transformat percepția americanilor deoarece au reunit două amenințări care aveau un efect mult mai puternic împreună decât separat: islamismul radical și armele de distrugere în masă.²³⁹

În concluzie, 11 septembrie 2001 a marcat începutul unei tendințe crescătoare a violenței, după cum consideră cea mai mare parte a americanilor, punând la îndoială sistemul de securitate american atacat de către o organizație nestatală relativ restrânsă și slabă.

III. *Caracteristicile și tehnicile de manifestare ale organizațiilor teroriste.*

În genere, organizațiile teroriste sunt considerate a fi alcătuite din fanatici, psihopați sau anarhiști, deși au aproape aceleași motivații ca și partidele politice, aspectul ce le deosebește este violența în atingerea scopului propus.

Într-o societate anomică, existența valorilor, normelor și reglementărilor se caracterizează prin precaritate, fapt ce vatamă comportamentul indivizilor și apar astfel două tipuri de reacții opuse: conformism și rebeliune, cea din urmă reacție fiind predilectă conceptului de terorism.

Terorismul ca și politica a devenit o activitate profesionistă, ceea ce determină o selecție și o luptă pentru pozițiile de decizie. Date fiind aceste informații, putem afirma că organizațiile teroriste sunt alcătuite din trei categorii de participanți: membrii activi, militanții și simpatizanții.²⁴⁰

²³⁹ Francis Fukuyama, *America la Răscruce. Democrație, putere și moștenirea neoconservatoare*, Editura Antet, pag. 59-60.

²⁴⁰ George Marius Tical, *Crima organizată și terorismul*, Editura Fundației Universitare Dunărea de Jos, Galați, pag. 88.

Pentru a evita un fiasco, unele grupuri teroriste acționează pe baza unei ideologii bine fixată, în principal pe disciplină, dispunând și de centre de antrenament, finanțate din surse proprii sau de un stat sponsor.

Formarea teroriștilor se poate petrece pe teritoriul oricărui stat. Noutatea intervenită este aceea că această formare are loc în centre ce nu datorează nimic nici unui stat și unde puterea statală nu există.²⁴¹

Terorismul internațional a devenit mai organizat și mai rațional, resursele sale principale împărțindu-se în mai multe categorii: ajutorul statelor-sponsor, ajutorul direct sau voluntar al militanților ori al diasporei, impozitul revoluționar (racket), grupările teroriste pot controla întreprinderi existente sau pot înființa altele, și banditismul. Ne referim aici la răpiri, cultivarea și traficul de droguri (Afganistan, Asia Centrală, Columbia), prostituția, traficul de ființe umane.²⁴²

În privința formării indivizilor pentru organizațiile teroriste un rol important îi revine alegerii și studierii îndelungate a candidatului. Sunt testate capacitățile volitive ale candidatului: curajul, îndrăzneala, stăpânirea de sine, cruzimea, tenacitatea, perseverența, etc, prin improvizarea unor situații, probe, de exemplu proba câinelui mort, utilizată de gruparea teroristă arabă "Septembrie negru". Individului i se cere să poarte pe brațele dezvelite, pe distanța câtorva zeci de metri, cadavrul în putrefacție al unui câine mare, stăpânindu-și perfect orice grimasă de scârbă sau semn de slăbiciune, apoi să-l depună într-o ladă. Cei care nu reușesc acest lucru sunt respinși sau, în cazuri limitate acceptați în grupare sub alte calități decât cele de combatanți (de exemplu curieri)

Sub alte aspecte, vârsta teroriștilor se situează în general, între 22-25 de ani, predominând bărbații, totuși, într-o serie de grupări teroriste, ca de exemplu Baader Meinhoff, femeile reprezentau 60% , majoritatea teroriștilor sunt născuți și trăiesc în marile orașe, provenind din clasa mijlocie și din pături înstărite ale societății: familii de intelectuali, funcționari

guvernamentali, având studii superioare sau urmează cursurile unor universități de renume. De exemplu, Andreas Baader – fără ocupație, fiul unui reputat istoric împușcat în război, Ulrike Meinhoff – fostă ziaristă, redactor șef al unei reviste contestate, se bucura de o bună reputație în înalta societate hamburgheză. La incendierea a două supermagazine (1968), constituind prima lovitură a grupului, iau parte 4 teroriști: Andreas Baader, logodnica sa, fiică de preot, un student în istoria artei și un actor de teatru.

Cât privește organizarea și funcționarea grupului terorist, vom lua ca exemplu gruparea teroristă Brigăzile Roșii, înființată în anul 1969 de studenți și profesori extremiști, pe fondul dezordinii și frământării sociale a societății italiene. Membrii grupării sunt organizați într-un sistem piramidal, pe baza principiului compartimentării acțiunilor, cu structuri etanșe, conduse de un responsabil, singurul care are acces la compartimentul superior. Pentru procurarea de fonduri, Brigăzile Roșii planifică anual cel puțin trei răpiri de persoane în vederea răscumpărării, în afara altor lovituri (hold-up-uri).

Îndoctrinarea teroriștilor se face cu valorile ideologice sau religioase pe care grupul își propune să le apere sau să le impună și sunt menite să-i determine pe teroriști să acționeze cu hotărâre și fanatism, să fie rezistenți oricărui presiuni morale și afective, mergând fără ezitare până la sacrificiul vieții. Ideea de moarte ajunge astfel să reprezinte în mintea teroriștilor, ideea de martir pentru cauza și valorile grupului sau pentru eliberarea națională (teroriști palestinieni, gruparea Al Qaida).

Pregătirea psihologică și morală urmărește, de asemenea, dezvoltarea trăsăturilor de curaj, îndrăzneală, cinism, stăpânire de sine, dar și a sentimentelor de solidaritate și colaborare pentru acțiunea în echipă. În pofida acestui fapt, regula antrenamentului este de a-și ucide colegul rănit sau căzut în mâinile poliției.

IV. Poziția României în problema terorismului internațional și combaterea acestuia.

România, ca membră a Uniunii Europene și a NATO, a considerat întotdeauna că terorismul

²⁴¹ George Marius Tical, *op. cit.*, p. 89.

²⁴² *Ibidem*, p. 91.

internațional reprezintă o acțiune condamnabilă și un fenomen îngrijorător atât prin intensitatea violenței cu care acționează, cât și datorită faptului că aceste acțiuni se răsfrâng asupra unor persoane inocente sau state care nu au legătură cu cauza care a determinat violența.

Se consideră că în abordarea chestiunii terorismului internațional trebuie să se pornească de la distincția fundamentală care există între luptă de eliberare națională, pe de o parte, și actele de terorism internațional, pe de altă parte, aceste concepte nu trebuie sub nici o formă confundate.²⁴³

În România, legea nr. 535 din 25 noiembrie 2004 publicată în Monitorul Oficial nr. 1161 din 8 decembrie 2004 reglementează prevenirea și combaterea terorismului, definindu-l în art. 1: ``Terorismul reprezintă ansamblul de acțiuni și/sau amenințări care prezintă pericol public și afectează securitatea națională, având următoarele caracteristici:

- a) sunt săvârșite premeditat de entități teroriste, motivate de concepții și atitudini extremiste, ostile față de alte entități, împotriva cărora acționează prin modalități violente sau distructive;
- b) au ca scop realizarea unor obiective specifice, de natură politică;
- c) vizează factori umani, materiali din cadrul autorităților și instituțiilor publice, populației civile sau al oricărui alt segment aparținând acestora;
- d) produc stări cu un puternic impact psihologic asupra populației, menit să atragă atenția asupra scopurilor urmărite.

Sistemul național de prevenire și combatere a acestui fenomen se execută atât conform convențiilor internaționale pentru reprimarea terorismului, la care România a aderat, cât și conform reglementărilor internaționale și a legislației interne cu privire la drepturile omului.

Un act de terorism internațional presupune, în primul rând, un act de violență, actuală sau potențială, care să prezinte, în mod necesar, elemente cu caracter internațional în ce privește

autorul (subiectul activ), victima (subiectul pasiv), locul comiterii acțiunii și consecințele sale.²⁴⁴

În vederea combaterii terorismului internațional trebuie luate următoarele măsuri:

- intensificarea acțiunilor internaționale de sprijinire economică a statelor în curs de dezvoltare;
- condamnarea statelor care încalcă drepturile popoarelor de a dispune de ele însele, de libertate, suveranitate și independență;
- înlăturarea focarelor de conflicte internaționale existente, în special al celui din Orientul Mijlociu.

Statele democratice, pentru prevenirea fenomenului terorist, au înființat unități speciale de intervenție antiteroristă, ce fac parte din categoria forțelor speciale, originare în cel de al Doilea Război Mondial, prima unitate de acest gen, SAS (Special Air Service) creată în 1941.

România a fost prima țară care a avut inițiativa reprimării terorismului pe plan mondial, propunând, încă din 1926, elaborarea unei convenții pentru universalizarea represiunii acestuia. Actele de terorism și violență, indiferent de forma în care ele se manifestă, sunt condamnabile, inadmisibile, interzise și împotriva lor trebuie deliberate măsurile cele mai rapide și eficiente. Fiind o activitate ascunsă, terorismul poate fi contracarat în mod eficient de serviciile secrete. În cazul unui dușman invizibil, rachetele și bombele nu sunt folositoare, informațiile fiind modalitatea esențială de prevenire a acțiunilor teroriste. Multe astfel de grupări sunt sprijinite de alte state, pe teritoriul cărora își au fixate cartierele și taberele de antrenament, exemplu în Afganistan, regimul taliban a adăpostit întreaga conducere a organizației Al Qaeda.

Concluzii

În cadrul statelor democratice, este paradoxal pentru omul de rând să se înarmeze individual, pentru autoapărare, deoarece protejarea vieții și proprietății lui revine, în mod normal, în sarcina autorităților statului.

În pofida acestui fapt există și guverne

²⁴³ Ion Bodunescu, *Flagelul terorismului internațional*, Editura Militară, București, 1978, p. 261.

²⁴⁴ *Ibidem*, p. 263.

care nu mai pot asigura securitatea cetățenilor în cazul confruntării cu atacuri teroriste, oamenii văzându-se nevoiți să se apere singuri, formând grupări para-militare, care să le apere interesele economice, sociale, religioase, politice sau de altă natură.

Reprezentanții statelor au făcut eforturi numeroase de-a lungul timpului pentru prevenirea și combaterea actelor de terorism.

Terorismul internațional reprezintă cea mai gravă problemă mondială actuală, pentru prevenirea și combaterea căreia este necesară, pe lângă tehnicile de securitate ale instituțiilor de apărare, și implicarea directă a cetățenilor prin diferite programe, prin care fiecare individ să devină conștient de faptul că el însuși va fi pus, poate, în postura de victimă a actelor teroriste.

De asemenea, fenomenul terorist a devenit și un pretext folosit de marile puteri ale lumii pentru a-și disputa zonele de influență, însă acest fapt a condus la o solidarizare pe scară mondială a statelor democratice în procesul de combatere a terorismului.

Terorismul a constituit și constituie în continuare sursa de instabilitate în plan global, care nu ezită să creeze un climat de nesiguranță pentru orice individ, însă poate fi contracarată prin măsuri comune de securitate și mai ales printr-un proces de apropiere și solidaritate între state.

Bibliografie

1. Arădăvoaice Gh., Iliescu D., *Terorism, antiterorism, contraterorism*, Editura Antet, Oradea, 2002.
2. Bodunescu I., *Flagelul terorismului internațional*, Editura Militară, București, 1978.
3. Chomsky N., *America în căutarea dominației globale: hegemonie sau supraviețuire*, Editura Antet, Oradea, 2003.
4. Fukuyama F., *America la Răscruce. Democrație, putere și moștenirea neoconservatoare*, Editura Antet, Oradea, 2003.
5. Măgureanu V., *Declinul sau apoteoza puterii?*, Editura Rao, București, 2003.
6. Servier J., *Terorismul*, Editura Institutului European, București, 2002.
7. Tical G., M., *Crima organizată și terorismul*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați.

Oferta educațională a Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice 2010-2011

Jarcă Ionuț

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice a urmărit, încă de la apariția sa, să pună bazele unui mediu academic juridic competitiv, pentru formarea unor buni specialiști, atât în domeniul teoriei, cât și al practicii juridice, care să prezinte reale competențe în promovarea valorilor democratice ale statului de drept.

Prin oferta sa educațională, Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice urmărește adaptarea profesională a viitorilor săi absolvenți la noile cerințe solicitate de dezvoltarea socială actuală, capabili să facă față oricăror solicitări, în raport cu noile fenomene social-economice reflectate în reglementările juridice în vigoare sau în curs de promulgare.

În cadrul Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice funcționează două specializări, respectiv: Științe juridice (Drept, 4 ani) și Științe administrative (Administrație publică, 3 ani), ambele specializări fiind acreditate.

De asemenea, în cadrul Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice, aveți posibilitatea de a vă completa studiile de licență prin înscrierea la cursurile celor două programe de master care funcționează în cadrul acestei facultăți: Specializarea Drept: „Dreptul european al afacerilor”, Specializarea Administrație publică: „Administrație și Integrare Europeană.”

Cadrele didactice din cele două catedre ale facultății acoperă toate activitățile didactice din domeniile de studiu Științe Administrative și Drept. Disciplinele de specialitate au ca titulari specialiști de prestigiu din justiție și administrație, ceea ce conferă un nivel superior de predare și o împletire armonioasă a teoriei cu practica.

Ca o recunoaștere a valorii corpului profesoral al facultății, aceasta a devenit

membru al Asociației Naționale a Școlilor și Instituțiilor de Învățământ Superior Administrativ.

Cadrele didactice din facultatea de drept au desfășurat activități pe mai multe planuri. Toată această activitate s-a concretizat în apariția de: cărți, cursuri, articole în reviste centrale, articole în volumele unor manifestări științifice naționale, comunicări în reuniuni internaționale.

O componentă însemnată a procesului de învățământ o constituie cercetarea științifică realizată prin participarea cadrelor didactice la programele de cercetare fundamentală, precum și prin intermediul cercurilor științifice studențești și a sesiunilor de comunicări științifice.

Tematica de cercetare se încadrează în obiectivele strategice de cercetare-dezvoltare ale Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice, ale Centrului de Cercetare și ale Universității „Dunărea de Jos” Galați.

Activitatea de cercetare acoperă domenii tematice variate și tratează transformările care au loc în procesul trecerii la societatea bazată pe cunoștințe, în vederea adaptării serviciilor juridice și publice la standardele europene.

Modul de valorificare a rezultatelor de cercetare, dezvoltare, inovare și gradul de recunoaștere al acestora se realizează prin :

- publicarea de articole în reviste de prestigiu (inclusiv cotate ISI, indexate în BDI);
- participare la conferințe și simpozioane interne și internaționale;
- organizarea de conferințe, reuniuni de lucru care să favorizeze contactele între universitari, studenți și specialiști, justițiabili, reprezentanți ai administrației publice locale;
- coordonare de proiecte finanțate de agenții naționale și internaționale;
- editare de carte (monografii, manuale universitare), rapoarte de cercetare, culegeri tematice, lucrări originale pe plan național și local;
- promovarea revistelor Analele Universității “Dunărea de Jos”, Fascicula XXII Științe juridice și administrative, respectiv Administrație Publică și Studii Regionale aplicate în rândul revistelor recunoscute CNCISIS, categoria B+ și a revistelor

Administrație Publică și Studii Regionale Drept, Economie și Informatică pentru a fi înscrise în baze de date și cataloage internaționale.

Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice, începând cu anul 2008, a oferit posibilitatea și studenților altor instituții de învățământ juridic din țară de a participa la sesiunea anuală de comunicări științifice studențești, sub numele de DONARIS.

Din 2009, facultatea organizează Conferința internațională a cadrelor didactice „Educație, Cercetare și Progres în mileniul III”, lucrările conferinței fiind editate în volumul manifestării.

De asemenea, studenții facultății au posibilitatea de a face parte colectivul editorial al revistei studențești ECCE IURIS, acesta fiind coordonat de cadre didactice, precum și oportunitatea de a-și publica propriile articole în această revistă.

De la înființarea sa, facultatea a încheiat următoarele acorduri internaționale:

- 1996: acord de cooperare cu Universitatea de Științe Sociale din Toulouse și cu Universitatea din Paris - XII Val de Maine (contract nr.5 - JEP 111-58-96), în vederea restructurării filierelor de studii și administrație publică pe durata 1996 - 1999;

- 1999 - 2001: contract de colaborare cu Universitatea din Montpellier (Franța) în domeniul pregătirii în administrație publică europeană;

- 1999 - 2001: contract de colaborare cu Universitatea de Științe Sociale din Toulouse (1B JEP-14210/1999) în domeniul pregătirii colectivităților teritoriale în perspectiva integrării europene (adaptarea la acquis-ul comunitar);

- 2003 - 2007: Universite de Liege, Belgia

- 2004 - 2008: UNIVERSIDAD DE VALLADOLID

- 2005 - 2007: L'UNIVERSITÉ PARIS XII - VAL DE MARNE

- 2006 - 2008: Université de Picardie Jules Verne, Amiens France

- 2006 - 2008: HAUTE ÉCOLE PROVINCIALE LEON-ELI TROCLET Liege, Belgia

- 2008 - 2009: UNIVERSIDAD DE

VALLADOLID

- 2008 - 2011: Université de Picardie Jules Verne Amiens France.

În cadrul acestor relații de colaborare cu alte universități din Europa se desfășoară programe de mobilitate studențească, în centre universitare din Franța de la Jules Verne Amiens, Paris XII, Spania, Belgique etc.

Absolvenții Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice dobândesc odată cu terminarea studiilor de licență, diferite competențe și cunoștințe de specialitate, în funcție de specializarea pe care au absolvit-o.

Astfel, printre cunoștințele și capacitățile specifice studenților și absolvenților specializării Drept enumerăm:

- cunoștințe teoretice generale despre sistemul juridic românesc;

- cunoștințe teoretice generale despre dreptul comunitar european și relația acestuia cu dreptul intern;

- cunoștințe fundamentale privind raporturile dintre dreptul intern și dreptul internațional, în special cu dreptul internațional și european al drepturilor omului;

- cunoștințe care să-i permită absolventului să explice principalele instituții și proceduri juridice din cadrul sistemului juridic național și european.

- competența de a interpreta corect texte normative, potrivit metodelor și tehnicilor consacrate de interpretare juridică;

- capacitatea de a culege și ordona informații specifice legate de o problemă dată;

- capacitatea de a se autoevalua.

Specializarea Drept asigură formarea cadrelor necesare sistemului juridic din România cât și din celelalte țări din Comunitatea Europeană. Absolvenții specializării Drept pot ocupa posturi de: Magistrați, Avocați, Notari, Consilieri juridici, Jurisconșulți.

În ceea ce privește absolvenții specializării Administrație publică, printre cunoștințele și abilitățile pe care aceștia le dobândesc enumerăm:

- stăpânirea modalităților de utilizare a mijloacelor juridice ale administrației;

- capacitatea de gestionare a resurselor umane și materiale;

- cunoașterea tehnicilor bugetare;
- capacitatea de utilizare a analizei organizaționale și a științei administrației;
- pentru ridicarea performanțelor;
- administrației publice;
- înțelegerea și aplicarea politicilor publice;
- cunoașterea în domeniul managementului;
- capacitatea de înțelegere și aplicare a acquis-ului comunitar.

Mediu academic din cadrul specializării Administrație publică asigură formarea specialiștilor pentru toate autorităților administrației publice locale, adresându-se totodată și persoanelor alese în aceste organisme: primari, consilieri, viceprimari.

Funcțiile posibile pe care le pot ocupa viitorii absolvenți ai acestei specializări, includ întreaga gamă de posturi de funcționari publici, de la nivelul de debutant până la cel mai înalt funcționar public, potrivit dreptului la carieră garantat de Statutul funcționarilor publici, în cadrul aparatului de lucru guvernamental ministerelor și al celorlalte organe centrale de specialitate din subordinea guvernului, autorităților centrale autonome, aparatului de specialitate al parlamentului, organelor desconcentrate în teritoriu ale ministerelor și celorlalte autorități centrale de specialitate, prefecturilor, consiliilor județene și instituțiilor subordonate acestora primăriilor municipale, orașenești și comunale.

Informații generale privind admiterea (forma de învățământ ID / IFR).

Programele de studiu de la ID și IFR au ca rezultat obținerea unei diplome de licență similară cu cea de la învățământul de zi.

Durata studiilor ID/IFR este aceeași ca la forma de la învățământ de ZI.

Candidații care optează pentru ID și IFR se vor înscrie separat, la Departamentul pentru Învățământ la Distanță și cu Frecvență Redusă (DIDFR):

Galați - Str. Gării nr. 61-63, Corp A, Aripa Est;

Centrul Teritorial din Focșani - Școala Generală nr. 5 „Anghel Saligny!”, Str. Moldovei nr. 8, tel.: 0237.62.10.41;

Centrul Teritorial ID Tecuci - Str. 1 Decembrie 1918, nr. 27 - 0236-81.20.10;

Centrul Teritorial Tulcea - Liceul Pedagogic, Str. Comerțului, nr. 11 C - 0240.53.13.76.

Admiterea se va face pe bază de dosar, candidații fiind admiși în ordinea descrescătoare a mediei de la examenul de bacalaureat pe liste unice.

Dosarul în vederea participării la examenul de admitere va conține următoarele acte:

Diplomă de bacalaureat, original sau copie legalizată;

Adeverință medicală tip, eliberată de cabinetele medicale școlare sau de mediul de familie, din care să rezulte ca sunt apți pentru domeniul la care candidează;

Trei fotografii tip buletin de identitate;

Certificat de naștere în copie legalizată;

Certificat de căsătorie (dacă este cazul) în copie legalizată;

Chitanța de plată a taxei de înscriere la concursul de admitere;

Chitanța în avans din taxa de studii pentru anul universitar 2010-2011.

Informații generale privind admiterea (forma de învățământ ZI).

Admiterea se va face pe bază de dosar, candidații fiind admiși în ordinea descrescătoare a mediei de la examenul de bacalaureat pe liste unice.

Dosarul în vederea participării la examenul de admitere va conține următoarele acte:

Cererea tip de înscriere;

Contractul candidatului la admitere;

Diploma de bacalaureat sau diploma echivalentă cu aceasta, în original sau în copie legalizată;

Pentru absolvenții de liceu din anul admiterii, este valabilă și adeverința tip de promovare a examenului de bacalaureat (original sau copie legalizată), cu precizarea mediei de la examenul de bacalaureat și a notelor obținute la probele susținute, eliberată de liceu, cu semnătura directorului și ștampila rotundă;

Adeverința medicală tip, eliberată de cabinetele medicale școlare sau medicul de

familie, din care să rezulte că sunt apți pentru domeniul în care candidează;

Trei fotografii tip buletin de identitate;

Chitanța de plată a taxei de înscriere la concursul de admitere la facultatea respectivă, sau actul care îi permite să fie scutit de plata taxei;

Certificat de naștere în copie legalizată;

Certificatul de căsătorie (dacă este cazul) în copie legalizată.

Stimate candidat,

Alegerea unui drum în viața nu este un lucru ușor. Dacă opțiunea ta se îndreaptă spre noi, înseamnă ca ai analizat toate oportunitățile și ai luat o hotărâre în cunoștință de cauză.

Vei găsi aici un mediu academic favorabil pentru formarea ta ca bun specialist capabil să facă față oricăror cerințe, ceea ce reprezintă o garanție a performanțelor viitoare.

Succes!